

Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje

Analytická část

(dále jen „Koncepce EVVO“)

Srpen 2022

Zpracovatel Centrum pro komunitní práci západní Čechy
Americká 29, Plzeň

Seznam použitých zkratk

AOPK	Agentura pro ochranu a přírody a krajiny
AP	Akční plán
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CŽV	Celoživotní vzdělávání
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
ČSÚ	Český statistický úřad
DDM	Dům dětí a mládeže
DES OP	Dobrovolný ekologický spolek
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
EP	Environmentální poradenství
EVL	Evropská významná lokalita
EVP	Ekologický výchovný program
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
HK	Hospodářská komora
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ITI	Integrované územní investice
IUCN	Světový svaz ochrany přírody
KCVJŠ	Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky
KEV	Klub ekologické výchovy
KK EVVO	Krajská koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
KÚPK	Krajský úřad Plzeňského kraje
LČR	Lesy České republiky
LK	Lesní klub
LMŠ	Lesní mateřská školka
LP	Lesní pedagogika
MA21	Místní agenda 21
MAS	Místní akční skupina
MMP	Magistrát města Plzně
MOP	Mladí ochránci přírody (kroužky ČSOP)
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZCHÚ	Maloplošné zvláště chráněné území
MZU	Místně zakotvené učení
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NF ZP	Nadační fond Zelený poklad
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NP	Národní park
NPI ČR	Národní pedagogický institut ČR
NPŽP	Národní program životního prostředí
NS	Naučná stezka

NSZM	Národní síť Zdravých měst ČR
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OP VVV	Operační program výzkum, vývoj a vzdělávání
OSN	Organizace spojených národů
OŠMS KÚPK	Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Plzeňského kraje
OZE	Obnovitelné zdroje energie
OŽP	Ochrana životního prostředí
OŽP KÚPK	Odbor životního prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje
PK	Plzeňský kraj
PMO	Plzeňská metropolitní oblast
PS	Pracovní skupina
RRA PK	Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SEV	Středisko ekologické výchovy
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SI	Skautský institut
SMO	Svaz měst a obcí
SMOP ČSOP	Sdružení mladých ochránců přírody Českého vazu ochránců přírody
SP EVVO	Státní program EVVO v ČR
SSEV Pavučina	Síť středisek ekologické výchovy Pavučina
SŠ	Střední škola
SYPO	Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů
SWOT	analýza silných, slabých stránek, příležitostí a ohrožení
ŠUŽ	Škola pro udržitelný život
ŠVP	Školní vzdělávací program
U3V	Univerzita třetího věku
UHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
UNECE	Evropská hospodářská komise OSN
UNEP	Program OSN pro životní prostředí
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
VUR	Vzdělávání pro udržitelný život
VZCHÚ	Velkoplošné zvláště chráněné území
ZČM	Západočeské muzeum
ZČU	Západočeská univerzita v Plzni
ZCHÚ	Zvláště chráněné území
ZŠ	Základní škola
ŽP	Životní prostředí

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	2
1. Úvod.....	5
1.1. Zadání a cíle koncepce.....	6
1.2. Metodika zpracování koncepce EVVO	7
2. Analýza současného stavu EVVO	9
2.1. Vymezení základních pojmů a jejich sjednocení pro potřeby KK EVVO PK	9
2.2. Přehled všech platných strategických dokumentů.....	12
2.2.1. Mezinárodní závazky ČR týkající se EVVO.....	12
2.2.2. Legislativa ČR v oblasti EVVO	16
2.2.3. Koncepce a strategické dokumenty v oblasti EVVO na národní a místní úrovni	18
2.2.3.1. Národní koncepce a strategické dokumenty v oblasti EVVO	18
2.2.3.2. Lokální koncepce a strategické dokumenty v oblasti EVVO.....	25
2.2.4. Přehled platných usnesení Rady a Zastupitelstva Plzeňského kraje týkajících se EVVO k 28. 2. 2022.....	28
2.3. Trendy v EVVO.....	29
2.4. Cíle EVVO a obsah současné EVVO v ČR	31
2.5. Cíle EVVO a obsah současné EVVO v Plzeňském kraji.....	33
2.6. Současné zajištění EVVO	34
2.6.1. Cílové skupiny současné EVVO v Plzeňském kraji.....	34
2.6.2. Subjekty zajišťující EVVO v Plzeňském kraji	41
2.6.3. Databáze aktivit.....	105
2.6.4. Finanční zajištění EVVO	120
2.6.5. Personální zajištění EVVO	123
2.6.6. Institucionální zajištění EVVO	125
2.6.7. Technické zajištění EVVO.....	126
2.6.8. Informační zajištění EVVO	128
2.7. Vyhodnocení dotazníkového průzkumu	129
2.8. Analýza současných problémů v oblasti EVVO.....	131
2.8.1. SWOT analýza	131
2.8.2. Hlavní zjištění, potřeby a problémy jednotlivých dotčených skupin.....	135
3. Návrhová část	141
4. Literatura/Zdroje.....	142
5. Seznam příloh	143

1. Úvod

Plzeňský kraj je dle § 13 odst. 5 písm. a) zák. č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů povinen, stejně jako každý kraj ČR, zpracovávat, koordinovat a aktualizovat Krajskou koncepci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále KK EVVO). Naplněním této povinnosti je tento dokument, který navazuje na krajskou koncepci EVVO zpracovanou a schválenou v roce 2003 a následně aktualizovanou v roce 2014. Aktuální platná Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje, tj. aktualizace Koncepce EVVO Plzeňského kraje z roku 2003 byla schválena Radou Plzeňského kraje dne 17. 2. 2014 usnesením č. 1631/14. Konkrétní aktivity EVVO byly specifikovány v rámci dvouletých akčních plánů, poslední platný je Akční plán pro roky 2018/2019.

Od září 2021 do listopadu 2022 je v návaznosti na předchozí dokumenty nově zpracovávána KK EVVO PK pro období let 2022 až 2031. Výsledkem je tento dokument, který by měl být nástrojem dlouhodobého systematického působení na jednotlivé relevantní cílové skupiny v oblasti EVVO v následujícím období. Zároveň nejde o uzavřený dokument, ale je vhodné k němu přistupovat jako k živému, dynamickému textu, se kterým je potřeba v čase pracovat, vyhodnocovat ho, dle potřeby aktualizovat a upravovat prostřednictvím Akčních plánů. Zadavatelem zpracování KK EVVO je Krajský úřad Plzeňského kraje a zpracovatelem je Centrum pro komunitní práci západní Čechy, Americká 29, 301 00 Plzeň.

Dokument definuje vizi Plzeňského kraje v oblasti rozvoje environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a to, jakým způsobem ji naplnit (tj. cíle a opatření vedoucí k uskutečnění vize). Cílem KK EVVO Plzeňského kraje je, v souladu s předchozími dokumenty, vytvořit vzdělávací a informační systém, který povede ke zvýšení zájmu občanů o životní prostředí a přispěje k výraznějšímu zapojení všech cílových skupin do řešení environmentálních problémů a uvědomování si důsledků konání a chování jednotlivce i celého společenství na stav životního prostředí.

1.1. Zadání a cíle koncepce

Hlavním cílem dokumentu je zpracovat návrh nové Krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje pro období let 2022 až 2031. Koncepce bude rozčleněna na tyto části:

1) Analytická část KK EVVO v Plzeňském kraji

V této části bude zmapována zejména současná situace v oblasti EVVO v Plzeňském kraji a vyhodnoceno naplňování cílů stanovených v předchozí platné koncepci. Analytická část bude zahrnovat:

a. Úvodní část

Kromě úvodu, bude sloužit k vymezení pojmů pro potřeby tohoto dokumentu, výčtu zkratk uvedených v textu a k popisu metodiky zpracování koncepce (způsobu získávání podkladů, jejich analýzy, způsobu stanovení ukazatelů plnění a způsobu interpretace výsledků).

b. Vyhodnocení naplnění cílů platné KK EVVO a Akčního plánu 2018/2019

V této části dojde k vyhodnocení, nakolik byly jednotlivé cíle a opatření respektive jednotlivé aktivity definované v Krajské koncepci a Akčním plánu EVVO naplněny.

c. Analýza současného stavu EVVO v Plzeňském kraji

Kapitola bude zahrnovat popis současného stavu EVVO v Plzeňském kraji s ohledem na dosavadní KK EVVO PK. Uvede přehled všech platných strategických usnesení Rady a Zastupitelstva Plzeňského kraje týkajících se EVVO, platných právních předpisů v ČR, mezinárodních závazků pro ČR a relevantních souvisejících koncepcí týkajících se EVVO. Popíše subjekty zajišťující EVVO v Plzeňském kraji (vč. nabídky jejich činností, databáze významnějších a pravidelných akcí, výukových programů), cílové skupiny EVVO v Plzeňském kraji, infrastrukturu využitelnou pro EVVO (učebny v přírodě, naučné stezky apod.). Součástí bude i popis zajištění EVVO z hlediska finančního, personálního, institucionálního nebo technického a analýza současných problémů a potřeb v oblasti EVVO v Plzeňském kraji. Součástí bude i SWOT analýza v oblasti EVVO.

2) Návrhová část KK EVVO v Plzeňském kraji

Formuluje vizi pro rok 2031 v oblasti EVVO v Plzeňském kraji a popíše obecné a hlavní cíle KK EVVO PK dle jednotlivých prioritních oblastí rozvoje EVVO v Plzeňském kraji. Specifikuje prioritní cílové skupiny v oblasti EVVO a navrhne komplexní a funkční systém EVVO, který je potřeba pro naplnění jednotlivých obecných a hlavních cílů KK EVVO PK. Tento systém bude navazovat na dosavadní způsob realizace EVVO v Plzeňském kraji. Dále bude tato část KK zahrnovat návrh:

- opatření k naplnění cílů v jednotlivých prioritních oblastech a stanovení priorit v rámci opatření,
- na zajištění realizace KK EVVO PK a komunikační strategie pro zajištění EVVO pro Plzeňský kraj.

- optimálního organizačního a finančního zabezpečení systému EVVO, tj. zajištění systému po stránce finanční, personální, technické, institucionální.
- stanovení kompetencí v oblasti EVVO pro Plzeňský kraj.
- systému indikátorů pro průběžné vyhodnocování realizace KK EVVO PK.
- optimálního informačního systému pro naplňování KK EVVO PK
- Akčního plánu EVVO a způsob jeho aktualizace.
- průběžných kontrolních mechanismů plnění jednotlivých cílů KK EVVO PK
- systému aktualizace KK EVVO PK

1.2. Metodika zpracování koncepce EVVO

Při zpracování dokumentu se vycházelo z předchozí koncepce, data byla získávána, jednak z veřejně dostupných zdrojů a informací (ČSÚ, webové stránky, podklady zadavatele a dotčených subjektů, regionální i národní strategické dokumenty), dále pak také z rozhovorů se zástupci organizací či institucí realizujících či ovlivňujících EVVO v Plzeňském kraji, dotazníkového šetření s MŠ, ZŠ i SŠ a z výstupů ze setkání Odborné skupiny pro tvorbu KK EVVO PK.

Pro přípravu KK EVVO byla ustanovena Odborná skupina pro tvorbu KK EVVO na Krajském úřadě Plzeňského kraje složená ze zástupců veřejné správy i subjektů poskytujících EVVO. Složení odborné skupiny je uvedeno v tabulce č. 1. Tato skupina se bude podílet na přípravě KK EVVO a v průběhu jejího zpracování se sejde 3x. První setkání se zaměří na seznámení členů PS s harmonogramem prací a na vyhodnocení stávající situace v oblasti EVVO v Plzeňském kraji. Druhé setkání bude zaměřeno na představení analýzy stávajícího stavu v oblasti EVVO a možnost připomínkování této části dokumentu a při posledním setkání bude představena Návrhová část KK EVVO, kterou bude PS připomínkovat. Zápisy ze setkání budou součástí příloh tohoto dokumentu (Příloha č. 9).

Subjekt	Zastupující/kontaktní osoba
Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň, sady 5. května 42	RNDr. Pavel Kučera, Ph.D.
Spolek Ametyst	Mgr. Lenka Prunerová
ENVIC, občanské sdružení	Tomáš Popp, Václav Čubr
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR - SCHKO Český les a KS Plzeň	Ing., Mgr. Daniela Hlinková
ZO ČSOP SPÁLENÉ POŘÍČÍ	Vendula Pelikánová Zemková
Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s.	Lenka Šlajsová
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor životního prostředí	Mgr. Bc. Jana Hrdá, Ing. Alena Bratková
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor školství, mládeže a sportu	Bc. Hana Dadučová
Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzeň IRIS	Ing. Klára Bultasová; Ing. Ivana Jandová
Statutární město Plzeň, odbor životního prostředí Magistrátu města Plzně	Ing. Dagmar Svobodová Kaiferová
EKO-KOM, a.s.	Libuše Pousková
Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická – Katedra geografie	RNDr. Jan KOPP Ph.D.
Západočeská univerzita v Plzni - Centrum biologie, geověd a envigogiky	RNDr. Iva Traxmandlová, Ph.D.

Proud - Envicentrum Podbranský mlýn, Horažďovice	Mgr. Tomáš Pollak
MAS Radbuza	Ing. et Bc. Václav Kubernát
Národní park Šumava	Dana Bednaříková, Dis.
NPI ČR (Národní pedagogický institut ČR)	RNDr. Zdeňka Chocholoušková, PhD.
AOPK ČR - Oddělení SCHKO Křivoklátsko AOPK ČR - Oddělení SCHKO Brdy	Ing. Josef Jedlička; Mgr. Jana Fischerová
Plzeňská teplárenská	Iveta Čížková

Tabulka 1 Členové Odborné skupiny pro tvorbu koncepce EVVO v Plzeňském kraji

Stávající situace byla mapována také prostřednictvím dotazníkového šetření mezi školami všech stupňů, které probíhalo elektronicky od 20. ledna do 28. 2. 2022 prostřednictvím odkazu <https://www.surveio.com/survey/d/M6P8U3X8B8G1A8A1U>. Pro postihnutí dané problematiky bylo využito standardizovaného elektronického dotazníku zveřejněného na webových stránkách Centra pro komunitní práci (www.cpkp-zc.cz). Informace o probíhající dotazníkové šetření a možnostech, jak se ho zúčastnit byly rozeslány mailem všem základním, středním a mateřským školám prostřednictvím emailové rozesílky Odboru školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Plzeňského kraje a zároveň prostřednictvím zpracovatelů Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání, které jsou realizovány na území Plzeňského kraje. Celkem bylo získáno 143 dotazníků. Jedná se tedy o 25,4 % z celkového počtu základních, mateřských a středních škol (k 31. 12. 2020 bylo v Plzeňském kraji 564 mateřských, základních a středních škol). Tento počet respondentů je dostatečný a reprezentativní a poskytuje výstupům průzkumu dostatečnou míru validity. Získaná data z elektronických dotazníků byla zpracována pomocí internetové aplikace Survio – internetový nástroj pro tvorbu a analýzu dotazníkových šetření. Závěry ze šetření jsou uvedeny v kapitole 2.7 tohoto dokumentu, podrobné vyhodnocení dotazníkového šetření je uvedeno v příloze č. 8. Školy se mohly k přípravě koncepce vyjádřit také na diskusním setkání na téma Environmentální výchova na školách, které proběhlo v Plzni 21. února 2022 od 14:30 do 17:30 hod v Moving station, Koperníkova 574/56. Výstupy ze setkání jsou uvedeny v příloze č. 9. V rámci zpracování KK EVVO proběhne další schůzka se školami v září 2022. Na ní bude představen návrh Koncepce a školy ho budou mít možnost připomínkovat.

Podkladem pro zpracování analytické části Koncepce byly také polostrukturované rozhovory se subjekty, které jsou v oblasti EVVO nějakým způsobem činné. Cílem bylo oslovit subjekty, které se na EVVO přímo podílí, připravují je (poskytovatelé EVVO, veřejná správa) i uživatele nabízených programů (školy). Celkem proběhlo 34 rozhovorů v období od 10. ledna do 15. března 2022. Výstupy z rozhovorů byly zpracovány do Analytické části KK EVVO. Všem účastníkům rozhovorů bude zaslán pracovní návrh KK EVVO v září 2022 k připomínkování.

Na základě výše uvedených podkladů byla zpracována analýza SWOT (analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení) a vymezeny hlavní problémy a potřeby v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Plzeňském kraji. Na základě nich byla navržena KK EVVO, akční plán a způsob jeho vyhodnocování i opatření, která povedou k jejímu naplňování.

2. Analýza současného stavu EVVO

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta patří mezi jeden z důležitých nástrojů ochrany životního prostředí. S vlivem člověka na životní prostředí, který je stále intenzivnější, důležitost EVVO roste. Díky rozvoji lidských aktivit, intenzivnímu využívání přírodních zdrojů, tlaku na ekonomický rozvoj, hospodářský růst a zajištění potřeb lidí, dochází mnohdy k jeho znehodnocování. Bez kvalitního životního prostředí však dojde dříve či později ke zhoršení kvality života lidí. EVVO má velký potenciál jak po stránce informativní a vzdělávací, ale může být i prostředkem, jak zapojit veřejnost do praktické pomoci při ochraně životního prostředí a řešení místních problémů na úrovni obcí. EVVO by proto mělo cílit nejen na vzdělávání a výchovu dětí, osvětu dospělých, ale i na osvětu a kulturu podnikatelských subjektů.

2.1. Vymezení základních pojmů a jejich sjednocení pro potřeby KK EVVO PK

V této kapitole budou vymezeny a sjednoceny základní pojmy tak, aby byly pro potřeby KK EVVO jasně dané a všemi dotčenými subjekty jednotně vnímané. Jednotlivé pojmy jsou nadále užívány v definovaném smyslu v textu dokumentu a také při celém průběhu jeho zpracování (při kontaktu s dotčenými aktéry). Vymezení bude probíhat prostřednictvím analýzy sekundárních dat, tj. na základě zpracování již existujících dat (textů, dokumentů). V případě rozdílných definic u jednoho pojmu, budou tyto definice porovnány a následně jasně vymezena definice, která bude nadále používána pro potřeby tohoto dokumentu. Pojmy budou po dobu zpracování koncepce dle potřeby průběžně doplňovány.

Pojem	Definice pro potřebu tohoto dokumentu
Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta	V současné době nahrazuje původní pojem „ekologická výchova“ Tento pojem je definován v § 16 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí: „Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“ Stouto definicí pracuje i Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice (SP EVVO), který definuje základní cíl EVVO a EP v České republice jako rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejvýhodnější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. EVVO k takovému jednání připravuje a motivuje, samotné jednání je věcí svobodného rozhodnutí jednotlivce.

	Stručně lze pro potřeby tohoto dokumentu definovat EVVO jako „ <i>výchovně-vzdělávací proces rozvíjející kompetence pro odpovědné environmentální chování, s cílem zlepšit stav životního prostředí či zmírnit jeho degradaci.</i> “ ¹
Životní prostředí	Definice pojmu je právně ukotvena a uvedena v § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí: „ <i>Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.</i> “ Stejný zákon dále v § 9 charakterizuje i ochranu životního prostředí: „ <i>Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů, organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.</i> “
Ekologie	Je definována jako vědní obor zabývající se vzájemnými vztahy mezi organismy a jejich prostředím. ² Někdy je laickou veřejností zaměňován s pojmem environmentalistika nebo s ochranou životního prostředí.
Ekosystém	Pojem je definován v § 3 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí: „ <i>Ekosystém je funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.</i> “
Environmentální	Slovo „environmentální“ je přepisem anglického slova „environmental“, které v překladu znamená „týkající se životního prostředí nebo také přispívající ke zlepšení životního prostředí.“ Obor, který se zabývá životním prostředím a má interdisciplinární charakter, se pak nazývá environmentalistika a někdy bývá nesprávně zaměňován za pojem ekologie/ekologický. Pojem „environmentální“ je v rámci EVVO chápán rozšiřujícím způsobem jako výchova v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje (viz níže) – má tedy komplexní, systémový charakter. Představuje jeden z klíčových preventivních nástrojů ochrany životního prostředí a je jedním z prostředků k naplnění udržitelného rozvoje.
Trvale udržitelný rozvoj	Pojem je definován v § 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí: „ <i>Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.</i> “

¹ ČINČERA, Jan. Environmentální výchova: efektivní strategie. 1. vyd. Praha: BEZK, Agentura Koniklec a Masarykova univerzita, 2013. 132 s. ISBN 978-80-904141-0-5.

² Máchal, Aleš. Špetka dobromysli. Kapitoly z praktické ekologické výchovy. 1.vyd. Brno: EkoCentrum, 1996, s. 10.

	V současnosti je používán ve stejném smyslu zkrácený výraz „udržitelný rozvoj“. Jedná se o směr/filosofii/názor jehož ideou je nalézt ideální propojení základních oblastí fungování společnosti (ekonomie, sociální oblast a ekologie). Smyslem udržitelného rozvoje společnosti je zajištění určitého standardu kvality života a spokojenosti občanů za současného udržení kvality životního prostředí. Zejména na místní ale i vyšších úrovních klade důraz na zapojení zástupců všech zájmových skupin do rozhodování veřejných orgánů za účelem komplexnějšího řízení společnosti.
Ekologický výchovný program (EVP)	Je výchovně vzdělávací lekce, jejímž smyslem je obohatit vzdělávání na všech stupních škol o ekologický a environmentální rozměr. Společným cílem EVP je zřetelný důraz na ekologické myšlení a jednání, na nekonzumní hodnotové orientace a na spoluzodpovědnost člověka za stav životního prostředí. Děje se tak prostřednictvím interaktivních, tvořivých a kooperativních metod úměrně příslušných věkové kategorii žáků a jejich zkušenostem. EVP zahrnují obsah ekologický (v odborném smyslu slova), environmentální, biologický nebo ochranný (zabývající se ochranou přírody a krajiny). EVP probíhají zpravidla mimo školu, tj. v přírodě, přírodní učebně, zahradě, ve středisku ekologické výchovy apod.³
Středisko ekologické výchovy (SEV)	Střediska ekologické výchovy jsou výchovně - vzdělávací organizace, které působí vně formálního systému vzdělávání, ale ovlivňují jej svými službami. Nejčastěji jde o neziskové, případně rozpočtové organizace, které fungují jako občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti či městské či krajské organizace. Střediska zpravidla vedou volnočasové kroužky a zabývají se osvětovou činností. Jejich nejdůležitější činností je vytváření a nabízení programů pro školy,⁴ ale i realizace výukových programů pro děti a mládež, vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky, mimoškolní činnost pro děti a mládež, akce pro širokou veřejnost. Tyto instituce jsou zaměřené zejména na podporu, propagaci, vzdělávání a výchovu k environmentálně šetrnému a zodpovědnému přístupu k životu (viz environmentální vzdělání), na ochranu životního prostředí a sdělování informací o udržitelném rozvoji a jeho aplikaci v praxi (udržitelný způsob života).

Tabulka 2 Definice pojmů

³ <https://www.ekologickavychova.cz>

⁴ Činčera Jan, Střediska ekologické výchovy mezi teorií a praxí, Agentura Koniklec, Praha; Brontosauří ekocentrum Zelený klub, Praha; Masarykova univerzita, Brno, 2013, Publikace byla vytvořena v rámci projektu TB010MZP056, na základě grantové podpory Technologické agentury České republiky

2.2. Přehled všech platných strategických dokumentů

2.2.1. Mezinárodní závazky ČR týkající se EVVO

Aarhuská úmluva

Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (dále jen Aarhuská úmluva) byla podepsána dne 25. června 1998 na 4. ministerské konferenci Evropské Hospodářské komise OSN „Životní prostředí pro Evropu“ v dánském Aarhusu. Byla sjednána za účelem podpory zpřístupňování informací o životním prostředí veřejnosti, vytváření podmínek pro aktivní účast veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí a zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí. V mezinárodním kontextu je považována za jeden z nejvýznamnějších dokumentů své doby. Je charakterizována jako kvalitativní předěl v komunikaci mezi státní správou a občany, jako nástroj k prohloubení demokracie a k prosazení lidských práv a svobod. Dle úmluvy má každý jedinec má právo nejen informace o ŽP na požádání získat, ale také být aktivně o stavu životního prostředí informován. Aktivní zpřístupňování informací předpokládá aktivní, srozumitelnou a uživatelsky dostupnou informační a osvětovou činnost ze strany veřejné správy.

Pro Českou republiku vstoupila úmluva v platnost dne 4. 10. 2004 (č. 124/2004 Sb. m.s.). Změna úmluvy byla přijata na 2. zasedání smluvních stran (25. - 27. 5. 2005, Almaty). Změna úmluvy upřesňuje postupy v informování a účasti veřejnosti při rozhodování o záměrném uvolňování GMO do životního prostředí. Vláda ČR dala souhlas k návrhu na přijetí změny svým usnesením č. 299 z 28. 3. 2007. S ratifikací změny Aarhuské úmluvy vyslovil souhlas Senát PČR dne 19. července 2007 usnesením č. 177 a Poslanecká sněmovna PČR dne 30. října 2007 usnesením č. 468.

EU – směrnice č. 2003/4/ES ze dne 28. 1. 2003, o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí

Směrnice zajišťuje legislativní oporu pro plnění Aarhuské úmluvy na úrovni ES.

Agenda 21

Jedná se o programový dokument OSN a jeden ze základních textů udržitelného rozvoje, který schválila Organizace spojených národů na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (zvanou též Summit Země). Konference se konala 3. až 14. června 1992 v brazilském městě Rio de Janeiro a zástupci 170 zemí světa (včetně tehdejšího Československa) se zde dohodli na tom, jak systematicky směřovat k udržitelnému rozvoji.

Dokument Agenda 21 formuluje jednotlivé kroky v různých oblastech. Specifikuje 27 zásad trvale udržitelného rozvoje, přičemž téma ochrany životního prostředí a vzdělávání a výchovy k ochraně životního prostředí se prolíná všemi jejími oblastmi. Dle ní musí mít každý jednotlivec řádný přístup k informacím týkajícím se životního prostředí, které jsou v držení úřadů, včetně informací o nebezpečných látkách a činnostech probíhajících v jejich společenství. Státy a zvláště veřejné úřady a instituce dle ní sehrávají důležitou roli ve výchově a vzdělávání v oblasti životního prostředí a díky tomu mohou napomoci dosažení udržitelného rozvoje.

Místní Agenda 21 (MA21) pak představuje nástroj pro zavádění udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Jedná se o proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování a řízení a zapojování veřejnosti zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech.

Hlavní roli zde hraje místní samospráva a státní správa, která by měla vybízet ostatní ke spolupráci a vytvářet pro ni i podmínky.

Adaptační strategie EU (Strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu)

Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu byla zveřejněna v dubnu 2013 Evropskou Komisí společně s rozsáhlou dopadovou studií a několika průvodními dokumenty. Hlavní cíle Strategie schválili ministři v rámci závěrů Rady EU pro životní prostředí dne 18. června 2013. Příprava a implementace adaptačních plánů a opatření je nedílnou součástí závazků vyplývajících pro jednotlivé státy Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu.

Adaptační strategie EU obsahuje 3 hlavní specifické cíle:

- Zvýšit odolnost členských států EU, jejich regionálních uskupení, regionů a měst;
- Zlepšit informovanost pro rozhodování o problematice adaptace na změnu klimatu;
- Zvýšit odolnost klíčových zranitelných sektorů vůči negativním dopadům změny klimatu.

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (dále jen „Úmluva“) byla přijata na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v roce 1992 a vstoupila v platnost dne 21. 3. 1994. Úmluva poskytuje rámec mezinárodním vyjednávání o možném řešení problémů spojených s probíhající změnou klimatu, tato vyjednávání zahrnují problematiku snižování emisí skleníkových plynů, vyrovnávání se s negativními dopady změny klimatu i finanční a technologickou podporu rozvojovým zemím. V současné době

má Úmluva 197 smluvních stran. Česká republika Úmluvu podepsala dne 13. 6. 1993 a ratifikovala ji dne 7. 10. 1993 (č. 80/2005 Sb.m.s.) jako v pořadí třicátá šestá strana. Úmluva a následný Kjótský protokol a Pařížská dohoda jsou právním podkladem pro snížení emisí skleníkových plynů na úroveň, která by nebyla z hlediska vzájemné interakce s klimatickým systémem Země pro další vývoj planety nebezpečná. V úmluvě se státy také zavazují společně podporovat odborné vzdělávání, výuku a povědomí veřejnosti v souvislosti se změnou klimatu a povzbuzovat co nejširší účast v tomto procesu, včetně nevládních organizací. Zároveň se zavazují k rozvíjení a provádění programů vzdělávání a programů týkajících se povědomí veřejnosti se zaměřením na změnu klimatu a její účinky.

Sendajský rámec pro omezování důsledků katastrof ze Sendai pro období 2015 – 2030

(Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030)

Je výsledkem jednání Světové konference pro omezování rizika katastrof (WCDRR) v japonském městě Sendai, kde byl tento dokument na základě dlouhého a rozsáhlého konzultačního procesu v rámci Organizace spojených národů závěrem této konference dne 18. března 2015 přijat. Specifikuje rámec pro zajištění environmentální bezpečnosti v globálním i regionálním měřítku, zahrnuje konkrétní cíle zaměřené na snižování dopadů extrémních událostí a živelních pohrom. Hlavním cílem je výrazně snížit počet obětí na životech, poškození klíčové infrastruktury a ekonomické ztráty způsobené pohromami do roku 2030. Zároveň definuje priority, které by k tomuto cíli měly vést:

Priorita 1. Porození riziku katastrof

Priorita 2. Posílení správy rizika katastrof směrem k řízení rizika katastrof

Priorita 3. Investice do snižování rizika katastrof vedoucí k odolnosti

Priorita 4. Posílení připravenosti na katastrofy k zajištění účinné reakce a aplikaci zásady „Build Back Better“ při oživení, obnově a rekonstrukci.

Dle něj by měly národní a veřejné instituce mimo jiné identifikovat odvětvová a meziodvětvová rizika katastrof, budovat povědomí a znalosti rizik katastrof prostřednictvím sdílení a šíření informací koordinovat osvětové kampaně ohledně rizik katastrof, usnadňovat a podporovat místní spolupráci mezi různými sektory, přispívat k hodnocení rizik a k podávání informací o nich.

Koncepce environmentální bezpečnosti 2021-2030 s výhledem do roku 2050

Jedná se o základní dokument, který definuje zajištění environmentální bezpečnosti⁵ v letech 2021-2030 s výhledem do roku 2050 a zabezpečuje plnění závazků ČR, které vyplývají z přijetí základních dokumentů v rámci Mezinárodní strategie pro snižování rizika katastrof OSN. Dokument byl schválen Usnesením Vlády České republiky ze dne 21. prosince 2020 č. 1360. Mimo jiné říká, že i v případě vhodně nastavených preventivních opatření, nelze všechna nebezpečí odvrátit, a proto je nezbytné se více

⁵ Environmentální bezpečnost je stav, při kterém je pravděpodobnost vzniku krizové situace vyvolané narušením životního prostředí ještě přijatelná

věnovat připravenosti na krizové situace a soustavně podporovat osvětu a vzdělávání veřejnosti o zvládání možných krizových situací. Osvěta a informování, vzdělávání veřejnosti může pozitivně ovlivnit i prevenci krizových situací.

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj Evropské hospodářské komise OSN - Vilniuská strategie

Na Agendu 21 navazuje UNESCO Dekáda vzdělávání pro udržitelný rozvoj zahájená v roce 2005, kterou pro evropský kontext konkretizuje tzv. Vilniuská strategie UNECE z r. 2005. Členské státy UNECE se zde zavázaly vytvořit národní strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj (dále VUR) a následně ji implementovat. Mezi tyto státy patří i Česká republika.

2.2.2. Legislativa ČR v oblasti EVVO

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

§ 16 Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.

Zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí

§13 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

(1) Ústřední správní úřady

- a) v mezích své působnosti vytvářejí podmínky pro realizaci a rozvoj environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a
- b) zajišťují odpovídající vzdělanost a informovanost svých zaměstnanců v oblasti životního prostředí.

(2) Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s dalšími ústředními správními úřady, kraje a obce v samostatné působnosti jsou povinny podporovat environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu vycházející z principů udržitelného rozvoje zajišťované prostřednictvím státních i nestátních organizací.

(3) Ministerstvo životního prostředí

- a) zpracovává Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice (dále jen "Státní program") a předkládá jej vládě ke schválení,
- b) garantuje, koordinuje a aktualizuje Státní program prostřednictvím akčních plánů na příslušná léta a
- c) podporuje rozvoj osvěty vedoucí k preventivní ochraně životního prostředí (dále jen "environmentální poradenství").

(4) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- a) zodpovídá za zařazení environmentální výchovy ve smyslu udržitelného rozvoje do základních pedagogických dokumentů a
- b) podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

(5) Kraje v samostatné působnosti

- a) zpracovávají, koordinují a aktualizují krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále jen "krajská koncepce") vycházející ze Státního programu a
- b) podporují rozvoj environmentálního poradenství.

(6) Kraje umožňují obcím v samostatné působnosti podílet se na realizaci krajských koncepcí a vytvářet v této oblasti vlastní programy.

(7) Orgány veřejné správy s výjimkou organizačních složek státu mohou k podpoře environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty zřizovat zvláštní fondy.

Zákon č. 114/1992 Sb. České národní rady o ochraně přírody a krajiny

§ 77a Působnost krajů a krajských úřadů

(4) Krajské úřady dále ve svém správním obvodu, nejde-li o národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a ochranná pásma těchto zvláště chráněných území anebo o vojenské újezdy

w) spolupracují s ostatními správními úřady a orgány na zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání,

§ 78a Působnost orgánů ochrany přírody na území vojenských újezdů

(2) Ministerstvo obrany na území vojenských újezdů

g) spolupracuje s ostatními správními úřady při zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání,

§ 79 Působnost Ministerstva životního prostředí

(2) Ministerstvo životního prostředí

c) spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání,

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

§ 2 Zásady a cíle vzdělávání

(2) Obecnými cíli vzdělávání jsou zejména

g) získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.

Usnesení vlády ČR číslo 652 ze dne 20. července 2016 o Státní programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025.

Usnesením byl schválen Státní program EVVO. Usnesení ukládá

- členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů realizovat Program
- ministru životního prostředí koordinovat realizaci postupů a úkolů v navazujících Akčních plánech, předložit vládě závěrečné zprávy o realizaci Akčních plánů a o realizaci Programu, zabezpečit implementaci Programu v rámci stávajících limitů personálních kapacit a prostředků na platy v dotčených kapitolách státního rozpočtu České republiky a zajistit zveřejnění tohoto usnesení ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí.

2.2.3. Koncepce a strategické dokumenty v oblasti EVVO na národní a místní úrovni⁶

2.2.3.1. Národní koncepce a strategické dokumenty v oblasti EVVO

Strategický rámec Česká republika 2030

Jedná se o dokument, který udává směr, jímž by se rozvoj naší země a společnosti měl vydat v příštích desetiletích. Jeho naplnění by mělo zvýšit kvalitu života v České republice a nasměrovat naši zemi k rozvoji, který bude udržitelný po sociální, ekonomické i environmentální stránce. Dokument vytváří základní rámec pro ostatní strategické dokumenty na národní, krajské i místní úrovni. Schválen byl [usnesením vlády č. 292](#) (PDF, 137 kB) z 19. 4. 2017. V oblasti vzdělávání klade mimo jiné důraz na posílení průřezových témat ve vzdělávání (myšlení v souvislostech, výchova ke zdraví, EVVO), která by měla do budoucna posílit, a to nejen v rámci školství a školních institucí, ale i v oblasti celoživotního vzdělávání.

Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050

Jedná se o základní strategický dokument v oblasti přístupu k životnímu prostředí z pohledu státu, který vymezuje realizaci efektivní ochrany životního prostředí v České republice do roku 2030. Hlavním cílem je zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany žijící v České republice, přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí, včetně dopadů přesahujících hranice státu, a přispět tak ke zlepšování kvality života v Evropě i celosvětově. Jedním z dlouhodobých systémových nástrojů pro realizaci politiky ŽP, prevenci a omezování budoucích škod na životním prostředí je EVVO. Jeho součástí jsou kromě standardního vzdělávání a výchovy dětí a mladistvých také osvětové kampaně pro širokou veřejnost či podpora občanského aktivismu a participace na ochraně životního prostředí. Dokument byl schválen [usnesením vlády č. 21](#) (PDF, 140 kB) z 11. 1. 2021.

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) a environmentálního poradenství (EP) na léta 2016-2025

[Usnesením vlády č. 652](#) (PDF, 140 kB) ze dne 20. července 2016 byl vládou schválen nový Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025, který je klíčovou národní strategií pro oblast EVVO i EP s vizemi, cíli a opatřeními. Program komplexně podporuje rozvoj EVVO a EP, které jsou významnými preventivními nástroji politiky životního prostředí. Dokument se dělí na 4 sekce (Příroda; Místo, sídlo a krajina; Udržitelná spotřeba a Klima) a cílí zejména na rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) potřebných pro environmentálně odpovědné jednání lidí, tedy takové jednání, které je v dané situaci a možnostech co nejpríznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno v osobní, občanské i profesní rovině, dotýká se zacházení

⁶ https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi

s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. Na dokument navazují tříleté akční plány, které jsou průběžně každoročně vyhodnocovány a aktualizovány MŽP. Cílem MŽP je, jak je popsáno v tomto dokumentu, zabezpečit dlouhodobé fungování systému EVVO a EP v co nejvyšší kvalitě a zároveň zajistit jeho otevřenost novým přístupům a trendům. Podpora systému je zajišťována především formou legislativních norem a diferenciovaných finančních programů, rozvíjením metodik, informováním a osvětou veřejnosti, komunikací s veřejností nebo podporou funkčních sítí středisek ekologické výchovy a environmentálních poraden. EVVO a EP se v posledních letech stále více tematicky i metodicky zaměřují na oblast změny klimatu, jako svou jednoznačnou prioritu.

Akční plán na léta 2019-2021 ke Státnímu programu EVVO a EP na léta 2016-2025

Dokument vzala vláda na vědomí dne 8. února 2019. Stanovuje aktivity, které mají zejména MŽP a MŠMT realizovat v letech 2019-2021 na podporu rozvoje systému EVVO a environmentálního poradenství v ČR.

Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR

Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (též [Adaptační strategie](#)) uvádí do kontextu adaptační opatření navrhovaná v rámci různých strategických sektorových dokumentů a doplňuje směry adaptačních opatření v oblastech, pro které taková opatření zpracována dosud nebyla. Dokument doplňuje připravovanou Politiku ochrany klimatu v ČR. Dohromady oba tyto dokumenty umožňují komplexní přístup k problematice změny klimatu, k možnostem aktivního předcházení těmto změnám a ke zmírnění nebo eliminaci negativních dopadů na životní podmínky v ČR. První aktualizace strategie pro období 2021–2030 byla schválena usnesením vlády č. 785 ze dne 13. září 2021. Strategie je implementována Národním akčním plánem adaptace na změnu. Adaptační strategie je zaměřena na řešení všech významných projevů změny klimatu v Česku. Jejím cílem je prostřednictvím navrhovaných opatření a úkolů „zvýšit připravenost České republiky na změnu klimatu – snížit zranitelnost a zvýšit odolnost společnosti a ekosystémů vůči změně klimatu a omezit tak její negativní dopady“.

Národní akční plán adaptace na změnu klimatu

Jedná se o implementační dokument Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. První aktualizace akčního plánu pro období 2021–2025 byla schválena usnesením vlády č. 785 ze dne 13. září 2021. Akční plán rozpracovává rámec opatření pro roky 2021–2025 uvedený v adaptační strategii do konkrétních úkolů, kterým přiřazuje gesci, termíny plnění, relevanci opatření k jednotlivým projevům změny klimatu a zdroje financování. Je zaměřen na řešení všech hlavních projevů změny klimatu v Česku, jako je dlouhodobé sucho, povodně a přívalové povodně, vydatné srážky, zvyšování teplot, extrémně vysoké teploty a extrémní vítr. V oblasti EVVO je jeho hlavním cílem zajištění kvalitní nabídky EVVO a EP umožňující, aby všechny cílové skupiny porozuměly příčinám změny klimatu a jejím negativním dopadům v ČR, Evropě a ve světě, měly povědomí a znalosti o mezinárodních jednáních o ochraně klimatu a kompetence pro osvojení a uskutečňování mitigačních (snižování emisí skleníkových plynů, zejména pak odklonem od využívání fosilních paliv) a adaptačních opatření (přizpůsobování se dopadům změny klimatu, zejména pak reakce na extrémní projevy počasí).

Státní program ochrany přírody a krajiny ČR pro období 2020-2025

Jedná se o dílčí koncepční dokument navazující na Strategii ochrany biologické rozmanitosti ČR 2016–2025. Reaguje na aktuální stav přírody a krajiny a potřeby jejich ochrany. Stanovuje dílčí cíle a opatření v oblasti ochrany a udržitelného využívání biodiverzity na území ČR a rovněž zohledňuje současné mezinárodní závazky. Hlavním cílem je zabránit pokračujícímu celkovému úbytku biologické rozmanitosti na území ČR a zároveň implementovat opatření a činnosti, které povedou ke zlepšení stavu biodiverzity a jejímu dlouhodobě udržitelnému využívání při maximální snaze o efektivní využití stávajících nástrojů ochrany přírody a krajiny. Vybrané navrhované cíle a opatření jsou významné i z hlediska adaptace přírody a krajiny na změny klimatu. Schválen byl usnesením vlády č. 360 (PDF, 140 kB) z 1. 4. 2020.

Koncepce MA21 v ČR 2012-2020

Tato koncepce tvoří národní systémový rámec pro koordinovanou podporu a rozvoj místní Agendy 21, která je nástrojem pro zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický postup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni. Schválena usnesením vlády č. 30 (PDF, 140 kB) z 11. 1. 2012. V oblasti Medializace, osvěty, komunikace a vzdělávání mezi její cíle patří zajistit osvětu a šíření informací o MA21, výměnu informací mezi partnery a členy MA21 jak v rámci ČR, tak v mezinárodním měřítku, zajistit dostatečné možnosti vzdělávání jednotlivých cílových skupin (politiků, úředníků, pedagogických pracovníků, podnikatelů, NNO i široké veřejnosti) a přispět ke vnímání MA21 jako veřejného tématu - motivovat média k medializaci témat souvisejících s MA21 a udržitelným rozvojem kvalitně zpracovanými informacemi a podklady.

Program předcházení vzniku odpadů v ČR⁷

Program popisuje strategický a legislativní rámec, výchozí situaci v naplňování opatření a kroků souvisejících s problematikou předcházení vzniku odpadů a dále analyzuje situaci u vybraných toků odpadů, u kterých byla identifikována potřeba dalšího rozpracování předcházení vzniku odpadů. Závazná část Programu je součástí Plánu odpadového hospodářství ČR na období 2015 - 2024. Schválen byl [usnesením vlády č. 869](#) (PDF, 140 kB) z 27. 10. 2014. V dokumentu je také zdůrazněna potřeba EVVO. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (dále také „EVVO“) je zde definována jako nezbytný preventivní nástroj v procesu celoživotního učení. Hlavním úkolem environmentální výchovy je systematické působení zejména na mladou generaci, úkolem environmentální osvěty je pak zejména v rovině informativní. Osvěta je zaměřená na dospělou populaci a obecně na veřejnost. Cílem EVVO je dle dokumentu objektivní informovanost o stavu a vývoji životního prostředí a předání takových znalostí a dovedností, které vytváří silnou motivaci k změnám vedoucím ke zdravému a funkčnímu životnímu prostředí. Dokument definuje 3 hlavní směry:

- poskytování informací a vzdělávání prostřednictvím škol všech stupňů, orgánů veřejné správy, center EVVO a environmentálních poraden a to formou výukových programů, přednášek, školení, populárně naučné a odborné literatury, multimédií, tištěných i elektronických informačních zdrojů a poskytování kvalifikovaných odpovědí na dotazy,
- vytvoření kladného citového vztahu k okolnímu prostředí účastí na společných akcích nebo vlastní zájmovou činností,
- zprostředkování dovedností, které jsou přínosné pro udržitelný způsob života, což je environmentálně šetrné chování v domácnosti, v místě bydliště a v zaměstnání, environmentálně šetrná turistika a praktická činnost v ochraně životního prostředí, zpočátku pod odborným vedením, posléze aktivní zapojení do uskutečňování konkrétních projektů, apod.

Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR⁸

Strategie je základní strategický dokument definující priority v oblasti ochrany a udržitelného využívání biodiverzity na území ČR. Příznivý stav biologické rozmanitosti je základním předpokladem pro to, aby ekosystémy poskytovaly základní statky a služby lidské společnosti. Proto je nutné chápat ochranu a udržitelné využívání biodiverzity jako jeden z klíčových pilířů udržitelného rozvoje České republiky. Strategie současně přispívá ke zvýšení širšího povědomí o významu biodiverzity a její adekvátní ochrany. Schválena [usnesením vlády č. 193](#) (PDF, 140 kB) z 9. 3. 2016.

Koncepce ochrany před následky sucha⁹

Koncepce se zaměřuje na strategické cíle vodního hospodářství pro ochranu před suchem. Definuje 5 základních a rovnocenných pilířů, které jsou v další části rozvedeny do konkrétních opatření, kterými je možné nepříznivé důsledky sucha (a nedostatku vody)

⁷ [PPVO_verze_vlada \(mzp.cz\)](#)

⁸ [OPZPUR-SOBR2016-20210507.pdf \(mzp.cz\)](#)

⁹ [Koncepce | Sucho v krajině \(suchovkrajine.cz\)](#)

zmírnit nebo dokonce zcela eliminovat. Mimo jiné specifikuje i potřebu zodpovědného hospodaření s vodou. Schválena [usnesením vlády č. 528](#) (PDF, 140 kB) z 24. 7. 2017. Koncepce vnímá jako nezbytnost, aby veřejnosti byly poskytovány dostatečné a relevantní informace o dopadech sucha, očekávaném nedostatku vody v důsledku změny klimatu a nezbytnosti zahájit včasné kroky naplňování cílů ochrany před následky sucha a nedostatku vody na území ČR, proto aby byla zajištěna podpora veřejnosti při realizaci jednotlivých potřebných opatření. Návrh je v souladu se specifickým cílem č. 34 "Výchova, vzdělávání, osvěta s ohledem na změnu klimatu" v rámci NAP AZK. Koncepce doporučuje uvést do praxe následující opatření:

- v rámci revizí RVP zohlednit téma klimatických změn a souvisejících projevů jako důležité součásti výuky na školách,
- motivovat školy k začleňování téma vody/sucha/ochrany vodních zdrojů a vody do ŠVP
- popularizovat vzorové příklady začlenění tématu v ŠVP.
- Zajistit osvětu prostřednictvím internetových portálů, webů
- Šířit osvětu prostřednictvím ekoporaden a jejich programů
- Zajistit celoplošné mediální kampaně (např. na téma potenciálního ohrožení dlouhodobého „vodního blahobytu“ v ČR) iniciované zainteresovanými resorty (zejména MZe, MŽP, MPO a MZ) ve spolupráci s veřejnoprávními sdělovacími prostředky

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

Tento dokument je základním rámcem české vzdělávací politiky, klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie. Dokument obsahuje tři klíčové priority. Tou první je snižování nerovnosti ve vzdělávání. Druhou je podpora kvalitní výuky učitele, s čímž souvisí dokončení a zavedení kariérního systému či posílení kvalitní výuky budoucích pedagogů na vysokých školách. Třetí prioritou je odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+

Dokument je základním rámcem české vzdělávací politiky, klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie, navazuje na předchozí Strategii do roku 2020. Má dva hlavní strategické cíle, které se zaměřují na proměnu obsahu vzdělávání (SC1 Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život) a na snižování sociálních nerovností ve vzdělávání (SC2 Snižit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů). V rámci SC 1 plánuje posílit mimo jiné environmentální vzdělávání napříč všemi stupni vzdělání, ale i v rámci neformálního a celoživotního vzdělávání.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha (2001)

Jedná se o závazný vládní dokument zastřešující rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, které se podílejí na utváření národní vzdělanosti. Formuluje myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být

směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Konkrétní vize reformy školství z tohoto dokumentu (Bílá kniha - Národní program rozvoje vzdělávání v ČR) byla následně přetavená do školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb.), zákona o pedagogických pracovnících (Zákon č. 563/2004 Sb.) nebo do zákona o ústavní výchově (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008–2015)¹⁰

Strategie stanovuje priority a strategická opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj (dále VUR) pro období let 2008–2015. Aktualizována je akčními plány. Oproti EVVO, kde je prioritní důraz kladen na nejrůznější aspekty životního prostředí, na poznávání životního prostředí, na uvědomování si nezbytnosti zachovávání podmínek života, na poznávání vztahu člověka a životního prostředí apod., je VUR prioritně zaměřeno na vzájemnou interakci a souvislosti mezi ekonomickými, sociálními, environmentálními a právními aspekty rozvoje (globálního i lokálního). VUR je významně interdisciplinární povahy a zaměřuje se zejména na:

- pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje, a to na lokální, národní i globální úrovni,
- vnímání udržitelného rozvoje jako celostního a systémového přístupu, který směřuje k ekonomicky prosperující společnosti a současně respektuje sociální a environmentální souvislosti a limity,
- rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) pro demokratické a svobodné rozhodování ve vlastním i veřejném zájmu v souladu s právem a s principy udržitelného rozvoje.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023

navazuje na předchozí dlouhodobý záměr a v souladu se Strategií vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 stanovuje hlavní cíle regionálního vzdělávání, a to zejména:

- pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje na všech úrovních
- vnímání udržitelného rozvoje jako celostního a systémového přístupu, který směřuje k ekonomicky prosperující společnosti a respektuje sociální a environmentální souvislosti a limity
- rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) pro demokratické a svobodné rozhodování ve vlastním i veřejném zájmu v souladu s právem a s principy udržitelného rozvoje.

¹⁰ <https://www.msmt.cz/dokumenty/strategie-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-ceske-republiky>

Rámcové programy pro všechny stupně vzdělávání

Rámcové vzdělávací programy (dále RVP) tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Jedná se o programové dokumenty, které konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikující klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezující věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy. Zároveň specifikují očekávané výsledky vzdělávání. Jednou ze vzdělávacích oblastí je zde i oblast environmentální. Environmentální výchova je v RVP průřezovým tématem, které má průnik do většiny vyučovaných předmětů.

Strategie celoživotního učení ČR (Strategie CŽU ČR)¹¹

Celoživotní učení představuje zásadní koncepční změnu pojetí vzdělávání, jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně – jsou chápány jako jediný propojený celek, který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Zahrnuje formální vzdělávání (ve vzdělávacích institucích, hl. školách), neformální vzdělávání (poskytované v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích apod.) i informální učení, které je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase. Dokument definuje hlavní směry v oblasti celoživotního vzdělávání (dále CŽV), kterými jsou vytvořit otevřený prostor pro CŽV vč. uznávání výsledků neformálního a informálního vzdělávání, podporovat dostupnost a rovnost šancí v přístupu ke vzdělávacím příležitostem, rozvíjet funkční gramotnost a další klíčové kompetence včetně schopnosti učit se, stimulovat poptávku po vzdělávání u všech skupin populace (v průběhu celého života), podporovat zajišťování kvalitní nabídky vzdělávacích příležitostí, spoluprací se sociálními partnery podporovat soulad nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje a rozvíjet poradenské a informační služby.

¹¹ Strategie celoživotního učení ČR byla přijata usnesením vlády č. 761 ze dne 11. července 2007.

2.2.3.2. Lokální koncepce a strategické dokumenty v oblasti EVVO

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje 2020-2024

Dokument byl zpracován na základě § 9 odst. 2 a 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a schválen usnesením Zastupitelstva PK č. 1571/20 dne 8. 6. 2020. Stanoví strategické cíle v oblasti všech stupňů vzdělávání, včetně neformálního a celoživotního, v rámci celého kraje. V oblasti Vzdělávání pro udržitelný rozvoj, která je průřezovou a měla by být naplňována napříč vzděláváním, specifikuje v Plzeňském kraji tyto strategické cíle v oblasti EVVO:

- Podporovat další vzdělávání koordinátorů EVVO i pedagogických pracovníků v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
- Podporovat soutěže a programy zaměřené na ekologii a udržitelný rozvoj.
- Naplňovat cíle Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje a Akčního plánu EVVO pro plnění cílů Koncepce EVVO Plzeňského kraje

Koncepce ochrany přírody a krajiny Plzeňského kraje (2004)

Jedná se o základní strategický dokument v oblasti přístupu k životnímu prostředí z pohledu kraje, který vymezuje, jak efektivně řešit ochranu životního prostředí na jeho území. Schválena byla usnesením Zastupitelstva PK č. 560/04 ze dne 9. 3. 2004. Koncepce ve svých úkolech a opatřeních zmiňuje mimo jiné potřebu podporovat výchovu a osvětu vedoucí k ochraně krajinného rázu, druhové ochraně, a to jak laické, tak i odborné veřejnosti.

Regionální strategie adaptačních opatření (ReSAO) Plzeňského kraje

Dokument je právě zpracováván a předpokládá se, že bude dokončen v červnu 2022. Cílem strategie je zlepšit stav krajiny Plzeňského kraje. V souvislosti s probíhající klimatickou změnou, kterou provází často extrémy počasí jako povodně či sucho, se zvýraznily letité problémy obecného přístupu ke krajině, a to jak v zemědělství, lesnictví, vodním hospodářství i v zástavbě a dalších oblastech. Cílem strategie je nastolit opatření, která by napomohla adaptaci na změny klimatu a extrémní situace.

Strategický plán města Plzně

Určuje vizi, jak bude město Plzeň vypadat do roku 2035 a jak této vize dosáhnout. Pro naplnění vize se chce zaměřit na realizaci těchto cílů:

- Zlepšit podmínky pro kvalitní život všech generací
- Rozvíjet perspektivní trh práce a propojit vzdělávací systém s praxí
- Zlepšit životní prostředí ve městě a zvýšit připravenost na změny klimatu
- Oživit centrum města
- Zvyšovat povědomí o Plzni za hranicemi města i u obyvatel

V oblasti vzdělávání vytyčuje cíl dbát na kvalitní vzdělávací systém a širokou nabídku mimoškolních aktivit, v oblasti životního prostředí chce zajistit větší informovanost

občanů prostřednictvím prezentování městských aktivit na zlepšení životního prostředí a připravit je tak i na změny klimatu. Zaměřit se chce město také na příklady z praxe a možnosti pro zapojení každého občana do ochrany životního prostředí.

Environmentální koncepce Magistrátu města Plzně

V rámci modernizace veřejné správy byl MMP zaveden integrovaný systém řízení, jehož součástí je také systém environmentálního managementu (dále jen EMS) dle mezinárodně uznávaných standardů (ČSN EN ISO 14001:2005 - vyvíjení, zavádění, dosahování, přezkoumávání a udržování environmentální politiky organizace). V rámci koncepce v oblasti ochrany životního prostředí, která byla vydaná s účinností od 1. 2. 2012) bylo mimo jiné stanoveno:

- Aktivně zapojit veřejnost do ochrany životního prostředí.
- Vzdělávat zaměstnance MMP, zaměstnance příspěvkových organizací města a zastupitele města v oblasti ochrany životního prostředí a zásad ekologického chování.

V roce 2017 a 2018 byla provedena aktualizace dokumentace EMS, poslední dozorový audit je ze dne 26. 2. a 27. 2. 2020.

Adaptační strategie města Plzně s využitím ekosystémově založených přístupů (01/2017)

Cílem dokumentu je poskytnout komplexní analytický a plánovací podklad pro navržení a uplatnění souboru vhodných adaptačních opatření, při zohlednění přírodě blízkých adaptačních opatření a v důsledku toho snížit zranitelnost a zajistit odolnost města Plzně vůči dopadům změny klimatu, podpořit připravenost města na očekávané dopady změny klimatu a zajistit dobré životní prostředí pro jeho obyvatele. Dokument byl podkladem pro Strategický plán města Plzně. Mezi tzv. „měkká“ adaptační opatření dokument zmiňuje např. systémy včasného varování, poskytování informací, ekovýchovu a změny chování ve vztahu k životnímu prostředí.

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2014-2020

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2021+ (dále SCLLD)

Jedná se o strategické dokumenty, které se snaží o rozvoj všech oblastí života v území, na kterém působí Místní akční skupina (dále MAS). SCLLD byly zpracované na období 2014-2020, nyní jsou ve většině území zpracovávány či již dokončeny na období 2021+ (2021-2027). MAS je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejného moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER. Na území Plzeňského kraje působí 10 MAS. (Ekoregion Úhlava, MAS Pošumaví, MAS Radbuza, MAS Aktivios, MAS Český les, MAS Světovina, MAS sv. Jan Nepomucký, MAS Kraj živých vod, MAS Vladař, MAS Zlatá Cesta). Většina z nich ve svých strategiích specifikuje potřeby v oblasti vzdělávání, ochrany životního prostředí a s tím souvisejícího

environmentálního vzdělávání a osvěty. V rámci svých cílů a opatření se snaží mimo jiné i o podporu a rozvoj EVVO na svém území, zvýšení dostupnosti celoživotního vzdělávání a environmentální výchovy a osvěty.

Integrovaná územní strategie Plzeňské aglomerace 2021+

Jedná se o strategický dokument¹², který se zabývá územím metropolitní oblasti a jejím rozvojem ve všech potřebných oblastech. V rámci Plzeňského kraje je jediná metropolitní oblast a tou je Plzeňská metropolitní oblast (dále PMO), zahrnující město Plzeň a jeho blízké okolí. V rámci strategického cíle Zvyšování kvality životního prostředí (Životní prostředí) mimo jiné zmiňuje potřebu environmentální osvěty.

Strategický rámec Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání 2014-2020 (dále MAP)

Jedná se o strategické dokumenty, které se zaměřují na rozvoj kvalitního vzdělávání dětí a žáků do 15 let a jak ho v území docílit. Zahrnují všechny oblasti vzdělávání, tj. předškolní a základní vzdělávání, základní umělecké vzdělávání, volnočasové i neformální vzdělávání. MAP jsou zpracovávány většinou pro území SO ORP. EVVO je jednou z oblastí, na jejíž rozvoj se také zaměřují. Na území Plzeňského kraje je zpracováno 15 dokumentů MAP pro všechna SO ORP v kraji. Nyní probíhá na většině území aktualizace dokumentů MAP pro období 2021+.

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Plzeňském kraji 2020-2022 (dále KAP)

Jedná se o obdobný dokument, jako je MAP. Krajský akční plán řeší zejména rozvoj středních a vyšších odborných škol v Plzeňském kraji, ale nikoli izolovaně, nýbrž v kontextu ostatních částí vzdělávacího systému (MŠ, ZŠ, VŠ, CŽU) a s ohledem na identifikované potřeby trhu práce a socioekonomickou situaci v regionu. Jedním z jeho cílů je podpora polytechnického a přírodovědného vzdělávání včetně EVVO. Prostřednictvím praxí, stáží, zapojení odborných firem a dalších vzdělávacích subjektů do vzdělávání či podporou vzdělávání pedagogů chce motivovat studenty a žáky k zájmu o tyto obory.

¹² <https://iti-plzen.cz/strategie-plzenske-aglomerace-21/>

2.2.4. Přehled platných usnesení Rady a Zastupitelstva Plzeňského kraje týkajících se EVVO k 28. 2. 2022

V této kapitole jsou uvedena základní usnesení Rady a Zastupitelstva Plzeňského kraje ke koncepčním dokumentům z oblasti EVVO a ochrany přírody a krajiny. Podrobný přehled usnesení rady a zastupitelstva PK, která se dotýkají jak koncepce EVVO, tak usnesení zaměřených na podporu EVVO a OŽP jsou uvedena v Příloze č. 1.

Rada Plzeňského kraje

- **Usnesení Rady Plzeňského kraje ke koncepci EVVO**
 - Usnesení Rady Plzeňského kraje č. 5306/12 ze dne 20. 2. 2012 k Plánu aktivit 2012-2013 pro plnění cílů Koncepce EVVO Plzeňského kraje
 - Usnesení Rady Plzeňského kraje k aktualizaci Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje č. 1631/14 ze 17. 2. 2014
 - Usnesení Rady Plzeňského kraje k Akčnímu plán EVVO 2014 - 2015 pro plnění cílů Koncepce EVVO Plzeňského kraje č.1879/14 ze dne 17. 3. 2014
 - Usnesení Rady Plzeňského kraje č. 843/21 ze dne 28. 6. 2021 k Uzavření smlouvy o dílo ve věci zpracování Krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty PK na období 2022-2031

Zastupitelstvo Plzeňského kraje

- **Usnesení Zastupitelstva Plzeňského kraje**
 - *usnesení č. 457/03 ze dne 16. 12. 2003 Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje (výchova v oblasti ochrany ŽP)*
 - *usnesení č. 560/04 ze dne 9. 3. 2004 Koncepce ochrany přírody a krajiny v Plzeňském kraji*
 - *usnesení č. 367/17 ze dne 11. 9. 2017 Kofinancování projektu "Přeshraniční koncepce pro ochranu a poznávání přírody Českého lesa a Horní Falce"*

2.3. Trendy v EVVO

Tato kapitola stručně popisuje základní vývojové trendy a současné přístupy k EVVO¹³. Zároveň je třeba zdůraznit, že jakékoliv trendy (tedy i ty v oblasti EVVO a vzdělávání vůbec) nejsou neměnné, ale vyvíjí se v souvislosti s celospolečenskými změnami a změnami v oblasti vzdělávání a jeho vnímání. Mezi současné mezinárodní trendy v environmentálním vzdělávání lze tedy dle této studie¹⁴ zahrnout:

- **Interdisciplinaritu**

Environmentální výchova není v posledních letech vnímána pouze jako přírodovědná disciplína, ale i disciplína společenskovední. Tento trend je umocněn vlivem vzdělávání pro udržitelný rozvoj, který je na myšlence multidisciplinárního přístupu založen.

- **Rostoucí význam kompetencí**

Současné přístupy v oblasti EVVO kladou důraz na rozvoj dovedností a kompetencí. Jednotlivé vědomosti již nejsou vnímány jako prioritní. EVVO je i z tohoto důvodu vnímána jako multioborové vzdělávání a není zde kladen důraz pouze na oblast přírodovědnou.

- **Důraz na projektovou výuku**

Vyšší důraz na projektovou výuku jde ruku v ruce s podporou rozvoje dovedností a kompetencí. V oblasti environmentální výchovy hrály vždy velkou roli praktické programy často i několikadenní pobytové programy a to zejména v případě aktivit pro mladší žáky. V současnosti je trendem důraz na projektovou výuku, dlouhodobé, emancipačně orientované žákovské projekty a to především u starších žáků a studentů. Tento trend ovlivňuje vzdělávání celkově, nejen v oblasti EVVO, je zde větší potřeba průřezových předmětů, změny ve způsobu vzdělávání či tlak na provázanost vědomostí z jednotlivých předmětů.

- **Celoškolní přístup.**

S ohledem na výše uvedené trendy a současné přístupy k EVVO jako ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ne pouze z pohledu přírodních věd či s ohledem na kladení důrazu na místně zakotvené učení, je mezinárodním trendem v této oblasti pojmout environmentální výchovu jako celoškolní nastavení. To se pak následně projevuje nejen přímo ve výuce, ale i v přístupu k žákům, k běžnému provozu školy resp. k jeho ekologizaci, k okolnímu prostředí školy nebo třeba posílením spolupráce s místní komunitou. Z velké míry je možné, aby si škola našla svou vlastní cestu a mohla dle situace pružně reagovat i na potřeby žáků a místní komunity.

Mezinárodní trendy následně ovlivňují i **současné trendy a přístupy v ČR** a různými formami jsou rozpracovány v národních, krajských, strategických a jiných dokumentech. Hlavní současné trendy a přístupy v ČR lze z těchto dokumentů identifikovat jako tyto:

¹³ Vychází z podkladové studie, která se zabývá možnou revizí rámcových vzdělávacích programů, autora Doc. Jana Činčery Studie se věnuje mimo jiné mezinárodním a českým trendům v environmentální výchově.

¹⁴ Doc. Jan Činčera, Environmentální výchova jako průřezové téma, Ph.D. Masarykova univerzita Brno, listopad 2017

- Environmentální výchova směřuje k odpovědnému environmentálnímu chování a v souvislosti s tím k rozvoji potřebných kompetencí. Základní kompetence a dovednosti, které je potřeba rozvíjet, stejně jako cíle a opatření k jejich rozvoji definuje SP EVVO ČR pro období 2016-2025 (podrobněji v kapitole 2.4)
- EVVO začíná být vnímáno v širším pojetí a vede ke komplexnímu vzdělávání v oblasti ŽP
- EVVO by měla být v souladu s principy udržitelného rozvoje a udržitelného způsobu života a zohledňovat vzdělávání z oblasti životního prostředí, ale i sociální a ekonomické
- Sílí trend rozšiřování nabídky volnočasových a mimoškolních i osvětových aktivit v oblasti EVVO, přičemž jsou preferovány dlouhodobější vzdělávací aktivity a zároveň praktičtější forma aktivit (pobytové programy v přírodě, projektové aktivity, aktivní zapojení účastníků do činností apod.)
- Narůstá zájem o EVVO u institucí zaměřených na předškolní děti a mladší školní děti (MŠ, ZŠ, vznik lesních mateřských školek, školních klubů, budování školních přírodních zahrad apod.)
- Vzdělávací instituce (MŠ, ZŠ, SEV atd.) se snaží o komplexní a celostní přístup v oblasti EVVO (výukové programy, přírodní školní zahrady, vliv na běžný provoz - zelené střechy, třídění odpadů v institucích apod.)
- Do oblasti EVVO se dostávají postupně inovace díky využívání moderních technologií
- EVVO v celé své šíři cílí nejen na výchovu a vzdělávání tedy děti a žáky či studenty, ale i na osvětu a zaměřuje se tak i na dospělé a právnické osoby, podniky. Mezi jeho témata patří i důraz na běžné životní situace - ekologicky šetrné spotřebitelské chování, angažovanost a zapojení veřejnosti do místních aktivit či řešení problémů v OŽP, provázání ekologických témat se sociální a ekonomickou problematikou.
- V ČR i jednotlivých krajích je trend financovat EVVO aktivity převážně z dotačních a grantových zdrojů, což je pro kontinuitu EVVO rizikem a ohrožuje stabilitu a udržitelnost celého systému EVVO.
- Je snaha o vyšší míru koordinace a spolupráce relevantních subjektů v oblasti EVVO
- Rozvíjí se odborné diskuze na téma EVVO a následně dochází i k podpoře rozvoje výzkumných a badatelských aktivit

2.4. Cíle EVVO a obsah současné EVVO v ČR

Cíle a obsah současné EVVO na celostátní úrovni vymezuje Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice (dále SP EVVO), který byl přijat usnesením vlády č. 1048/2000. Tento dokument **definuje základní cíl EVVO a EP v České republice** jako „rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpríznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. EVVO k takovému jednání připravuje a motivuje, samotné jednání je věcí svobodného rozhodnutí jednotlivce.“

SP EVVO stanovuje tyto oblasti, ve kterých by měl probíhat rozvoj kompetencí pro environmentálně odpovědné jednání:

- Vztah k přírodě
- Vztah k místu
- Ekologické děje a zákonitosti
- Environmentální problémy a konflikty
- Připravenost jednat ve prospěch ŽP

Pro každou oblast definuje dokument rámcové vzdělávací cíle (viz tabulka níže), které určují soubor znalostí a dovedností potřebných pro zvládnutí dané kompetence.

Oblast kompetencí	Rámcové vzdělávací cíle
Vztah k přírodě	• Potřeba kontaktu s přírodou• Schopnost přímého kontaktu s přírodním prostředím• Citlivost k přírodě• Reflexe různých pohledů na přírodu, postojů k ní a ujasňování si vlastních hodnot a postojů
Vztah k místu	• Znalost místní krajiny, jejích jedinečností a schopnost interpretovat je v souvislostech• Vědomí sounáležitosti s místem a regionem a pocit zodpovědnosti za ně
Ekologické děje a zákonitosti	• Zájem o pochopení ekologických dějů a jejich zkoumání• Schopnosti a dovednosti pro zkoumání přírody a životního prostředí• Porozumění základním ekologickým dějům a zákonitostem• Porozumění významu ekologických dějů a zákonitostí pro život člověka• Propojování znalostí ekologických dějů a zákonitostí s každodenním životem

Environmentální problémy a konflikty	• Schopnost analýzy environmentálních problémů a konfliktů• Schopnost formulovat vlastní názor na problém, posuzovat variantní řešení a navrhnout řešení vlastní• Schopnost spolupráce a komunikace při řešení environmentálních konfliktů
Připravenost jednat ve prospěch ŽP	• Znalost základních principů ochrany životního prostředí• Znalosti a dovednosti potřebné pro šetrné zacházení s přírodou a přírodními zdroji• Znalosti a dovednosti pro spotřebitelské chování• Znalosti a dovednosti pro aktivní ovlivňování svého okolí• Přesvědčení o vlastním vlivu na předcházení a řešení problémů životního prostředí

Tabulka 3 Rámcové cíle kompetencí v dílčích oblastech, SP EVVO ČR 2016-2025

Jako cílové skupiny pro oblast EVVO jsou na celostátní úrovni specifikovány:

1. Veřejná správa
2. Děti, mládež a pedagogičtí a odborní pracovníci
3. Environmentální vzdělávání a osvěta v podnikové sféře
4. Informace, osvěta a poradenství pro veřejnost

Pro zajištění kvalitního systému environmentálního vzdělávání, výchovy, osvěty a poradenství, tj. systému, který formálním, neformálním a informálním vzděláváním a výchovou systematicky rozvíjí kompetence k odpovědnému jednání vůči životnímu prostředí, je třeba dle SP EVVO rozvíjet následujících pět strategických oblastí, z nichž se čtyři zaměřují na klíčové parametry systému a pátá na vlastní obsah EVVO a EP:

- 1) Udržitelnost systému a prostředí pro EVVO a EP
- 2) Kvalita, diverzita a inovace v EVVO a EP
- 3) Spolupráce, síťování, propojování v EVVO a EP
- 4) Posilování postavení a porozumění EVVO a EP – propagace, PR, popularizace
- 5) Vzdělávací cíle a relevantní témata EVVO a EP

Pro tyto strategické oblasti následně definuje konkrétní cíle a opatření směřující k dosažení vize v oblasti EVVO („*Chceme společnost šetrnou a přátelskou ke svému životnímu prostředí, kde každý občan ČR má zajištěný přístup ke vzdělávání, výchově a informacím, které umožňují rozvoj znalostí, dovedností a motivací aktivně jednat ve prospěch životního prostředí a vytvářet společnost směřující k udržitelnému rozvoji.*“)¹⁵.

¹⁵ Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025

https://www.mzp.cz/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025

2.5. Cíle EVVO a obsah současné EVVO v Plzeňském kraji

Tato stávající koncepce navazuje na KK EVVO Plzeňského kraje, která byla aktualizací KK EVVO z roku 2004. Jejím primárním cílem bylo:

„...vytvořit vzdělávací a informační systém, který povede ke zvýšení zájmu občanů o životní prostředí a který přispěje k výraznějšímu zapojení všech cílových skupin do řešení environmentálních problémů a uvědomování si důsledků konání a chování jednotlivce i celého společenství na stav životního prostředí.“¹⁶

KK EVVO vymezila prioritní oblasti a jejich cíle, které byly následně implementovány prostřednictvím dvouletých Akčních plánů EVVO. Poslední, a tedy aktuální akční plán byl schválen na období let 2018/2019.

Prioritní oblasti	Cíle
EVVO ve školách a školských zařízeních	• vytváření kladného vztahu k přírodě• vytváření zodpovědného občanského přístupu k problémům ŽP• odborná a metodická podpora pedagogů v oblasti EVVO• institucionální zajištění EVVO (sít' středisek EVVO)• ekologizace provozu škol
Mimoškolní EVVO dětí a mládeže	• zajištění dostatečně husté sítě zařízení pro mimoškolní EVVO• dostatečná odborná a pedagogická způsobilost vedoucích kroužků, oddílů apod.
EVVO veřejnosti	• zvýšení ekologického vědomí obyvatel• zvýšení pocitu sounáležitosti obyvatel s krajem a jeho ekologickými problémy
EVVO v podnikové sféře	• zvýšení ekologického vědomí podnikatelů• posílení spolupráce mezi veřejnou správou, podnikateli a NNO
EVVO veřejné správy	• zvýšení ekologické gramotnosti pracovníků veřejné správy• posílení spolupráce mezi veřejnou správou, podnikateli a NNO• zajištění poradenských služeb v oblasti ŽP pro veřejnou správu
Přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování	• zajištění informační základny o životním prostředí• zvýšení zájmu veřejnosti o rozhodování ve věcech ŽP

Tabulka 4 Prioritní oblasti a cíle KK EVVO PK (leden 2014)

¹⁶ KK EVVO Plzeňského kraje, leden 2014

Cíle a opatření v oblasti EVVO v Plzeňském kraji, jejich přehled a zhodnocení jejich naplňování jsou součástí přílohy č. 2 tohoto dokumentu. Podkladem pro vyhodnocení byla stávající platná Krajská koncepce EVVO Plzeňského kraje z roku 2014 a poslední (aktuální) Akční plán 2018–2019 pro plnění cílů Koncepce EVVO Plzeňského kraje.

2.6. Současné zajištění EVVO

Tato kapitola mapuje současnou situaci v oblasti EVVO v Plzeňském kraji. Byla zpracována na základě veřejně dostupných zdrojů, ročenek, dokumentů a podkladů poskytnutých od zadavatele koncepce (Krajského úřadu Plzeňského kraje) a relevantních subjektů působících v oblasti EVVO. Do zpracování byla zapojena Odborná skupina pro zpracování KK EVVO, která byla ustanovena při Plzeňském kraji, a prostřednictvím dotazníkového průzkumu také školy a vzdělávací instituce. Průzkum probíhal formou dotazníkového šetření online od 15. 1. 2022 do 28. 2. 2022 na platformě Survio. Zapojilo se do něj 143 škol a školských zařízení všech stupňů. Školy se mohly do diskuze zapojit i při setkání škol na téma Environmentální výchova ve školách, které proběhlo 21. 2. 2022 v Plzni. V neposlední řadě byly podkladem pro analýzu i informace získané díky strukturovaným rozhovorům se subjekty, které v oblasti EVVO působí. Bylo uskutečněno 34 rozhovorů v průběhu ledna až března 2022.

Kapitola se zaměří na jednotlivé cílové skupiny, subjekty, které EVVO zajišťují, a jejich aktivity, ale také na současné zajištění EVVO v Plzeňském kraji po stránce personální, finanční, technické či informační.

2.6.1. Cílové skupiny současné EVVO v Plzeňském kraji

V této kapitole jsou charakterizovány jednotlivé cílové skupiny v oblasti EVVO a stručně popsána jejich charakteristika s důrazem na Plzeňský kraj. Patří sem především děti, žáci, studenti, široká veřejnost, podnikatelé, úředníci, pedagogové, ale i odborníci zabývající se EVVO. Počty jednotlivých cílových skupin jsou převzaty z veřejných dat Českého statistického úřadu (ČSÚ).

Předškolní děti, rodiny s dětmi, MŠ

Jednou z cílových skupin v oblasti environmentální výchovy a vzdělávání jsou děti předškolního věku, ať už jde o děti v rodinách (tj. společně s rodiči), nebo zejména děti v mateřských školách a dětských skupinách. Rodiny s dětmi, které nenavštěvují předškolní vzdělávání, se setkávají s EVVO především na osvětových akcích pro veřejnost. Děti v předškolním vzdělávání pak zejména v jeho rámci, ale také prostřednictvím volnočasových aktivit a kroužků a na osvětových akcích pro veřejnost. Většina MŠ má EVVO zpracované nějakou formou do svého ŠVP. V Plzeňském kraji bylo k 31. 12. 2020 celkem 48 053 dětí ve věku od 0 do 7 let včetně (8,1% populace Plzeňského kraje), 24 177 z nich bylo ve věku 3 až 6 let, tedy ve věku, kdy nejčastěji dochází do předškolních zařízení. V oblasti předškolního vzdělávání funguje v Plzeňském kraji 282 škol/zařízení v 282 právnických osobách, z toho čtyři MŠ jsou lesní mateřské školky. Kapacita všech MŠ v Plzeňském kraji je 21 717 dětí. Dle ČSÚ navštěvovalo ve školním roce

2020/2021 MŠ v Plzeňském kraji 18 789 dětí, které se vzdělávaly v 869 třídách MŠ. MŠ navštěvovalo tedy téměř 80% dětí ve věku 3-6 let. EVVO probíhá v této věkové skupině nejčastěji formou hry, seznámením se s přírodou a jejími základními prvky a vztahy. Cílem by mělo být motivovat zájem dětí o přírodu a její ochranu.

Žáci ZŠ

Tato cílová skupina patří mezi ty, na které je nejčastěji EVVO zaměřeno. Patří sem děti a mládež ve věku od 6 do 15 let, které plní povinnou školní docházku. S environmentální výchovou se setkávají především během výuky v ZŠ, ale i při volnočasových aktivitách a akcích pro veřejnost. Základní školy mají EVVO zapracované ve svých ŠVP, které vycházejí z celostátního základního dokumentu Rámcový vzdělávací plán pro základní vzdělávání (RVP ZV). V Plzeňském kraji bylo k 31. 12. 2020 celkem dětí 55 648 dětí ve věku 6-15 let včetně. V oblasti základního vzdělávání funguje v Plzeňském kraji 226 škol/zařízení v 226 právnických osobách. Zřizovatelem většiny škol je obec (194 ZŠ), 3 školy zřizuje stát, 13 škol je soukromých, 2 jsou zřízeny církví a 14 Plzeňským krajem. Kapacita všech základních škol v kraji je 71 641 žáků. Dle ČSÚ navštěvovalo ve školním roce 2020/2021 ZŠ v Plzeňském kraji 52 501 žáků, kteří se vzdělávali v 2 619 třídách. Na věkovou kategorii 6-15 let se zaměřuje velké množství subjektů zaměřených na EVVO, ať už jde o střediska ekologické výchovy, neziskové organizace či různé volnočasové organizace. Tyto subjekty připravují mnoho ekovýchovných programů, které školy využívají. Připravují také pracovní listy, metodické a didaktické materiály i pro výuku přímo ve škole. V neposlední řadě existuje i řada kroužků, volnočasových organizací (MOP, Skaut, DDM), příměstské či letní tábory zaměřené na tuto cílovou skupinu. EVVO je zde již zaměřeno cíleně na vzdělávání, poznávání přírody, krajiny, ekosystémů a vztahů, které zde existují. Cílí i na uvědomění si vlivu lidské činnosti na přírodu, potřebu ochrany přírody pro trvale udržitelný život a vlastní odpovědnost každého jedince i společnosti jako celku.

Studenti SŠ, VOŠ a VŠ

Stejně jako žáci ZŠ, tak i studenti středních, vyšších odborných a vysokých škol, patří mezi cílové skupiny, na které je EVVO často zaměřeno. V Plzeňském kraji bylo ve školním roce 2020/2021 celkem 55 středních škol, které v 998 třídách navštěvovalo 22 849 studentů, z nichž 22 100 studovalo v denní formě studia. Maturitní obory navštěvovalo 16 468 studentů, z nichž 6 288 studovalo na gymnáziích (38%). Nástavbová studia na střední škole navštěvovalo 607 studentů. Vyšší odborné studium nabízí v Plzeňském kraji 5 škol v 59 studijních skupinách. Studuje zde 1 423 studentů, z nichž 904 je na denní formě studia. Vysoká škola sídlí v kraji jen jedna, a to Západočeská univerzita. Na 9 fakultách zde studuje 11 823 studentů. Mimo ni v Plzni působí i Lékařská fakulta Univerzity Karlovy, kde studuje 2 308 studentů, a ČZU v Praze má v Klatovech konzultační středisko Provozně ekonomické fakulty, kde lze studovat kombinované celoživotní vzdělávání bakalářského oboru Veřejná správa a regionální rozvoj a návazného magisterského oboru Veřejná správa a regionální rozvoj. Studenti SOŠ, SOU a gymnázií jsou do EVVO mnohde zapojeni obdobným způsobem jako žáci na základních školách.

V mnoha školách působí koordinátoři EVVO, školy zapojují své studenty do různých projektů (ENERSOL, Ekoškola apod.), s EVVO se setkávají při výuce a exkurzích. Přesto lze říci, že programů zaměřených na tuto věkovou skupinu je výrazně méně než pro děti mladší 15 let. Studenti SŠ, ale především pak VOŠ či VŠ se s EVVO setkávají spíše v souvislosti s obory, které studují. Studenti přírodovědných a pedagogických oborů pak i v rámci své praxe, kterou absolvují například i v subjektech, které EVVO nabízí (Amestyst, IRIS – Lüftnerka, ZOO Plzeň a další).

Pedagogové, pedagogičtí pracovníci a odborná veřejnost

Tato cílová skupina je specifická tím, že je jednak sama vzdělávána v environmentální oblasti v rámci dalšího vzdělávání nebo celoživotního vzdělávání, jednak je často tím, kdo v oblasti EVVO vzdělává jiné cílové skupiny (zejména děti, žáky a studenty). V Plzeňském kraji působí v jednotlivých stupních škol v přepočtu na úvazky celkem 8 955,4 pedagogů, z toho 19,4% pedagogů působí v předškolním vzdělávání, 41,3% v základním, 22,5% ve středním, necelé 1% na VOŠ a 15,9% na vysokých školách. Ve školství až do středoškolského stupně převažují mezi pedagogy výrazně ženy. V MŠ tvoří 99,3% pedagogů, v ZŠ 84,6% a na středních školách 61,5%. Celkově bylo v oblasti vzdělávání v Plzeňském kraji zaměstnáno téměř 18 700 osob¹⁷, tvořili 6,3% všech zaměstnaných obyvatel kraje. Pedagogové se snaží EVVO zařadit do výuky především formou exkurzí, výletů do přírody či prací na školních pozemcích, ale zařazují ji do výuky i v rámci běžně vyučovaných předmětů. Využívají také programy EVVO, které nabízí subjekty jako střediska ekologické výchovy a další (ZOO Plzeň, Lüftnerka, Sofronka, Ametyst apod.) Kromě toho, že pedagogové výuku zajišťují, také se sami vzdělávají. Některé školy mají z řad pedagogů určeného koordinátora EVVO, který má tuto oblast přímo na starost. Dle dotazníkového šetření má koordinátora EVVO více než polovina škol, přičemž zhruba 40% z těchto koordinátorů absolvovalo specializační studium pro koordinátory EVVO. V Plzeňském kraji je toto studium realizováno pražskou NNO - Klubem ekologické výchovy, z. s. a otevírá se v případě, že je naplněn minimální stanovený počet účastníků. Je nabízeno stále, ale realizuje se nepravidelně s časovými prodlevami. O zařazení tohoto studia do své nabídky uvažuje také KCJVŠ. Pedagogové si mohou také studium zajistit sami (buď v jiném kraji nebo si ho sami zorganizovat-zajistit lektora/subjekt, který by do PK přijel). Studium jednorázově pro pedagogy zajistilo v minulosti také spolek Ametyst. Vzdělávání pedagogů a koordinátorů EVVO není cílené, záleží na aktivitě každého, zda se vzdělává a jaké vzdělávání si vybere. Stejně tak není cíleně podporováno vzájemné sdílení zkušeností mezi koordinátory EVVO.

Široká veřejnost

EVVO není jen výchova a vzdělávání ve smyslu výuky na školách, jeho součástí je kromě celoživotního vzdělávání dospělých také osvěta, která směřuje ke zlepšení informovanosti široké veřejnosti. Veřejnost je tak jednou z cílových skupin. Cílem je v jejím případě zejména zlepšení informovanosti o environmentální problematice,

¹⁷ ČSÚ, 2020, Zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti CZ-NACE (v oblasti vzdělávání - pedagogové, pedagogičtí pracovníci...)

uvědomění si každého jedince, jak se může podílet na minimalizaci negativních dopadů na životní prostředí a pomoci při jeho ochraně. V neposlední řadě je také způsobem, jak dostat kvalitní ověřené informace k široké veřejnosti a prevencí šíření „konspiračních“ teorií a neověřených zpráv. V Plzeňském kraji žilo k 31. 12. 2020 celkem 591 041 obyvatel, z nichž 92 300 je mladších 15 let (15,6%) a 121 635 je starších 65 let (20,6%). V produktivním věku je 377 106 obyvatel (63,8%). Průměrný věk obyvatel je 42,9 let a obyvatelstvo postupně stárne (index stáří¹⁸ je 131,8). Od roku 2010¹⁹ se průměrný věk obyvatel zvýšil o 1,7 roku a index stáří vzrostl o 18,4%.

Cílová skupina „široká veřejnost“ je spíše rozšiřující pojem, neboť v sobě zahrnuje i ostatní výše popsané cílové skupiny. Tato cílová skupina je poměrně nesourodá. Oslovit celé spektrum společnosti není proto snadné, prioritou při oslovení veřejnosti je osvěta, informování o tématu a rozšíření povědomí o tom, kam je možné se v konkrétní situaci obrátit. Většina subjektů, které cílí na širokou veřejnost, se ji snaží informovat prostřednictvím informačních letáků, tisku, vlastních webů či sociálních sítí. Zároveň je pro ně mnohdy náročné zajistit aktuálnost informací a pravidelně weby či sociální sítě aktualizovat. Osvěta probíhá často také formou různých jednorázových akcí (Den země, Den Českého lesa, Mezinárodní noc pro netopýry, Ptačí hodinka, Víkend otevřených zahrad, komentované vycházky apod.). Tyto jednorázové akce mají většinou dobrý ohlas a dle rozhovorů s jednotlivými poskytovateli je o ně poměrně velký zájem, zvláště pokud jsou dělané zajímavou formou. Na veřejnost mnohdy cílí i zapojení do přímých činností, různých dobrovolnických akcí (Uklidíme Česko, Čistá Berounka, výsadby dřevin v lokalitě, údržba chráněných lokalit apod.) Naopak dlouhodobé dobrovolnické aktivity jsou spíše méně vyhledávané širší veřejností a jsou spíše otázkou angažovaných jednotlivců (členství a aktivity v ČSOP apod.). V Plzeňském kraji chybí v současnosti pravidelně aktualizovaný web, který by se na EVVO jako celek zaměřoval a zároveň byl uživatelsky atraktivní, dostupný a všeobecně známý. Z individuálních rozhovorů vyplývá, že přínosem by byla i pravidelně aktualizovaná brožura/katalog, která by veřejnost informovala, jak mohou řešit konkrétní situace, kdy a na koho se mohou obrátit. Z pohledu šíření informací směrem k veřejnosti je nevýhodou, že byla utlumena síť poradenských center ENVIC, která cílila na ekoporadenství, ale i vzdělávání. Přínosem pro oslovení veřejnosti by byl v Plzni i přírodovědně zaměřený ekvivalent Techmanie - přírodovědné centrum určené široké veřejnosti. Osvěta veřejnosti by se měla také více zaměřit na konkrétní činnosti, kterými může každý člověk pomoci ke zlepšení stavu životního prostředí, a zejména k jeho nadměrnému nezatěžování. Osvěta široké veřejnosti se v největší míře v současnosti zaměřuje především na odpady a jejich třídění.

Úředníci a zaměstnanci veřejné správy

V Plzeňském kraji není v současnosti zaveden systém školení pracovníků veřejné správy v oblasti ŽP, chybí také vzdělávání v oblasti EVVO pro zaměstnance veřejné správy, kteří se nezabývají přímo problematikou ŽP. Situace je stejná i v obcích s rozšířenou

¹⁸ Index stáří vyjadřuje procentuální poměr počtu obyvatel starších 65 let k obyvatelům mladším 15 let. Čím je vyšší, tím více převažují senioři nad dětmi a populace stárne.

¹⁹ Průměrný věk obyvatel PK byl 41,2 let a index stáří 113,4.

působností a jednotlivých obcí. EVVO není na úřadech a obcích cíleně podporováno, nemá také stabilní dlouhodobou politickou podporu. Nevýhodou na úrovni kraje je, že kompetence v oblasti EVVO jsou na Krajském úřadě rozděleny mezi Odbor školství, mládeže a sportu (vzdělávání) a Odbor životního prostředí (ekologie, životní prostředí), což stěžuje situaci a klade nárok na intenzivní komunikaci mezi odbory. Chybí také rozsáhlejší metodická pomoc a poradenství úředníkům pro vykonávání agendy EVVO, rostou pracovní nároky na úředníky a pro oblast EVVO není zajištěna dostatečná personální kapacita, obecně je do EVVO zapojen malý počet zaměstnanců veřejné správy. To do jisté míry omezuje působení kraje v této oblasti, úředníci nemají kapacitu na zajištění agendy EVVO (koordinace EVVO v kraji, komunikace se subjekty v této oblasti, aktualizace stávajícího nebo vytvoření nového webu, aktivní přístup k EVVO, komunikace s cílovými skupinami včetně využití sociálních sítí pro komunikaci, podpora aktivit, naplňování koncepce a akčních plánů EVVO). Agenda EVVO také není cíleně podporována finančně.

Možnosti vzdělávání úředníků a zaměstnanců veřejné správy v oblasti životního prostředí existují, ale nejsou momentálně ve větší míře aktivně využívány. Vzdělávání bylo v posledních letech komplikované a hůře realizovatelné i kvůli opatřením v důsledku pandemie COVID-19. Vzdělávání veřejné správy by mělo cílit jednak na environmentálně šetrný provoz úřadů, jednak zejména na environmentální agendu v souvislosti s činností jednotlivých úřadů, veřejné správy, obcí. Závisí na aktivitě konkrétního úřadu, jak tyto možnosti využívá a vyhledává. Vzdělávání se věnují v rámci kraje různé subjekty, patří sem například sdružení ENVIC, které připravuje vzdělávací programy, kurzy a různé akce. Kurzy jsou zaměřené na všechna hlavní témata životního prostředí (kvalita ovzduší, kvalita vod, energie, ochrana přírody, zemědělství apod.). Zajišťují také exkurze na obnovitelné zdroje energie, pasivní domy, laboratoře apod. nebo terénní odborné vycházky do přírody i města (VODA, ZELENĚ, MĚSTO, ČLOVĚK – Komentované vycházky městskou zelení). Nabízí odborné semináře a exkurze zaměřené na environmentálně šetrný provoz, vzdělávání pracovníků firem a úřadů, kteří mají na starosti provozní a environmentální agendu. Věnují se také šetrnému cestovnímu ruchu i postupům "zeleného úřadování". V poslední době ale příliš programů zacílených na veřejnou správu neprobíhalo.

Další ze subjektů, které nabízí vzdělávání pro obce, jejich zástupce a úředníky je Úhlava, o. p. s. z Klatov. Obecně prospěšná společnost Úhlava je již od roku 2007 akreditována Ministerstvem vnitra ČR jako vzdělávací instituce pro vzdělávání úředníků územně samosprávných celků (číslo akreditace: AK/I-50/2007). Realizují semináře a školení jak pro úředníky, tak i starosty, členy obecních zastupitelstev a další zájemce, ale i pro podnikatelské subjekty, firmy, zemědělce na různá témata. Obce nejčastěji proškolují v oblasti nakládání s odpady, ale akreditované mají semináře z řady oblastí. V oblasti ŽP je to aktuálně 10 vzdělávacích programů pro průběžné vzdělávání úředníků:

- Aktuální legislativa v odpadovém hospodářství a výkon správních činností na úseku OH - JUDr. H. Dvořáková (AK/PV-351/2019)
- Dřeviny ve veřejném prostoru - ochrana a obnova - Ing. J. Michálková, Mgr. V. Ledvina, T. Hupač (AK/PV-91/2017)

- Kácení dřevin rostoucích mimo les - Ing. J. Kolařík, Ph.D. (AK/PV-179/2016)
- Odpadové hospodářství ve vztahu k malým obcím vč. legislativních změn - JUDr. H. Dvořáková (AK/PV-73/2009)
- Odpovědnost a péče o stromy v obcích z titulu správce - Ing. J. Kolařík, Ph.D. (AK/PV-165/2016)
- Protipovodňová ochrana v obcích - Ing. J. Michálková (AK/PV-117/2018)
- Správní činnosti na úseku odpadového hospodářství - JUDr. H. Dvořáková (AK/PV-584/2018)
- Vodní hospodářství - provozování vodovodů a kanalizací - Ing. K. Frank, Ing. P. Peroutka (AK/PV-376/2009)
- Výsadba a řez stromů - Ing. J. Kolařík, Ph.D. (AK/PV-164/2016)
- Využívání údajů z informačních systémů veřejné správy - Bc. K. Kofroňová (AK/PV-5/2018)

Plzeňský kraj také dlouhodobě spolupracuje s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje, která pro úředníky samosprávy a veřejné správy, ale i další představitele obcí realizuje semináře zaměřené na téma odpady, zajišťuje soutěže měst a obcí v třídění odpadů a organizuje dle potřeby tematické exkurze (třídění odpadů, spalovna apod.).

Podnikatelé a podnikatelské subjekty

Cílovou skupinou v oblasti EVVO jsou také podnikatelé a podnikatelské subjekty, které jednak sami vzdělávají, ale jsou i vzděláváni v oblasti EVVO. V Plzeňském kraji působí celkem 73 071 subjektů se zjištěnou ekonomickou aktivitou, z nichž 5 609 působí v oblasti zemědělství, lesnictví nebo rybářství a 11 311 v průmyslu. Tuto cílovou skupinu je ale poměrně obtížné v oblasti EVVO podchytit. Většinou je zde nižší míra motivace k zapojení se do ochrany životního prostředí ve větší míře, mnohdy je ochrana životního prostředí spíše vnímána negativně jako pro podnikání omezující. Problematika EVVO je pro tuto skupinu spíše okrajovou záležitostí, znalosti a informovanost podnikového managementu ohledně EVVO jsou často omezené. EVVO by, kromě zajištění k životnímu prostředí šetrného provozu firem, mělo u této cílové skupiny směřovat hlavně k propojení profesního vzdělávání a zvyšování povědomí o možnostech v ochraně ŽP v rámci konkrétní profese, typu podnikání. Většina podniků a firem, až na výjimky a větší či mezinárodně působící firmy (obchodní řetězce Lidl a Albert, Plzeňský Prazdroj, Škoda Plzeň, Plzeňská teplárenská), nemá dostatek personálních kapacit, které by se mohly věnovat cíleně aktivitám v oblasti EVVO, případně v oblasti ochrany životního prostředí. EVVO nepatří mezi oblasti, které by měla většina podnikatelských subjektů zájem podporovat, byť se situace částečně s problémy jako jsou sucho, klimatické změny apod. zlepšuje. Tato cílová skupina však prozatím není příliš zapojena do oblasti EVVO, ze strany veřejné správy ani neziskových organizací (subjektů nabízejících EVVO) není příliš podchycena. V každém případě je potenciál této cílové skupiny nevyužit, momentálně ale není cílená snaha ji do této oblasti ve větší míře zapojit. Podnikatelský sektor je tak z výše uvedených cílových skupin nejméně zasažen problematikou EVVO. Motivací této cílové skupiny by do budoucna mohla být kombinace poptávky obyvatel

po environmentálně šetřených produktech, jejich propagace, legislativně-systémové změny, které by podnikatelské subjekty více směřovaly do aktivit chovajících se šetrněji k životnímu prostředí, ale i podnikatelské příležitosti, které se otvírají v souvislosti s klimatickou transformací v energetice, stavebnictví, zemědělství či lesnictví.

EVVO je v případě podnikatelských subjektů jednak interní záležitostí, jednak záležitostí externí. Z interního pohledu sem patří to, že některé podniky a firmy samy vzdělávají své zaměstnance v oblasti EVVO v rámci školení bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti, kdy je seznamují i se základními principy šetrného přístupu k životnímu prostředí. Kromě vzdělávání zaměstnanců pro zajištění určité firemní kultury se interně firmy o EVVO zajímají i z pohledu ekologizace firmy, jejího provozu. Uvnitř některých firem funguje proto funkce specializovaného energetika-podnikového ekologa. V tomto případě se téma environmentální výchovy propojuje s ekonomickým ziskem (ušetření provozních nákladů za energie a podobně). Některé firmy využívají k proškolení svých zaměstnanců nabídek jiných subjektů jako např. organizace ENVIC, Úhlava o.p.s. nebo Regionální rozvojová agentura Plzeňského, které nabízí vzdělávání firmám a podnikatelským subjektům, případně profesním organizacím/komorám. ENVIC se zaměřuje na Environmentálně šetrný provoz, Stavitelství a správu budov, v rámci programu vzdělává stavaře i osoby činné ve stavebních družstvech a sdružení vlastníků bytových jednotek. Pro projektanty, architekty i energetické auditory a poradce připravuje kurz Pasivní a nulové budovy - od návrhu k realizaci a provozu. Pro společenství vlastníků bytových jednotek, stavební družstva a firmy spravující budovy zajišťuje kurz Správa budov ekologicky, ekonomicky a efektivně aneb provozujeme budovy s ohledem na budoucnost. V neposledním řadě cílí i na potravinářství a gastronomii. V rámci tohoto programu vzdělává kuchaře i farmáře. Kuchaře v praktických seminářích seznamuje s lokálními, sezónními produkty z našeho kraje, farmářům pak ukazuje, jak efektivně prodávat své produkty. Pořádá i exkurze k úspěšným farmářům do sýráren, bouráren apod. Úhlava, o.p.s. se zaměřuje na malé firmy a také na vzdělávací aktivity pro farmáře a další zemědělské subjekty. Pořádá odborné semináře, exkurze na farmy (nejen české, ale např. i bavorské), praktické kurzy, workshopy a další. RRA PK se orientuje zejména na oblast odpadů a nakládání s nimi, prognózy v této oblasti.

Externí samostatnou činnost v oblasti EVVO vyvíjejí spíše velké podniky s dostatkem finančních prostředků nebo celorepublikovou či mezinárodní působností, které se věnují ekologické výchově/osvětě většinou z pohledu propagace vlastních produktů.

Ze subjektů, jejichž aktivity jsou blízké EVVO, většina působí a podniká v oblasti odpadového hospodářství, sběru a recyklace odpadu, integrované prevence a omezování znečištění, informačních, organizačních a poradenských služeb pro plánování a realizaci projektů v oblasti ochrany životního prostředí, veřejného zdraví či udržitelného rozvoje, komplexních služeb v oblasti náprav ekologických škod a v oblasti životního prostředí obecně, případně vykonávají posuzování vlivu stavby na životní prostředí (EIA). Nejčastěji se firmy do osvětové činnosti a vzdělávání v oblasti EVVO zapojují prostřednictvím vydávání a šíření informačních letáků, brožur o životním prostředí, realizací akcí pro veřejnost zaměřených na životní prostředí, separací a tříděním odpadu na pracovišti, případně také základním poradenstvím v oblasti ochrany ŽP pro různé cílové skupiny.

Některé firmy se zapojují také do tzv. firemního dobrovolnictví – tzn. pořádání dobrovolnických dní pro své zaměstnance, což je společná podpora veřejně prospěšných organizací firmou a jejími zaměstnanci, kteří investují své úsilí, energii a nápady, pomáhají svou prací a nasazením. Firma obvykle hradí náklady na čas svých zaměstnanců, případně pomůcky či materiál – patří sem např. Plzeňská teplárenská, Škoda Plzeň apod.

Do této cílové skupiny patří i podnikatelé v oblasti zemědělství. Ti, kteří se orientují na ekologicky šetrné hospodaření, se z velké míry sdružují do Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO. Sdružuje různé subjekty (rolníci, zpracovatelé, obchodníci, zástupci škol, nevládních organizací, spotřebitelé, přátelé přírody), které cítí odpovědnost za budoucnost zdravého životního prostředí. Cílem svazu je trvale udržitelným ekologickým zemědělstvím chránit životní prostředí, přírodu a její zdroje, produkovat kvalitní biopotraviny a spoluvytvářet harmonickou kulturní krajinu. Svaz vydává publikace, zajišťuje poradenství a informační servis pro své členy a pořádá, organizuje a podporuje semináře, přednášky, konference, odborné exkurze, kurzy na ekofarmách, pracovní pobyty u zkušených ekozemědělců, dny otevřených dveří. Tematicky se v rámci odborných akcí věnuje dotacím, legislativě, zaměstnanosti, odbytu, marketingu, PR, sociálnímu podnikání, přenosu výzkumu do praxe, atd.

2.6.2. Subjekty zajišťující EVVO v Plzeňském kraji

Environmentální výchovu v Plzeňském kraji v současné době zajišťuje řada různých subjektů, ať už jde o orgány a organizace veřejné správy, školy a školská zařízení, neziskové a další organizace nebo instituce provádějící EVVO a soukromé subjekty podnikatelské sféry. Mezi nejvýraznější subjekty realizující nějakou formou EVVO patří zejména školy a školská zařízení a neziskové organizace, kam patří také střediska ekologické výchovy. V této kapitole budou popsáni nejvýznamnější poskytovatelé, jejich zaměření a činnosti, které realizují. Podrobný seznam a adresář všech dohledaných subjektů poskytujících EVVO (k 31. 12. 2021) na území Plzeňského kraje je uveden v Příloze č. 6.

Subjekty z oblasti veřejné správy včetně jejich příspěvkových organizací

Mezi základní subjekty z oblasti veřejné správy, které v Plzeňském kraji zajišťují EVVO patří Plzeňský kraj a město Plzeň a jejich příspěvkové organizace.

Krajský úřad Plzeňského kraje a jeho příspěvkové organizace

- Odbor životního prostředí KÚPK, Oddělení ochrany přírody
 - Provozuje a spravuje portál EVVO ve spolupráci s Odborem školství, mládeže a sportu, kde umožňuje zveřejňování článků a pozvánek ze sítě organizací environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) v Plzeňském kraji.
 - Je zodpovědný na zpracování Konceptce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje, zpracování Akčních plánů a jejich vyhodnocení.
 - Realizuje akce na podporu EVVO (otevírání naučných stezek, komentované procházky apod.).

- Publikuje v oblasti EVVO (např. publikace Památné stromy PK, Naučné stezky Plzeňska, Tachovska, vydává Informační brožury a materiály EVVO, pracovní listy EVVO, ZAK - Ekologika).
- **Odbor školství, mládeže a sportu KÚPK**
 - Provozuje a spravuje portál EVVO ve spolupráci s Odborem životního prostředí KÚPK.
 - Zpracovává Krajský akční plán rozvoje vzdělávání, ve kterém chce mimo jiné podpořit vzdělávání pedagogů, motivovat zájem dětí a žáků o různé oblasti vzdělávání a podpořit spolupráci mezi školami různého stupně či mezi školami a dalšími subjekty včetně subjektů podnikatelské sféry.
 - Realizuje projekt „Vzdělávání 4.0 v Plzeňském kraji“, který implementuje KAP.
 - Plzeňský kraj zřizuje většinu středních škol a některé SVČ, DDM v Plzeňském kraji a ty patří pod působnost OŠMT KÚPK.
 - Zpracovává Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje, ve kterém jsou v kapitole Vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) zpracovány strategické a dílčí cíle PK v oblasti EVVO.
 - Zajišťuje dotační tituly na podporu aktivit škol a dalších subjektů v oblasti EVVO, poskytuje finanční prostředky na DVPP v oblasti EVVO.
 - Zajišťuje financování environmentálního centra PROUD – Envicentrum Podbranský mlýn.

Magistrát města Plzně a jeho příspěvkové organizace

- **Odbor životního prostředí Magistrátu města Plzně**
 - Spravuje webové stránky, kde jsou informace i k EVVO.
 - Město má zpracovaný Environmentální profil MMP (Koncepce), který se zabývá i vzděláváním zaměstnanců a zastupitelů v oblasti ochrany životního prostředí a osvětou veřejnosti.
 - Vydává publikace a materiály zabývající se ochrannou ŽP.
 - Organizuje a podporuje realizaci akcí na podporu EVVO (Ekologicko-výtvarná soutěž, Den země, Hospodaření s vodou, Den zvířat.
 - Prostřednictvím **Nadačního fondu Zelený poklad** podporuje projekty v oblasti OŽP a EVVO.
 - Má zřízen **Fond životního prostředí města Plzně (FŽP)**, který je trvalým účelovým fondem města a podpůrným finančním zdrojem v oblasti tvorby a ochrany zdravého životního prostředí a čistoty města. Podporuje projekty zlepšující životní prostředí, mimo jiné např. monitorování složek životního prostředí a ekologických procesů, publikační činnost, ekologickou výchovu, výchovné akce a rozšiřování informací o životním prostředí.
 - Je zapojen do projektu Včely na střeších, v rámci kterého jsou na střeších městských budov umístěna včelstva, jež jsou elektronicky monitorována (systém ProBee).

- Prostřednictvím tohoto odboru je Plzeň zapojena do projektu Zelené město Plzeň, jehož hlavním cílem je vytvoření zdravějšího a přátelštějšího prostředí pro život v Plzni (podrobněji o projektu v kapitole 2.6.3).
- **Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Magistrátu města Plzně**
 - Zajišťuje činnost Komise pro výchovu a vzdělávání Rady města Plzně.
 - Zajišťuje grantové programy a příspěvky na rozšíření nabídky mimoškolních činností, volný čas dětí a mládeže, akce se vzdělávací tematikou a příspěvky na rozvoj sportu.
 - Zabezpečuje agendu spojenou s programy podpory vzdělávání, v rámci nichž jsou podávány a podporovány rovněž projekty související s EVVO.
 - Město Plzeň je zřizovatelem většiny základních a mateřských škol na svém území, které proto patří pod dikci tohoto odboru.

Arboretum Sofronka

<http://www.sofronka.cz/>(<https://www.svsmp.cz/>)

Spadá pod Oddělení pro vzdělávání, veřejnost, vědu a výzkum Úseku lesů, městské zeleně a vodního hospodářství Správy veřejného statku města Plzně. Arboretum založil Ing K. Kaňák starší jako pracoviště Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, od roku 2009 je ve správě města Plzně (Správa veřejného statku), které má zájem zpřístupnit Sofronku veřejnosti. Z tohoto důvodu je zde realizováno více aktivit a vznikla i nová naučná stezka v areálu.

- Zajišťuje exkurze a vzdělávací programy v oblasti OŽP (komentované prohlídky arboreta, vycházky po okolí, lesní pedagogika, výstavy).
- Spravuje volně přístupnou včelí naučnou stezku s 10 panely, poválcový chodník mokřadem.
- Funguje zde environmentální centrum a venkovní učebna (lavice, stolky, tabule).
- Probíhají zde vzdělávací programy lesní pedagogiky pro mateřské a základní školy.
- Arboretum má vlastní publikační činnost v oblasti ŽP a EVVO (pracovní listy, články, publikace).
- Pořádá osvětové a informační akce pro veřejnost (Den lesa 2x ročně, jaro, podzim – spolu s LČR, UHÚL, PK a Sdružením myslivců, Den dětí, Víkend otevřených zahrad - 2. víkend v červnu).
- Působí zde Lesní škola Větvíčka.
- Zajišťují exkurze pro VŠ (PedF ZČU, ČZU Lesnická a dřevařská fakulta).
- Exkurze pro veřejnost – pravidelně 1. pondělí v měsíci.
- Akce pro rodiny s dětmi, pro děti – jaro/podzim komentovaná procházka (Vítání jara z Rybárny na Sofronku).
- Spolupráce s mykologickým kroužkem (květen, září) – výstava s výkladem a poradna (určování donesených hub).
- Spolupráce se Svazem včelařů – Včelí dny na Sofronce (4 exkurze, čt, pá pro školy, so-ne veřejnost) chodí cca 2000 lidí (přispívá město).

- Sofronka je běžně přes den otevřena veřejnosti od 9 do 15:30, je možno sem jít během dne i bez průvodce.

Nadační fond Zelený poklad

Nadační fond
Zelený poklad

<https://www.zelenypoklad.org/>

Nadační fond Zelený poklad (NFZP) vznikl v roce 1999 z Nadace životního prostředí města Plzně - Zelený poklad, jeho zřizovatelem je město Plzeň. Posláním Nadačního fondu Zelený poklad je podporovat projekty zaměřené na ochranu přírody, revitalizaci veřejných prostranství a ekologickou výchovu. Město Plzeň je zároveň největším dárce nadačního fondu, každoročně mu daruje dva miliony korun českých. Další finanční prostředky jsou získávány od místních firem, zahraničních dárců a dalších subjektů.

Fond pomáhá nevládním neziskovým organizacím, školám a dalším subjektům v péči o životní prostředí s důrazem na projekty zaměřené na environmentální výchovu nejen dětí a mládeže, ale i široké veřejnosti. Od doby svého vzniku v roce 1996 podpořil formou nadačních příspěvků ve výši přes dvacet milionů korun už téměř 300 projektů nevládních neziskových organizací, jednotlivců, škol a dalších institucí. V roce 2020 Zelený poklad poskytl 11 nových nadačních příspěvků v celkové výši 1 315 231 Kč na projekty jako například revitalizace části dvora Waldorfské základní školy Dobromysl v Plzni, kde bude svedena dešťová voda z části střech a použita v zahradním designu, na vytvoření ekoučebny na Střední průmyslové škole stavební v Plzni, jejímž cílem je intenzivněji, a hlavně praktičtěji zakomponovat ekologické přístupy do odborné výuky.

V rámci své činnosti dlouhodobě realizuje nadační fond vlastní projekty:

- **Spolupracuje od roku 2012 s bavorskou Ekologickou stanicí Lias-Grube**, se kterou realizuje společné přeshraniční projekty zaměřené především na vzdělávání pedagogů, ale i pracovníků veřejné správy/samosprávy. Nabízeny jsou jim vzdělávací pobyty v ekologické stanici Lias-Grube, exkurze a hospitace. Uskutecnily se již tři společné projekty: Environmentálně od mala, MINT od mala a nyní Voda – Wasser.
- **Spolupropaguje akci Víkend otevřených zahrad v Plzni a okolí** – jedná se o celorepublikovou akci, kdy se veřejnosti otevírají běžně nepřístupné nebo málo známé zahrady (např. v Plzni a okolí Ekozahrada Raková, Vodní zahrada pod hrází Velkého Boleveckého rybníka, Luftova zahrada, Arboretum Sofronka, Klášterní zahrada dominikánů na Jiráskově náměstí apod.) a v rámci nich probíhají komentované prohlídky. V rámci této akce Nadační fond Zelený poklad motivoval jím podpořené projekty úpravy zahrad MŠ, aby do této akce pro veřejnost zapojily. Probíhá obvykle druhý červnový víkend – v roce 2021 již podesáté.

Nadační fond spravuje grantové programy, prostřednictvím kterých podporuje zlepšování životního prostředí. Patří sem:

Základní grantový program - cílem programu je podpořit projekty zaměřené na zlepšování životního prostředí na území města Plzně. Podporovány jsou uskutečnitelné projekty se širokým dopadem na bezprostřední okolí. Vítány jsou i projekty zaměřené na podporu provozu lesních družin nebo pravidelných lesních dní v družinách. V roce 2020 byly podpořeny tři projekty celkovou částkou 412 735 Kč.

Nás učí příroda - cílem programu je podpořit realizaci projektů systematické environmentální výchovy dětí předškolního věku. Vítané jsou projekty, které podporují mezigenerační spolupráci. Podporována je příprava a realizace praktické environmentální výchovy dětí předškolního věku prostřednictvím vzdělávacích celků zaměřených na využití školní zahrady, parku, volné krajiny. Může jít o projektové vyučování, tematickou výuku, environmentální výukové programy a podobné aktivity rozvíjející environmentální povědomí a senzitivitu dětí. V roce 2020 byly podpořeny tři projekty celkovou částkou 330 495 Kč.

Ani kapka nazmar - cílem je podpořit realizaci dlouhodobých výchovných a vzdělávacích projektů zaměřených na témata spojená s hospodařením s dešťovými vodami, a to jak v kontextu zcela lokálním a praktickém, tak i v širších environmentálních a společenských souvislostech. Program podporuje přípravu a realizaci výchovných a vzdělávacích projektů, které se zabývají problematikou hospodaření s dešťovými vodami v lokálním i širším měřítku, a to především prakticky zaměřené projekty, které využijí některé techniky hospodaření s dešťovými vodami (dále jen HDV) nebo jejich kombinaci (zelená střecha, vertikální zahrada, jímání srážkové vody a její využití k závlaze, zasakování či jako užitkové) a které jsou propojeny s ekovýchovnou aktivitou. V roce 2020 bylo podpořeno pět projektů celkovou částkou 572 001 Kč.

Environmentální centrum LÜFTNERKA

- Je součástí Zoologické a botanické zahrady města Plzně (<https://www.zooplzen.cz/>)
- Provozuje ho Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS
- Jeho hlavní náplní a smyslem je organizace a realizace výukových programů a prohlídek v Zoologické a botanické zahradě města Plzně, kde centrum sídlí. Cílí s nimi na všechny věkové skupiny od MŠ, ZŠ, SŠ, ale i VŠ, U3V.
- Mimo to zajišťuje zájmové kroužky pro děti, tematické dny, environmentální konference, příměstské tábory a mnoho dalších činností. Stručný přehled aktivit je uveden dále:
 - **Výukové programy a prohlídky** jsou určeny zejména pro mateřské, základní a střední školy, ale i pro účastníky z vysokých a vyšších odborných škol nebo dalších zájmových skupin a probíhají celoročně. Programy jsou metodicky

upravené pro jednotlivé věkové skupiny a jejich součástí jsou i didaktické hry a aktivity, různé pomůcky nebo pracovní listy. Zaměřené jsou na zoologii, geografii, botaniku a na životní prostředí a jeho ochranu. Celkem nabízí cca 35 programů. Centrum realizuje i dlouhodobé výukové programy (cyklus přednášek, programů, permanentka pro školy). Ty probíhají přes zimní období (říjen až duben školního roku), což je co do návštěvnosti klidnější období v ZOO.

- **Kroužky** jsou určené dětem se zájmem o přírodu, zoologickou zahradu nebo tradice spojené s rukodělnými činnostmi a návratem k přírodě. Pro účely výuky i kroužků je na centru zařízena chovatelská místnost s terárii, kde jsou chována kontaktní drobná zvířata, převážně hlodavci, plazi a bezobratlí.
- **Tematické dny v ZOO Plzeň** - jedná se o akce spojené s tradicemi během roku nebo přírodovědnou tematikou (například Velikonoční dílny, Podzimní tvoření, Tematický environmentální prosinec s vánočním tvořením a přírodovědným programem, soutěžní akce jako Environmentální klání, Zoohrátky).
- **Pro pedagogy a environmentálními pracovníky** na školách, ale i pro odborníky centrum realizuje odborné konference (proběhla např. Konference o projektovém vyučování, konference na téma Trvale udržitelný rozvoj a Jak vám pomáhá EC Lüftnerka ve vaší environmentální činnosti nebo konference s názvem Více cest - jeden cíl se zamyšlením se nad stavem a způsobem environmentální výchovy a významem ekologických výukových programů).
- **Příměstské i pobytové tábory**, které jsou úzce spjaté s přírodou a tematikou zoologické zahrady. Do programu tábora zasahují různé přednášky o přírodě a zvířatech i s ukázkami živých zvířat a kontaktu s nimi.
- **Spolupracuje se ZČU** - studenti mohou během studia pracovat na Environmentálním centru jako externí lektori výukových programů.
- **Akce pro veřejnost** – jsou zaměřené na ekologická témata, přírodu a tradice, běžně je navštíví cca 300-500 lidí. Patří sem jednorázové akce (hry, tvoření, tradice, EVVO), cyklus přednášek pro veřejnost či celoroční zapojení dobrovolníků a dalších subjektů do činnosti.
- Podílí se na každoroční krajské environmentální konferenci (spolupráce s PK).
- Budují naučné stezky v ZOO.
- Publikuje vzdělávací a osvětové materiály, připravuje pracovní výukové listy, vydávají vlastní časopis IRIS.

Institute a vzdělávací organizace

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (dále AOPK ČR)

<https://www.ochranaprirody.cz/>

- Jedná se o specializovanou organizační složku České republiky, která zajišťuje odbornou i praktickou péči o přírodu, zejména chráněné krajinné oblasti, maloplošná chráněná území a ptáčích oblasti, zajišťuje výkon státní správy na území chráněných krajinných oblastí (kromě CHKO a NP Šumava). Na území Plzeňského

kraje zasahují tři chráněné krajinné oblasti (CHKO), které spravuje AOPK (CHKO Brdy, CHKO Český les, CHKO Křivoklátsko).

- Věnuje se odborné, metodické, vzdělávací, výchovné, osvětové a informační činnosti v oblasti ochrany přírody a krajiny.
- Pořádá akce zaměřené zejména na poznávání (výstavy, dny otevřených dveří, dny netopýrů apod.).
- Vytvořila a realizuje systém osvěty a informování veřejnosti od jednotných informačních panelů přes interaktivní naučné stezky, vyhlídky, ptačí pozorovatelný až po **návštěvníká střediska – Domy přírody**.
- Dům přírody je návštěvníké středisko, které doplňuje na místech s vysokou koncentrací návštěvníků menší informační střediska, je to objekt specifický umístěním na vstupu do chráněného území, ve kterém se podávají informace o místě samém, o možnostech pohybu a pobytu v chráněném území a dalších informacích z oblasti cestovního ruchu. Je zde umístěno veřejné sociální zázemí, nachází se zde výchovně vzdělávací a interaktivní expozice o přírodě a historii, prezentují se filmy a mapy, poskytuje speciální programy s průvodci, organizované túry, přednášky ad. (Dům přírody Českého lesa Klenčí pod Čerchovem, Dům přírody Brdy – zámek Tři Trubky je ve výstavbě)
- Vydává časopis Ochrana přírody, sborník Příroda a řadu dalších publikací pro odbornou i širokou veřejnost.
- Nabízí v rámci spolupráce s vysokými školami odborné přednášky a praxe pro studenty vysokých i středních škol

CHKO Český les

<https://ceskyles.ochranaprirody.cz/>

Chráněná krajinná oblast Český les spravuje území při západní hranici Plzeňského kraje. Zahrnuje nejceněnější území příhraničního pásu hor Českého lesa od Broumova v okrese Tachov až po Českou Kubici v okrese Domažlice, z 80% je tvořeno územím lesem. V oblasti EVVO realizuje následující aktivity:

- Publikační činnost pro veřejnost laickou i odbornou.
- Buduje a spravuje naučné stezky (NS Capartické louky, NS Podkovák, NS Sklářství, okolí Lesné, NS Vodní svět, Poznávejte s námi Český les, Vyhlídka na PP Chodovské skály).
- S obcí Klenčí pod Čerchovem provozuje **Dům přírody Českého lesa v Klenčí pod Čerchovem** (<https://www.dumprirody.cz/dum-prirody-ceskeho-lesa/o-domu-prirody/>), kde jsou realizovány programy pro školy a školky, které propojují poznatky získané v expozici s exkurzí v terénu. Pořádá také různé osvětové akce a výstavy pro veřejnost, či soutěže (fotosoutěže).
- Pro ZŠ jsou v Domě přírody připraveny tyto programy:
 - Na školní výlet do Domu přírody – možnost prohlídky expozice, pobytu a výletů v okolí
 - Seznamte se s čápem bílým (1. -2. roč.) – přiblížení expozice nejmenším dětem
 - Proměny krajiny v čase (3. -5. roč.) – zaměřeno na to, jak se krajina v čase průběžně měnila

- Návrat přírody do hraničního pásma (6. -9. ročník) – exkurze na území zaniklé vsi Lísková
- Ptáci venkovské krajiny (6. -9. ročník) - proměny krajiny a změny v diverzitě v souvislosti s intenzifikací zemědělství, co je diverzita a biodiverzita, vztah mezi proměnou krajiny a druhovou rozmanitostí rostlin i živočichů tudíž i ptáků, včetně práce v terénu
- Zaostřeno na bobra (6. -9. ročník) - seznámení se s bobrem evropským, potřebné informace o něm (stavba těla, potrava, způsob života uzpůsobený životě ve vodě), včetně práce v terénu
- Akce pro veřejnost – výstavy, noc pro netopýry, Festival ptactva, Můří noc, Komentované vycházky, terénní exkurze apod.)
- Pořádání tematické akce (např. Staré stromy v sadech na Den českého lesa, Světový den mokřadů, Netopýří noc, apod.)

CHKO Brdy

<https://brdy.ochranaprirody.cz/>

Nejmladší chráněná krajinná oblast v ČR, která se rozprostírá v severovýchodní části Plzeňského kraje a zasahuje do Středočeského kraje. Byla zřízena k 1. lednu 2016 na území zrušeného vojenského újezdu Brdy a několika stávajících brdských přírodních parků. Předmětem ochrany je zde přírodní bohatství s cennými lesními porosty, loukami, mokřady, vřesovišti a desítkami potoků. V oblasti EVVO realizuje tyto aktivity:

- Spravuje a buduje naučné stezky (NS Jordán, NS Klobouček, NS Okolím Komárova, NS Okolím Padrtských rybníků, NS Petrůvka hora).
- V tomto roce (2022) se zde začíná budovat ve spolupráci s Vojenskými lesy a statky Dům přírody Na Třech Trubkách, který nabídne výstavy, interaktivní expozice, multifunkční sál, skanzen i herní a naučné prvky v okolí.
- Publikační činnost.
- Realizuje osvětové akce (zážitkový večer „Přijďte zažít tmu“ apod.).
- Výstavy, expozice zaměřené na CHKO Brdy.
- Pro školy – přednášky, exkurze, vycházky dle individuální domluvy.
- CHKO Brdy je momentálně ve fázi budování infrastruktury, EVVO je v omezeném režimu, ale do budoucna se předpokládá její větší rozvoj i ve spolupráci s Domem přírody Brdy, který budou provozovat Vojenské lesy a statky.

CHKO Křivoklátsko

<https://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/>

Na území Plzeňského kraje se nachází jen jižní okraj CHKO Křivoklátsko, převážná většina území je ve Středočeském kraji. Spravuje informační středisko CHKO Křivoklátsko, které je zařízením Agentury ochrany přírody a krajiny ČR - Správy CHKO Křivoklátsko a Úřadu Městyse Křivoklát.

Bylo vybudováno v roce 1995 ve spolupráci s obecně prospěšnou společností Křivoklátsko. Ta nabízí své služby především školám, obcím a široké i odborné veřejnosti prostřednictvím výchovně vzdělávacích programů, přednášek, kurzů

a exkurzí. Spravuje zde také Dům přírody, který zajišťuje různé programy (včetně pobytových), a to přímo v Křivoklátě (tedy mimo Plzeňský kraj). Kromě publikační činnosti a činnosti v oblasti ochrany přírody podporuje CHKO (buď samo nebo ve spolupráci s jinými subjekty) vznik naučných stezek, ale i cyklo a hipostezek, z nichž některé zasahují do Plzeňského kraje (např. Vodácká naučná stezka Berounka)

CHKO a NP Šumava

<https://www.npsumava.cz/>

<https://www.npsumava.cz/navstivte-sumavu/ekologicka-vychova/>

Chráněná krajinná oblast Šumava, která zahrnuje i Národní park Šumava, se rozprostírá v jižní části Plzeňského kraje a zasahuje i do kraje Jihočeského. Kromě správy území provozuje i návštěvnická a pobytová centra a zabývá se cíleně i ekovýchovou. Tu realizuje ve čtyřech střediscích environmentální výchovy (SEV) - ve Vimperku a Kašperských Horách, kde jsou realizovány programy hodinové až celodenní. Do Stožce a Horské Kvildy mohou přijet děti až na týdenní výukové programy. Kromě toho probíhají výukové programy v Návštěvnickém centru Srní, kde je vnitřní expozice ukazující život vlků a jeho soužití s člověkem, venkovní areál s vlčím výběhem a vyhlídkovou lávkou a nově i v Návštěvnickém centru Kvilda (témata "jelen evropský" a "rys ostrovid"). Na území Plzeňského kraje se nachází dvě SEV, a to v Kašperských horách a pobytové ekocentrum na Horské Kvildě s kapacitou 48 míst. Správa Národního parku Šumava realizuje environmentální vzdělávání pro mateřské, základní, střední a vysoké školy již téměř třicet let a každým rokem se učebních programů zúčastňuje více než 12 tisíc dětí. Řada těchto programů je navíc podpořena z dotačních projektů, díky kterým je možné provádět tuto činnost v široké nabídce. V oblasti EVVO nabízí pro všechny cílové skupiny od dětí po širokou i odbornou veřejnost velké množství aktivit a programů:

- **Výukové programy** v jednotlivých SEV a NC Srní a Kvilda - nabízí více než 80 výukových programů od mateřských škol až po vysoké školy. Všechny programy mají společné téma – Šumavu. Probíhají obvykle na území NP a CHKO a převážně jde o venkovní, terénní programy. Programy nabízí i německým a rakouským školám. Připravují i programy na klíč a celoroční výukové programy.
- **Realizuje projekt partnerské školy**, podporující dlouhodobou spolupráci se školami z šumavského regionu v oblasti environmentálního vzdělávání a ochrany přírody. V rámci něj podporuje pravidelné vzdělávání dětí z regionu, ale také napomáhá v budování hrdosti na místní přírodní dědictví. Nyní je do něj zapojeno 16 partnerských škol, se kterými má NP intenzivní spolupráci v oblasti environmentální výchovy a vzdělávání a připravuje pro ně aktivity a materiály. Osm škol je z Plzeňského kraje. V rámci svého projektu je NP podporuje tak, že pro ně připravuje programy, zajišťuje jim dopravu na ně, případně lektori dojíždí do školy, a také zdarma poskytuje učebnice a pracovní sešity či další didaktické materiály apod. V rámci programu jsou zajištěny i specifické česko-německé výukové programy a podpora pro pedagogy zapojených škol.
- **Připravuje a vydává** výukové materiály, časopisy a publikace zaměřené na Šumavu (Pracovní listy, Didaktické materiály – určovací klíče, pracovní sešity,

Tvořivé aktivity, Hry v přírodě, Světem šumavské přírody, Šumavská rašeliniště, Časopis Šumava apod.), materiály jsou i v cizojazyčné formě (AJ, NJ), v online formě a pro nevidomé.

- **Aktivity pro pedagogy a pedagogické pracovníky** – realizuje řadu aktivit - "Pojďme na to od lesa"- praktické seznámení s příručkou ekologické výchovy a lesní pedagogiky, Letní školu pro lesní pedagogy, učitele MŠ, ZŠ, SŠ i výjezdy do terénu (mokřady) - pro koordinátory EVVO, nabízí také individuální konzultace, přednášky, besedy a terénní doprovody, v rámci „Kruhu učitelů“ se mohou pedagogové podílet na evaluaci programů SEV, dávat impulsy, náměty pro nové programy SEV či didaktické materiály.
- **Letní tábor** s přírodovědnou tematikou (ve spolupráci s DDM Sušice), organizuje i přírodovědné a mezinárodní tábory.
- Pořádá **přírodovědné soutěže** pro školy i širokou veřejnost (Letní mokřadni soutěž, Pošli přání NP, Výtvarná soutěž, Přírodovědná soutěž Národní park Šumava ve školních lavicích – 1. – 8. ročník apod.).
- Spolupracuje na projektech s univerzitami, zajišťuje **praxe pro studenty** (ČZU, JČU, SŠ).
- Připravuje **vzdělávací a osvětové akce** (komentované výlety do přírody, exkurze, přednášky, praktické ukázky, splouvání Vltavy s průvodcem, Průvodce do divočiny, výstavy, expozice – Soví voliéry, Záchraná stanice apod.).
- Organizuje **dobrovolnické aktivity** – dny pro mokřady apod. (LIFE- obnovy mokřadů).
- **Pro veřejnost** nabízí terénní programy, např. botanické, historické či místopisné vycházky, odborné přednášky či rukodělné dílny či jednorázové akce jako Den země, Den netopýrů, Uklidme svět apod.).
- Buduje a spravuje **naučné stezky**, samoobslužné naučné stezky, terénní informační systém
- Provozuje areál lesních her a bezbariérovou venkovní učebnu nazvanou **Lesní dílna** (SEV Stožec).
- **Osvětovou činnost zaměřenou na širokou veřejnost** nabízí i informační centra jako Železná Ruda – Alžbětín, které sídlí v historické budově nádraží Železná Ruda Alžbětín – Bayerisch Eisenstein (výstavy, Evropské centrum netopýrů, výstava Velký Javor, lyžařské muzeum, expozice o stavbě železnice, expozice přeshraniční chráněná území, pořádá i vycházky a programy pro veřejnost) nebo sezónní IC Poledník.
- **Klub Trientalis** – je zaměřený na aktivity pro děti a mládež od 14 do 19 let (SŠ), v rámci něj probíhají vycházky, terénní programy, setkání s odborníky apod.
- **Junior ranger** – strážní služba (s DDM Sušice)
- **Letní přírodovědné soustředění pro 18+** (zaměřeno na VŠ studenty, kteří by mohli získat praxi a po ukončení školy v NP pracovat).
- Do budoucna plánují zaměřit se více i na **handicapované** děti a mládež – částečně mají bezbariérové prostory, ale spíše pro jednotlivce a programy EVVO se snaží připravovat a přizpůsobovat i pro návštěvníky se zdravotním omezením.

- Organizuje **Přírodovědnou soutěž** – „Biologická olympiáda“ pro žáky 2. -9. tříd ZŠ a SŠ (1. kolo jsou pracovní listy, 2. kolo je na Kvildě v terénu).
- Projekt **Lesní dílna** (z Cíle 3) – spolu s Bavorským lesem, je zaměřen na Šumavu, přírodu, ale i historii, tradice, řemesla, lesnictví – nová učebna/dílna/ponky v Stožci.
- Vzdělává také **své pracovníky**, a to v ochraně přírody obecně, v tématech týkající se prioritně Národního parku Šumava a podporuje i jejich osobnostní rozvoj.
- Podrobnější informace a výukové programy SEV Kašperské hory, SEV Horská Kvilda a NC Srní jsou uvedeny na webu (<https://www.npsumava.cz/navstivte-sumavu/ekologicka-vychova/>).

Muzea

V Plzeňském kraji funguje řada muzeí, z nichž se některá kromě historie a společenskovedních oborů věnují i přírodním vědám. V rámci nich lze využít ke studiu jejich stálé či dočasné expozice, přírodovědné sbírky. Zároveň připravují muzea programy pro školy i osvětové akce pro veřejnost (vycházky, komentované prohlídky, výstavy, den země apod.). V neposlední řadě vyvíjejí i vědeckovýzkumnou a publikační činnost, pro odbornou i širokou veřejnost, články, vydávání časopisů či publikací.

Muzeum Českého lesa

<http://muzeum.tachov.cz/>

Regionální Muzeum Českého lesa v Tachově, dříve Okresní muzeum, sídlí od roku 1954 v budově bývalého františkánského kláštera z konce 17. století. Muzeum se věnuje dokumentaci vývoje přírody a společnosti v regionu okresu Tachov. V oblasti přírodovědné s přesahem do domažlické části Českého lesa. Součástí tachovského muzea je proto také přírodovědná expozice (od r. 1999), kterou tvoří několik volně propojených tematických okruhů. Hlavní část je zaměřená na prezentaci druhové diverzity území a vychází důsledně z principů tzv. rostlině-zeměpisných celků, což jsou v tachovském regionu Český les, Tachovská brázda a Tepelské vrchy. Na tuto část expozice plynule navazuje blok zasvěcený ochraně přírody a krajiny, který se zabývá profilem jednotlivých zvláště chráněných území, památných stromů, přírodních parků a dalších chráněných kategorií přírody. Oživením je pak miniexpozice živé přírody v podobě terárií.

- Tato **expozice** je jednou z možností, jak se vzdělávat v oblasti přírodních věd i ochrany přírody, určená je jak pro školy, tak i pro širokou veřejnost.
- **Pro školy a školky** pak muzeum nabízí výklady v expozicích a na výstavách, přednášky z historie a přírodovědy (Příroda Českého lesa a jeho podhůří, Chráněná území okresu, Co je to muzeum).
- **Osvětová činnost** je zde formou projekcí videa a DVD (Český les, Přírodní a historické poklady Plzeňského kraje, Colours of Sea – Aqua Marine, Filmy s podvodní tematikou promítané na mezinárodním festivalu PAF Tachov)
- **Projektové dny v muzeu** - Získávání rytiřských ctností, Den v muzeu, Den muzejníkem. V rámci těchto dnů stráví žáci v muzeu celé dopoledne, střídají se

na různých stanovištích, kde plní úkoly buď samostatně, nebo ve skupinách. Témata jsou často interdisciplinární a rozvíjejí řadu klíčových kompetencí žáků.

- **Tematické přírodovědné programy** pro I. a II. stupeň ZŠ – v rámci programů jsou využívány přírodovědné sbírky muzea
- Muzeum také zajišťuje **publikační činnost** (Oblasti klidu okresu Tachov, Parky okresu Tachov, Zvířena okresu Tachov, Dřeviny okresu Tachov atd.)

Západočeské muzeum v Plzni, p. o. (ZČM)

<https://www.zcm.cz/#>

ZČM v Konceptci rozvoje Západočeského muzea v Plzni, p. o. na léta 2020–2025 má v rámci specifických cílů „Muzeum jako společensky a odborně vysoce angažovaný subjekt“ a „Edukace“ široký prostor pro naplňování cílů EVVO. EVVO je v současnosti realizováno v přírodovědných odborných oddělení ZČM (botanika, zoologie a paleobiodiverzita) a částečně i ve společenskovedních oborech. V souvislosti s připravovaným projektem „Zřízení Komunitního centra experimentální etnologie při Západočeském muzeu v Plzni“, ve kterém bude rozvíjena tematika využívání přírodních zdrojů v kontextu historických způsobů obživy obyvatel venkovských oblastí PK, je počítáno i s prostorem pro EVVO. EVVO je realizováno pro širokou veřejnost těmito způsoby:

- **Výstavy, exkurze, články v časopisech, publikační činnost**
- Stálé a sezónní **expozice** i v oblasti přírodních věd, v rámci nichž probíhají doprovodné akce, přednášky pro základní i střední školy
- Vlastní rozsáhlé **sbírky** – paleontologické, botanické, zoologické a entomologické převážně zaměřené na oblast západních Čech (Plzeňský a Karlovarský kraj) – zde je možnost badatelských aktivit, konzultací
- **Edukativní programy** pro školy všech stupňů
- **Spolupřádání soutěží** (Geologická olympiáda, Biologická olympiáda)

Západočeské muzeum v Plzni, p. o., pobočka Muzeum Dr. Horáka v Rokycanech

<https://www.zcm.cz/o-muzeu/objekty/muzeum-dr-bohuslava-horaka-v-rokycanech>

Je pobočkou Západočeského muzea v Plzni, které zde má mimo jiné i přírodovědné oddělení. **Přírodovědná expozice „Příroda pro budoucnost“:**

- **Příroda kolem nás** (seznámení s chráněnými maloplošnými územími, ochrana přírody, chráněné a ohrožené druhy zvířat a rostlin, interaktivní expozice - poznávání hlasů ptáků, chráněné a památné stromy v regionu)
- **Pro MŠ a 1. stupeň ZŠ** jsou určeny následující programy:
 - Příhody zajíce Vašíka (program zaměřený na ochranu přírody)
 - Dobrodružství ježka Karlíka (seznámení dětí se zajímavostmi ze světa zvířat a rostlin)
 - Rok v přírodě s výrem Toníkem (dění v přírodě během celého roku, program má 4 části – jaro, léto, podzim, zima)
- **Pro starší žáky a studenty:**
 - Komentovaná prohlídka stálé přírodovědné expozice pro střední školy

- Botanické exkurze – vycházky do terénu spojené s poznáváním rostlin
- Na návštěvě v muzejním depozitáři aneb jak vznikají muzejní sbírky

Výukové a školicí centrum Černošín

Toto centrum zahájilo svoji činnost v září 2008 a je provozováno společností EKODEPON s.r.o., která je v majetku Sdružení obcí Černošín. Výukové a školicí centrum je unikátní zařízení, kde se snoubí teorie s praxí. V areálu se nachází jak provozy, kde je nakládáno s komunálními odpady, tak i školicí středisko s kapacitou 50 osob.

Účastníci exkurze dostanou teoretické informace o kompletním systému správného nakládání s odpady, které vznikají v domácnostech. Díky proskleným průhledům je možno vidět provoz dotřídňovací linky odpadů. V interiéru učebny jsou instalovány informační panely zobrazující nakládání s jednotlivými druhy odpadů (sběr, vytrídění a následné využití odpadů) a také vystaveny vzorky surovin, které jsou z vytríděného odpadu vyráběny a které budou následně opět využity pro výrobu dalších výrobků. V rámci praktické části exkurze účastníci procházejí naučnou stezku odpadů, která prochází kolem řízené skládky odpadů, kompostárny a kogenerační jednotky, kde je z jímaného skládkového plynu vyráběna elektrická energie. Cílem je ukázat smysl třídění odpadů. Exkurze jsou určeny MŠ, ZŠ a SŠ, ale i pro obce a další zájemce. Plzeňský i Karlovarský kraj proplácí školám dopravu do centra a podporuje i exkurze, které jsou zároveň podporovány společností EKO-KOM.

Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky (KCVJŠ) <https://www.kcvjs.cz/>

Jedná se o příspěvkovou organizaci Plzeňského kraje, která se zabývá dalším vzděláváním pedagogických pracovníků v různých oblastech, a tedy i oblasti EVVO (většinou se vzdělávání zaměřuje na pedagogy, koordinátory EVVO na školách). Pro pedagogy a pedagogické pracovníky připravují přednášky, školení, semináře či exkurze v oblasti přírodních věd včetně environmentálního vzdělávání. Kurzy a semináře KCVJŠ Plzeň nabízí formou Programových nabídek, ale připravuje i vzdělávací programy pro učitelské sbory či kolektivy pracovníků na základě jejich specifických potřeb a požadavků jednotlivých škol a školských zařízení. Nejvíce programů cílí na ZŠ, kde je největší zájem, a o něco méně na SŠ. KCVJŠ má připravené i Specializační studium pro koordinátory EVVO, ale v současné době ho nenabízí. KCVJŠ klade důraz na kvalitní oborovou odbornost.

Národní pedagogický institut České republiky (NPI ČR) <https://www.npi.cz/>

Jedná se o celostátní instituci, která své aktivity realizuje v rámci 13 krajských pracovišť, z nichž jedno sídlí v Plzni. Toto krajské pracoviště poskytuje vzdělávání a dle potřeby konzultace pedagogům z celého kraje.

NPI ČR vznikl 1. 1. 2020 sloučením NIDV (Národní institut pro další vzdělávání) a NÚV (Národní ústav pro vzdělávání). Jeho složka (NIDV) je přímo řízená organizací MŠMT a je zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. NPI České republiky je školským vzdělávacím, metodickým, výzkumným, odborným a poradenským zařízením

pro řešení otázek předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání. Zasahuje rovněž do oblasti základního uměleckého, jazykového, neformálního, zájmového a dalšího vzdělávání.

Jeho cílem je zajištění systematického přenosu vzdělávacích inovací z centrální koncepční úrovně do školské praxe v regionech. Vytváří rámcové vzdělávací programy pro předškolní, základní, základní umělecké a střední vzdělávání, zajišťuje metodickou podporu školám a pedagogům a cílené vzdělávání pedagogických pracovníků, podporuje vedoucí pracovníky ve školství.

Poskytuje služby především školám, školským zařízením i dalším institucím v oblasti školství a vzdělávání. Mimo jiné se NPI ČR věnuje dalšímu vzdělávání pedagogů a pedagogických pracovníků v různých oblastech. Semináře a školení realizuje i v oblasti přírodních věd a EVVO. V rámci SYPO zřizuje také metodické kabinety, z nichž je jeden zaměřen na přírodovědné vzdělávání. Prostřednictvím metodických kabinetů si učitelé mohou rozšiřovat své znalosti a profesní dovednosti, vyměňovat si zkušenosti s kolegy a dále se profesně vzdělávat ve svém oboru. NPI ČR provozuje také RVP portál, v rámci kterého poskytuje metodicko-didaktickou podporu učitelům napříč vzdělávacím systémem. Ten zahrnuje také environmentální výchovu a vzdělávání ve školách.

Techmanie

<https://techmania.cz/cs/>

Plzeňské science center Techmania je experimentální stanice pro všechny se zájmem o vědu a techniku. Spojuje v sobě prostor pro neformální vzdělávání a populární turistickou destinaci. Jejím cílem je pomáhat žákům, studentům ale i rodinám s dětmi nacházet a rozvíjet osobní vztah k vědě a technice a v obecné rovině objevovat možnosti lidského poznání. Techmanie nabízí stálé i putovní interaktivní expozice zaměřené na fyziku, astronomii, chemii nebo biologii, ale i na problematiku výživy, svět filmu nebo tematiku špionáže a tajných služeb. Připravuje také populárně-vzdělávací show a programy v laboratořích a dílnách pro školy i veřejnost. Jejím cílem je i popularizace vědy, techniky a vzdělávání. V rámci svých projektových aktivit pořádá edukativní soutěže či semináře, připravuje vzdělávací materiály a organizuje tematické výstavy věnované potenciálu vědeckovýzkumných center. Zapojuje se také do různých populárně naučných akcí, jako je např. Noc vědců. Projekt Techmanie vznikl v roce 2005 v areálu společnosti ŠKODA Investment a.s., která ho společně se Západočeskou univerzitou v Plzni založila.

Zaměřuje se na čtyři tematické okruhy (globální výzvy, kolonizace vesmíru, humanita, engineering). EVVO je v rámci okruhů průřezovým tématem a je tak přítomno ve všech programech. Programy jsou zaměřeny na MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ i veřejnost. Mezi aktivity, na které se zaměřují, patří:

- Metodiky pro pedagogy, jak realizovat experimenty z oblasti Přírodních věd, akustiky apod. ve výuce
- Programy pro školy dle věku dětí (od MŠ, přes ZŠ, SŠ až po VŠ), ale i pro veřejnost na různá vědní témata
- Příprava pracovních listů

- Pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí pro vzdělávání vědeckých pracovníků, učitelů, manažerů a dalších pracovníků
- Vzdělávání a osvěta pro veřejnost zejména v oblasti technických a přírodních věd
- Realizace zájmové klubové činnosti pro děti a mládež
- Příprava výstav, stálých expozic, laboratoří a dílen
- Při Techmanii fungují dvě dětské skupiny (obě po 24 dětech), které využívají školní přírodní zahradu, kde se s dětmi pracuje, společně s rodiči se pak děti zahradu pomáhají udržovat
- Snaží se také zlepšovat mikroklima v okolí Techmanie
- Eduportál – portál zaměřený na vzdělávání, souhrnný přehled o aktivitách a vzdělávacích programech pro MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ a veřejnost
- Publikační činnost (encyklopedie, životopisy vědců, vzdělávací videa, didaktické materiály)
- Přípravuje různé vzdělávací expozice (obnovitelné zdroje energie, vodní svět, člověk a zvíře atd.)
- Projekce ve 3D planetáriu, v 3D Cinema, demonstrační show (tekutý dusík, Van den Graaffův generátor)

Techmanie je organizace, která je v širším okolí jedinečná, je součástí celoevropské sítě science center, kde se také při realizaci aktivit svých inspiruje, získává zkušenosti. Informace a jednotlivá témata se snaží atraktivní formou zpřístupnit lidem. Aktivita stojí na expozicích, které provází demonstrační show a programy zaměřené dle věku účastníků. Tyto expozice a s nimi spojená činnost se průběžně obměňují.

Geopark Barrandien

<https://geoparkbarrandien.cz/>

Národní geopark Barrandien zasahuje do tří krajů – Hlavní město Praha, Středočeský a Plzeňský kraj. Jeho celková rozloha je 4 316,3 km², z toho ve Středočeském kraji 2121,2 km², v Plzeňském kraji 1930,3 km² a v Hlavním městě Praha 264,8 km². Území geoparku je rozděleno do pěti oblastí: Praha, Berounsko, Brdy, Brdy Hřebeny, Radnicko, Rakovnicko, Plzeňsko. Aktivita Geoparku proto zasahuje do více krajů, nyní působí hlavně ve Středních Čechách, ale během roku 2022 se chtějí více rozšířit i do Plzeňského kraje (Rokycansko, severní Plzeňsko – kaolin, Postřelí).

Geopark cílí jak na děti a studenty, tak i na dospělé návštěvníky, pro které realizuje geovycházky, workshopy a semináře. Geopark Barrandien se zaměřuje na zajímavosti z oblasti geologie, paleontologie a dalších oborů. Na jeho území existuje řada naučných stezek a připravují se i nové, které vznikají přímo za podpory Geoparku (např. Naučná stezka „Cesta za černým diamantem“, Naučná stezka Z Jince až na Olymp Brd – nově revitalizovaná naučná stezka s novými panely, Naučná stezka „Stopy v čase“ nebo „Zakázanka“). Na jeho území jsou 2 návštěvnická centra, která o geoparku informují (Dům NATURA v Příbrami a Muzeum Středních Brd Strašice). Geopark realizuje projekt Geoškoly, který by se do budoucna měl stát místem setkávání, workshopů a výměnných pobytů pro školní děti i z jiných regionů ČR. V současnosti je do něj zapojeno 5 škol z regionu (ZŠ Bratří Čapků, Příbram, ZŠ Březové Hory, Příbram, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Hořovice, MŠ Jana Drdy Příbram, odloučené pracoviště

Žežická a MŠ Bratří Čapků 278, Příbram). Nově se připravuje projekt „Cesta po dně ztracených moří v srdci Evropy“, který cílí na české i zahraniční návštěvníky. Cílem je nabídnout nevšední zážitky při pobytu v Geoparku Barrandien.

V rámci aktivit nabízí:

- EVVO pro školní děti - se snaží ho realizovat zajímavou formou a ukazovat vše v souvislostech, tomu podřizují i metodické a didaktické materiály (publikace – deníky pro děti zaměřené na výpravy cestovatele Brábka do prvohor, druhohor, exkurze, geovycházky – stylizace průvodce do cestovatele Brábka). Dále realizují soutěže, logické hry na ekologická témata, tematické výstavy a různé exkurze – ornitologické, entomologické, geologické, biologické či zážitkové aktivity pro děti (cílem je zapojit je do programu). V neposlední řadě nabízí „terénní“ cvičení – práce s geologickým kladívkem.
- EVVO pro veřejnost, seniory (tato cílová skupina má zájem o programy, aktivity) – mnohdy jde i o aktivity více generací (zapojí svá vnoučata) – výlety, vycházky, přednášky, besedy, výstavy. Vycházky absolvuje cca 30-80 lidí, trvají 4-6 hodin, nyní jsou pro veřejnost zdarma (probíhá cca 80 geovycházek za rok např. téma Město očima geologa (Metro v Praze, Plzeň, staré budovy, stavby, sakrální památky středních Čech).
- Program Geoškoly – školy jsou na základě smlouvy o spolupráci intenzivněji zapojeny do aktivit geoparku. Park jim zajistí lektory, specialisty, kteří chodí do škol, připravují lekce geologie, ekologie v souvislostech, vránění, geologické děje apod.), v přípravě jsou i vycházky ven do různých zajímavých lokalit.
- Publikační činnost - vydávají mapy, publikace, výuková videa vhodná pro učitele do výuky, spolupracují s různými IC, EC – prostřednictvím nich také informují veřejnost. V rámci této činnosti chtějí prezentovat geologické bohatství a EVVO (jaký má vliv geologický vývoj na krajinu, ale i ekosystémy, živočichy, ale třeba i architekturu a užívané materiály).
- Jednorázové akce - Úklidové akce – BRDY – snaha zapojit dobrovolníky i z jiných zemí (mezinárodní tábory).

Knihovny

Knihovna města Plzně <https://knihovna.plzen.eu/>

Státní vědecká knihovna <https://svkpk.cz/>

Univerzitní knihovna ZČU <https://www.knihovna.zcu.cz/>

Obecní a městské, místní knihovny

Dle dat ČSÚ bylo v Plzeňském kraji v roce 2019 celkem 464 knihoven, které evidovaly ve svých fondech celkem 4 641 061 publikací (knihovních jednotek), z toho 1 827 499 naučných. Během tohoto roku zapůjčily 689 789 naučných publikací dospělým a 41 489 dětem. Knihovny jsou beze sporu jedním z míst, kde je dostupné vzdělávání i v oblasti přírodních věd a ekologie prostřednictvím knih, časopisů i elektronických dokumentů. Mezi nejvýznamnější knihovny z tohoto pohledu v Plzeňském kraji patří Státní vědecká knihovna v Plzni, Knihovna města Plzně nebo Univerzitní knihovna ZČU. Kromě toho, že jsou zdrojem publikací a naučných materiálů a zajišťují jejich dostupnost veřejnosti, většina knihoven pořádá i různě zaměřené osvětové a vzdělávací akce ve svých

prostorech od výstav (fotografií, knih) po besedy na různá témata včetně přírodovědných a ekovýchovných.

V roce 2020-2021 byla zpracována Ústřední knihovnickou radou Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027. V Koncepci je formulována základní vize rozvoje systému knihoven v rámci tří základních pilířů:

- Knihovny jako pilíře občanské společnosti a přirozená centra komunit – podpora aktivit směřujících k rozvoji potenciálu knihoven jako komunitních center včetně adekvátního prostorového, technologického a materiálního zázemí a personálního zajištění.
- Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce - podpora aktivit k posílení vzdělávací funkce knihoven a kooperace knihoven se školami.
- Knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství - podpora aktivit, které umožňují zprostředkování kulturního a vědeckého bohatství v analogové i digitální podobě všem uživatelům.

Koncepce zavádí systém komunikačních témat, která budou knihovny provázet vždy po celý rok. Rok 2022 by měl být věnován udržitelnosti a Cílům udržitelného rozvoje. Knihovny bez ohledu na svoji velikost nebo specializaci chtějí během roku 2022 mimo jiné seznámit veřejnost s novým tématem udržitelnosti. Po celý rok 2021 již probíhal celoroční vzdělávací cyklus Udržitelnost v knihovnách, v prosinci 2021 proběhla na toto téma Mezinárodní online konference. Aktivně je do projektu zapojeno v Plzeňském kraji devět knihoven, tři v Plzni (Státní vědecká knihovna, Knihovna města Plzně, Univerzitní knihovna ZČU) a šest menších obecních nebo městských knihoven (v Chudenicích, Kolinci, Heřmanově huti, Stříbře, Měčíně a Vejprnicích).

Neziskové organizace zaměřené na EVVO

Český svaz ochránců přírody (ČSOP)

<http://www.csop.cz/>

Český svaz ochránců přírody (ČSOP) je největší dobrovolnou organizací v České republice zaměřenou na ochranu přírodního a kulturního dědictví, ekologickou výchovu a podporu trvale udržitelného života. Byl založen v roce 1979 a v současné době sdružuje v 300 základních organizacích a 70 kolektivech Mladých ochránců přírody (MOP) téměř 7 000 členů. Prostřednictvím MOP ČSOP aktivně a systematicky pracuje s dětmi a mládeží již více než dvacet let. Svoji činnost realizuje především v základních organizacích a prostřednictvím dobrovolníků. Kromě toho se zaměřuje i na osvětu a poskytování informací široké veřejnosti (prostřednictvím ekocenter, pořádáním exkurzí, přednášek a dalších výchovných programů).

Výchovný a etický význam má také řada praktických činností realizovaných přímo s konkrétním cílem pomoci přírodě, které mají hmatatelné výsledky. Takové činnosti zahrnují například programy a akce jako Živá zahrada, akce „Uklidíme svět!“ a další. Organizace ČSOP mimo jiné pečují o téměř 3 300 hektarů přírodně cenných ploch, více jak 30 památkových objektů, starají se o zachování ohrožených druhů rostlin a živočichů, provozují síť záchranných stanic pro handicapované volně žijící živočichy, každoročně pořádá pro své členy i pro širokou veřejnost řadu osvětových, vzdělávacích a kulturních akcí, či letních i zimních táborů.

ČSOP je členem IUCN (Světového svazu ochrany přírody) a zakládajícím členem Českého národního komitétu UNEP (Programu OSN pro životní prostředí). Od roku 1999 spolupracuje ČSOP s Lesy České republiky, které jsou generálním partnerem programu Ochrana biodiverzity. V jeho rámci je každoročně realizováno více než 150 projektů ochrany biodiverzity v lesích (opatření k ochraně ohrožených druhů lesních dřevin, bylin, pěvců, dravců a sov, netopýrů, mapování cenných lokalit v lesích i mimo ně...) a podporována činnost ekocenter a stanic pro handicapované živočichy, jsou vydávány informační materiály, pořádány přírodovědné soutěže pro děti a mládež Zelená stezka – Zlatý list a Ekologická olympiáda, je vyhlašována fotosoutěž Pohledy do přírody a řada dalších aktivit. ČSOP se také podílí společně s SSEV Pavučina na projektu Národní síť EVVO.

Ekovýchova zaměřená na děti a mládež probíhá v ČSOP převážně v kolektivech Mladých ochránců přírody (MOP). Kompletní péči o oblast práce s dětmi a mládeží je pověřena specializovaná zájmová složka Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP (SMOP ČSOP; www.mopici.cz). „Mopíci“ se scházejí na pravidelných schůzkách, vyjíždějí do přírody na jednodenní i vícedenní výpravy, pořádají zimní, jarní i letní tábory, účastní se brigád a dalších aktivit pro přírodu, pořádají akce pro veřejnost, účastní se přírodovědných a ekologických soutěží, setkávají se na společných akcích. Jejich činnost je pestrá a rozmanitá a netýká se pouze a nutně jen přírody. Vztah k přírodě je ale jejich společným pojítkem, jednou z hodnot, která je při výchově

v oddílech považována za důležitou a která má v životě člověka podstatný a nezanedbatelný význam.

V Plzeňském kraji je 6 oddílů MOP:

- **Strážci Dobřany** (27/01 ZO ČSOP Dobřany, Petr Mištera, www.strazci-dobransy.cz)
- **Mechovci** (27/04 ZO ČSOP Spálené Poříčí, Michala Jandíková, www.ekocentrum.cz)
- **Ledňáček Mirošov** (29/04 ZO ČSOP Kulíšek, Lenka Žaitliková, lenka.zaitlikova@csop.cz)
- **Brontosaurus** (29/04 ZO ČSOP Kulíšek, Dan Šatra, kleofash@seznam.cz)
- **MOP Orchis** (29/02 ZO ČSOP Radnice, Marie Pašková, www.csop-radnice.cz)
- **Šneci** (29/08 ZO ČSOP Jilm, Hynek Bílý, hynek.bily@centrum.cz)

Jedním ze základních prvků komunikace s veřejností v oblasti EVVO jsou Ekocentra ČSOP, která jsou zřizována základními organizacemi, zájmovými nebo regionálními sdruženími ČSOP. Jejich posláním je environmentální vzdělávání, výchova a osvěta. Činnost ekocenter je zaměřena především na veřejnost mimo ČSOP. Mezi hlavní činnosti ekocenter patří spolupráce se školami, organizace akcí pro veřejnost, pořádání soutěží a exkurzí, vydávání publikací a materiálů, ekoporadenství, spolupráce se státní správou a samosprávou. V Plzeňském kraji působí tři ekocentra ČSOP:

Centrum ekologické výchovy Rokycany (Ekocentrum Rokycany)

Typ ekocentra: osvětové, výukové, poradenské

<http://www.csop.erc.cz>

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta má v činnosti rokycanské organizace své místo. Zaměřuje se na oblast vzdělávání, výchovy a osvěty, a to především na děti a mládež jak v době školní výuky, tak i v rámci jejich volného času. Podrobněji na str. 91 tohoto dokumentu.

Ekocentrum Radnice (viz SEV)

Typ ekocentra: osvětové, výukové

<http://csop-radnice.cz>

Ekocentrum Radnice je zaměřeno na environmentální výchovu, vzdělávání a osvětu a poradenskou a informační činnost v oblasti ochrany přírody a krajiny a ekologie. (Podrobněji na straně 98 tohoto dokumentu).

Ekocentrum Spálené Poříčí (viz SEV)

Typ ekocentra: osvětové, výukové, poradenské

<http://www.ekocentrum.cz>

Ekocentrum připravuje vzdělávací programy pro MŠ, ZŠ i SŠ, ale i veřejnost (přednášky pro seniory, akce spojené se záchranou stanicí). Podrobně na str. 91 tohoto dokumentu.

Další činností ČSOP v oblasti EVVO jsou **kampaně** jako „Setkání s přírodou“, jejímž smyslem je umožnit veřejnosti navštívit přírodovědně zajímavá místa se zasvěceným průvodcem. Zájemci tak mohou v atraktivní době navštívit cenné lokality, vidět vzácné rostliny a živočichy, seznámit se s důvody ochrany vzácných či ohrožených míst a druhů i se smyslem konkrétních ochrannářských aktivit. Patří sem i pořádání přírodovědných a ekologických soutěží jako „Zlatý list“, „Ekologická olympiáda“, výtvarné soutěže v rámci „Živé zahrady“ (mapování výskytu druhů na místní lokalitě) nebo kampaň „Uklidme svět“, jejíž podstatou je koordinovaná pomoc a podpora dobrovolníkům při likvidaci nelegálních skládek odpadků. Cílem kampaně však není pouze úklid odpadků, ale také motivování široké veřejnosti k zájmu o své okolí i přírodu. ČSOP koordinuje uklízací kampaně v České republice již od roku 1993, kdy se připojil k mezinárodní iniciativě Clean up the world!

V letech 2016 - 2020 probíhala akce pod názvem „Uklidme svět, uklidme Česko“. V neposlední řadě ČSOP má také vlastní publikační činnost.

V Plzeňském kraji působí celkem 18 Základních organizací ČSOP (viz tabulka dole).

Číslo organizace	Název organizace	Město	Okres	WWW
22/07	ČSOP Libosváry	VIDICE	Domažlice	www.csoplibosvary.cz
23/08	ZO ČSOP Kladská	Mariánské Lázně	Cheb	www.csop-kladsko.cz
25/03	Český svaz ochránců přírody Rejstejn	REJŠTEJN	Klatovy	www.csoprejstejn.cz
26/02	Český svaz ochránců přírody Manětínsko	MANĚTÍN	Plzeň-sever	
27/01	ZO ČSOP Dobřany	PLZEŇ	Plzeň-město	
27/04	ZO ČSOP Spálené Poříčí	SPÁLENÉ POŘÍČÍ	Plzeň-jih	www.ekocentrum.cz
27/06	ČSOP ZO Neurazy	NEURAZY	Plzeň-jih	sweb.cz/csop.neurazy
28/07	ZO ČSOP Enkláva	PLZEŇ	Plzeň-město	
28/18	Český svaz ochránců přírody Plzeňsko	MANĚTÍN	Plzeň-sever	
29/01	ZO ČSOP Rokycany	Rokycany	Rokycany	www.csop.erc.cz
29/02	ZO ČSOP Radnice	RADNICE	Rokycany	www.csop-radnice.cz
29/04	ZO ČSOP Kulíšek	ROKYCANY	Rokycany	
29/08	ZO ČSOP JILM	ZBÍROH	Rokycany	
31/01	ZO ČSOP 31/01 Tachov	TACHOV	Tachov	www.csop.tachov.cz
31/02	ZO ČSOP Bernartice	STRÁŽ	Tachov	
31/05	ZO 31/05 ČSOP Planá	PLANÁ	Tachov	
31/07	ZO ČSOP-TOS záchranná stanice v Tachově	STUDÁNKA	Tachov	www.tos.tachov-mesto.cz/
31/08	ZO ČSOP SYLVA LUNAE	PŘIMDA	Tachov	

Tabulka 5 Seznam ZO ČSOP v Plzeňském kraji

Spolek Ametyst (středisko Prusiny)

<http://www.ametyst21.cz/>

Ametyst je plzeňská nevládní nezisková organizace s téměř dvacetiletou tradicí. Zaměřená je zejména na ochranu přírody a ekologickou výchovu, vzdělávání a osvětu. Sídlí v Plzni, ale většinu své činnosti realizuje ve staré škole v Prusinách u Nebílov. Spolek provozuje mimo jiné Středisko ekologické výchovy a ekoporadnu. Podrobný popis jejich činnosti je uveden u popisu SEV na straně 94.

Greenpeace

GREENPEACE

<https://www.greenpeace.org/czech/zjisti-vic/vzdelavani/>

Greenpeace je nezávislá mezinárodní ekologická organizace působící v 55 zemích světa již půlstoletí, od konce osmdesátých let působí i v ČR, oficiálně vznikla pobočka v ČR v roce 1992. Jejím cílem je prioritně chránit životní prostředí a nenásilnými prostředky upozorňovat na jeho poškozování, přinášet svědectví o globálních ekologických problémech. Organizace požaduje také nápravu problémů po zodpovědných institucích a nabízí i řešení, která jsou klíčová pro zdraví a bezpečnou budoucnost nejen současné, ale i dalších generací. V rámci své činnosti se zaměřuje i na vzdělávání v oblasti ochrany životního prostředí, především na téma změny klimatu. V oblasti vzdělávání realizuje Greenpeace dva projekty, jedním je **Akademie Greenpeace**, zaměřená na vzdělávání veřejnosti v oblasti ochrany životního prostředí. Cílem tohoto vzdělávacího projektu je nabídnout široké veřejnosti poznatky a znalosti od nezávislých odborníků a odborníků z různých oborů. Projekt vznikl jako reakce na koronavirovou krizi, ale díky pozitivnímu ohlasu projekt pokračuje. Obsahem projektu jsou online přednášky zaměřené na popis současného stavu společnosti, ale i nabídka různých a někdy i méně známých řešení. Druhým projektem je školní vzdělávací program **Greenspeakers**, jehož cílem je motivovat mladou generaci k udržitelnému životnímu stylu a podporovat zájem o místo, ve kterém žije. Ve workshopech, projektových dnech a dalších vzdělávacích lekcích je kladen důraz na aktivní zapojení studentů, spolupráci a otevřenost. Důležitý je zde pozitivní přístup posilující u mladé generace naději a zájem o téma ochrany přírody. Díky němu si mohou účastníci uvědomit naléhavost změny klimatu, získat více informací o ekologickém hnutí nebo nahlédnout do udržitelného životního stylu. Program zároveň rozvíjením aktivního občanství u mladé generace podporuje občanskou společnost jako celek. Lekce podle rámcových vzdělávacích programů (RVP) patří do průřezového tématu environmentální výchova a do vzdělávací oblasti člověk a společnost. Školní programy jsou určeny pro základní a střední školy a jsou bezplatné. V rámci osvětové činnosti organizace vydává publikace a články pro veřejnost. Mimo to pořádají i různé osvětové akce jako multižánrový festival Týden pro klima v řadě měst a obcí po celé České republice i online. Cílem festivalu je upozornit veřejnost různými formami na změnu klimatu a její dopady na naši společnost. Festival se koná pod záštitou platformy Klimatická koalice a Zelený kruh. Je určený pro širokou veřejnost a probíhá i v Plzni.

Děti země

[http://detizeme.cz/pobocky.shtml?x=47604&als\[PID\]=0bf7f9b6e8e88707dcf5a7aef77b46f0](http://detizeme.cz/pobocky.shtml?x=47604&als[PID]=0bf7f9b6e8e88707dcf5a7aef77b46f0)

Děti Země jsou nezisková organizace zaměřující se na ochranu životního prostředí a přírody, která byla založena v roce 1989. Výkonným orgánem je Rada Děti Země, která je složena ze zástupců poboček a klubů a schází se nejméně čtyřikrát do roka. Plzeňská pobočka Děti Země byla založena v roce 1990, zabývá se životním prostředím a jeho ochranou a vede i řadu tematických kampaní. Její činnost, kromě odhalování aktivit poškozujících přírodu či zdraví lidí, zahrnuje hledání k přírodě šetrnějších alternativ

a v neposlední řadě i snahu preventivně jim předcházet pomocí ekologické osvěty. V rámci ekoosvěty provozuje pobočka Ekoporadnu Děti Země (nebo také Centrum pro podporu občanů – CEPO), kde se snaží poskytovat jednorázové informace, rady a návody, jak chránit životní prostředí a jak se bránit jeho poškozování či ničení, ale i jak být občansky aktivní v oblasti životního prostředí. Ekoporadna poskytuje podporu, rady, pomoc a návody pro tyto případy a okruhy dotazů:

- jak založit spolek na ochranu životního prostředí
- jaké odborníky oslovit
- s kterými dalšími spolky a s nezávislými odbornými osobami se spojit
- jak získávat informace od úřadů a jak se bránit proti nečinnosti a odmítání žádostí
- jak se efektivně účastnit hodnocení staveb (proces EIA) a koncepcí (proces SEA) na životní prostředí
- jak se efektivně účastnit schvalování územních plánů krajů (ZÚR) a obcí (ÚP)
- jak efektivně postupovat ve správních řízeních se zásahem do přírody a do životního prostředí
- jak se soudně bránit proti zásahu, proti vydání správního rozhodnutí či proti schválení územního plánu
- jaké sdělovací prostředky a s čím nejlépe oslovit
- jaké efektivně oslovit veřejnost (petice, články, sociální sítě, tiskové zprávy)

Další z osvětových programů jsou:

- **„Bezstarostná jízda“, putovní výstava** Děti Země, která informuje o nevýhodách a rizicích spojených s nadměrným používáním automobilů, obsahuje i řadu zajímavostí o cyklistice, veřejné dopravě i letecké dopravě. Je možné ji shlédnout i online.
- **„Svobodní jako ptáci?!“ – putovní výstava** informuje o nejčastěji chovaných hospodářských zvířatech u nás i v Evropě, tj. o nosnicích a brojlerech, velkochovech a životních podmínkách zvířat v nich, ale i o negativních vlivech velkochovů na životní prostředí v jejich okolí.
- **Publikační činnost** (knihy, letáky, články), eko-mapa Plzně (mapa znázorňuje různé užitečné objekty, které nějakým způsobem souvisí s ochranou přírody a životního prostředí)

Člověk v tísní

<https://www.clovekvtisni.cz/>

Člověk v tísní je nevládní nezisková organizace vycházející z myšlenek humanismu, svobody, rovnosti a solidarity. Usiluje o otevřenou, informovanou, angažovanou a zodpovědnou společnost, která není lhostejná k problémům doma ani za hranicemi naší země. Součástí jejich práce je přispívat k rozvoji svobodných a odpovědných lidí, kteří se orientují v současném světě, otevřeně a kriticky přistupují k informacím a názorům a chtějí ovlivňovat život společnosti.

Organizace vznikla v roce 1992 v okruhu válečných zpravodajů a novinářů. Svou pobočku pro Plzeňský kraj má v Plzni, funguje ale ve více větších městech Plzeňského kraje. Přestože se organizace věnuje především sociálním problémům, má programy i v oblasti vzdělávání. Patří sem **vzdělávací program Varianty**, jehož vizí je škola otevřená všem dětem, která vede žáky a studenty k porozumění souvislostem, globální odpovědnosti a respektu k druhým. V rámci něj nabízí mimo jiné i jednorázové a dlouhodobé kurzy pro pedagogy, vedení škol, asistenty pedagoga a studenty pedagogických oborů. V kurzech se věnují podpoře společného vzdělávání, vzdělávání ke globální odpovědnosti, podpoře aktivního občanství, rozvoji komunikace ve škole a moderním výukovým metodám. Učitelům a školám poskytují také dlouhodobou metodologickou podporu a poradenství a vytváří metodické a výukové materiály v oblastech globálního rozvojového vzdělávání, rozvoje aktivního občanství a práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Druhým osvětovým programem je **vzdělávací program Jeden svět na školách (JSNS)**, který již od roku 2001 přispívá k výchově zodpovědných mladých lidí, kteří se orientují v současném světě, otevřeně a kriticky přistupují k informacím, nejsou lhostejní, chtějí ovlivňovat a také skutečně ovlivňují dění kolem sebe. Prostřednictvím filmů, diskusí a výukových aktivit přináší do škol důležitá témata a konkrétní příběhy. Věnuje se lidským právům, moderním československým dějinám, mediálnímu vzdělávání a mnoha dalším tématům.

V rámci osvěty realizují každoročně také **Festival dokumentárních filmů** o lidských právech **Jeden svět**. Má široké tematické zaměření od politických kauz a nedemokratických režimů přes rozvojová témata až po sociální otázky, životní prostředí a životní styl. V rámci festivalu probíhají i následné debaty s hosty z řad filmařů, filmových protagonistů, lidskoprávních aktivistů či českých expertů a expertek.

Sdružení IRIS

<http://iris-zooplzen.cz/>

Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně, z. s., (zkráceně Sdružení IRIS) bylo založeno v polovině roku 2003. Od svého vzniku se věnuje aktivitám spjatým se životním prostředím, zejména environmentální výchově, vzdělání a osvětě (EVVO). Od 1. čtvrtletí 2007 provozuje Environmentální centrum Lüftnerka, které je významným poskytovatelem environmentálního vzdělávání pro MŠ a ZŠ nejen v Plzni, ale celém Plzeňském kraji. Spolupracuje s Národní sítí středisek ekologické výchovy Pavučina. Sdružení IRIS pořádá různé osvětové akce jako víkendové, doprovodné environmentální, soutěžní, vzdělávací a další programy pro širokou veřejnost, zejména

rodiny s dětmi v ZOO a Botanické zahradě v Plzni (ročně kolem 25 akcí). Je pořadatelem příměstských táborů: jarního, dvou běhů letního přírodovědně zaměřeného (cca 150 dětí), letního specializovaného na poznání zoo a vánočního. Připravuje environmentální program pro pobytový tábor dobrovolných hasičů z Plzně-Skvřan u Drahotínského rybníka a na EC Lüftnerka provozuje dva zájmové kroužky s chovatelským zaměřením. V rámci své činnosti vydává čtvrtletník IRIS – časopis o ZOO a Botanické zahradě, přírodě a ekologii (jako kolektivní člen ČSOP, kterým je od roku 2012, zajišťuje rubriky věnované ekologii a ochraně přírody) a vydalo i několik knih (např. Příběhy zvířátek). Každoročně vyhlašuje sběr potravinářského obalového hliníku na počest Dne Země, podílí se na aktivitě Tisíc ovocných stromků pro Plzeňský kraj a je odborným garantem 1. genového ovocného sadu tradičních odrůd na Plzeňsku založeného v roce 2009 společně se Správou veřejného statku města Plzně v Liticích. Ve spolupráci s Plzeňským krajem a Fakultou pedagogickou ZČU je odborným garantem a hlavním organizátorem podzimních environmentálních konferencí pro pedagogické pracovníky z Plzeňského kraje. Na EC Lüftnerka realizuje EVVO, připravuje a zajišťuje výukové programy pro školy všech stupňů a školky.

Úhlava o.p.s.

<http://www.uhlava.cz/>

Nezisková organizace Úhlava, o.p.s., se dlouhodobě věnuje vzdělávací, poradenské a informační činnosti se zaměřením na životní prostředí, zemědělství, cestovní ruch a rozvoj venkovské oblasti Pošumaví. Pořádá vzdělávací akce pro děti i dospělé, odborníky i širokou veřejnost. Dlouhodobě se zaměřuje také na regionální rozvoj zejména prostřednictvím vzdělávání a osvěty drobných podnikatelů a zemědělců, vydává propagační a vzdělávací materiály pro školy, zemědělce i širokou veřejnost. Je jedním z ekocenter (SEV) a ekoporadnou. Podrobně na straně 81 tohoto dokumentu.

Junák, skaut, skautský institut

<https://www.skaut.cz/>

<https://www.skautskyinstitut.cz/skautsky-institut-v-plzni>

<https://www.skautskyinstitut.cz/si-v-krajine>

Skauting v ČR s přestávkami funguje od roku 1911. Jedná se o organizaci určenou všem věkovým kategoriím, ale zaměřenou především na děti a mládež. Skautská výchovná metoda je ucelený systém, který se snaží vést mladého člověka na cestě jeho osobního růstu. Mezi hlavní prostředky patří týmová práce v malých skupinách, sebevýchova a seberozvoj, motivace dětí pomocí příběhů, pobyt v přírodě s partou kamarádů, průvodcovská role dospělých a postupné přebírání zodpovědnosti. Důležitými principy skautingu je respektování mravních hodnot a služba společnosti. Cílem skautingu je vychovat zodpovědné občany. V rámci svých projektů se věnují i vzdělávání a ekovýchově. Realizují projekty jako „Krajina v našich rukou“ nebo „SI v krajině“, který podporuje aktivní zapojení se skautů do péče a ochrany přírody a krajiny. Reagují tak na situaci, kterou přináší klimatické změny. Dalším projektem jsou „Patronáty“, v rámci kterých ukazují skupinám dětí a mládeže, jak se aktivně zapojit do ochrany přírody. Cílem programu je propojit oddíl s odborníkem a také se správcem nějakého cenného

území a nasměrovat mladé k účinným aktivitám v oblasti ochrany přírody. Členové oddílu pečují o „svůj“ kousek krajiny, a díky tomu se dozvídají, jaké jsou v místě přírodní hodnoty, jak funguje daný biotop a mnoho dalších souvislostí. Jednou z jejich aktivit je i Skautský institut, který funguje také v Plzni a je místem pro setkávání všech věkových skupin, skautů i „neskautů“. Věnuje se tématům jako občanské aktivity, veřejný prostor, lidská práva či historii skautingu. Pro širokou veřejnost v rámci institutu připravují různé přednášky, workshopy, vycházky, kurzy a mnoho dalšího.

DOBROVOLNÝ EKOLOGICKÝ SPOLEK – ochrana ptactva (DES OP Plzeň)

<https://desop.cz/>

DOBROVOLNÝ
EKOLOGICKÝ SPOLEK
OCHRANA PTACTVA

DES OP je nezisková organizace s celorepublikovou působností, která se specializuje na praktickou ochranu přírody a životního prostředí. Spolek byl založen již v roce 1992 a působí hlavně na území Plzeňského kraje. Kromě Plzně má pracoviště ještě v Kožlanech a ve Staňkově. Organizace se v oblasti EVVO zaměřuje hlavně na spolupráci se školami a školkami, mimoškolní výchovu dětí a mládeže, celkovou osvětu veřejnosti, práci s dobrovolníky a ekoporadenství.

Mezi základní pilíře jejich činnosti, které jsou navzájem provázané, patří:

- **Projekty ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty** – EVVO vnímají jako prevenci úrazů zvířat, vzdělávání a osvětu veřejnosti, jejímž cílem jsou informovaní lidé napříč populací a v různých profesích. V rámci EVVO mají vlastní materiály, videa, znalosti a realizují i programy pro školy, kam někdy vozí i živé pacienty, byť to nevnímají jako ideální. V EVVO se zaměřují na civilizační vlivy, tedy činnost lidí v přírodě, ve vztahu k volně žijícím zvířatům. Osvěta cílí na minimalizaci úrazů zvěře, předcházení jim, prioritou je proškolení co nejvíce lidí v místě, regionu, který spadá pod záchranou stanici (PM, PS, DO).
- **Projekty druhové ochrany** jsou zaměřeny na práci v terénu, odstranění příčin úrazů zvěře a předcházení úrazům zvěře, odstranění bariér pro zvěř, podpora životaschopnosti populací volně žijících živočichů – budky, rekonstrukce čapích hnízd, ale i zadržování vody. Zde spolupracují i dobrovolníci z řad veřejnosti se zájmem o přírodu.
- **Provozování záchranné stanice živočichů**, zabezpečení chodu léčebného a chovatelského zázemí včetně poskytování odborného servisu. Cílem je záchrana, ošetření volně žijících zraněných živočichů a jejich návrat do přírody, tedy řešení důsledků. Je součástí Národní sítě záchranných stanic, zajišťuje péči v okresech PM, PS a DO. Při komunikaci s veřejností nově využívá např. aplikaci pro „chytré“ telefony Zvíře v nouzi v mobilu (<https://www.zvirevnouzi.cz/aplikace-zvn/>), která umožňuje nálezci poraněného zvířete kontaktovat příslušnou nejbližší záchranou stanici. Po domluvě je možné zajistit ve stanici exkurze, prioritně pro skupiny cca 30 dětí.

V oblasti EVVO se zaměřují především na všechny školy od MŠ po VŠ, studenty, ale i skupiny dospělých, seniory, pedagogy. EVVO vnímají jako důležitou součást práce a zároveň prevenci, minimalizaci možných problémů, které musí řešit následně záchranná stanice. Osvěta se proto zaměřuje na proškolení veřejnosti i v tom, co může každý sám udělat proto, aby se k přírodě choval šetrně, jak může předejít problematickým situacím. Součástí práce jsou i telefonní konzultace, podpora EVVO

prostřednictvím webu, naučných videí, pracovních listů, podkladů a didaktických materiálů pro pedagogy, klipy. Činní jsou i na sociálních sítích (FB, youtube).

V nabídce mají:

- 4 výstavy
- 12 programů pro děti různého věku (témata: šelmy, ptáci, plazi, ekosystémy)
- Exkurze ve stanici (stanice ale není prioritně určena pro EVVO)
- Vzdělávací programy, se kterými jezdí do škol
- Výlety po okolí stanice – Chlum, rybníky, Berounka
- Tábory jak ve stanici, tak mimo
- Stopovačky – Berounka (pro MŠ i s průvodcem, zimní období s krmením ptáků), Chlum pro ZŠ (s učitelem) – začínají krátkým programem v Záchrané stanici a následně pokračují s mapou v terénu, kde je připravená stopovačka.
- Didaktické materiály – výukové karty zdarma
- Audioprogram pro nevidomé děti
- Instalace krmítek ve společné péči se školou
- Praxe pro studenty SŠ, VŠ

EVVO pro školy prioritně realizují v zimním období (listopad až březen), kdy je méně práce v terénu. Snahou je dostat děti ven do přírody, terénu, aby se samy naučily dívat a uměly se v přírodě pohybovat. Jsou možné za jakéhokoli počasí. Další aktivitou v oblasti EVVO jsou ekologicko-výchovné či informační projekty zaměřené zejména na osvětu a vzdělávání široké veřejnosti. V rámci nich realizují například tematicky zaměřené výukové programy pro všechny věkové i zájmové skupiny. DES OP vydává také propagační, informační a osvětové materiály, názorné didaktické materiály (výukové karty, pracovní listy, DVD, pexesa apod.), časopis „Vítaný host“, publikace a informuje veřejnost. Projekty realizují v rámci celé ČR, zejména ale působí v Plzeňském kraji.

Spolek pro rozvoj včelařství MÁJA

<http://www.majabee.cz/prave-ted>

Spolek pro rozvoj včelařství MÁJA si klade za cíl aktivně rozvíjet včelařství a podporovat odborný rozvoj včelařů a široké nevčelařské veřejnosti se zájmem o včelařství. Včelařství kromě svého základního poslání, kterým je efektivní opylení zemědělských plodin, je mimořádně důležité pro zachování biodiverzity přírody. Zároveň představuje atraktivní pozitivně působící volnočasovou aktivitu, která je schopna získat zájem člověka o přírodu a zákony, jimiž se řídí, což má rovněž mimořádný význam zejména při formování životních postojů mladých lidí. Spolek se zabývá publikační činností, jak odbornou, tak i vzdělávací a osvětovou pro širokou veřejnost (knihy, dokumentární filmy, pracovní listy) a nabízí i poradenství v oblasti včelařství. Organizace provozuje Centrum agroenvironmentálního vzdělávání Včelařský areál Mája v Kožlanech, kde realizuje mimo jiné komentované prohlídky, pobyty pro děti zaměřené na včelařství, soutěže a vzdělávací aktivity. Spravuje také Nadační fond pro záchranu včel, čmeláků a motýlů REFUGIUM, jehož hlavním cílem je získávání finančních prostředků na správu a rozšiřování území, které poskytuje ochranu opylujícímu hmyzu. Nadační fond vznikl jako reakce na kritický úbytek populační hustoty mnoha druhů hmyzu, který zvláště zasahuje opylovatele (včely, čmeláky, motýli a další

opylující hmyz) vázané výživou na potravní zdroje v krajině. Těchto zdrojů ubývá především v důsledku nadměrné intenzifikace zemědělské výroby, kdy mizí území s vysokou biodiverzitou nektarodárných, pylodárných a dalších specificky živných druhů rostlin, které hmyzu zároveň poskytují útočiště v krajině.

Spolek pro ochranu zvířat

<https://utulekplzen.cz/co-je-liga-na-ochranu-zvirat/>

Veřejně prospěšný, neziskový spolek, založený v roce 1990, který provozoval Útulek pro opuštěné psy v Plzni na Valše (1992-2009) a v letech 2010-2017 Útulek pro zvířata v nouzi v Plzni na Borských polích. V současnosti spolupracuje při provozování Útulku s Městskou policií Plzeň. Spolek se snaží o zlepšení etických vztahů ke zvířatům a zlepšení životních podmínek domácích i volně žijících zvířat. Mezi jeho hlavní činnosti patří i osvětová činnost mezi obyvatelstvem, která směřuje ke zlepšení etického a citového vztahu ke zvířatům.

Environmentální centrum Krsy

<https://www.aktivitapro.cz/>

Environmentální centrum bylo vybudováno s cílem umožnit poznávání a pochopení složitých vztahů člověka a životního prostředí. Zprostředkovanými informacemi formou osvěty, vzdělávání či zážitkových aktivit je jeho snahou umožnit každému vytvořit si svůj vlastní názor na různé problematiky každodenního života v celé jeho šíři. Expozice jsou postupně vybavovány tak, aby poskytly potřebné informace každému, koho zajímají otázky týkající se existence člověka na této planetě, ať se jedná o jeho místo v přírodě a různě složité vztahy ekosystémů, o jeho osobnost a životní styl, o technologie v oblasti alternativních zdrojů energie či informační a komunikační technologie. Centrum cílí na širokou veřejnost, děti i dospělé. Provozuje ho Spolek AKTIVITY PRO, o. s., jehož hlavní činností je podpora a organizace aktivit v oblasti environmentální výchovy a vzdělávání, osvěty, kultury, sociálních služeb, dalšího vzdělávání a výchovy. V současnosti nabízí 7 programů pro školy zaměřených na hospodaření s vodou, biorytmy v přírodě, stromy, energie. Zaměřuje se i na zážitkové programy v přírodě. Pro své programy připravují i pracovní listy.

Školy a školská zařízení

Vzdělávání včetně Environmentální výchovy a vzdělávání (EVVO) je pro školy a školská zařízení specifikováno v Rámcovém vzdělávacím programu (dále RVP). Od tohoto dokumentu, který je závazný, se následně odvíjejí tzv. školní vzdělávací programy, které si připravují jednotlivé subjekty samy. Aktuálně jsou platné RVP, které byly schváleny v září 2021. Součástí všech rámcových programů je důraz na environmentální výchovu a vzdělávání jakožto jedno z průřezových témat a tzv. klíčových kompetencí. Součástí RVP jsou i očekávané výstupy a doporučení, co je vhodné, aby pedagog dětem nabízel. Vzdělávací obsah RVP slouží jako východisko pro přípravu vlastní vzdělávací nabídky, kterou subjekt ve školním (třídním) vzdělávacím programu formuluje v podobě, v jaké ji bude dětem/žákům předkládat.

Školy tak mají značnou volnost v tom, jakým způsobem vzdělávací obsah daný RVP pojmu a realizují.

EVVO probíhá ve školách různou formou, ať už v podobě dlouhodobých vzdělávacích programů a ekologických výukových programů, jednorázových akcí, školních projektů, konkrétních aktivit na ochranu přírody nebo v podobě dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Dle metodického pokynu MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (č. j. 16745/2008 – 22 ze dne 27. října 2008), MŠMT doporučuje, jak postupovat při začleňování EVVO do ŠVP a také doporučuje zřídit pozici školního koordinátora EVVO, který by měl mít stěžejní roli při koordinaci EVVO na školách. Koordinátor EVVO by měl zejména vytvářet ve spolupráci s ostatními pracovníky školy a dalšími partnery školní program EVVO, dbát, aby byl školní program EVVO v souladu s další dokumentací školy a navrhnout řediteli školy začlenění EVVO do další dokumentace školy. V rámci své činnosti by měl koordinovat realizaci EVVO, poskytovat ostatním pracovníkům školy či školského zařízení konzultace a podporu v začlenění EVVO do jejich činností a koordinovat realizaci plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO. Do náplně jeho práce patří i iniciování a podpora spolupráce s dalšími partnery v oblasti EVVO, např. s environmentálně zaměřenými neziskovými organizacemi (nestátními i zřizovanými veřejnou správou) v regionu a se středisky ekologické výchovy, ostatními školami. Pro zvýšení kvalifikace je možné, aby koordinátor absolvoval specializační studium „Školní koordinátor environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty“. Metodika doporučuje také školám, aby podporovaly další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO. Pro sdílení zkušeností, příkladů dobré praxe a inspiraci MŠMT zřídilo metodický portál pro RVP (<https://rvp.cz/>), na kterém se mohou školy inspirovat i v oblasti EVVO. Spravuje ho NPI ČR. V následujícím textu jsou popsány základní charakteristiky EVVO na jednotlivých stupních škol v Plzeňském kraji. Součástí jsou i informace o současném stavu EVVO na školách vycházející z výstupů dotazníkového šetření, které probíhalo na školách a školských subjektech od 20. 1. 2022 do 28. 2. 2022. Podrobné vyhodnocení dotazníkového šetření je uvedeno v příloze č. 8.

Předškolní vzdělávání – mateřské školy a dětské skupiny

V oblasti předškolního vzdělávání funguje v Plzeňském kraji 282 škol/zařízení v 282 právnických osobách, z toho 4 MŠ jsou lesní mateřské školky. Všechny Lesní mateřské školky se nachází v blízkosti Plzně, 2 přímo v Plzni, jedna ve Stodě a jedna v Druztově. Většina mateřských škol (259 MŠ, 91,8%) je zřizována obcemi, 17 mateřských škol má soukromého zřizovatele, pět MŠ zřizuje Plzeňský kraj a jednu církev (Biskupství plzeňské). Kapacita všech MŠ v Plzeňském kraji je 21 717 dětí. Dle ČSÚ navštěvovalo ve školním roce 2020/2021 MŠ v Plzeňském kraji 18 789 dětí, které se vzdělávaly v 869 třídách MŠ. V MŠ působilo 1738, 3 pedagogů (přepočteno na plně zaměstnané). 96,8% pedagogů byly ženy. Kapacita MŠ byla v kraji naplněna z 86,5%.

Vzdělávání včetně Environmentální výchovy a vzdělávání (EVVO) je pro MŠ specifikováno v „Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání“ (RVP PV). Tento závazný dokument je aktuálně platný od září 2021 a od něj se odvíjejí tzv. školní vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání. Hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské

škole představuje obsah předškolního vzdělávání. Jednou ze vzdělávacích oblastí RVP PV je i oblast environmentální (Dítě a svět). Jejím cílem je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí. Očekávanými výstupy jsou pak mimo jiné, že dítě dokáže vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.), mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si a rozlišovat, co může okolní prostředí zlepšovat, a co naopak poškozovat, všimnout si nepořádků a škod či pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.).

V rámci mateřských škol jsou pořádány např. výjezdy do škol v přírodě, návštěvy akcí ekologické výchovy, ekologické soutěže apod. Některé mateřské školy v Plzeňském kraji jsou zapojeny do různých ekologických projektů (MRKVIČKA, Ekoškola, Les ve škole a další.), účastní se aktivit a programů, které připravují jednotlivé subjekty zaměřené na EVVO (SEV, NNO a další) i jednorázových akcí typu „Uklidme Česko!“. Velká část MŠ se snaží si také vybudovat a využívat pro EVVO své školní zahrady. Největším problémem při realizaci EVVO jsou finance a financování dopravy na akce. Jako překážku vnímají i nedostatečné personální zabezpečení a limitovaná nabídka a dostupnost kurzů, aktivit. Většina MŠ nemá ve škole koordinátora EVVO.

Lesní mateřské školky (LMŠ)

<https://www.lesnims.cz/>

Specifické jsou z pohledu EVVO v rámci MŠ zejména lesní školky, které jsou většinou soukromé, sdružují se v Asociaci lesních školek a pod názvem Lesní mateřská škola jsou zapsané i v Rejstříku škol a školských zařízení. Provozní podmínky a vybavení lesních MŠ blíže popisuje §9 vyhlášky 410/2005 Sb. Zakladateli LMŠ jsou většinou neziskové organizace (spolky), stále častěji se mezi zakladatele řadí i obce. Tyto školky jsou už svým zaměřením orientované na vzdělávání v celoročním každodenním kontaktu s přírodou s důrazem na udržitelný rozvoj. Vzdělávání a příroda jsou v případě těchto MŠ vnímány jako stejně důležité. Lesní školky jsou alternativou k tradičnímu předškolnímu vzdělávání. Kladou důraz na pobyt dětí v přírodě a vzdělávání mimo učebny, přímo v prostředí přírody, nejčastěji lesa. Odpočinek dětí probíhá v zázemí, které má nejrůznější podoby (jurta, chatka, maringotka apod.). Netráví celý rok jen v lese, součástí programu jsou i návštěvy kulturních akcí a veřejných institucí. Cílem pobytu v přírodě je děti vzdělávat a naučit je nejen barvy a počítání, ale také uvědomění si základních podmínek k životu na Zemi reálnou zkušeností s nimi. V LMŠ není neobvyklé zapojení do aktivit MŠ i rodičů (příp. prarodičů) a sourozenců dětí z MŠ – příměstské tábory (pro mladší školní předškolní děti společně), často se snaží o komunitní přístup a pracují tak s celou rodinou (zapojení rodičů do akcí školky, příměstské letní tábory pro sourozence apod.). LMŠ Větvicka například realizuje projekty jako „Obout si boty svého dítěte“, kdy rodič absolvuje den

v MŠ s programem jako děti, (ukázka pro rodiče jak MŠ funguje) nebo třeba PAVEVE (Pátek ve Větvíčce – akce pro rodiče) nebo i akce pro veřejnost (Dny otevřených dveří, Otevřené zahrady). V Plzeňském kraji fungují celkem čtyři LMŠ registrované v rejstříku MŠMT. Jejich kapacita je 67 dětí.

Název LMŠ	Obec/zázemí	Kapacita	Ředitel	web
Lesní mateřská škola a ekocentrum Berounka z.s.	Druztová Zahrádka okraj obce	15	Mgr. Lenka Horáčková	http://www.lesniskolkaberounka.cz
Lesní mateřská škola Medvíďata	Plzeň Senecký rybník	22	Bc. Klára Řezaninová	http://www.skolka.skauting.cz
Lesní mateřská škola Větvíčka	Plzeň Arboretum Sofronka	15	MgA. Bc. Veronika Formánková	https://www.skolkavetvicka.cz
Lesní mateřská škola Sasanka	Stod Lokalita Na vršku	15	Bc. Markéta Řomanová	http://lesnimaterskaskolasasanka.webnode.cz

Tabulka 6 Seznam LMŠ působících v Plzeňském kraji, Rejskol, MŠMT, 2021

Lesní klub (LK)

Variantou jsou Lesní kluby, které ale nejsou zapsané v Rejstříku škol a školských zařízení a děti v něm nemohou plnit povinný rok předškolní docházky. Provoz klubu nepodléhá žádným povinným kontrolám. Obvykle se jedná o dlouhodobý komunitní neziskový projekt. Obvykle se ale snaží naplňovat stejné principy jako LMŠ. V Plzeňském kraji fungují nyní 2 lesní kluby, LK Kamýk plánuje od září 2022 plný pětidenní provoz jako lesní mateřská školka. Školka Na dvorku má celotýdenní provoz, je lesním klubem a od září 2021 má 2 skupiny dětí.

Název LK	Obec/zázemí	Kapacita	Ředitel/ koordinátor	web
Lesní klub Kamýk	Švihov Kamýk u Švihova	16	Andrea Lindovská	https://www.lesniklubkamyk.cz/
Školka Na dvorku	Plzeň Koterov Koterovská náves	24	Radka Janoušková	http://www.skolkanadvorku.cz/

Tabulka 7 Seznam LK působících v Plzeňském kraji, Asociace lesních školek, 2021

Základní školy

V oblasti základního vzdělávání funguje v Plzeňském kraji 226 škol/zařízení v 226 právnických osobách. Zřizovatelem většiny škol je obec (194 ZŠ), 3 školy zřizuje stát, 13 škol je soukromých, dvě jsou zřízeny církví a 14 Plzeňským krajem. Kapacita všech základních škol v kraji je 71 641 žáků. Dle ČSÚ navštěvovalo ve školním roce 2020/2021 ZŠ v Plzeňském kraji 52 501 žáků, které se vzdělávaly v 2 619 třídách ZŠ. V ZŠ působilo 3 696,9 pedagogů (přepočteno na plně zaměstnané), z toho 84,6% pedagogů byly ženy. Kapacita ZŠ byla v kraji naplněna z 73,3%.

Environmentální výuka na základních školách je realizována podle Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání (RVP ZV). Aktuálně byl schválen nový RVP v lednu 2021, školy poskytující základní vzdělávání musí podle něj aktualizovat své školní

vzdělávací zahájit vzdělávání dle upravených ŠVP nejpozději od 1. září 2023 (v případě I. stupně) a od 1. září 2024 (v případě II. stupně).

Cílem RVP je napomoci žákům utvářet a rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání. Patří sem i vzdělávání v oblasti EVVO. Žák by dle programu měl po ukončení základního vzdělávání chápat základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektovat požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhodovat se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.

Environmentální výchova je na základní škole velmi důležitá a v RVP je zařazena mezi průřezová témata. Žáky by měla vést k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Měla by motivovat k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňovat v zájmu udržitelnosti rozvoje i životní styl a hodnotovou orientaci žáků. Díky environmentálnímu vzdělávání a výchově by měli žáci získat a rozvíjet schopnost porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí, uvědomit si podmínky života a možnosti jejich ohrožování, chápat souvislosti mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa, pochopit souvislosti mezi lokálními a globálními problémy a vnímat i vlastní odpovědnost ve vztazích k prostředí. MŠMT na základě dobrých zkušeností doporučuje školám zřídit funkci školního koordinátora EVVO, který v ideálním případě absolvuje specializační studium EVVO. Základní školy v Plzeňském kraji nejčastěji v rámci environmentální výchovy spolupracují s neziskovými organizacemi – zejména se Středisky ekologické výchovy jako je Spolek Ametyst, ZOO Plzeň – Environmentálním centrem Lüftnerka, Proud Horažďovice, Ekocentra ČSOP, ale i Arboretum Sofronka, organizací DES OP nebo Lesy ČR (lesní pedagogika) či Techmanií. Základní školy také častěji jezdí na exkurze a výlety zaměřené na EVVO, realizují projektové dny a mnohde mají EVVO v nabídce zájmových kroužků při škole. Výuka EVVO je zde většinou rozprostřena do různých předmětů, ekologická výchova jako samostatný předmět na základních školách prakticky neexistuje. Základní školy pro EVVO využívají často okolní přírodu a krajinu nebo školní zahradu a různé pomůcky k pozorování. Jako jeden z velkých problémů vnímají nedostatek času na realizaci EVVO, dalším je nedostatek financí a nedostatečná možnost uvolnění z výuky.

Základní školy jsou zapojeny do programů jako MRKEV, Ekoškola, Les ve škole, Partnerská škola NP Šumava či jednorázových akcí jako „Uklidme Česko“. Podrobněji jsou jednotlivé programy popsány v kapitole 2.6.3.

Při Národním pedagogickém institutu ČR fungují metodické kabinety pro základní a střední školy, z nichž jeden je zaměřený na přírodovědné vzdělávání. Prostřednictvím nich si mohou učitelé rozšiřovat své znalosti a profesní dovednosti, vyměňovat si zkušenosti s kolegy a dále se profesně vzdělávat ve svém oboru. Většina základních škol má koordinátora EVVO.

Střední školy

V Plzeňském kraji je 56 středních škol/zařízení v 56 právnických osobách. Většinu z těchto škol zřizuje Plzeňský kraj (42 SŠ), dvě jsou státní zařízení, devět škol je soukromých a tři církevní. Gymnázií je v Plzeňském kraji třináct. Kapacita středních škol v Plzeňském kraji je 35 429 studentů.

EVVO na středních školách probíhá kromě jednotlivých předmětů také v předmětech volitelných nebo nepovinných. Obsah vědomostí a poznatků je specifikován v RVP pro jednotlivé typy škol i oborů (gymnázia, střední odborné školy – RVP jsou zde odlišné pro různé obory). Environmentální výchova je v RVP pro střední vzdělávání obvykle průřezovým tématem, které je vnímáno jako přínos k rozvoji osobnosti žáka. V největší míře probíhá EVVO na gymnáziích a na oborech zaměřených na ekologii. Obecná náplň je u gymnázií obdobná jako u základních škol.

V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma studentovi pomoci:

- uvědomovat si specifické postavení člověka v přírodním systému a jeho odpovědnost za další vývoj na planetě;
- projevovat pokoru, úctu k hodnotám, které neumí vytvořit člověk, oceňovat hodnotu přírody, vnímat a být schopen hodnotit různé postoje k postavení člověka v přírodě a k chování člověka vůči přírodě;
- pochopit, že člověk z hlediska své existence potřebuje využívat přírodní zdroje ve svůj prospěch, ale vždy tak, aby nedošlo k nevratnému poškození životního prostředí;
- uvědomit si, že k ochraně přírody může napomoci každý jedinec svým ekologicky zodpovědným přístupem k běžným denním činnostem;
- vnímat místo, ve kterém žije, a změny, které v něm probíhají, a cítit zodpovědnost za jeho další vývoj, a to nejen z hlediska životního prostředí.

Po stránce vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:

- poznat složitou propojenost přírodních systémů a pochopit, že narušení jedné složky systému může vést ke zhroucení celého systému;
- znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí, uvažovat o nich v souvislostech a chápat příčiny a následky jejich poškozování;
- hledat příčiny neuspokojivého stavu životního prostředí v minulosti i současnosti a hledat možnosti dalšího vývoje;
- pochopit velkou provázanost faktorů ekologických s faktory ekonomickými a sociálními a být schopen vybrat optimální řešení v reálných situacích;
- nahlížet různé aspekty ekologických problémů, vytvářet si vlastní názor a postoj k nim;
- uvědomit si vliv znečištěného prostředí na lidské zdraví;
- dozvídat se, jaké možnosti mám jako občan při ochraně životního prostředí, a umět je využívat;
- získat praktické dovednosti a návyky pro běžné denní činnosti napomáhající ke zlepšení životního prostředí;
- propojit poznatky a dovednosti z jednotlivých vzdělávacích oblastí a využívat je při řešení environmentální problematiky.

U středních odborných škol je u environmentální výchovy zohledněn konkrétní studijní a profesní obor. Dvě střední školy v Plzeňském kraji nabízí přímo studium zaměřené

na ekologii, a to čtyřletý obor Ekologie a životní prostředí (16-01-M/01). Studovat ho mohou uchazeči v Církevní základní a střední škole v Plzni nebo na Střední škole zemědělské a potravinářské v Klatovech. Přírodovědně zaměřené obory (veterinářství, přírodovědné lyceum, zemědělství, zahradnické práce) lze studovat na Středních odborných školách (Klatovy, Plasy, Horšovský Týn, Stříbro). Církevní SŠ a ZŠ Plzeň (<http://www.cisplzen.cz/>) navíc nabízí i výukové programy pro MŠ a ZŠ zaměřené na přírodní vědy a EVVO a volnočasové aktivity pro děti (kroužky), na kterých se podílí i studenti SŠ. Pro své studenty zajišťuje škola jednodenní i týdenní praxe do státní i veřejné správy (NP, CHKO) i do různých NNO, jedno i vícedenní exkurze zaměřené na různá témata (voda, krajina, přírodní zahrady, výsadby, vodohospodářské firmy, veterinární ordinace, útulky, kynologické praxe, značení maloplošných rezervací apod.). Střední škola zemědělská a potravinářská v Klatovech se kromě vzdělávání studentů (ekologie, zemědělství, ekozemědělství, zahradnictví) je i Vzdělávacím střediskem MZe a spolupracuje s Ústavem zemědělství, ÚZEI - Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Proto realizuje i vzdělávání dospělých, v nichž je zahrnuta i ekologie. Toto vzdělávání se orientuje zejména na obory, jaké učí i na SŠ (zemědělství, potravinářství). Pro mladé zemědělce nabízí Kurz pro výkon obecných zemědělských činností, Kurzy na ochranu rostlin a mnoho dalších. Při realizaci kurzů spolupracují také s Agrární komorou, PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců (farmář, agropodnikání, ekologie) nebo ENVICem – hlavně v oblasti potravin (obory Gastronomie, SOU Kuchař-číšník, řezník, cukrář, pekař – témata zdravé jídlo, kvalitní jídlo, zpracování) nebo Úhlavou o.p.s. (ta zajišťuje i dálkové studium na ČZU, možnost přednášek, programy EVVO pro školy, na které zapůjčují prostory, vybavení).

Při zajišťování praxí pro studenty spolupracují s úřady, veřejnou správou a dalšími subjekty (ČOV, Proud Horažďovice...). Ve výuce mají začleněnu enviropolitiku, kde se snaží seznámit žáky se změnami v oborech v souvislosti s trendy a připravují pro studenty i mezinárodní stáže (ERASMUS).

Tradici má EVVO také na Střední průmyslové škole dopravní, která zahrnuje i pracoviště Křimice (dříve Střední zemědělskou školu v Křimicích), která dlouhodobě spolupracuje s Klubem ekologické výchovy (kev.ecn.cz). Klub ekologické výchovy (KEV) je zapsaným spolkem, který soustřeďuje jednotlivé pedagogické pracovníky a zájemce o ekologické vzdělávání a výchovu (individuální členství) i školy a další instituce a organizace (kolektivní členství) zajímající se o ekologické (environmentální) vzdělávání a výchovu. KEV vznikl v roce 1995 a má téměř dvacetiletou tradici. Jeho hlavním cílem je rozvíjet komplexní pojetí ekologického vzdělávání a výchovy v zájmu podpory udržitelného rozvoje. Klub vyhlašuje různé soutěže zaměřené na EVVO (výtvarné, literární, soutěž Škola udržitelného rozvoje), pořádá Žakovské konference EVVO zaměřené na badatelskou činnost studentů a zabývá se i vzděláváním koordinátorů EVVO a pedagogů (mimo jiné nabízí Specializační studium pro koordinátory EVVO).

EVVO je na středních školách vyučováno často v rámci samostatného předmětu, který zohledňuje zejména šetrný přístup k přírodě a krajině v rámci jednotlivých studijních oborů, s ohledem na budoucí profesi studentů. Střední školy řeší EVVO často také exkurzemi, praxemi a terénními výjezdy, důraz kladou i na ekologizaci provozu školy. Většina středních škol má koordinátora EVVO, často také mají učebnu určenou přímo

pro EVVO, ale příliš nevyužívají pro výuku vlastní venkovní prostory. Zapojují se do projektů jako ENERSOL, Ekologická olympiáda a jednorázových akcí typu „Uklidme Česko“, výsadba dřevin apod. Jako největší problém při EVVO vnímají nedostatek času na realizaci EVVO, nedostatek financí a nedostatečnou možnost uvolnění z výuky. Jako problém vidí i nedostatečné personální zajištění realizace EVVO a nedostatek programů zaměřených na studenty SŠ.

Vysoké a vyšší odborné školy

V Plzeňském kraji působí pět vyšších odborných škol (pět právnických osob), z nichž čtyři zřizuje Plzeňský kraj a jedna škola je soukromá, jedna vysoká škola (Západočeská univerzita – ZČU) se sídlem v Plzni, dvě vysoké školy se sídlem v Praze mají v kraji svá pracoviště (Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Plzni a Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Klatovech). VOŠ mají v Plzeňském kraji kapacitu 1 870 studentů. Na vyšších odborných školách v Plzeňském kraji není žádný obor zaměřený na ekologii nebo ochranu životního prostředí. Vysoká škola sídlí v kraji jediná, a to Západočeská univerzita v Plzni, se orientuje na předměty zaměřené na vzdělávání v oblasti životního prostředí a péče o krajinu jen v minimální míře. Spíše se environmentální vzdělávání zaměřuje na šetrný přístup k ŽP v rámci jiných, technických (např. Katedra elektroenergetiky, Oddělení environmentálních technologií) či ekonomických oborů (Katedra geografie). Pedagogická fakulta ZČU v Plzni zajišťuje přípravu a vzdělávání budoucích pedagogů a jiných výchovných pracovníků i v přírodovědných směrech a patří sem i Centrum biologie, geověd a envigogiky. Pedagogická univerzita realizuje kromě běžného studia také:

- **Univerzitu třetího věku (V3U)** určenou pro seniory, kde mimo jiné probíhají i přednášky z přírodních věd (biologie, botanika, zoologie, mykologie, geografie),
- **celoživotní vzdělávání**, v rámci něhož nabízí další vzdělávání pedagogických pracovníků a dospělých. Z přírodních věd nabízí vzdělávání v krátkodobých i dlouhodobých kurzech (Praktická výuka přírodovědných předmětů na ZŠ a SŠ, Biologie všedního dne). Realizuje také projekty zaměřené i na EVVO jako projekt „Rozvoj experimentální výuky environmentálních programů ZŠ a SŠ“, který se snaží zpřístupňovat přírodovědné učivo experimentální a badatelskou cestou. V rámci něj jsou proškolení učitelé, kteří pak získané vědomosti a dovednosti zavádí do výuky na svých školách. Nebo projekt „EnviroGIS“, zaměřený na využívání informačních technologií v environmentálním vzdělávání. Ten je zaměřený na další vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů na ZŠ a SŠ v Plzeňském kraji. V rámci něj jsou připraveny a realizovány vzdělávací kurzy, které přinesou učitelům informace o environmentálních změnách, a protože se jedná o informace prostorově orientované, jsou získané znalosti propojené se získáváním dovedností zpracování informací pomocí geoinformačních technologií.
- **dětskou univerzitu** – pro děti z I. i II. stupně ZŠ. V rámci ní nabízí mnoho kurzů a kroužků zaměřených také na přírodní vědy - biologii, zoologii, etologii, geologii (Zoologickou zahradou cestou necestou, Temné hlubiny podmořského světa, Na nohou mám kopýtku, Nehlad' ježka proti srsti, Není ryba jako ryba, Zvířecí chování

a jiné zajímavosti, Pavoukovci, Mořský písek pod mikroskopem, Úchvatný svět plazů, Jak vidí včela, aneb Proč je příroda barevná ..)

Mimo to funguje na Pedagogické fakultě ZČU Centrum biologie, geověd a envigogiky (CBG), což je pracoviště, které vzniklo k 1. září 2012 sloučením katedry biologie a části bývalé katedry geografie. Kromě zajištění výuky studentů bakalářského oboru Přírodovědná studia a navazujících učitelských programů biologie a geografie pro 2. stupeň základní školy a pro střední školy se aktivity CBG zaměřují na výzkum v biologických vědách, paleontologii a geomorfologii. CBG má dvě oddělení: Oddělení biologie a Oddělení geověd. Kromě zajištění přípravy učitelů biologie a geografie se podílí na oborově didaktickém výzkumu, zejména kvality a problémových míst na základních školách, popularizuje své obory při nejrůznějších akcích, mj. se podílí na zajištění krajských kol biologické olympiády. Centrum usiluje o pozici menšího, ale funkčního centra biologického, geologického a fyzickogeografického výzkumu nejen v regionu i v mezinárodním přesahu. Také rediguje časopis zaměřený na didaktiku přírodovědných oborů. Oddělení geografie připravuje studenty učitelství v souladu s moderními trendy výuky, věnuje se výzkumné činnosti v oblasti didaktiky geografie a kvartérních změn krajiny. Disponuje moderními didaktickými pomůckami, přístroji, laboratořemi a virtuální třídou sloužící k nácvikům výukových situací za pomoci virtuální reality.

Zájmové vzdělávání dětí a mládeže

Zájmové vzdělávání stejně jako neformální vzdělávání je nedílnou součástí celoživotního učení. Zájmové vzdělávání je právně ukotveno v zákoně č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školný zákon) a je zde definováno v § 111 jako vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.

Školní družiny a školní kluby

Školní družiny a školní kluby jsou školská zařízení, která poskytují zájmové vzdělávání žákům z jedné nebo několika základních škol podle vlastního vzdělávacího programu, který jim umožňuje profilovat se podle zájmů a potřeb žáků. Jejich smyslem je zabezpečit zájmové, volnočasové činnosti, plnohodnotné využití volného času i odpočinek dětí zároveň jejich dozor. Zaměřují se na výchovu, vzdělávání, rekreační, sportovní a zájmovou činnost žáků v době mimo vyučování. Zatímco školní družiny jsou přednostně určeny nejmladším žákům (1. až 5. třída), školní kluby jsou přednostně pro žáky druhého stupně základní školy a odpovídající ročníky šesti nebo osmiletého vzdělávání (gymnázium, konzervatoř). Ve školních družinách i klubech je většinou pestrá nabídka zájmových činností, která je finančně dostupná. Obvykle jsou součástí škol a mohou realizovat i EVVO. V rámci EVVO se nejčastěji zaměřují na pobyt dětí ve venkovním prostředí, pozorování přírody a praktické činnosti.

V Plzeňském kraji je 218 školních družin v 218 právnických osobách. Školní družiny fungují prakticky na všech základních školách (96,5%), jejich celková kapacita je 21 569 dětí. Většina je zřizována obcemi (193 družin), dvě církví, 13 Plzeňským krajem a 11 soukromými subjekty. Školní kluby fungují při 21 základních školách a jejich kapacita je celkem 1 784 dětí. Také školní kluby většinou zřizují obce (14 klubů), 2 jsou zřízeny soukromými subjekty, 1 církví a 4 Plzeňským krajem.

Střediska volného času

Střediska volného času (SVČ) se podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků. Zájmové vzdělávání tak napomáhá naplňovat vzdělávací cíle stanovené školským zákonem. Zabývá se zejména aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a preventivní, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, talent, upevňuje sociální vztahy.

SVČ se podobně jako školní družiny a kluby zaměřují na zájmové vzdělávání a volnočasové aktivity dětí, mládeže, ale i dospělých. Většinou nejsou součástí školy, ale jde o samostatné subjekty. SVČ zajišťují pravidelnou zájmovou činnost dětí, mládeže i dospělých. Zaměřují se na různé oblasti aktivit pro děti, mládež, pedagogické pracovníky i další veřejnosti, ať už formou pravidelných činností (zájmové kroužky, kurzy, oddíly), příležitostnými akcemi (akce pro veřejnost – vystoupení, výstavy, dny otevřených dveří), spontánních aktivit (otevřené kluby), příměstských a letních táborů a pobytových akcí, soutěží, osvětové činnosti i individuální práce. Většina vzdělávacích aktivit probíhá zajímavou a hravou formou, velkou výhodou je, že jde o vzdělávání, které si děti sami volí dle svého zájmu, probíhá v přátelském a motivujícím bezpečném prostředí bez tlaku na výkon. Může tak nenásilnou formou podpořit zájem a rozvíjet individuální schopnosti každého účastníka. Do zájmového vzdělávání patří samozřejmě i EVVO, je zejména součástí přírodovědných, turistických aj. kroužků. Mnohá SVČ také nabízejí výukové programy pro školy, adaptační programy v rámci prevence rizikového chování, spolupracují s mateřskými, základními i středními školami, s dětskými domovy, NNO, veřejnými institucemi, orgány státní správy a samosprávy, s firmami, regionálními médii a v neposlední řadě s rodiči dětí a mládeže.

V Plzeňském kraji je dvacet Středisek volného času s kapacitou 17 640²⁰ míst. Celkem 13 SVČ je zřizováno obcemi jako jejich příspěvkové organizace, dvě fungují při základních školách, šest je zřízeno Plzeňským krajem a jedno církví. Stručný popis aktivit SVČ ve školním roce 2021/2022 je uveden v dalším textu.

²⁰ Kapacita není známa u SVČ v Horní Bříze

SVČ zřizovaná obcemi jako součástí škol

SVČ při Základní škole Sušice, Lerchova ul. 1112, okres Klatovy

<http://www.zssusice.cz>;

<https://www.zssusice.cz/ddm/index.html>

SVČ zajišťuje v roce 2021 kroužky Rybáři začátečníci, Rybáři pokročilí. V létě organizuje letní příměstské tábory.

SVČ Masarykova základní škola Horní Bříza, okres Plzeň-sever, příspěvková organizace

<http://www.zshornibriza.cz>

<https://www.zshornibriza.cz/stredisko-volneho-casu/>

SVČ má Přírodovědný kroužek zaměřený na studium a etologii drobných živočichů a ochranu životního prostředí. V létě připravuje letní příměstský tábor.

DDM - Základní škola a Mateřská škola Nýřany, příspěvková organizace

<http://www.zsnyrany.cz>;

<https://ddmnyrany.cz/>

Tento DDM má pro zájemce Rybářský kroužek pro začátečníky a pro pokročilé, realizuje také letní příměstské i pobytové tábory s různým zaměřením.

DDM - Základní škola Planá, příspěvková organizace

www.zs-plana.cz

<https://www.zs-plana.cz/ddm/>

Momentálně nemá v nabídce kroužky zaměřené na přírodní vědy nebo EVVO.

DDM - Masarykova základní škola a mateřská škola v Žihli

<http://www.zs-zihle.cz/>

<https://www.zs-zihle.cz/ddm/>

Momentálně nemá v nabídce kroužky zaměřené na přírodní vědy nebo EVVO.

SVČ zřizovaná obcemi jako samostatné subjekty

Středisko volného času Slunečnice Přeštice, příspěvková organizace

<https://slunecniceprestice.cz>

SVČ Slunečnice v Přešticích má ve školním roce 2021/2022 celkem osm kroužků zaměřených na přírodní vědy a bádání. Patří sem čtyři kroužky zaměřené na chovatelství pro různé věkové skupiny od 3 do 16 let. Děti se zde zaměřují na chov a poznávání zvířat. Mezi dalšími jsou pak dva kroužky Debrujáři a Mini debrujáři, jejichž název vychází z francouzského slova debrujár (česky badatel). Zaměřují se na to, aby si děti vyzkoušely jednoduché fyzikální a chemické pokusy a samy si ověřily, jak fungují přírodní zákony. V neposlední řadě zde funguje kroužek „Poznej a ochraňuj přírodu“ a kroužek „Laboratoř“. První z nich je přírodovědný kroužek s environmentálním zaměřením, v němž děti poznávají přírodu a její rozmanitost (rostliny, zvířata, ekosystémy). Získají také poznatky o tom, jak člověk životní prostředí ovlivňuje a jak ho může ochraňovat a věnují se i péči o domácí mazlíčky v malé zoo SVČ. Během letních prázdnin organizují šest

letních pobytových nebo příměstských táborů, z nichž dva jsou zaměřené na přírodu (ZOO ve Slunečnici, Slunečnice bádá a vyrábí). V průběhu roku SVČ navíc pořádá různé tematicky zaměřené akce. Aktivita SVČ Slunečnice jsou určeny jak dětem a mládeži, tak i dospělým kromě již zmíněných aktivit nabízí a připravují také víkendové akce, výlety, přespávání v SVČ, besedy s odborníky nebo spolupracují s dalšími organizacemi ve městě. Pro mateřské školy, základní školy a školní družiny připravují výukové programy, které zde zajišťují pedagogové a odborníci s pedagogickým vzděláním. Mezi nabízené programy pro školy patří „Domácí mazlíček a péče o něj“, „Jednoduché pokusy v laboratoři“ či „Jednoduché výrobky za dřeva“.

Dům dětí a mládeže Blovice, okres Plzeň-jih

<https://www.ddm-blovice.cz/>

Také tento DDM nabízí kroužky zaměřené na přírodu a to celkem čtyři:

- Chovatel drobného zvířectva je určený dětem, které se zajímají o chov terarijních a domácích zvířat a chtějí se dozvědět zajímavosti z jejich života. V DDM mohou vidět agamu, činčilu, křečky, osmáky, hady, králíky, ježka, andulky a další zvířátka.
- Jezdecký kroužek určený pro děti od 2. třídy se zájmem o koně, jezdeckví a nauku o koních, základy jízdy, voltižní prvky či vyjížďky na koních pod odborným vedením. DDM pořádá i dvanáctidenní letní tábor s jezdeckým výcvikem.
- Robinsoni - Kroužek je určen pro děti od 1. do 6. třídy, které zajímá příroda a mají rádi pobyt venku i hry v klubovně. Naučí se v něm různé tábornické dovednosti, poznávat zvířata, rostliny, stromy apod.
- Rybářský kroužek – je nabízen ve dvou formách, a to pro začátečníky i pro pokročilé, kteří chtějí získat nejen potřebné znalosti, ale také rybářský lístek. Je určen zejména pro děti od 2. třídy.

DDM pořádá v oblasti přírodních věd také okresní kolo soutěže Přírodovědný klokan junior (I. stupeň ZŠ) a kadet (II. stupeň ZŠ). V době jarních i letních prázdnin probíhají příměstské i pobytové tábory (letos celkem 16), z nichž některé se zaměřují právě na přírodu (Jezdecký, Putovní, Expedice)

Klub DDM CHOBOTNICE a kroužek KAMARÁDI je určen svým zaměřením dětem a mládeži, které mají zájem vyplnit svůj volný čas s kamarády při sdělování si svých poznatků, předávání si informací. Součástí činnosti klubu jsou předem domluvené jednorázové akce – výlety, besedy, turistické vycházky a akce o vedlejších prázdninách. Klub funguje každý den od 11:30 do 16:30 hodin, děti mohou volně přicházet i odcházet podle potřeby, mohou zde trávit volný čas před odjezdem vlaků nebo autobusů či odchodem domů.

Dům dětí a mládeže Stod, okres Plzeň-jih

www.ddmstod.cz

Momentálně nemá v nabídce kroužky zaměřené na přírodní vědy nebo EVVO.

Dům dětí a mládeže Kamarád, Třemošná, okres Plzeň-sever, příspěvková organizace

www.ddmkamarad.cz

DDM Kamarád nabízí v oblasti přírodních věd Rybářský kroužek, Zoologický kroužek zaměřený na přírodu a zvířata. Kromě toho připravuje různé zaměřené letní příměstské a pobytové tábory, v roce 2022 jich plánuje celkem 10.

Dům dětí a mládeže Stříbro, příspěvková organizace

<https://www.ddm-strebro.cz/>

DDM má v nabídce kroužky jako

- Malý zálesák, zaměřený na výlety do přírody, hry a soutěže, tábornické dovednosti: uzlování, stavba ohniště a rozdělávání ohně, vaření, stavba stanu, šifrování, práce s mapou, stopy zvířete, poznávání rostlin, orientace v terénu, lukostřelba či geocaching.
- Malý vědátor, kde si děti vyzkouší nešední experimenty, fyzikální hračky či matematické hádanky.
- Včelařský kroužek - pro začínající zájemce o včelaření, vlastní včelstva a vlastní produkty.

Mimo kroužky připravuje DDM jednorázové akce a letní příměstské i pobytové tábory.

Dům dětí a mládeže Kralovice, okres Plzeň-sever, příspěvková organizace

<http://www.ddmkralovice.cz/>

Momentálně nemá v nabídce kroužky zaměřené na přírodní vědy nebo EVVO.

Dům dětí a mládeže Domino Domažlice, příspěvková organizace

<https://www.ddmdomazlice.cz/>

V letošním roce nabízí kroužky jako:

- **Na stopě záhad** - seznámení se hravou a zábavnou formou s taji vědních oborů jako jsou chemie, fyzika, astronomie, biologie.
- **Kynologický kroužek** je určen pro děti od 10 let se zájmem o psy. Zaměřen je na péči o psa, výcvik poslušnosti, stopování, hledání osob a předmětů.

V období prázdnin pak připravují příměstské i pobytové tábory, mimo jiné na témata Máme rádi zvířata či Malý zálesák. Podílí se také na Biologické olympiádě, kde zajišťují okresní kolo. V neposlední řadě připravují i různé jednodenní akce a výlety o víkendech a v období prázdnin.

Dům dětí a mládeže Kopretina Plasy, příspěvková organizace

<http://www.ddmplasy.cz/>

DDM nabízí Chovatelský kroužek a připravuje také různé jednorázové akce a příměstské i pobytové tábory na různá témata.

SVČ zřizovaná Plzeňským krajem **Středisko volného času RADOVÁNEK**

<http://www.radovane.cz>

Radovánky má 13 pracovišť, kromě 9 v Plzni, sem patří i pracoviště v Kaznějově, Kozolupech, Manětíně a Nečtinech. Celkem nabízí 15 přírodovědně zaměřených kroužků jako Malý přírodovědec, Mladí koumáci, Rybářské kroužky, Chovatelství a příroda, Křížem krázem světem zvířat, Kouzelný svět přírody, Jsme eXperimentátoři nebo Biohazard – biologická laboratoř. Kroužky jsou zaměřené na poznávání přírody, práci se zvířaty, která jsou na jednotlivých pracovištích (kraja, králíci, činčily, želvy, chameleoni, morčata, rybičky a další). Děti si v nich vyzkouší experimentální vzdělávání v oblasti přírodních věd i výzkum v terénu. Prohloubí a rozšíří si své znalosti z oblasti biologie a ostatních přírodních věd, zaměří se na experimentování, zkoumání, pozorování a bádání.

SVČ nabízí v roce 2022 mnoho aktivit i v období prázdnin a volna, ať už jde o příměstské nebo pobytové tábory či různé výlety a jednorázové akce. Přírodovědných táborů nabízí napříč pracovišti 11 na témata jako Říše zvířat, Rybičky, rybičky, rybáři jedou, Staň se přírodovědcem, Přírodovědný, Zvířata v umění a další. Mimo to připravují řadu akcí jako vědomostní kvízy Podivná věda, Prazvláštní živočichové či livestream Ze života leguána.

Dům dětí a mládeže Horažďovice

www.ddm-hd.cz

Také DDM Horažďovice má pro zájemce připravena mnoho kroužků, z nichž osm je přírodovědných:

- Hrátky s přírodou – cílem je poznávat přírodu kameny, půdu, rostliny i živočichy, probíhá na přírodovědné stanici).
- Malý přírodovědec – Formou her, pokusů a dobrodružství poznávají zájemci houby, rostliny, život ve vodě i na souši či minerály.
- Exo-tera - pravidelná péče o terarijní zvířata i malé domácí mazlíčky v učebně exotery jako jsou činčily, osmáci, křečci ale i hadi, agamy a další.
- Chovatelé I. a II. - péče o hospodářská zvířata jako jsou králíci, ovečky, kozy, poníci.
- Myslivecký kroužek - pohyb v přírodě, pozorování zvěře, návštěvy střílnice a mnoho dalšího z mysliveckého světa.
- Rybářský kroužek - jak chytat ryby a poznávat vše živé, co se hemží ve vodě i kolem ní.
- Experimenty – zaměřen na nejrůznější zábavné pokusy a pozorování živých i neživých součástí přírody.

Mimo ně provozuje Lesní klub Ostrůvek pro předškolní děti, Chovatelský klub pořádající čtyři společné akce ročně: přespání na pracovištích DDM a jednodenní výlety nebo Klub malých chovatelů zaměřený na společnou péči o domácí mazlíčky a hospodářská zvířata pro nejmenší děti v doprovodu rodičů nebo prarodičů. Z jednorázových akcí lze jmenovat Komentované prohlídky živočichů chovaných v zájmových chovech Přírodovědné stanice DDM Horažďovice, akce ke Dni země: ornitologická přednáška zajištěná předními

regionálními ornitology a přírodovědci v PROUDU - Envicentru Podbranský mlýn či tematický terénní program určený pro širokou veřejnost. V roce 2022 plánuje 9 příměstských táborů, tři pobytové, dva stanové a tři sportovní tábory na různá témata (např. badatelské, rybářské, v PROUDU - Envicentru Podbranský mlýn).

Za zmínku stojí i projekty realizované DDM a envicentrem PROUD, které DDM provozuje jako Program péče o krajinu - Management lučních společenstev aneb Kosení suchých trávníků na vápencích v okolí Horažďovic nebo Program péče o krajinu - Výsadby nelesní zeleně, kdy sází nelesní zeleň podél bývalých či současných polních cest v okolí Horažďovic - výsadbové akce se dějí v gesci pracoviště Přírodovědné stanice.

Dům dětí a mládeže, Rokycany, Čechova 1155

<https://www.ddmrokycany.cz/>

Z přírodovědné oblasti nabízí v DDM Rokycany kroužky jako Chovatel, Brontosaurus nebo Věda je zábava. Pořádá stejně jako většina DDM také letní příměstské či pobytové tábory a připravuje různé jednorázové akce (Výprava za zvířaty v zimě, ateliéry, víkendové vycházky).

Dům dětí a mládeže, Tachov, Školní 1638

<https://www.ddmtachov.cz/>

Předmětem hlavní činnosti DDM Tachov je příprava a realizace zájmových aktivit pro volný čas. Pravidelná zájmová činnost nabízí aktivity v oblasti sportovní a pohybové, výtvarné a umělecké, přírodovědné, technické a jazykového vzdělávání. Z přírodovědných kroužků jsou to Cvičení a hry se psem nebo Rybáři. Kromě pravidelných zájmových útvarů, nabízí i příležitostné akce a pořádají i pobytové a příměstské tábory. Zajišťují také organizaci okresních kol předmětových a uměleckých soutěží pro okres Tachov (Přírodovědný klokan, Biologie).

Dům dětí a mládeže, Klatovy, ul. 5. května 109

<https://www.ddm-klatovy.cz/>

Kroužky Bylinkář, zaměřený na sbírání bylin, semínek a plodů přírody, které se naučí rozeznat, natrhat a následně správně zpracovat tak, aby je využili vždy co nejlépe. Vytváření herbáře, bylinkových čajových směsí, výluhu, tinktur, Rybáři, kde se děti naučí základní způsoby rybolovu, poznávání našich druhů ryb a chování u vody v souladu s rybářským řádem či Trosečník – přežití v přírodě, jak přežít v přírodě jen pomocí základních materiálů a nářadí, jaké jsou jedlé či nejedlé věci v přírodě, první pomoc při poranění a spolupráce v kolektivu pomocí různých her.

Kromě toho pořádá devět pobytových a sedm příměstských letních táborů, různé jednorázové akce, výlety do přírody a za vzděláním (Techmánie apod.).

Dům dětí a mládeže, Nýrsko, prap. Veitla 23

<https://www.ddmnysko.cz/>

Momentálně neprobíhají přírodovědné kroužky, ale DDM se zapojuje do různých jednorázových akcí jako např. Výpravy do přírody, Den za čistotu lesa (pro děti

a rodiče) spolu s LČR, LS Klatovy a během prázdnin pak nabízí příměstské i pobytové tábory.

SVC zřizovaná církví

Salesiánské středisko mládeže - dům dětí a mládeže Plzeň

<http://www.sdbplzen.cz>

Středisko připravuje zájmové kroužky jak pro děti, tak i pro rodiče s dětmi, v období prázdnin nabízí také příměstské či pobytové tábory.

Firmy a podnikatelé

Jedním z nejrozšířenějších způsobů, jak může firma/podnikatelský subjekt deklarovat, že v rámci své činnosti dbá na ochranu životního prostředí a že při produkci výrobků či poskytování služeb zvažuje také jejich dopady na životní prostředí, je Systém ekologického řízení a auditu - zkratka EMAS (z angličtiny *Eco-Management and Audit Scheme*). Jedná se o dobrovolný nástroj environmentálního řízení, který byl vyvinut v roce 1993 Evropskou komisí a který vede organizace k odpovědnému přístupu k životnímu prostředí a ke zlepšování jejich environmentálního profilu nad rámec legislativních požadavků. Charakterizuje podniky, které vyvíjejí vůči přírodě šetrné aktivity. Systém je použitelný a otevřený pro všechny typy soukromých a veřejných organizací. V ČR spravuje seznam organizací registrovaných v programu EMAS česká informační agentura životního prostředí CENIA.

Dalším nástrojem, který slouží k zavedení systému environmentálního managementu, jsou ISO normy. Z hlediska životního prostředí je důležitá ISO 14001, která je zaměřena na řízení ochrany životního prostředí podnikem (vytvoření podnikového environmentálního manažerského systému). Environmentální management snižuje dopady činností organizace na životní prostředí, což má za následek zlepšení životního prostředí a zlepšení profilu společnosti. Tato norma určuje kritéria, nikoli požadavky na míru ovlivňování životního prostředí. Použít ji může jakákoli organizace, která chce zlepšit využití svých zdrojů, snížit plýtvání a náklady. Norma stanovuje, co je potřeba udělat pro zavedení environmentálního managementu:

- Stanovit si environmentální politiku.
- Definovat činnosti firmy, které mají dopad na životní prostředí.
- Sledovat platné a vznikající zákonné i jiné požadavky týkajících se životního prostředí a zakomponovat je do procesů firmy.
- Stanovit dlouhodobé cíle environmentální politiky společnosti.
- Vzdělávat zaměstnance v dané oblasti.
- Sledovat a měřit dopady a přijímat preventivní opatření.

V současné době neexistuje v Plzeňském kraji databáze společností, jež se cíleně věnují EVVO jako hlavnímu předmětu podnikání. U mnohých podniků je EVVO považována za součást doplňkových služeb, které nabízejí v oblasti poradenství a nabídky produktů

souvisejících s ochranou životního prostředí (likvidace nebezpečného odpadu, hygienická a technická měření).

V kraji existuje velmi dobře fungující systém EVVO v oblasti odpadů, na kterém se podílí firmy zaměřené na nakládání s odpady. Tyto společnosti zabezpečují zpětný odběr elektro zařízení, pořádají různé akce pro školy, obce i osvětové akce pro veřejnost. Patří sem např. ASEKOL s.r.o. (www.asekol.cz), ELEKTROWIN a.s. (www.elektrowin.cz), EKOLAMP s.r.o. (www.ekolamp.cz), ECOBAT s.r.o. (www.ecobat.cz) nebo jedna z největších společností EKO KOM (<https://www.ekokom.cz/>).

EKO KOM

<https://www.ekokom.cz/>

<https://tonda-obal.cz/>

EKO KOM je autorizovaná obalová společnost, která byla v roce 1997 založena průmyslovými podniky vyrábějícími balené zboží. Tato společnost vytvořila a efektivně provozuje celorepublikový systém, který zajišťuje třídění, recyklaci a využití obalového odpadu na kvalitní evropské úrovni a také shromažďuje údaje o třídění odpadu a zpracovává je pro potřeby MŽP. Pro celý komplex souboru činností zajišťovaných společností se ujal název „Systém EKO-KOM“.

Zároveň podporuje, realizuje různé vzdělávací a osvětové aktivity nebo spolupracuje na akcích jako je Uklidme Česko (dodává plastové pytle ze 100 % recyklovaných barevných fólií). Spolupracuje také se sportovní iniciativou #bezodpadu, která má za cíl motivovat organizátory sportovních akcí k environmentální odpovědnosti a snižování dopadu sportovních akcí na životní prostředí, tedy i k třídění odpadů. Osvětu se snaží šířit i na různých sportovních a hudebních akcích. Mezi nejznámější vzdělávací programy patří Tonda obal (program pro školy), pořádají také semináře (seminář „Odpady a obaly“ pro pedagogy ZŠ, školení na téma zákona o odpadech a problematiku třídění pro obce), školení a odborné konference (např. Konference „Odpady a obce“, která je příležitostí pro setkání zástupců obcí, měst, podniků a odpadářských organizací v diskusích nad aktuálními tématy z oblasti odpadového hospodářství). Společně s dalšími společnostmi (ASEKOL s.r.o., ECOBAT, s.r.o., EKO-KOM, a.s., EKOLAMP, s.r.o. a ELEKTROWIN, a.s.) realizuje a finančně podporuje významný projekt v oblasti hospodaření s odpady RECYKLOHRANÍ, což je dlouhodobý školní vzdělávací program, který si klade za cíl propagovat osvětu v oblasti nakládání s odpady především v předškolních a školních zařízeních České republiky (MŠ, ZŠ, SŠ). Zároveň je spojen s realizací zpětného odběru použitých baterií a drobného vysloužilého elektrozařízení. V roce 2021 bylo do projektu zapojeno 184 škol z Plzeňského kraje. Společnost provozuje webové stránky www.jaktridit.cz, stránky věnované recyklaci a třídění odpadů. V rámci osvěty pořádá také soutěž obcí, v rámci níž oceňuje obce, které kvalitně třídí nebo lokální kampaně, které připravují na základě zájmu konkrétní obce. V současné době probíhá např. lokální kampaň ve spolupráci s obcí Dobřany, kde začali třídít i plechovky.

Mezi další firmy v Plzeňském kraji, které jsou z oboru nakládání s odpady, patří **Rumpold - R Rokycany s.r.o.**, společnost **EKO - SEPAR, s.r.o.**, **Nýřany**. Také ony se zapojují

do různých kulturních akcí, na něž zajišťují dodání nádob na odpad a likvidaci odpadu a strojové čištění ploch. Společnost Západočeské komunální služby a.s. (**Marius Pedersen**) se snaží o osvětovou činnost směrem k široké veřejnosti a zajišťuje prohlídky areálu na SD Koterovská a skládce Vysoká u Dobřan pro školy a veřejnou správu. Poskytovatelem ekovýchovných programů je také Výukové a školicí centrum Černošín, které vzniklo v roce 2008 a je provozováno společností **EKODEPON s.r.o.**, která je v majetku Sdružení obcí Černošín (podrobněji na straně 44 tohoto dokumentu). Exkurze do spalovny **ZEVO Plzeň-Chotíkov** nabízí její provozovatel Plzeňská teplárenská.

V oblasti zemědělství, které je jednou z významných oblastí podnikání, se sdružují zemědělci a další subjekty, které se orientují na ekologicky šetrné zemědělství, v organizaci **PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců** (<https://pro-bio.cz/>).

Organizace sdružuje různé subjekty (rolníci, zpracovatelé, obchodníci, zástupci škol, nevládních organizací, spotřebitelé, přátelé přírody), kteří cítí odpovědnost za budoucnost zdravého životního prostředí, jehož jsme všichni součástí. Cílem svazu je trvale udržitelným ekologickým zemědělstvím chránit životní prostředí, přírodu a její zdroje, produkovat kvalitní biopotraviny a spoluvytvářet harmonickou kulturní krajinu. Pečovat o pestrost života, vytvářet slušné životní podmínky pro člověka a chovaná zvířata a tím udržet zemědělství jako tradiční obor lidské činnosti. Svaz vydává publikace, zajišťuje poradenství a informační servis pro své členy a pořádá, organizuje a podporuje semináře, přednášky, konference, odborné exkurze, kurzy na ekofarmách, pracovní pobyty u zkušených ekozemědělců, dny otevřených dveří. Tematicky se v rámci odborných akcí věnuje dotacím, legislativě, zaměstnanosti, odbytu, marketingu, PR, sociálnímu podnikání, přenosu výzkumu do praxe, atd. Většina subjektů sdružená v Pro bio se snaží šířit osvětu mezi veřejností. V Plzeňském kraji působí dvě regionální centra svazu, která sdružují 47 převážně zemědělských subjektů (jejich seznam je uveden v příloze č. 3):

Regionální centrum Severozápadní Čechy

www.rc-severozapad.cz

Pro okresy: CV, DO, CH, KV, LN, MO, PS, SO, TC, TP, UL

Regionální centrum Šumava

www.rc-sumava.com

Pro okresy: CK, KT, PT, PI, ST

Pro ukázkou jsou zde uvedeny informace o činnosti některých z nich:

STVOLENSKÁ MOŠTÁRNA, Farma u Hrušků

<https://www.biomostarna.cz/>

Ekofarma a moštárna byla založena v roce 2008 v zapomenuté osadě Radějov u Manětína. Hospodaří na 95 ha, chová masné ovce a kozy, masný skot plemene Salers a v obci Stvolny provozuje moštárnu ovoce. Provoz farmy a moštárny cílí na přírodní životní styl a zemědělské hospodaření v systému ekologického zemědělství. Zemědělství vnímají jako možnost využívání přírodního dědictví a odkazu našich předků. Tomu je

přízpůsobena i výroba moštů, důraz je kladen na kvalitu a přírodní původ bez jakékoli chemické konzervace. Jejich cílem je přispět k obnově malých zemědělských farem na českém venkově a nabídnout zákazníkům přírodní produkty přímo ze dvora.

Farma u Františky

<https://www.farmaufrantisky.cz/>

Společnost Farma u Františky s.r.o. byla založená v roce 2016. Po dohodě s paní Františkou Spurnou bylo převzato malé hospodářství, kde se chovalo pár koz. Farma se od prvopočátku orientuje na chov koz a zpracování koziho mléka. Příroda je zde na prvním místě. Cílem farmy je produkovat BIO kvalitu potravin. Nabízí kromě vlastních výrobků i produkty od dodavatelů, které mají prověřené a patří mezi špičku v oblasti.

Ekofarma Svinná

<https://www.staravapenka.cz/>

Hlavními produkty farmy jsou jehněčí, skopové a hovězí maso, husy, kachny, kuřata, vejce, včelí med, ryby a léčivé byliny. Všem živému na farmě je poskytováno maximum prostoru a pastvy na šumavských loukách. Při hospodaření na farmě nejsou používána umělá hnojiva ani žádné chemikálie. Mimo jiné cílí na to, vrátit krajině dřívější podobu a to zejména, co se týče vzrostlé zeleně. Do alejí a nově vytvořeného sadu sází staré místní odrůdy ovocných stromů (aktuálně je vysazeno více než 70 odrůd ovocných dřevin). Mimo to se zabývají i agroturistikou, provozují penzion u Farmy, kde využívají své produkty.

Biofarma Vojetice

<http://www.biofarmavojetice.cz/>

Rodinná farma se nachází v malebné krajině šumavského podhůří na území Přírodního parku Kochánov 10 km od hranice Národního parku Šumava. Hospodaří na 28 ha a je zaměřena na chov masného skotu (Charolais) a agroturistiku. Je členem Svazu venkovské turistiky – www.svazvt.cz, www.prazdninynavenkove.cz, poskytují ubytování a provozují restauraci.

Farma Borek

<https://farmaborek.cz>

Rodinná farma, která vznikla v roce 1993. Nyní hospodaří na 100 ha převážně travních porostů. Na orné půdě jsou pěstovány mimo obilovin i jetelotraviny, vojtěšky jako kvalitní krmivo pro skot. Od roku 2001 je chov zaměřen na plemeno Galloway. V současné době stádo čítá něco přes 90 ks.

Farma hospodaří v režimu ekologického zemědělství, který je šetrný k životnímu prostředí. Nejsou zde používány žádné postřiky na ochranu rostlin ani žádné chemické hnojení. Zvířata v ekologickém chovu nedostávají žádné podpůrné hormonální látky, nejsou preventivně léčena antibiotiky ani jinými léčivy. Jsou chována celoročně venku s možností přirozeného úkrytu proti povětrnostním vlivům.

Farma Olšovka

<https://www.hucul-olsovka.cz/>

farma Olšovka

Rodinná farma se zaměřením na chov huculských koní, masného skotu (Galloway, Aberdeen Angus), ovcí (Zwartbles), a vodní a hrabavé drůbeže. S chovem koní pak

souvisí další služby, které nabízí: relaxační vyjížďky na koni, výuka jízdy na koni, hipoterapie, atd. Doplnkovou činností je poskytování ubytování, kdy je možné využít naše prostory k pořádání vlastních školení, tréninků, kurzů a seminářů. Sami organizujeme sugestopedické kurzy anglického a německého jazyka, a víkendové pobyty zaměřené na osobnostní rozvoj. Na farmě je možnost rybolovu a rybářských závodů a provozují zde také Muzeum krojů a zapomenutých řemesel.

Další ze zemědělských subjektů, které sice nejsou sdruženy ve Svazu ekologických zemědělců, ale patří mezi výraznější farmy věnující se také zážitkovým a výchovným programům pro děti, případně umožňují exkurze do svých prostor, provozů, jsou v Plzeňském kraji například:

Farma Moulisových Milínov

<https://www.farmamoulisovych.cz/>

Farma se zaměřuje na Bio hovězí maso. Kromě farmy zajišťují ubytování, věnují se agroturistice a funguje zde i jezdecký klub. Zajišťují také zážitkové pobyty pro děti (školy, školky v přírodě), zážitkové výlety zaměřené na kontakt se zvířaty, zemědělstvím (Farmáři, Pekaři, Mláďata, Koňáci), pořádají i příměstské a výcvikové jezdecké tábory.

Farma Alp Rieser na Zbirožsku

<http://www.rieser.cz/>

Rodinná farma, která nabízí rodinám, skupinám, školám, školkám, spolkům, ale i jednotlivcům návštěvu farmy, kde se lze setkat především s alpakami, kozinkami a jinými zvířátky a také se přiučit různým tradičním činnostem (ruční dojení, zpracování vlny z alpak, aj.).

Zámecký statek Újezd nade Mží, Sdružení ŽINAFa

<https://zinafa.cz/skoly-a-skolky/>

Žinafa je zkratka spolku Život NA Farmě, jedná se o spolek, který se dlouhodobě věnuje přírodě, dětem, zvířatům a dalším činnostem obklopující Zámecký statek Újezd nade Mží. Sdružení pečuje o zvířata na farmě, připravuje a aktivně zapojuje školy a školky i veřejnost do zážitkových programů o přírodě, zvířatech, historii, kulturního dědictví ČR. Cílem je předávat dětem zkušenosti z oborů zoologie, zdravé výživy, pěstování plodin a navazujících oborů. Fungují zde také kroužky pro děti zaměřené na chovy a péči o zvířata a příměstské či pobytové tábory během prázdnin po celý rok. V areálu je také připravena farmářova stezka a sdružení nabízí 8 vzdělávacích a zážitkových programů pro školy.

Asociace soukromých zemědělců (ASZ)

<https://www.asz.cz/>

Je dalším subjektem, který se snaží zlepšovat situaci v zemědělství. Jedná se o dobrovolnou stavovskou a profesní organizaci soukromých zemědělců v České republice, jejímž cílem je trvale udržitelné, multifunkční zemědělství, šetrné k životnímu prostředí s celoplošnou produkcí soukromého i veřejného zboží, vyvážený ekonomický

a ekologický aspekt zemědělské produkce, struktura a rozměr zemědělství, reálně odpovídající vztahu mezi poptávkou a nabídkou soukromého i veřejného zboží a trh soukromého zboží s minimalizací zásahů státu. Snaží se podporovat individuální vlastnictví a řízení zemědělských podniků rodinného typu, silnou a stabilní pozici těchto podniků na trhu a důstojné společenské a ekonomické postavení rodinných farem. ASZ ČR pořádá pro své členy i veřejnost také velké množství akcí. Jedná se například o Farmářské/Selské slavnosti určené především rodinám s dětmi, které nabízí možnost prohlídky farem členů a širokou škálu produktů farmářů z okolí určených k ochutnávce a koupi. Na farmách svých členů pořádá odborné semináře věnované konkrétním zemědělským tématům a návrhům jejich řešení, které probíhají formou přednášek a diskusí s nejrůznějšími odborníky, zástupci organizací a samotnými sedláky. V neposlední řadě se zabývá i publikační činností a realizuje projekt Pestrá krajina.

Ostatní subjekty

Lesní pedagogika v Plzeňském kraji

<https://www.lesnipedagogika.cz/>

https://www.lesnipedagogika.cz/cz/kontakty/kontakty-na-lesni-pedagogy#AREA_CZ032

www.facebook.com/lesnipedagogika.

Lesní pedagogika (dále jen LP) je nedílnou součástí environmentálního vzdělávání, které má za cíl zvýšit ve společnosti povědomí o lesním hospodářství a trvale udržitelném hospodaření v lese. V současné době se lesní pedagogikou zabývá většina lesnických organizací. V roce 2017 se v ČR dokonce uskutečnil 12. Evropský kongres lesní pedagogiky. Lesní pedagogika se v ČR začala rozvíjet od konce devadesátých let díky pedagogům Integrované střední školy lesnické ve Vimperku, kteří se proškolili na kurzu lesní pedagogiky v Rakousku a následně začali pořádat akce lesní pedagogiky pro děti a od r. 2002 i školit nové lesní pedagogy. Na jejich činnost navázalo Sdružení lesních pedagogů ČR a Střední lesnická škola v Hranicích, které od roku 2005 organizují základní kurzy a od roku 2007 i nadstavbové kurzy. V roce 2013 a 2014 se do pořádání kurzů pod jejich záštitou zapojila i Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze ve spolupráci s Lesy hl. m. Prahy.

Metodicky a koordinačně lesní pedagogiku zaštiťuje pracovní skupina zabývající se lesní pedagogikou v ČR, kterou v roce 2007 ustavilo Ministerstvo zemědělství ČR jako poradní orgán ředitele odboru koncepcí a ekonomiky lesního hospodářství. Lesní pedagogika je zapracována také do Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 a v neposlední řadě je ČR této oblasti aktivní i mezinárodně, je členem Evropské pracovní skupiny pro lesní pedagogiku, v minulosti byla partnerem různých mezinárodních projektů.

Lesní pedagogika nepojímá les pouze jako ekosystém, ale také jako kulturní a hospodářský prostor, ve kterém se dlouhá staletí dařilo trvale udržitelnému hospodaření. Lesník je vzdělán biologicky, technicky i ekonomicky a vzhledem k tomuto všestrannému vzdělání by měl být schopen vnímat problémy v krajině komplexně.

Základním principem lesní pedagogiky je vnímání přírody všemi smysly. V ČR se lesním pedagogem může stát člověk, který má lesnické vzdělání a je speciálně vyškolen v oblasti pedagogiky, má praxi v lesnictví a úspěšně absolvuje certifikovaný kurz lesní pedagogiky. Lesní pedagogika se primárně zaměřuje na školní a předškolní děti, ale ve své podstatě je určena široké veřejnosti (rodinám s dětmi, dospělým, seniorům aj.). V ČR lesní pedagogiku realizují nejčastěji organizace zabývající se správou lesních majetků, hospodařením v lesích či lesnickou osvětou a lesnické školy.

Hlavním cílem lesní pedagogiky je zlepšit vztah člověk – les, podporovat pochopení lesa jako životního prostoru pro zvířata, pochopit význam a funkci lesa pro člověka a to, že by lidé měli být citliví a odpovědní při zacházení s přírodou. Učí děti vnímat les a přírodu se všemi jejich zákonitostmi, ukazuje základní problémy a vztahy v lesním prostředí, snaží se podnítit zájem o les a přírodu a naučit děti, jak se v přírodě správně chovat. Kromě vzdělávacích programů, připravují organizace zaměřené na lesní pedagogiku také didaktické materiály a pracovní listy, sešity. Realizují i programy na vzdělávání dospělých, pedagogů a také pro rozvoj a vzdělávání lektorů – lesních pedagogů. Lesní pedagogika je podrobně představena na webu <https://www.lesnipedagogika.cz/>, kde jsou dostupné i různé materiály pro děti, pedagogy, ale i informace pro lesní pedagogy, kteří si zde sdílejí své zkušenosti. Web spravuje ÚHÚL Brandýs nad Labem, stejně jako FB stránky (www.facebook.com/lesnipedagogika). V rámci lesní pedagogiky probíhají a jsou organizovány také různé soutěže (Czech Nature Photo, Mé toulky za zvěří, Les nás baví 2, Stavby s vůní dřeva apod.), nebo letní tábory s tematikou lesa, přírody.

V Plzeňském kraji se lesní pedagogice věnuje dlouhodobě 5 subjektů a to:

Lesy ČR (LČR, KŘ Plzeň)

www.lesycr.cz

<https://lesycr.cz/rady-a-osveta/edukativni-program-z-domova-do-lesa/>

Lesy České republiky, s. p., se lesní pedagogikou zabývají již od roku 2002, kdy tento projekt v ČR začínal. Dodnes je lesní pedagogika jedním z hlavních pilířů lesnické osvěty a výchovy dětí a mládeže této společnosti. Jejím prostřednictvím dětem přibližují ekosystém lesa, a prohlubují tak jejich zájem o přírodu, les i ochranu životního prostředí. Zároveň se snaží i o zlepšení jejich vztahu a postoje k lesu jako takovému, lesnímu hospodaření i českému lesnictví. Pro dětské kolektivy a i jiné skupiny organizují lesní vzdělávací programy, které se konají především v terénu. Pro děti připravují různé pracovní listy, didaktické pomůcky. Principy lesní pedagogiky již několik let uplatňují v běžících projektech, jako jsou Dny s LČR, prezentace na výstavách (Země živitelka, Silva Regina, Natura Viva) či v informačně vzdělávacích střediscích.

Mimo to pořádají lesy ČR různé osvětové akce pro veřejnost, spolupracují s organizacemi jako KČT (značení stezek, naučných stezek) nebo ČSOP. Lesy České republiky jsou generálním partnerem programu Ochrana biodiverzity, každoročně v rámci něj realizují cca 150 projektů ochrany biodiverzity v lesích (opatření k ochraně ohrožených druhů lesních dřevin, bylin, pěvců, dravců a sov, netopýrů, mapování cenných lokalit v lesích i mimo ně). Podporují činnost ekocenter a stanic

pro handicapované živočichy, vydávají společně informační materiály, pořádají přírodovědné soutěže pro děti a mládež Zelená stezka – Zlatý list či Ekologická olympiáda nebo fotosoutěž Pohledy do přírody a řada dalších aktivit.

ÚHÚL, pobočka Plzeň (Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem)

www.uhul.cz

Na základě své Zřizovací listiny provádí ÚHÚL osvětovou činnost v oblasti lesnictví, mimo jiné i formou lesní pedagogiky, a to od roku 2002. ÚHÚL zároveň zajišťuje koordinaci pracovní skupiny zabývající se lesní pedagogikou v ČR, kterou v roce 2007 ustavilo Ministerstvo zemědělství. Organizace má devět poboček po celé České republice, na každé jsou aktivní lesní pedagogové. Vedle klasických akcí lesní pedagogiky (program pro školní třídy či jiné skupiny v lese) organizují i hromadné akce lesnické osvěty u příležitosti Týdnu lesů, Evropského týdne lesů, Dnů Země a různých lesnických výstav a veletrhů pro celé ČR.

ÚHÚL vytváří osvětové materiály i on-line pro webové stránky lesní pedagogiky (on-line hry Lesníkův učeň, lesnický semafor aj). Byl partnerem také dvou mezinárodních projektů, které se zabývaly lesní pedagogikou – PAWS a CASE FOREST. Je členem Sítě lesních pedagogů v Evropě.

Lesní pedagogika je určena v jejich pojetí všem, školním kolektivům od mateřských po střední školy, rodičům s dětmi, dospělým, seniorům i skupinách se specifickými vzdělávacími potřebami.

Charakterizují ji jako akci v lese, s lesníkem a o lese, jako vzdělávání pro udržitelný rozvoj, tj. o lese, vztazích a procesech, které v něm probíhají, hospodaření v lesích a užitku, který les člověku přináší.

Sušické lesy a služby, s. r. o.

<https://www.sules.cz/>

Sušické lesy a služby, s.r.o. vznikly ke dni 1. 1. 2005 sloučením společností Sušické technické služby, s.r.o. a Sušické městské lesy, s.r.o. Zabývají se správou městského majetku (města Sušice) v rozsahu lesy, komunikace, veřejná zeleň, sportovní zařízení. V rámci své činnosti realizují i lesní pedagogiku, spravují hřiště a volnočasová místa pro všechny věkové kategorie, naučné stezky a pěší i hipostezky v okolí města Sušice (Sušická pavučina, naučná stezka „Hrátky se zvířátky“)

Domažlické městské lesy spol. s r.o.

www.domazlicke-lesy.cz

Společnost Domažlické městské lesy, spol. s r.o. obhospodařuje lesy a rybníky ve vlastnictví města Domažlice. Lesní pedagogikou se zabývají již několik let. Každoročně pořádají akci s názvem „Poznávej les“ pro téměř tisícovku dětí z domažlických základních škol. Láska k lesům nespočívá jen ve vzorné péči o stávající lesní majetek, ale i v trvalé

snaze přiblížit les co nejvíce lidem a městu, tak aby se Domažlice staly skutečným „městem v lesích“. Mimo to spravují také Naučnou stezku v Zelenovském údolí.

Arboretum Sofronka, Oddělení pro vzdělávání, veřejnost, vědu a výzkum Úseku lesů, městské zeleně a vodního hospodářství Správy veřejného statku města Plzně. Podrobné informace o jeho činnosti jsou popsány na straně 43 tohoto dokumentu.

Asociace Lesních mateřských školek

<https://www.lesnims.cz/asociace-lms/co-je-asociace-lesnich-ms.html>

Asociace lesních MŠ sdružuje téměř 150 lesních mateřských škol a klubů neboli lesních školek z celé České republiky, které spojuje zájem o vzdělávání v celoročním každodenním kontaktu s přírodou s důrazem na udržitelný rozvoj. Cílem Asociace je informovat a inspirovat rodiče, pedagogy, zástupce školek i všechny ostatní, kteří se o tento proud předškolního vzdělávání zajímají. Asociace se snaží dlouhodobě rozvíjet dobré podmínky pro vzdělávání předškolních dětí, které probíhá celoročně v přírodě. Zaměřují se na osvětovou a vzdělávací činnost, pořádají semináře a vzdělávání pro pedagogy a pedagogické pracovníky, koordinátory nebo ředitele školek, ale v případě zájmu i rodiče. Poskytují poradenství k založení a provozu lesní školky formou online infobalíčku a pravidelných seminářů, profesionální podporu a platformu pro sdílení zkušeností pro své členy. V neposlední řadě realizují projekty zaměřené na předškolní vzdělávání v přímém kontaktu s přírodou, pořádají a účastní se mezinárodních konferencí. Asociace spravuje web (www.lesnims.cz), kde poskytuje veškeré informace o lesních školkách pro rodiče, pedagogy, zakladatele, provozovatele, státní správu a všechny ostatní zájemce o tento typ předškolního vzdělávání. Také se snaží rozšiřovat všeobecné povědomí o tom, co je a jak funguje přírodní pedagogika, jak vypadá dobrá lesní školka a co přináší dětem i celé společnosti. Realizuje projekty zaměřené na přírodu a aktivity v ní (Letní škola, Slabikář práce se dřevem), osvětové akce (Den lesních školek) či vzdělávací programy (Svátky a tradice, Písňe, říkadla a pohádky v přírodě, základní kurz Přírodní pedagogiky apod.) a poskytují i supervizní setkání pro pedagogy nebo exkurze do zahraničních lesních školek. V Plzeňském kraji jsou čtyři lesní školky a dva lesní kluby, které jsou v Asociaci zapojeny, kontaktní osobou asociace pro Plzeňský kraj je Veronika Formánková z LMŠ Větvíčka v Plzni.

Střediska ekologické výchovy (SEV)

<https://www.ekocentra.cz/>

<https://www.ekocentra.cz/ekocentra/plzensky-kraj/>

V České republice se za posledních 20 let vytvořila síť neziskových organizací, které provozují ekocentra. Jejich snahou je učit, vzdělávat a informovat děti a dospělé o jedinečnosti, spletnosti a vzájemné závislosti všech složek životního prostředí. Ekocentra pracují nejen s dětmi a studenty, ale i se širokou veřejností, pracovníky státní správy a podnikateli.

Poskytují široký rozsah služeb v oblasti životního prostředí. Organizují environmentální programy pro mimoškolní a školní mládež (ekologické výukové programy, terénní programy, školní ekologické projekty, exkurze, rukodělné dílny...), vzdělávají a informují pedagogické pracovníky, pořádají veletrhy ekovýchovných pomůcek, konference

ekologické výchovy, informují a vzdělávají také veřejnost, pracovníky státní správy i komerčního sektoru v mnoha oblastech životního prostředí (úspory energie, dotační programy...). Pořádají pro ně semináře, exkurze, informační akce - stánky, vydávají publikace.

V Plzeňském kraji do této sítě patří 11 subjektů, které působí v okrese Klatovy a Plzeň město (oba po třech ekocentrech), po dvou ekocentrech pak v okrese Plzeň-jih a Rokycany a jedno centrum v okrese Plzeň-sever. Většina ekocenter je spravována organizacemi, které mají často i vlastní přímou činnost v ochraně životního prostředí a mnohdy zajišťují i ekoporadenství. Patří sem:

Ekocentrum Spálené Poříčí

<http://www.ekocentrum.cz/>

Hlavní činnosti organizace jsou výchova dětí a mládeže a ochrana přírody a prostředí. Ekocentrum provozuje ZO ČSOP Spálené Poříčí od roku 1995. Zaměřuje se na dospělé (Ochrana přírody, voda) i na děti, pro které připravuje programy na témata jako Ekologická domácnost, Odpady, Ochrana přírody, Zvířata, Voda nebo Les. Centrum provozuje ČSOP ve svých prostorech ve Spáleném Poříčí, na jehož zahradě se nachází také záchranná stanice pro poraněné živočichy. Již řadu let funguje jako Regionální ekologické centrum Českého svazu ochránců přírody pro Plzeňský kraj a patřilo mezi členy sítě Envic (síť enviromentálních informačních center v Plzeňském kraji). V oblasti ekologické výchovy a osvěty připravuje:

- Ekologické programy zaměřené zvláště na osvětu a vzdělávání veřejnosti v oblasti ekologie, ochrany životního prostředí a činnosti záchranných stanic
- Výukové programy pro MŠ, ZŠ a střední školy
- Celoročně zde funguje kroužek mladých ochránců přírody (MOP), který v létě pořádá pobytový tábor na vlastní terénní základně Frančíkovna u Borovna a Hořehled.
- Exkurze v areálu záchranné stanice
- Terénní vycházky
- Tematicky zaměřené akce, výstavy a přednášky
- Informační centrum, včetně sítě ENVIC
- Praxe pro studenty (ve spolupráci s Církevní SŠ Plzeň)
- Pořádá Ekologickou olympiádu pod hlavičkou ČSOP (krajské kolo).
- Ekocentrum provozuje terénní základnu v Hořehledech, kde pořádá také ekovýchovné programy a nabízí ji i k pronájmu jiným organizacím (např. Sdružení Ametyst na školení pedagogů).
- Zajišťuje provoz záchranné stanice volně žijících živočichů, která je do činnosti ekocentra v oblasti EVVO také zapojena.

Ekocentrum ZO ČSOP Rokycany

<http://www.csop.erc.cz/>

ZO ČSOP Rokycany realizuje v rámci své činnosti kroužky pro děti a aktivity pro mládež i dospělé, připravuje pro ně vycházky, expedice do přírody, ornitologické vycházky a sokolnické ukázky, organizuje brigády, letní tábory a soustředění (pro děti, které jsou zapojeny do kroužku MOP, ale i pro rodiče s dětmi) nebo tradiční

pravidelné akce pro veřejnost jako Den země, Uklidme svět, Hledání jara, Den s lesy, Čistá Berounka, úklid Klabavské nádrže, sázení stromů, instalace budek pro ptáky apod. Pro veřejnost připravuje především jednorázové akce: vycházky, výstavy, zájezdy, exkurze a jednorázové akce v terénu, v rámci kterých se snaží zajímavou formou přiblížit ochranu životního prostředí, propojit pracovní činnosti s oddechem (sekání trávy a pečení buřtů).

V Rokycanech provozuje záchrannou stanici pro území Rokycany, Hořovice, Berounsko. Poslední dobou se snaží v oblasti EVVO zaměřit více na spolky či oborové sdružení (myslivci, rybáři), mezi kterými se snaží prezentovat témata, jako co dělat v případě nálezů zraněného živočicha, jak na ochranu přírody v lesnictví/myslivosti atd. V rámci své činnosti spolupracují s myslivci, ornitology (Ptačí hodinka), sokolníky, Národní sítí záchranných stanic. Převažují akce venku v terénu, v přírodě, ale programy probíhají i v záchranné stanici, byť jejím cílem a prioritou není chov, ale zaléčení zvířat a jejich vypuštění zpět do přírody.

Akreditované ekocentrum, které provozuje ZO ČSOP Rokycany nabízí výukové programy pro mateřské, základní i střední školy, akce pro širokou veřejnost a další aktivity spojené s ochranou přírody. V ekocentru je možno navštívit záchrannou stanici živočichů, videotéku, knihovnu a využít širokou nabídku informačních i propagačních materiálů. Dlouhodobě a systematicky se věnuje ekologické výchově nejen dětí a mládeže, ale i široké veřejnosti. Ke své činnosti využívá dlouhodobě pronajatých prostor a areál záchranné stanice živočichů. V rámci EVVO realizují:

- Poskytování informací z oblasti OŽP a ŽP na základě telefonních či e-mailových dotazů
- Exkurze, pěší výlety či zájezdy do zajímavých míst České republiky
- Přednášky a semináře (Biodiverzita, Chráníme přírodu, Ptáci Rokycanska, Dravci a sovy, Záchranné stanice, Zvěř v našich lesích, Myslivost a sokolnictví)
- Pestrou publikační činnost či nabídku nejrůznějších propagačních materiálů
- Celoroční systematickou práci s dětmi a mládeží. Přírodovědné oddíly působí ve Stodě i Rokycanech (MOP - mladí ochránci přírody)
- Táborová soustředění
- Celodenní vycházky do terénu, které jsou zaměřeny na témata ochrany přírody
- Ornitologické vycházky, sokolnické ukázky
- Organizují praktickou pomoc přírodě v podobě sázení stromků, vyvěšování budek či dalších typických ochrannářských činností, brigády (úklid černých skládek, ozeleňovací akce), čištění a údržba budek, sbírání žaludů a kaštanů pro zimní přikrmování.
- Zájezdy do zajímavých míst (letní období)
- Návštěvy či besedy s lidmi zabývajícími se ochranou přírody a dalších příbuzných oborů (zimní období)
- Akce ke Dni Země
- Víkendovky (víkendové aktivní pobyty v přírodě spojené s praktickou OŽP)
- Odborné programy, ekoprogramy pro školy (Bojíme se zvířat, sokolnictví, kynologie)

- Vícedenní pobytové programy umožňující dětem i dospělým zajímavý program venku
- Tematická knihovna a videotéka

ENVIC, občanské sdružení (Plzeň)

<http://www.envic-sdruzeni.cz>

Dlouhodobě se věnuje osvětě a vzdělávání všech cílových skupin veřejnosti v oblastech souvisejících s životním prostředím. Mimo jiné poskytuje poradenství pro veřejnost, podnikatele i veřejnou správu v oblasti dotačních titulů z OPŽP a dotačního programu Zelená úsporám. Pořádá vzdělávací akce pro veřejnost: přednášky, semináře, výstavy, informační stánky, konference, tematické exkurze. Zaměřuje se především na oblast stavitelství (pasivní domy, rekonstrukce), obnovitelných zdrojů energie (fotovoltaika, fototermika), ekologického zemědělství a národních i evropských dotačních titulů. V těchto oblastech také nabízí školení a semináře pro podnikatelské subjekty, veřejnou správu i neziskové organizace. Momentálně však nejsou firmami příliš využívány.

Vydává informační a propagační materiály k aktuálním problémům životního prostředí. Realizuje projekty pro základní i střední školy (Naučme se stavět ekodomy, Školní biozahrada). Školám nabízí zdarma informační materiály (brožury, pracovní listy, kartičky) a výstavy z mnoha oblastí životního prostředí (voda, ovzduší, ochrana přírody...). Pro mateřské, základní a střední školy nabízí jednorázové programy s environmentální tematikou. Věnuje se zejména zahradničení, odpadům, jídlu a vaření, šetrné domácnosti, zdravému a úspornému bydlení. Pořádá odborné semináře a exkurze zaměřené na environmentálně šetrný provoz. Vzdělává i pracovníky firem a úřadů, kteří mají na starosti provozní a environmentální agendu. ENVIC, o. s. také koordinuje činnost sítě Environmentálních informačních center Plzeňského kraje. Její činnost však je v poslední době spíše utlumena. Součástí jejich činnosti v oblasti EVVO je také publikační činnost (knihy, brožury, informační materiály) a příprava materiálů pro školy (pracovní listy). Provozují knihovnu, informační centrum a připravují tematické výstavy.

V poslední době realizují zejména aktivity EVVO zaměřené na podporu lokálních výrobců (<https://www.varimedobre.eu/>), v rámci toho také spolupracují se středními školami (kuchař, číšník, cukrář) z PK a učí je poznávat a pracovat s kvalitním jídlem a pitím. V Plzeňském kraji také pořádají farmářské trhy.

ENVIRONMENTÁLNÍ CENTRUM LÜFTNERKA

<https://www.zooplzen.cz/>

Hlavní náplní a smyslem centra je organizace a realizace výuky a prohlídek v Zoologické a botanické zahradě města Plzně. Dále centrum zajišťuje zájmové kroužky pro děti, tematické dny, environmentální konference, příměstské tábory a mnoho dalších činností. Centrum sídlí v ZOO Plzeň a provozuje ho Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS. (více na straně 38 tohoto dokumentu).

Spolek Ametyst

<http://www.ametyst21.cz/>

Ekocentrum provozuje nezisková organizace (spolek) Ametyst, která se zabývá v rámci své činnosti ekologickou výchovu, udržitelným rozvojem a praktickou ochranu přírody. Ekologickou výchovu realizuje na školách, na vlastní terénní stanici v Prusinách u Nebílov (15 km jižně od Plzně) i v terénu. K ekovýchově je v rámci činnosti sdružení přistupováno jako ke vzdělávání, které vede k vytváření pozitivního vztahu k přírodě a k vědomí odpovědnosti za prostředí, v němž žijeme. Kromě ekovýchovy se Ametyst věnuje i ochraně přírody a péči o krajinu, do které se snaží zapojit i veřejnost. V rámci EVVO řeší témata jako ochrana přírody a péče o krajinu, ekologická domácnost, odpady, zvířata nebo udržitelný rozvoj.

Při programech EVVO pracují s dětmi a mladými lidmi na všech stupních škol. Připravují pro školy nové projekty, metodické materiály a pomůcky, které napomáhají a usnadňují zařazení ekologické výchovy do vyučování. Zaměřují se také na náměty, jak na využití školních zahrad a zlepšení ekologického provozu škol. Pro pedagogy pořádá sdružení semináře, konference a veletrhy ekologických výukových programů. Mimo to nabízí konzultace, informační a metodické materiály. Školy si mohou zapůjčit připravené výstavy na přírodovědná a ekologická témata, využívat online materiály a informace o zajímavých lokalitách (<https://www.plzenskepoklady.cz/>; <http://www.cestykrajinou.cz/projekty/natura-pro-vsechny/>; <http://www.cestykrajinou.cz/>). Většina výukových programů směřuje na děti z MŠ a ZŠ, na předškolní děti formou zážitkových programů. Programy mají i pro II. stupeň ZŠ a SŠ a to většinou formou badatelské činnosti. V menší míře zajišťují i programy EVVO pro VŠ, zejména zaměřené na budoucí pedagogy. Programy jsou buď jednodenní (dopoledne) v různých lokalitách po okolí Plzně (řeky, Zábělá) nebo v Prusinách či přímo ve škole (ale venku, školní zahrady, okolí školy, výjimečně uvnitř dle tématu - odpady, oblečení apod.), nebo vícedenní (v Prusinách, ubytování ve stanech), případně školám nabízí projektové cykly (program probíhá 4x ročně, dle ročních období). Sdružení se snaží orientovat zejména na dlouhodobou spolupráci se školami.

Vlastní ekocentrum je provozováno ve staré škole v Prusinách u Nebílov, kde jsou k dispozici dvě učebny i se sociálním zázemím a terénní stanice. Při výuce je využívána místní zahrada, přilehlý sad, louky i rybníček a malé hospodářství. Ametyst zde chová ovce, kozy, králíky, husy, kachny a slepice. K dispozici pro výuku je také moderní vybavení ve formě mikroskopů, dalekohledů, turistických GPS navigací a audiovizuálního vybavení učebny.

V rámci ochrany přírody realizují odborné práce, odbornou konzultační činnost, biologické průzkumy, mapování přírodních stanovišť i praktickou ochranu přírody (sečení luk, péče o biologicky hodnotné lokality apod.).

Činnost sdružení v oblasti EVVO má široké spektrum a cílí prakticky na všechny cílové skupiny:

- Konzultace odborné i zajištění informací pro veřejnost
 - Dny otevřených dveří a dílny (Dny otevřených zahrad, Vánoční, Velikonoční dílny, Víkend otevřených zahrad)
 - Letní příměstské tábory i mezinárodní (česko-německé)
 - Informační a metodické materiály pro školy i veřejnost, publikační činnost
 - Putovní výstavy, pomůcky pro školy
 - Podpora vzdělávání pedagogů a pedagogických pracovníků (přednášky, semináře, veletrh Ekologické výchovy, konference Ekologické výchovy společně s KCJVŠ, poskytují materiály pro výuku)
 - Realizují nebo realizovali dlouhodobé projekty ve spolupráci se školami (např. „Sázíme stromy“, „naučné stezky“, „Budky pro netopýry“, „Tvoříme a učíme se na zahradě“, „ Učit se venku nás baví“ a mnoho dalších).
 - Jsou zapojeni do Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina, v rámci níž koordinují programy MRKEV a MRKVIČKA pro Plzeňský kraj. Programy se zaměřují na metodiku a realizaci komplexní ekologické výchovy pro ZŠ a MŠ.
 - Realizují výukové programy pro děti ve školách, družinách, volnočasových kroužcích i přímo v centru v Prusinách (komplexní nabídka je uveden a na webových stránkách sdružení).
 - Vycházky pro veřejnost (či pro rodiny s dětmi) – Lobežská jezírka, Zábělá – v rámci nich částečně využívají i programy, aktivity určené pro školy, školky
 - Semináře dělají i pro veřejnou správu, firmy (web Natura pro všechny, cesty krajinou, plzeňské poklady).
 - Půjčují knihy, pomůcky,
- **Středisko environmentální výchovy a informační středisko Kašperské Hory**
Jedná se o středisko environmentální výchovy Správy Národního parku Šumava v Kašperských Horách, které je zároveň informačním střediskem. V prostorách střediska je učebna EV, přednáškový sál, expozice o přírodě v NP Šumava a v jeho okolí pak přírodní areál, stezka lesních her, okolí Kašperských Hor, území NP a CHKO Šumava.
Zabývá se EVVO ve vlastních prostorech v Kašperských horách, a to jak pro dospělé (Ochrana přírody, tak i pro děti (témata - ekologická domácnost, odpady, ochrana přírody, zvířata, voda, udržitelný rozvoj, les). Středisko realizuje jak polodenní, tak i celodenní programy pro mateřské i základní a střední školy nebo tematické exkurze, procházky po Šumavě. V centru jsou dostupné také didaktické materiály pracovní listy nebo publikace zaměřené na Šumavu a ochranu přírody a krajiny. Pro mládež ve věku 14 až 19 let funguje při SEV Klub TRIENTALIS, jehož posláním je seznámení se a pochopení významu NP Šumava. Klub se snaží rozvíjet přírodovědné znalosti, zapojit mládež do praktické ochrany šumavské přírody, organizuje setkávání se s odborníky přírodních věd či terénní programy v přírodě. Klub spolupracuje s organizacemi ochrany přírody (ČSOP apod.), pořádá pravidelné jednodenní práce pro přírodu nebo víkendové pobytové akce v Národním parku Šumava. Členové

spolupracují při organizaci programů pro veřejnost, které cílí na prezentaci NP a CHKO Šumava výukovou, hravou i kreativní formou. Osvětová a informační činnost zaměřená na širokou veřejnost je součástí činnosti SEV (viz str. 49). Střediska organizují také přírodovědné soutěže pro školy veřejnost a osvětové akce jako např. Den země.

- **Středisko environmentální výchovy a informační středisko Horská Kvilda**

Jedná se o pobytové středisko EVVO, které stejně jako SVE Kašperské hory provozuje NP a CHKO Šumava. Jeho hlavní činností jsou pobytové výukové programy environmentální výchovy pro třídní kolektivy žáků ZŠ a studentů SŠ a VŠ zaměřené na přírodu Šumavy. Programy probíhají v okolí střediska a na Šumavě. K dispozici je i učebna v budově. Kapacita SEV je 48 ubytovaných. Středisko je bezbariérové. Vedle pobytů pro školní skupiny organizuje také programy pro veřejnost, např. přednášky, besedy, přírodovědné vycházky, tvořivé dílny apod. Podrobně jsou programy a aktivity střediska a NP CHKO Šumava uvedeny na webu <https://www.npsumava.cz/navstivte-sumavu/ekologicka-vychova/>

DDM Radovánek – IC Envic Plasy

<https://www.radovaneek.cz/>

Informační centrum Envic Plasy je součástí sítě ENVIC a jeho provozovatelem je Dům dětí a mládeže Radovánek, který působí po celém kraji. Nabízí environmentální programy pro ZŠ, SŠ a veřejnost, výstavy, exkurze, odborné přírodovědné vycházky k problematice ŽP – ucelené sady vzdělávacích materiálů vhodné pro zajištění větších akcí k problematice ŽP, brožury, výstavní panely, kartičky a pracovní listy pro děti ke všem hlavním tématům ŽP. Poskytuje ekologické poradenství, konzultační činnost - poradenství a konzultace v problematice ŽP především témat jako odpady, ochrana přírody, stromů, rostlin, ovzduší. Provozuje také environmentální knihovnu.

N.O.S. - Nepomucký ornitologický spolek

<http://www.nospolek.cz>

Tato organizace se věnuje EVVO již od roku 2001. Zaměřují se na akce pro všechny cílové skupiny, tematicky zejména na oblast ochrany přírody a konkrétních živočišných i rostlinných druhů, ale okrajově i na další témata. Centrum vydává informační občasník Datel a Datlík. Během roku pořádá zejména na okresech Plzeň-jih a Klatovy cca 8 terénních akcí pro veřejnost. Jednou týdně v centru fungoval donedávna kroužek mladých ochránců přírody (KMOP) v Nepomuku. Velká část aktivit spolku je spjata s ornitologií, ale zabývá se též ochranou ostatních živočichů a rostlin, zejména však ochranou jejich biotopů. V ornitologii se věnuje zejména dlouhodobému monitoringu vybraných druhů ptáků v jihozápadních Čechách. Je členem asociace ekologických organizací Zelený kruh. V posledních letech, ale z časových důvodů, velkou část aktivit v oblasti EVVO výrazně utlumil a probíhá jen několik akcí pro širokou veřejnost ročně - většinou jsou to tematické vycházky do terénu.

PROUD – Envicentrum Podbranský mlýn

P R O U D
ENVICENTRUM PODBRANSKÝ MLÝN

<https://www.envicentrum.eu/>

Envicentrum PROUD funguje při DDM Horažďovice jako pobytové středisko environmentálního vzdělávání v Plzeňském kraji od roku 2015, jeho zřizovatelem je Plzeňský kraj. Envicentrum sídlí v budově bývalého mlýna z 16. století na soutoku mlýnské strouhy a řeky Otavy a je vybaveno dvěma učebnami s odborným vybavením (audiovizuální učebna s promítací technikou, badatelská učebna s PC a připojením k internetu, mikroskopy, binolupy, dalekohledy, malou chemickou laboratoří).

PROUD – Envicentrum Podbranský mlýn je jedním ze tří pracovišť Domu dětí a mládeže Horažďovice. EVVO aktivity realizuje již 25 let a navazuje na činnost původní Stanice mladých přírodovědců. Hlavní náplní PROUDu jsou vícedenní pobytové kurzy (4-5 dnů) s přírodovědnou a environmentální tematikou, jednodenní výukové programy a terénní exkurze pro školní kolektivy z 1. i 2. stupně ZŠ a SŠ. Centrum realizuje také pro zájemce terénní exkurze Pošumavím (maloplošná chráněná území v okolí Horažďovice, koloběžkové exkurze do anglického parku Ostrov) a jednodenní výukové programy především pro 2. stupeň ZŠ a SŠ. V EVVO je kladen důraz na terénní výuku s prvky zážitkové pedagogiky. Dostupné je zde moderní analytické, hardwarové či softwarové vybavení (mobilní laboratoře MERCK, měřicí systém Vernier, tablety, GPS, detektory netopýrů, ArcGIS a mnoho dalších).

Nabídku výukových programů rozšiřuje Přírodovědná stanice, která je domovem několika desítek terarijních i hospodářských zvířat, a dalším pracovištěm DDM Horažďovice. Zde jsou realizovány především přírodovědné programy pro 1. stupeň ZŠ, případně děti předškolního věku. Kromě sbírky dřevin jsou zde prostory pro chov a péči jak o domácí, hospodářská, tak i exotická zvířata a pro pěstování nejrůznějších plodin. Funguje zde také Lesní klub Ostrůvek pro předškolní děti (3-6 let), který se v budoucnu přetransformuje do lesní školky.

Mimo zajištění vzdělávacích programů Envicentrum PROUD i Přírodovědná stanice nabízí mimoškolní zájmovou činnost pro děti a mládež v podobě kroužků a tematických klubů. Během roku jsou zde pořádány tematické víkendové pobyty, o prázdninách pak příměstské i pobytové tábory. Široká veřejnost se může zúčastnit pravidelně pořádaných akcí (rukodělné dílny, přednášky a semináře pro širokou i odbornou veřejnost, komentované prohlídky chov).

Nyní funguje na 2 pracovištích (Podbranský mlýn-pobytové centrum EVVO a Přírodovědná stanice – záchraná stanice živočichů resp. sběrné místo pro hendikepované živočichy). Dřívější sídlo DDM, které se zaměřovalo na široké spektrum volnočasových aktivit, na zámku v Horažďovicích již není v provozu.

Mimo EVVO má i přímou činnost v OŽP - transfery obojživelníků pro PK, praktickou OŽP a vzdělávání, krajinotvorné programy jako Program péče o krajinu (PPK) – kosení luk, výsadba ve volné krajině, instalace ptačích budek. Do této činnosti zapojují i oddíly a dobrovolníky Z řad veřejnosti. Pořádají také mezinárodní workcampy (rodiny s dětmi, mladí – přes Erasmus), a letní tábory pro děti (cca 20 ročně).

V rámci osvěty veřejnosti pořádají jednorázové akce jako Den země, Noc s netopýry a vzdělávací programy – setkání s osobností (z oblasti vzdělávání a EVVO, ŽP např.

Bob Kartous, Robert Čapek). Vzdělávání pro dospělé realizují jak pro laiky, tak i pro pedagogy. Do budoucna se plánují více zaměřit na terénní přírodovědné vzdělávání pro pedagogy. Podílí se i na Veletrhu výukových programů EVVO (vícedenní akce pro učitele, poskytovatele EVVO). Také nabízí praxe studentům (využívá je lyceum z Volyně, dřív např. Střední zemědělská škola Klatovy).

Ekocentrum Radnice

<http://www.csop-radnice.cz/>

Ekocentrum Radnice, které vzniklo roku 1994 v bývalé synagoze, provozuje Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Radnice (ZO ČSOP Radnice). Ekocentrum se zaměřuje na environmentální výchovu, vzdělávání a osvětu i poradenskou a informační činnost v oblasti ochrany přírody a krajiny a ekologie. Budova synagogy je vytápěna alternativním zdrojem energie - tepelným čerpadlem, které zároveň slouží jako demonstrační objekt úspor energií pro veřejnost. Ekocentrum je také poradenským a informačním střediskem. Působí na severním Plzeňsku, zejména na území obcí Mikroregionu Radnicko a již dvacet let se zaměřuje zejména na výchovu dětí a mládeže (výukové programy), osvětu veřejnosti a ochranu přírody a životního prostředí. Mimo to pořádá různé kulturní akce jako výstavy, koncerty, besedy a přednášky pro veřejnost či kulaté stoly nad různými tématy. EVVO cílí jak na širokou veřejnost, vzdělávací programy hlavně na ZŠ a MŠ, občas i SŠ. Výukové programy mají připraveny na různá témata (voda, les, odpady) a především probíhají v terénu, venku. Pro veřejnost připravují přednášky, výstavy a besedy ve svých prostorech, které zapůjčují i dalším subjektům (MOP, MŠ, NNO, skauti). EVVO probíhá hlavně ve vlastních prostorech v Radnicích a zaměřuje se na témata jako odpady, ochrana přírody, zvířata, voda nebo les. V rámci EVVO zajišťuje ekocentrum:

- ekologickou výchovu a osvětu
- výukové programy pro žáky základních, mateřských i středních škol
- tematicky zaměřené výstavy a přednášky
- informační centrum
- ekologickou poradnu
- osvětové akce pro veřejnost (Den Země, Čištění tůní u Kamence, Obnova sadu se starými odrůdami apod.)
- realizuje a spravuje naučné stezky v okolí (Za permoníky Chomle a Vejvanova, Za přírodou a historií Radnicka, která má 3 okruhy: Radnický, Hylákův a Šternberský) – zajišťuje zde značení, panely, údržbu a obnovu stezek
- má zřízen Pozemkový spolek, který spravuje pozemky ve vlastnictví ČSOP, které za tímto účelem vykoupili (projekt Místo pro přírodu) – EVL mokřad Kamenec. Dělají zde i přímou činnost v terénu, do níž zapojují MOP i veřejnost, dobrovolníky, školy, rodiče s dětmi. Pečují také o sad se starými odrůdami dřevin (dovysazují zde stromy, obnovují sad) a i do této činnosti zapojují děti ze ZŠ Radnice a ZŠ Stupno či veřejnost.

- V rámci ZO Radnice fungují kroužky MOP a letní pobytové tábory. Scházejí se nyní spíše nepravidelně a mimo jiné se zapojují i do přímých činností ČSOP.
- Veřejnost se snaží zapojit do dobrovolnických akcí (sekání trávy, obnova sadu), pořádají pro ni různé zejména jednorázové akce (Den země, Uklidme svět).
- V rámci své činnosti spolupracují s dalšími subjekty ČSOP (Rokycany, MOPky Ledňáček z Mirošova, Kulíšek...), jsou zapojeni do Pavučiny a sítě Envic, jejíž aktivity jsou nyní spíše utlumeny.

Vzdělávací centrum Úhlava, o.p.s.

<http://www.uhlava.cz/>

Úhlava, o.p.s., se, ač to není jejich hlavní činnost, dlouhodobě věnuje vzdělávací, poradenské a informační činnosti se zaměřením na životní prostředí, zemědělství, cestovní ruch a rozvoj venkovské oblasti Pošumaví. Pořádá vzdělávací akce pro děti i dospělé, odborníky i širokou veřejnost, a to nejen v oblasti ŽP. Sídlí v Klatovech v bývalém dominikánském klášteře, kde výukové programy probíhají. EVVO se v případě dospělých zaměřuje na témata jako odpady, ochrana přírody, dotace, ovzduší či voda, v případě dětí a mládeže se kromě předchozích témat přidávají ještě zvířata, udržitelný rozvoj a tradiční řemesla. Úhlava, o.p.s. pořádá také různé akce zaměřené na životní prostředí určené široké veřejnosti. Jedná se o výukové a zážitkové programy pro děti, akreditované vzdělávací programy pro obce a semináře a exkurze pro odbornou i laickou veřejnost. Seniorům nabízí ve spolupráci se ZČU v Plzni Univerzitu třetího věku (v nabídce jsou i témata přírodovědná, ekotémata, včely, houby apod.) a ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze také Virtuální univerzitu třetího věku, ale i výukové a zážitkové programy a exkurze zaměřené na různá témata (farmy, místní potraviny, architektura, technika apod.). Pro dospělé v rámci dalšího vzdělávání zajišťuje kombinované studium (ČZU, ZČU), pro obce, veřejnou správu, úředníky pak akreditované školení zaměřené na komunitní energetiku, odpady apod. S partnery Úřadem pro zemědělství a Celostátní sítí pro venkov spolupracují na Regionální potravině pro MZe.

Pro děti a mládež nabízí výukové a zážitkové programy, které jsou zaměřeny zejména na oblast životního prostředí s důrazem na ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj. Jsou určeny pro školní skupiny dětí, ale i pro odpovídající zájmové skupiny (kroužky, tábory). Většina programů probíhá v centru celoživotního vzdělávání v bývalém dominikánském klášteře v Klatovech, v areálu botanické zahrady Střední školy zemědělské a potravinářské Klatovy nebo na spřátelených farmách. V případě zájmu realizují některé programy i přímo ve škole. Při vzdělávání spolupracují i s Úřadem pro zemědělství a lesnictví v Chamu v rámci přeshraniční spolupráce. Kromě výukových a zážitkových programů připravují i obdobně zaměřené exkurze a výlety, kdy si žáci mohou prohlédnout například ekologickou farmu nebo historické a přírodní zajímavosti regionu. K dispozici jsou zde i originální výukové pomůcky, díky nimž si mohou děti vyzkoušet např. ruční dojení, tvoření z vosku, poznávání obilí a mnoho dalšího.

Od roku 2018 realizují ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni tzv. Dětskou technickou univerzitu, jejímž cílem je přiblížit dětem svět techniky, a Dětskou zemědělskou akademii ve spolupráci se Střední zemědělskou školou v Klatovech. Ekocentrum bylo zapojeno do vzdělávacího projektu ENVÝK (sít' ENVIC), v rámci kterého vznikla série vzdělávacích materiálů (pracovní listy a metodiky pro učitele), která je určena pro první stupeň základních škol a pokrývá komplexně problematiku ochrany životního prostředí v různých aspektech – odpady, ochrana vody, ovzduší, půdy atd. Tyto materiály a programy stále využívají v EVVO pro školy. Jsou stále součástí sítě ENVIC, byť jde nyní spíše o volnou spolupráci, občasné společné projekty a vzájemnou komunikaci.

Mimo to se Úhlava, o.p.s. dlouhodobě se zaměřuje na vzdělávání a osvětu drobných podnikatelů a zemědělců, vydává propagační a vzdělávací materiály pro školy, zemědělce i širokou veřejnost. Některé materiály jsou zdarma ke stažení na www.uhlava.cz. Spolupřádají též osvětové akce pro širokou veřejnost (Noc vědců – šetrně k přírodě apod.).

Ekoporadny

<https://www.ekoporadny.cz/ekocentra/plzensky-kraj/>

EKOPORADNY zajišťují velmi rozmanitý rozsah poradenství, ať už ve všeobecných tak i ve velmi specifických (pasivní domy, obnovitelné zdroje energie) oblastech. Zaměřují se i na poradenství v oblasti dotací, některé nabízí pomoc s účastí ve správních řízeních či právní pomoc. Rozsah služeb je velmi široký. Většina ekoporaden poskytuje služby jak telefonicky a písemně (email), tak i osobně v místě svého sídla. V Plzeňském kraji je celkem devět ekoporaden, po dvou v okresech Plzeň-město a Plzeň-sever a po jedné v okresech Benešov, Domažlice, Klatovy, Tachov a Plzeň-jih. Šest zřizovatelů ekoporaden je zároveň zřizovatelem Střediska ekologické výchovy. Mezi ekoporadny patří v Plzeňském kraji:

Environmentální informační centrum Plzeň

<http://www.envic-sdruzeni.cz>

Informační centrum poskytuje poradenství a konzultace v celé problematice životního prostředí. Specializuje se na problematiku fondů EU, ochrany zvířat, energetiku, tepelně-technické vlastnosti budov a ekologické značení. V oblasti dotací nabízí vypracování projektů a žádostí o dotace, vypracování studií proveditelnosti (obnovitelných zdrojů energie, výpočty výtěžnosti OZE, projekty fotovoltaických systémů) a dotační management.

Posuzuje energetickou náročnost budov - posouzení tepelných izolací budov dle platných norem, měření teplotně-vlhkostních charakteristik místností a povrchových teplot, výpočty průběhu teploty a difúze vlhkosti ve stěnách, návrhy pro zlepšení tepelných izolací a zamezení vzniku plísní v budovách.

Provozuje environmentální knihovnu (seznam publikací) a prodává Fair Trade produkty. Zdarma zapůjčuje měřič spotřeby elektrických spotřebičů Energy Monitor 3000.

Pořádá vzdělávací programy - kurzy pro všechna hlavní témata životního prostředí (kvalita ovzduší, kvalita vod, energie, ochrana přírody, zemědělství), kurzy pro získávání dotací z fondů EU a dalších zdrojů, exkurze na obnovitelné zdroje energie, pasivní domy, laboratoře a další, terénní odborné vycházky do přírody. Nabízí informační materiály, vzniklé v rámci sítě ENVIC - brožury, pracovní listy, výstavy apod.

Provozuje ho sdružení ENVIC Plzeň, které provozuje i ekocentrum a další služby.

Environmentální informační centrum Domažlice

<http://www.csoplibosvary.ecn.cz>

Informační centrum nabízí všeobecné informace o životním prostředí. Specializuje se na ekologické zemědělství a biopotraviny, management biologicky cenných území - kosení a extenzivní pastva, primitivní plemena hospodářských zvířat a jejich využití při údržbě krajiny, biozahrady a přírodní zahrady, návrhy hospodaření pro zvýšení biodiverzity včetně botanických průzkumů. Zároveň pořádá vzdělávací akce pro veřejnost - přednášky a besedy, výstavy, semináře, informační stánky, promítání filmů. Nabízí informační materiály, vzniklé v rámci sítě ENVIC - brožury, pracovní listy, výstavy.

Je součástí sítě environmentálních informačních center Plzeňského kraje. Bylo podpořeno i z projektu Síť vzdělávacích a poradenských středisek pro podporu hospodaření šetrného k přírodě a krajině (Projekt Zdravá krajina). Cílem v rámci projektu vzniklé sítě je poskytovat komplexní a kvalifikované vzdělávání a poradenství, které podporují hospodaření šetrné k přírodě a krajině v oblastech jihozápadních Čech. Zaměřuje se především na zemědělce, které chce podporovat v šetrném hospodaření, a to formou takzvaného mobilního poradenství, kdy je poradenství poskytováno přímo v místě farmy, zemědělci tak nemusí nikam dojíždět. Síť se věnuje i vzdělávání zemědělců.

Centrum zajišťuje Český svaz ochránců přírody (ZO ČSOP Libosváry). Kromě poradenství se věnuje ochraně přírody (sečení trávy nebo pastvou jaků, ovcí a koz na biologicky cenných lokalitách na Domažlicku a v Českém lese, pastvou, prací se zvířaty jako jsou pracovní koně, pastevečtí psi apod.).

Environmentální informační centrum Radnice

<http://www.csop-radnice.cz>

Informační centrum nabízí poradenství, konzultace a zprostředkování konzultací v oblasti životního prostředí. Specializuje se na ochranu biodiverzity, zachování starých odrůd ovocných dřevin a management lokalit s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů. Mimo poradenství provozuje environmentální knihovnu (bezplatné zapůjčení knih z oblasti životního prostředí) a pořádá vzdělávací kurzy a semináře pro hlavní témata životního prostředí (kvalita ovzduší, kvalita vod, energie, ochrana přírody, zemědělství, obnovitelné zdroje energie...). ČSOP, které ho zajišťuje, provozuje také ekocentrum (SEV).

V oblasti poradenství je centrum zaměřeno hlavně na oblast využití obnovitelných zdrojů energie - názorná ukázka vytápění tepelným čerpadlem, solární stanice –

solární panely a fotovoltaické články a jejich použití v praxi. Nabízí informační materiály, vzniklé v rámci sítě ENVIC - brožury, pracovní listy, výstavy apod. Informační centrum je součástí Sítě environmentálních informačních center Plzeňského kraje.

Environmentální informační centrum Spálené Poříčí

<http://www.ekocentrum.cz>

Informační centrum poskytuje poradenství a konzultace v celé problematice životního prostředí. Specializuje se na problematiku ochrany přírody a zvířat - biologické průzkumy vodních toků, záchranné transfery, programy Květnaté louky, Obojživelníci, Rak, Formica, Sova pálená, kořenové čistírny odpadních vod (poradenství, exkurze). EIC provozuje ČSOP Spálené Poříčí společně s ekocentrem (SEV), které nabízí ekovýchové a vzdělávací programy, terénní odborné vycházky do přírody a provozuje Záchranou stanici volně žijících živočichů.

V informačním centru je také možnost zapůjčení knih s tematikou životního prostředí a nabízí informační materiály, vzniklé v rámci sítě ENVIC - brožury, pracovní listy, výstavy, neboť je součástí Sítě environmentálních informačních center Plzeňského kraje.

Vzdělávací centrum Úhlava, o. p. s. (bývalý dominikánský klášter)

www.uhlava.cz

Úhlava, o.p.s., se dlouhodobě věnuje vzdělávací, poradenské a informační činnosti se zaměřením na životní prostředí, zemědělství, cestovní ruch a rozvoj venkovské oblasti Pošumaví. Pořádá vzdělávací akce pro děti i dospělé, odborníky i širokou veřejnost. Dlouhodobě se zaměřuje také na regionální rozvoj zejména prostřednictvím vzdělávání a osvěty drobných podnikatelů a zemědělců, vydává propagační a vzdělávací materiály pro školy, zemědělce i širokou veřejnost. Je jedním z ekocentru (SEV). Poradenství poskytuje telefonicky a elektronicky (e-mailem), nemá stanoveny hodiny pro veřejnost.

Spolek Ametyst

<http://www.ametyst21.cz>

Spolek Ametyst se zabývá environmentálním vzděláváním a ochranou přírody. Realizuje výukové programy pro žáky všech stupňů škol a semináře pro pedagogy, provádí managementy přírodně cenných lokalit, biologické průzkumy a zpracovává odborná posouzení vlivů záměrů a koncepcí na životní prostředí (EIA, SEA, Natura 2000, biologická hodnocení). V rámci své činnosti poskytuje i poradenství, a to telefonicky, emailem nebo osobně po předchozí telefonické či e-mailové domluvě. V oblasti poradenství se zaměřuje zejména na zařazování ekologické výchovy do školního vyučování, na ekologizaci provozu škol a participaci žáků na tomto procesu, na tvorbu a využití školních zahrad k ekopedagogickým účelům, začleňování průřezového tématu Environmentální výchova do ŠVP nebo na posuzování vlivů na životní prostředí, na ochranu přírody a krajiny, na Naturu 2000 a zvláště chráněná území.

ENVIC

www.envic.cz

ENVIC je nezisková organizace, který se snaží veřejnost inspirovat ke zlepšování kvality života. Zabývají se úsporným bydlením, stravou, potravinami a vařením, zahradničením ve městě, péčí o krajinu a veřejný prostor a možnostmi získávání dotací. Pořádají v Plzeňském kraji Plzeňské farmářské trhy, exkurze a semináře pro veřejnost i odborníky. Zabývají se také aktivitami EVVO zaměřenými na podporu lokálních výrobců jsou na <https://www.varimedobre.eu/>. Podporují profesní růst lidí zejména v oblastech gastronomie, zemědělství, stavebnictví a veřejné správy. ENVIC spolupracuje také se středními školami (kuchař, číšník, cukrář) z PK a učí je poznávat a pracovat s kvalitním jídlem a pitím.

Síť středisek ekologické výchovy SSEV Pavučina

<http://www.pavucina-sev.cz/>

Jedná se o síť/organizaci, která zastřešuje organizace věnující se environmentální výchově v České republice. Pavučinu založilo 8 organizací v roce 1996, aby mohly prohlubovat vzájemnou spolupráci. V současnosti má 45 členů a 1 pozorovatele. Chce podporovat vzdělávání pro společnou budoucnost lidí a přírody a pomáhá rozvoji environmentální výchovy v České republice prostřednictvím sítě svých členů a ve spolupráci se svými partnery. Podporuje rozvoj takového vzdělávání, které přispívá k udržitelnému životu jednotlivců i společnosti a ochraně přírody v naší zemi a na celé planetě. Na celostátní úrovni prosazuje environmentální výchovu a její nezastupitelnou roli ve vzdělávání, v udržitelném rozvoji a při ochraně životního prostředí. Pomáhá dosahovat a pojmenovat v čem spočívá dobrá praxe v environmentální výchově a v neposlední řadě realizuje i společné celostátní projekty a programy, které by pro jednotlivé členské organizace byly příliš velkým soustem (např. Veletrh ekologické výchovy). Od roku 2001 realizuje programy s celostátní působností určené hlavně pedagogům všech stupňů škol. Jednotliví členové Pavučiny v rámci své činnosti realizují ekologické výukové programy (denní i pobytové), vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky, mimoškolní činnosti pro děti a mládež, akce pro širokou veřejnost a publikační činnost.

V Plzeňském kraji patří mezi členy Pavučiny:

- Dům dětí a mládeže Horažďovice (www.ddm-hd.cz) – provozuje Přírodovědnou stanici a PROUD - Envicentrum Podbranský mlýn
- Spolek Ametyst (www.ametyst21.cz)

Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje

<https://www.rra-pk.cz/>

Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje (RRA PK) je nezisková, obecně prospěšná společnost, která vznikla v roce 2000. Je součástí sítě rozvojových agentur v ČR. Jejím posláním je poskytovat odborné poradenské služby územní samosprávě v Plzeňském kraji a podporovat ekonomický a sociální rozvoj regionu. Vedle Plzeňského kraje a měst a obcí spolupracují také s ministerstvy, vysokými školami i soukromými subjekty. Kromě řady aktivit se věnují také informacím o systému vzdělávání a o životním prostředí v Plzeňském kraji. RRA zpracovává různé analýzy v oblasti vzdělávání a na základě těchto podkladů v případě potřeby navrhuje i konkrétní opatření směřující k řešení aktuálních problémů v regionálním školství. Zabývá se i studiiemi a analýzami v oblasti životního prostředí zejména se zaměřením na problematiku nakládání s komunálními odpady. Místním samosprávám poskytují metodickou pomoc při plánování investic do budování infrastruktury při nakládání s odpady, posuzují ekonomickou efektivitu systémů obcí při nakládání s odpady a zajišťují kompletní služby při získávání finanční podpory na realizaci investičních projektů v oblasti životního prostředí. Města a obce v kraji podporují mimo jiné zajišťováním odborných seminářů pro představitele samospráv se zaměřením na oblast nakládání s odpady ve vazbě na platnou legislativu, pomáhají s projekty na podporu třídění odpadů, vypracovávají studie optimalizace systému sběru a nakládání s komunálními odpady a v neposlední řadě také podporují vzdělávání veřejnosti v oblasti třídění a nakládání s odpady (exkurze pro školy, veřejnost i zástupce samosprávy, školení pro samosprávu apod.). Obcím radí, jak si zřídit sběrný dvůr nebo jak efektivně a systémově řešit biologický odpad apod. Pro školy zprostředkovávají exkurze do Výukového a školicího centra Černošín, které je v majetku Sdružení obcí Černošín a provozuje ho společnost EKODEPON, s.r.o., do spalovny ZEVO Chotíkov nebo do Ekocentra v Krsech.

Studenti nebo i veřejnost si zde mohou vidět praktické ukázky provozu, nakládání s odpady, zajímavé technologie a udělat si představu, co se děje s odpadem, který hodí někdo do koše, jak funguje třídění, třídící linka, spalovna, kompostování, proč je dobré minimalizovat odpady.

RRA se podílí také na přípravě RESAO (Regionální strategie adaptačních opatření), která mapuje celý kraj a měla by být odpovědí na to, co je třeba zhruba do 20 let v krajině udělat pro zadržování vody i zabráněním povodním. V rámci této strategie je řešena i osvěta a informování veřejnosti.

Klub českých turistů (KČT)

<https://kct.cz/>

<https://www.plzenskykraj-kct.cz/>

Oblastní výbor KČT Plzeňského kraje má členskou základnu, kterou tvoří 1 545 členů ve 26 odborech. KČT přispívá v oblasti EVVO zejména k osvětě veřejnosti, ať už prostřednictvím podporování měkké šetrné turistiky či realizací a správou naučných a turistických tras. Oblast Plzeňského kraje pečuje o vyznačené trasy, kterých bylo přes 4 455 km. Z toho je 97,5 km lyžařských tras. V roce 2020 rozmístilo v Plzeňském kraji 187 map a 298 směrovníků. Pečuje také o 4 201 km cyklotras a cyklostezek, z toho na Domažlicku 650

km, 964 km na Tachovsku, 1029 km na Klatovsku, 215,5 km Rokycansku a na Plzeňsku 1 200 km. Oblastní kalendář akcí na rok 2020 uvádí realizaci 67 veřejně přístupných akcí. KČT se v rámci své činnosti věnuje realizaci, značení a správě naučných stezek, na kterých instaluje naučné a informační tabule. V Plzeňském kraji eviduje 138 naučných stezek, z nichž 38 spravuje právě KČT. Ve své činnosti spolupracuje s řadou dalších subjektů např. s Lesy ČR, Magistrátem města Plzně, ČSOP, obcemi a mnoha dalšími.

NVIAS

<https://www.nvias.org/>

Organizace, která se zaměřuje na vzdělávání dětí a mládeže s využitím moderních technologií. Připravuje pro školy projektové dny, realizují také kroužky a letní tábory. Formou simulačních her se snaží přiblížit studentům ekologická témata, podpořit komunikaci a týmovou spolupráci při řešení různých problémů. Zážitková hra „Climate rules“ například vzdělává studenty v tom, jak chytrým a udržitelným investováním bojovat o záchranu našeho životního prostředí.

Záchranné stanice

<https://www.zvirevnouzi.cz/>

Národní síť záchranných stanic (NSZS) vznikla v roce 1998 a od té doby poskytuje nepřetržitě pomoc a péči handicapovaným volně žijícím zvířatům. Hlavní funkcí těchto stanic je zajistit pomoc raněným a handicapovaným živočichům a následně umožnit jejich plnohodnotný návrat do volné přírody. V současnosti sdružuje 35 stanic po celé České republice, většinou neziskové organizace (pobočné spolky Českého svazu ochránců přírody či obecně prospěšné spolky a další), příspěvkové organizace a jedna nadace. Každá stanice spravuje území minimálně 1 obce s rozšířenou působností, na které poskytuje pomoc a péči volně žijícím zvířatům, společně pokrývají působností celé území ČR.

V Plzeňském kraji působí čtyři záchranné stanice (Ekocentrum ČSOP Spálené Poříčí v SO ORP Blovice, Horažďovice, Klatovy, Nepomuk, Přeštice, Stod a Sušice; DES OP Záchranná stanice živočichů Plzeň v SO ORP Plzeň město, Kralovice, Nýřany, Horšovský Týn a Domažlice; ZO ČSOP TOS – záchranná stanice Tachov – SO ORP Stříbro, Tachov; ZO ČSOP Rokycany – SO ORP Rokycany). Většina z těchto stanic se zabývá v rámci své činnosti i environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou a provozuje i ekocentrum či ekoporadnu (podrobně viz ekoporadny, ekocentra, ČSOP, DES OP).

2.6.3. Databáze aktivit

V této kapitole jsou popsány významnější programy a projekty většinou s celokrajským či celostátním přesahem. Mimo ně jednotlivé subjekty realizují řadu výukových, vzdělávacích a osvětových programů a akcí, jejichž výčet je uveden v příloze č. 7

ENVYK Environmentální výukové programy pro základní školy v Plzeňském kraji

Vzdělávací projekt s environmentální tematikou „Environmentální výukové programy pro základní školy v Plzeňském kraji“ ENVYK byl realizován od dubna 2013 až do ledna roku 2015 na vybraných základních školách v Plzeňském kraji. Projekt se zaměřil na tvorbu

výukových programů pro žáky prvního stupně základních škol. Do realizace bylo zapojeno pět subjektů sítě ENVIC zabývajících se odborným poradenstvím a vzděláváním v oblasti životního prostředí. Bylo vytvořeno deset výukových programů pokrývajících problematiku ŽP a udržitelného rozvoje, které jsou určeny pro žáky prvního stupně základních škol s cílem obohatit jejich vzdělávání o environmentální rozměr, a především vzbudit v této přetechizované době zájem o přírodu a ochranu prostředí, ve kterém děti žijí. V rámci projektu vznikla také elektronická aplikace „Environmentální průvodce pro pedagogy“ mapující zajímavé objekty a lokality na území celého Plzeňského kraje, které se vztahují opět k problematice životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje. Tyto informace mohou nyní učitelé využívat jako náměty a tipy na výlety a odborné exkurze pro své žáky. Jednotlivé programy jsou školám k dispozici prostřednictvím sítě ENVIC. Jedná se o programy na témata jako:

- „Zemědělství“ a „Potraviny“ (vytvořilo IC Klatovy - Úhlava, o.p.s. ve spolupráci se ZŠ Klatovy, Tolstého)
- „Odpady“ a „Zdravé pěstování na zahradě“ (vytvořilo IC Plzeň (ENVIC, o.s.) ve spolupráci s 15. ZŠ Plzeň, Terezie Brzkové)
- „Ochrana vody“ a „Ochrana ovzduší“ (vytvořilo IC Plasy - DDM RADOVÁNEK, Kaznějov, Pod Továrnou 333 ve spolupráci se ZŠ Plasy)
- „Ochrana lesa“ a „Šetrná domácnost“ (vytvořilo IC Kladruby - Tymián, o.s. ve spolupráci se ZŠ Kladruby)
- „Ekosystémy – pole, louka, les a voda“ a „Ochrana životního prostředí“ (vytvořilo IC Spálené Poříčí - ČSOP Spálené Poříčí ve spolupráci se ZŠ a MŠ Spálené Poříčí)

Program Mrkev a Bedrník

<http://www.pavucina-sev.cz/rubrika/70-PROGRAMY-MRKEV/index.htm>

MRKEV (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy) je od roku 2001 dlouhodobý celostátní program, do kterého je v současnosti zapojeno téměř 700 základních a středních škol ze všech krajů ČR. Program připravuje a realizuje Síť středisek ekologické výchovy Pavučina. Pavučina je garantem celorepublikové sítě, která pomáhá se začleňováním environmentální výchovy do výuky. V Plzeňském kraji koordinuje program Mrkev i Mrkvička spolek Ametyst, který je členem Pavučiny. Cílem programu je rozvíjet a podporovat regionální sítě škol, pedagogů a dalších organizací zabývajících se EVVO, a to zejména poskytováním metodické a informační podpory a zprostředkováním vzájemné výměny zkušeností. Snaží se mimo jiné i o vytvoření databáze všech významnějších a pravidelných akcí zaměřených na EVVO (výukových programů apod.) nebo odkazů na ně.

V roce 2021 byly poskytovány zejména služby jako pravidelné rozesílky metodických a informačních materiálů včetně časopisu Bedrník, zprostředkována vzájemná výměna zkušeností pedagogům a pedagogickým pracovníkům a podpořena jejich spolupráce prostřednictvím regionálních setkání. Do programu se mohou zapojit základní a střední školy, které mají zájem o EVVO.

Členství v programu MRKEV je otevřeno všem školám i školským zařízením se zájmem o environmentální (ekologickou) výchovu, DDM, SVČ, NNO i ostatním subjektům, avšak rozesílané materiály se nejvíce specializují na základní a střední školy. Roční poplatek za služby poskytované v programu MRKEV jsou zpoplatněny částkou 600 Kč za každý kalendářní rok a za každé registrované pracoviště, aby byla podpořena udržitelnost.

Školy registrované v programu MRKEV díky programu získávají prostřednictvím krajských koordinátorů 4 x ročně rozesílky metodických a informačních materiálů včetně časopisu Bedrník a 4 x ročně také přílohu časopisu Bedrník s tématem Přírodní zahrady. Mají možnost za zvýhodněných podmínek inzerovat v časopisu Bedrník a elektronickými rozesílkami jsou informovány o aktuálním dění a zvány a semináře, workshopy, setkání či dostávají různé další regionální nabídky (publikace, zvýhodněné účastnické poplatky apod.). Zároveň se mohou přednostně zapojit do projektů, které Pavučina realizuje prostřednictvím svých členů.

Od roku 2002 vydává Pavučina ve spolupráci s organizací SEVER za podpory Ministerstva životního prostředí a finančního příspěvku škol Bedrník, časopis pro ekogramotnost. Časopis nabízí základních a středních škol a dalším institucím a zájemcům zabývajícím se EVVO inspirativní články z praxe, analytické a metodické materiály, včetně návodů přímo využitelných pro výuku, a to v téměř 90 tématech, ze kterých lze stále čerpat (e-bedrník).

Program Mrkvička a informační buletin Mrkvička

<http://www.pavucina-sev.cz/rubrika/71-PROGRAMY-MRKVICKA/index.htm>

Program připravuje a realizuje Síť středisek ekologické výchovy Pavučina. V Plzeňském kraji koordinuje program Mrkvička (stejně jako program Mrkev) spolek Ametyst, které je členem Pavučiny. Stejně jako Mrkev je i MRKVIČKA (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy pro mateřské školy) dlouhodobý celostátní program zaměřený na předškolní výchovu a určený zejména pro MŠ. Pavučina ho realizuje od roku 2007 a zapojeno je do něj přes 900 mateřských škol ze všech krajů ČR. Program poskytuje metodickou a informační podporu a umožňuje vzájemnou výměnu zkušeností mezi školami v oblasti EVVO. V roce 2021 zajišťoval hlavně pravidelné rozesílky metodických a informačních materiálů včetně Informačního bulletinu MRKVIČKA, a to prostřednictvím krajských koordinátorů programu. Pedagogickým pracovníkům ze škol zprostředkovával vzájemnou výměnu zkušeností a po rozesílky metodických a informačních materiálů včetně Informačního bulletinu MRKVIČKA.

Členství v programu MRKVIČKA je otevřeno všem mateřským školám i školským zařízením se zájmem o environmentální (ekologickou) výchovu, mateřským klubům, centrům a také 1. – 2. ročníkům základních škol, DDM, SVČ, NNO i ostatním subjektům, avšak rozesílané materiály se nejvíce specializují na mateřské školy. Roční poplatek za služby poskytované v programu MRKVIČKA je 500 Kč za každý kalendářní rok a za každé registrované pracoviště.

Školky zapojené v programu ročně obdrží čtyři rozesílky metodických a informačních materiálů včetně Informačního bulletinu MRKVIČKA, průběžně elektronické rozesílky aktuálních informací, přístup do archivu e-bedrnik.cz (archiv Informačního bulletinu MRKVIČKA) a další regionální nabídky. Informační bulletin MRKVIČKA pomáhá s ekologickou výchovou a vzděláváním pro udržitelný rozvoj pedagogům mateřských škol. První číslo vyšlo v roce 2007, od roku 2010 je každé číslo bulletinu zaměřeno na jiné konkrétní téma. Obsahuje ustálené rubriky jako náměty a nápady přímo ze škol, zelené okénko, pedagogika a psychologie, ekologická výchova, nabídka pomůcek či pracovní listy přímo pro výuku. Bulletin vydává Pavučina.

Mezinárodní program GLOBE

<https://globe-czech.cz/cz>

GLOBE je mezinárodní vzdělávací program, ve kterém žáci zkoumají přírodu a aktivně zlepšují životní prostředí v okolí své školy a který využívá osvědčených metod badatelsky orientovaného vyučování. Žáci trénují výzkumné dovednosti, které využívají při realizaci vlastních terénních badatelských projektů. Na výzkum navazují konkrétní akce na zlepšení životního prostředí v okolí školy a následně o těchto aktivitách a zjištěních žáci informují místní veřejnost a výstupy sdílejí v mezinárodní databázi na www.globe.gov, kde jsou veřejně dostupné. Program v ČR koordinuje vzdělávací centrum TEREZA, které vzdělává děti již více než 40 let a zapojeno je do něj přes 130 škol z celé ČR. V rámci projektu probíhá i konference zapojených škol. Pro pedagogy je v rámci projektu možnost využít mentoringu, seminářů a konzultací, materiálů a metodických a pracovních listů. Metodickou podporu si vzájemně poskytují zapojení učitelé, lektori z Terezy, ale i dalších zapojených subjektů jako je např. Univerzita Karlova a další odborníci. Prostřednictvím Globe je možné se zapojit také do mezinárodních projektů. V Plzeňském kraji jsou do projektu zapojeny 3 školy (ZŠ Pivoňka ve Chříči, 10. ZŠ v Plzni a ZŠ J. V. Sládka ve Zbirohu).

Program Les ve škole

<https://www.lesveskole.cz/>

Jedná se o program pro učitele, který obsahuje výukové plány, semináře, konzultace a ověřené tipy, jak úspěšně zařadit výuku o přírodě do přírody. Cílem je, aby se více dětí učilo venku ve svém přirozeném prostředí pomocí pozorování a prožitků a aby výuka ve školách nebyla demotivující. Tento mezinárodní výukový program o lese probíhá už ve 28 zemích světa. V ČR je jeho koordinátorem nezisková organizace Tereza, z. ú. Zapojené školy díky němu dostávají metodické materiály, tipy na výuku, výukové plány, mohou se inspirovat zkušenostmi ostatních zapojených škol. Pro pedagogy jsou zde dostupné materiály a realizovány i semináře, konzultace a dostupný je i mentoring v této oblasti. Program cílí nejen na školy, ale i na školní družiny a další vzdělávací subjekty. V Plzeňském kraji je zapojeno 23 subjektů (Soukromá ZŠ a MŠ Adélka, o.p.s. Horšovský Týn, Základní škola a Mateřská škola Hošťka, okres Tachov, ZŠ Rozvadov, ZŠ Holýšov, ZŠ Staňkov, ZŠ a MŠ Chanovice, ZŠ a MŠ Chlumčany, ZŠ Pačejov, Křesťanská mateřská škola DUHA, Horažďovice, Základní škola Žichovice, ZŠ Štěnovice, ZŠ Starý Plzenec, ZŠ Dobřív, ZŠ Mýto, ZŠ J. V. Sládka Zbiroh, ZŠ a MŠ dr. E. Beneše Kožlany, ZŠ Pivoňka, ZŠ Plasy, ZŠ

Líšťany, Základní škola Stříbro, Gagarinova 1039, Základní škola a Mateřská škola Bezděvov, okres Plzeň-sever, Základní škola a Mateřská škola Radnice, MAS Pošumaví).

<https://www.lesveskole.cz/zapoj-svoji-tridu/>

Mezinárodní program Ekoškola

<https://ekoskola.cz/cz>

Program realizuje organizace Tereza, která sídlí v Praze a dlouhodobě se zabývá vzděláváním a životním prostředím, tedy EVVO. Cílem je učit žáky aktivně a samostatně řešit problémy životního prostředí ve svém okolí. V rámci programu se učí žáci pracovat v týmu, získávat informace a smysluplně je propojovat. Učí se analyzovat současný stav, plánovat změny, uskutečňovat je a následně vyhodnocovat a učit se z chyb. Součástí je samozřejmě informování okolí (rodiče, přátelé a celkově společenství, jehož jsou součástí). Organizace Tereza v rámci programu nabízí podporu metodickou, semináře, webináře pro učitele, vzájemnou výměnu zkušeností a sdílení dobré praxe nebo materiály z oblasti environmentální oblasti a pedagogiky. Program je zaměřen na základní a střední školy. V rámci programu probíhá každý rok konference na určité téma, pro rok 2022 bylo zvoleno téma „Klima a náš stát“. V Plzeňském kraji je do projektu zapojeno 5 škol (ZŠ a MŠ Adélka Horšovský Týn; ZŠ Plzeň, Terezy Brzkové; Církevní ZŠ a SŠ Plzeň; ZŠ Dobřív; ZŠ J. V. Sládka Zbiroh)

Program Ekoškola

<https://eko-skolky.cz/cz>

Program, který je zaměřen na mateřské školy, je realizován na stejných principech jako předchozí Ekoškola, pouze cílí na předškolní děti. Realizuje opět pražská organizace Tereza. V Plzeňském kraji je zapojena jedna MŠ a to MŠ Přestice.

Program Badatelé

<https://badatele.cz/cz>

Badatelsky orientované vyučování neboli BOV je vyučovací metoda, která staví na přirozené zvědavosti žáků a vede žáky k aktivitě. Právě tuto metodu se snaží zpopularizovat neziskové organizace TEREZA, vzdělávací centrum, z. u. V rámci programu Badatelé, jehož je koordinátorem sdílí materiály pro školy (ZŠ, SŠ i MŠ) z oblasti přírodních věd. Pro učitele připravuje semináře, metodické materiály, tipy do výuky i didaktické materiály pro žáky (badatelské deníky, videa apod.).

Program Jděte ven

<https://jdeteven.cz/cz>

Program „Jděte ven“, který realizuje opět sdružení Tereza, cílí na rodiny s dětmi. V rámci něj se snaží inspirovat rodiče, aby se svými dětmi trávili co nejvíce kvalitního času venku. Prostřednictvím projektu sdílí zkušenosti a tipy, jak děti venku zabavit a učit je kamarádit se s přírodou. Prostřednictvím webu nabízí nápady a rady, co a jak s dětmi venku dělat, ale také výsledky nejnovějších vědeckých studií, které prokazují přínosy kontaktu dětí s přírodou. Je zde také prostor pro sdílení zajímavých projektů, které podporují kreativitu, pohyb, zdravé a šťastné dětství. Tereza pak zapojeným rodičům

posílá pravidelně každý měsíc newsletter, ve kterém přináší inspiraci pro hry a aktivity venku v přírodě. Pořádány jsou také několikrát do roka různé akce pro veřejnost, semináře a webináře.

Program Učíme se venku

Učíme se venku

<https://ucimesevenku.cz/>

Další z programů neziskové organizace TEREZA, vzdělávací centrum, z. u., jejíž podstatou jsou originální environmentální programy pro žáky. Projekt přináší inspiraci, jak učit prakticky a venku, jak využít běžných materiálů a prostředků ve výuce, při činnostech v družině a podobně. Umožňuje všem zájemcům, zejména učitelům získat informace a nápady pro výuku venku, podporuje sdílení praktických nápadů a rad a pro zapojené pedagogy a pedagogické pracovníky realizuje i semináře, každoroční tematickou konferenci a nabízí k využití různé materiály (publikace, pracovní listy, metodiky, články) a tipy na pomůcky ve výuce.

Škola pro udržitelný život

ŠKOLA PRO
UDRŽITELNÝ ŽIVOT

<https://www.skolaprozivot.cz/Skola-pro-zivot.html>

Program Škola pro udržitelný život je realizován od roku 2004 a je jedním z nejdéle se rozvíjejících vzdělávacích programů v České republice. Pomáhá zapojeným školám přispívat ke zlepšování životního prostředí a kvality života ve svém okolí. Prostřednictvím projektů žáci, učitelé a místní komunita podporují udržitelný rozvoj místa a žáci se tak učí důležitým dovednostem pro život.

Do projektu se proto mohou zapojit školy (ZŠ, SŠ), které mají zájem aktivně měnit své okolí, pomáhat žákům vytvářet si vztah k místu, dávat žákům slovo, připravovat je na skutečný život, je otevřená komunitě a mění svět k lepšímu. Realizátorem je SEV SEVER Horní Maršov.

Cílem projektu je rozvíjet kompetence účastníků pro udržitelný život. V programu dochází k propojení projektové výuky a místně zakotveného učení (vzdělávání pro udržitelný život vázané na místo) tak, že projektová výuka využívá místních témat (přírodních, kulturních, historických, ekonomických a sociopolitických souvislostí) jako jednotícího kontextu pro výuku.

Ve školním roce 2020/2021 je ŠUŽ zaměřena na klimatickou změnu. Tento projekt Střediska ekologické výchovy SEVER je díky regionálním konzultantům realizován v celé ČR. Jeho součástí je i třídní pobyt žáků v ekologickém centru v Horním Maršově. V rámci programu jsou realizovány také školení, metodické konzultace pro pedagogy zapojených škol, konference či exkurze, k dispozici jsou různé materiály do výuky nebo třeba newsletter programu. V Plzeňském kraji ho koordinuje středisko ekologické výchovy PROUD - Envicentrum Podbranský mlýn, pracoviště DDM Horažďovice.

Recyklohraní

<https://www.recyklohrani.cz/cs/>

Recyklohraní je školní recyklační program, který vznikl pod záštitou MŠMT České republiky. Jeho cílem je prohloubit znalosti žáků v oblasti třídění a recyklace odpadů a umožnit jim osobní zkušenost se zpětným odběrem baterií a použitých drobných elektrozařízení. Přihlásit se do něj může každá MŠ, ZŠ i SŠ v České republice. Cílem programu je povzbuzovat mladé lidi, aby vnímali svou spoluzodpovědnost za životní prostředí, uvědomovali si svoji roli i to, co oni sami mohou v každodenním životě udělat pro změnu k lepšímu.

V rámci programu je aktualizován Kalendář Recyklohraní (na školní rok 2021/2022 viz. příloha č. 10), který obsahuje termíny sběrových kampaní, osvětových úkolů, výjezdních lektorských programů a dalších plánovaných akcí.

Mezi hlavní témata programu nyní patří:

- Třídění a recyklace elektrospotřebičů, baterií a tonerů do tiskáren
- Předcházení vzniku odpadu a cirkulární ekonomika
- Šetrná spotřeba vody

V rámci programu jsou připravovány osvětové aktivity, podporována praktická činnost:

- Osvětové úkoly pro školy (min čtyři ročně) - žáci a studenti se při jejich plnění něco nového naučí, přitom rozvíjejí svou tvořivost, bádají, využívají a upevňují znalosti, dovednosti a kompetence z různých předmětů a posilují týmového ducha.
- Lektorské programy, kdy lektori navštěvují školy a zábavnou formou učí žáky a studenty základům správného třídění a recyklace odpadů. V nabídce je též seminář pro pedagogy k problematice předcházení vzniku odpadu a jeho zařazení do výuky.
- Metodické materiály EKOABECEDA - metodické a výukové materiály pro pedagogy k uchopení a oživení environmentální výchovy v MŠ, ZŠ i na SŠ.
- Podpora sdílení mezi pedagogy - podpora aktivních pedagogů, aby s ostatními kolegy sdíleli zkušenosti, tipy a náměty ze své pedagogické praxe.
- Sběrné nádoby a svoz – podpora praktické zkušenosti žáků a studentů s tříděním odpadu a se zpětným odběrem. Školy se mohou aktivně zapojit do sběru drobných spotřebičů, baterií a akumulátorů z domácností, tonerů do tiskáren a mobilních telefonů.
- Sběrové kampaně a soutěže - minimálně 2x ročně, zpravidla na podzim a na jaře, organizuje kampaně zaměřené na sběr drobných elektrospotřebičů a baterií.
- V roce 2021/2022 nabízí i exkurze pro školy nebo například výukové programy, se kterými zajíždí přímo do škol:
 - Recyklace hrou - program určený pro ZŠ
 - Recyklace očima mladých vědců - program pro II. stupeň ZŠ a I. ročníky víceletých SŠ,
 - Recyklohrátky se zvířátky - program pro MŠ,
 - EKOABECEDA – Umíme žít bez odpadů? - odpolední workshop pro pedagogický sbor školy

V Plzeňském kraji je do programu zapojeno celkem 184 subjektů z toho 17 MŠ, 83 ZŠ, 52 ZŠ a MŠ, 34 SŠ a SOU (11 Gymnázií), ale i tři ZUŠ, jedno rodinné centrum a jeden dětský domov.

Uklidme svět

<https://uklidmesvet.cz/>

Uklidme svět je dobrovolnická úklidová akce, která probíhá na území celé České republiky. Jejím cílem je uklidit nelegálně vzniklé černé skládky a nepořádek. V České republice kampaň „Uklidme svět“ od počátku r. 1993 zaštiťuje Český svaz ochránců přírody. Každoročně se do akce zapojuje téměř dvacet tisíc dobrovolníků. Děti a studenti přitom tvoří většinu. V letech 2017-2020 se kampaň konala ve spolupráci s kampaní Uklidme Česko. Od roku 2021 pokračuje opět samostatně. V roce 2022 je hlavní jarní úklidový termín plánován na 26. března 2022. Jedná se o osvětovou akci pro širokou veřejnost, kde se může dobrovolnickky zapojit každý, ať už jako organizátor místní úklidové akce nebo se jí poblíž svého bydliště zúčastnit. Akci provází také soutěže zaměřené na přírodu (Krajinné umění (land art) - soutěžící tvoří umění v přírodě z přírodního materiálu, fotosoutěže, výtvarné soutěže).

Partnerská škola a školka NP Šumava

<https://www.npsumava.cz/navstivte-sumavu/ekologicka-vychova/nabidka-vyukovych-programu/>

Projekt partnerské školy podporuje pravidelné vzdělávání dětí z regionu, ale také napomáhá uvědomění si hrdosti na místní přírodní dědictví. Děti, které navštěvují tyto školy, dospějí v generaci, která bude rozhodovat o dalším vývoji šumavské krajiny, proto jsou místní školy i pro Šumavu klíčové.

Tento projekt je určen především školám regionu Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava. Partnerskou školou se může stát každá škola, která o partnerství požádá a za jeden školní rok odebere od SEV Správy Národního parku Šumava tolik výukových programů (VP), kolik má třídních kolektivů. U malotřídních škol odpovídá počtu ročníků příslušné školy. Partnerské školy NP Šumava získávají řadu výhod jako je možnost rezervace výukových programů a pobytových akcí v přednostních termínech, spolupráce při organizaci školení EV a odborných exkurzí pro učitele, získání didaktických a propagačních materiálů zdarma pro účely vzdělávání ve školách, předplatné časopisu Šumava a sešity Národního parku Šumava pro účastníky programů nebo možnost účasti na přírodovědných soutěžích.

Se školami, se kterými NP Šumava podepíše partnerskou smlouvu, Správa Národního parku Šumava následně spolupracuje při realizaci výukových programů zaměřených na propagaci Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava pro žáky a pedagogické pracovníky dané školy, při realizaci ostatních projektů environmentálního vzdělávání zaměřeného na NP a CHKO Šumava. Každý žák partnerské školy díky tomu projde výukovým programem, některé jsou realizovány na půdě školy, některé přímo v NP Šumava ve Střediscích environmentální výchovy nebo v jejich bezprostředním okolí.

Soutěž Zlatý list

<https://www.zlatylist.cz/>

Zlatý list je soutěž pro všechny děti ve věku ZŠ, které mají zájem o přírodu.

Jedná se o soutěž kolektivů, soutěží šestičlenná družstva rozdělená na dvě tříčlenné hlídky. Družstva tvoří žáci ve věku základní školní docházky rozdělené dle věku na týmy mladších, starších a nejmladších žáků. Soutěžní tým mohou tvořit žáci reprezentující jednu školu, nebo jakoukoli další organizaci pracující s dětmi a mládeží (DDM, oddíl mládežnické organizace apod.). Soutěž pořádá ČSOP. Družstva prochází stanovišti soutěžní stezky a na nich odborníci prověřují znalosti dětí z různých přírodovědných oborů. Součástí hodnocení družstva je i praktická práce pro přírodu. Soutěž má základní (místní, regionální) a krajská kola. Krajská kola probíhají ve všech 14 krajích ČR. Vítězové krajských kol postupují do národního kola, které je setkáním nejlepších kolektivů z celé ČR. Je to týdenní soustředění s bohatým programem exkurzí, přednášek a dalších aktivit. V roce 2022 se koná již 50. ročník této přírodovědné a ekologické soutěže, základní a krajská kola proběhnou během jara 2022 a národní kolo na ně naváže v druhé polovině června 2022. Soutěž je podpořena mimo jiné MŠMT, MŽP, SF ŽP a Lesy ČR.

Ekologická olympiáda

<https://www.ekolympiada.cz/>

Ekologická olympiáda je soutěž tříčlenných týmů středoškoláků, kterou organizuje ČSOP. Celostátním koordinátorem a pořadatelem národního kola je Sdružení mladých ochránců přírody ČSOP. Týmy soutěžících svou práci musí prezentovat a obhájit před odbornou porotou. Předpokladem je vzájemná spolupráce členů týmu. Zaměřuje se na porovnání znalostí a dovedností využitelných pro ochranu přírody a životního prostředí. Probíhá několik dní na krajské úrovni. Je zde prostor pro konkrétní praktický úkol, hlubší ponor do tématu, ale i setkání s odborníky.

Ekologická olympiáda propojuje teorii s praxí, zaměřuje se na využití znalostí přímo v terénu, týmovou spolupráci a prezentaci výsledků studenty. V neposlední řadě je jejím cílem umožnit vzájemné setkávání studentů s podobnými zájmy a zaměřením, nabídnut jim možnost ověřit si své znalosti a dovednosti v oblasti ekologie, ochrany přírody a péče o životní prostředí a podpořit jejich spolupráci týmovým založením soutěže.

Aktuálně ve školním roce 2021/2022 probíhá 27. ročník Ekologické olympiády, jehož tématem je Obnova krajiny (rekultivace, remediacce). Soutěžícím jsou k dispozici studijní a metodické materiály, probíhají i přípravné semináře pro zájemce.

Environmentální klání a ZOOhrátky

Environmentální klání je soutěž, kterou pro školy připravují v ZOO Plzeň na Lüftnerce. Mezi sebou soutěží čtyři týmy po čtyřech členech z jedné školy ve znalostech přírody, ochrany přírody, ekologie apod. Disciplíny jsou interaktivní, přizpůsobené věku soutěžících.

Projekt 72 hodin

<https://www.72hodin.cz/>

Jedná se o projekt zaměřený na dobrovolnické aktivity, který se v ČR v roce 2022 koná již po deváté.

Kdykoliv v průběhu 72 hodin (v letošním roce od 13. do 16. října 2022) a zároveň jakkoliv dlouho se mohou dobrovolníci po celém Česku pustit do aktivit, které pomohou druhým, přírodě, či jejich okolí. Například lze vymyslet úklidovou akci, zazpívat seniorům či natřít autobusovou zastávku.

Cílem projektu 72 hodin je zapojit co nejvíce mladých lidí a ukázat jim, že stačí málo, aby společně leccos dokázali, přesvědčit je, že jsou sami schopní změnit věci, které se jim nelíbí, a naučit je spolupracovat a víc vnímat svět kolem sebe. Projekt cílí na místní komunity, vytváření hodnot a podněty pro smysluplné trávení volného času. Je určen dětem i rodičům, mladým lidem, neziskovým organizacím, ale i neformálním skupinám a jednotlivcům, kteří podporují myšlenku dobrovolnictví a není jim cizí nezištně pomoci druhým, nebo svému okolí. Projekt pořádá Česká rada dětí a mládeže.

Tonda obal

<https://tonda-obal.cz/>

Vzdělávací program EKO-KOM, a.s. pro pedagogy i žáky zaměřený na odpady, jejich třídění. V rámci něj jsou zajišťovány exkurze, vzdělávání pro pedagogy i děti (Tonda obal na cestách), materiály pro vzdělávání, ale i distribuovány sběrné nádoby na tříděný odpad do škol.

Ptačí hodinka

<https://www.72hodin.cz/>

Mezinárodní projekt zaměřený na sčítání ptáků, který od ledna 2019 probíhá pod hlavičkou České společnosti ornitologické (ČSO) každý rok. Jedná se o sčítání ptáků (nejen) na krmítkách a je určený všem zájemcům o přírodu a ptačí dění v jejich okolí. Ačkoli se jedná o vědecký výzkum, zúčastnit se může úplně každý bez předchozích zkušeností. V určený čas (letos to bylo kdykoliv v průběhu 7. – 9. ledna 2022) účastníci sčítají ptáky po dobu jedné hodiny. Vhodné místo k pozorování je např. krmítko s pestrými nabídkou potravy. Sčítání probíhá celou hodinu na jednom místě.

Světová škola

<https://www.svetovaskola.cz/>

Ocenění pro školy, které se zajímají o globální problematiku, začleňují do výuky žákovské či školní projekty a jiné aktivní vyučovací metody. Oceněním Světová škola má v současné době 107 českých mateřských, základních a středních škol. Základní filozofie podporuje vzdělávání a přípravu žáků na reálný život v globalizovaném světě a opírá se o jednoduchou metodologii tří kroků: Uč se – zjišťuj – jednej. Cílem jsou aktivní žáci podporovaní pedagogy. Školy zapojené do sítě „Světová škola“ získávají metodickou podporu při zařazování průřezových témat (Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Výchova demokratického občana) do výuky (metodické materiály), konzultace při začleňování

témat globálního rozvojového vzdělávání do Školního vzdělávacího programu a další možnost účastnit se akreditovaných seminářů a kurzů na globální témata zdarma (lidská práva, ekonomická globalizace, chudoba...). V Plzeňském kraji je zapojeno 6 škol (ZŠ J. V. Sládka Zbiroh, Hotelová škola Plzeň, ZŠ T. G. Masaryka Rokycany, Gymnázium Fr. Křížíka, Střední průmyslová škola stavební, Plzeň a 26. ZŠ Plzeň).

Fairtradová škola

<https://www.fairtradeskoly.cz/>

Kampaň Fairtradových škol je součástí kampaně Fairtradová města, která je mezinárodní iniciativou označování míst, kde je podporován fair trade. Cílem kampaně je osvěta o fair trade a podpora prodeje fairtradových výrobků v daném místě. O titul se mohou ucházet nejen základní a střední školy, ale i vyšší odborné, gymnázia, jednotlivé fakulty i celé vysoké školy. (V PK zapojena jedna škola ZŠ Zbiroh)

Klub ekologické výchovy, z.s.

<https://kev.ecn.cz/>

Klub ekologické výchovy – KEV, z.s. - je nezisková organizace, která soustřeďuje jednotlivé pedagogické pracovníky a zájemce o ekologické vzdělávání a výchovu (individuální členství) i školy a další instituce a organizace (kolektivní členství) zajímající se o ekologické (environmentální) vzdělávání a výchovu. Vznikl v roce 1995, patří mezi kluby UNESCO a jeho hlavním cílem je rozvíjet komplexní pojetí ekologického vzdělávání a výchovy v zájmu podpory udržitelného rozvoje. KEV je kolektivním členem České společnosti pro životní prostředí, jejímž prostřednictvím může spolupracovat s mnoha oblastmi výrobní i nevýrobní sféry v České republice a členem mezinárodní ekologické organizace Zelený kříž, založené po Summitu Země v Rio de Janeiro, jejíž ústředí je v Ženevě.

KEV zajišťuje Specializační vzdělávání pro koordinátory EVVO, ale realizuje i další vzdělávání pro pedagogy z oblasti EVVO (ve spolupráci se SPŠD i v Plzeňském kraji). Pořádá či spolupořádá konference jako Setkání koordinátorů environmentální výchovy (v Plzeňském kraji proběhlo 5x), Mezinárodní ekologické studentské sympozium (listopad 2021, 6. ročník) nebo jednorázové akce - Den země, Biojarmark, ENVOFILM (prezentace žakovských a studentských autorských filmů zahrnujících problematiku životního prostředí a udržitelného rozvoje).

Geoškola

<https://geoparkbarrandien.cz/cesta-po-dne-ztracenych-mori/geoskoly/>

Program Geoškola realizuje v současnosti Geopark Barrandieum, který by se měl do budoucna stát místem setkávání, workshopů a výměnných pobytů pro školní děti i z jiných regionů ČR. V současnosti je do něj zapojeno 5 škol z regionu (ZŠ Bratří Čapků, Příbram, ZŠ Březové Hory, Příbram, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Hořovice, MŠ Jana Drdy Příbram, odloučené pracoviště Žežická a MŠ Bratří Čapků 278, Příbram). Program by se měl od jara 2022 rozšířit i do Plzeňského kraje.

Projekt ENERSOL

http://enersol.jecool.net/?page_id=19

Projekt funguje od roku 2004 a je zaměřen na pedagogy EVVO a studenty středních škol. Jeho hlavním cílem je vzdělávat cílovou skupinu v tématech alternativních energií, energetických úspor (včetně vody), snižování emisí v dopravě, hospodaření s vodou a hospodaření s odpady. Pro motivaci žáků a učitelů je zvolena forma organizace soutěžních přehlídek žákovských projektů na krajských konferencích a celostátní a mezinárodní konferenci. V rámci projektu tak probíhají vzdělávací aktivity (odborné semináře nebo exkurze) a následně jsou zpracovávány žákovské projekty, které soutěží v rámci kraje. V roce 2021 bylo hlavním tématem, prioritou - vzdělávání v oblasti problematiky sucha, problematiky ovzduší v lidských sídlech a úspory energií.

Žákovské projekty jsou stěžejní projektovou aktivitou ENERSOLu. Jejich zpracování a následná prezentace ve škole, na veřejnosti, na krajské, celostátní a mezinárodní konferenci, nejlépe vystihují program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v tématech OZE, energetických úspor nebo snižování emisí v dopravě. Žáci, jejich učitelé a odborníci z praxe realizují touto formou vzdělávací programy na základě sdílení informací o konkrétních technologiích, jejich ekonomice, vlivu na ŽP, vlivu na veřejné mínění, ale i o zaváděných inovacích. Soutěží se v těchto kategoriích:

1. Enersol a praxe
2. Enersol a inovace
3. Enersol a popularizace

Organizátorem krajského kola soutěže je Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, Vejprnická 56 (<https://www.souepl.cz/>), které je Regionálním centrem programu v Plzeňském kraji.

V roce 2020 bylo v Plzeňském kraji přihlášeno 5 projektů, v roce 2021 pak 3 projekty.

Rok	P.č.	Jméno příjmení	Téma	Škola	Koordinátor	Kategorie
2020	1	Filip Kříž	Semafor – úspornější a bezpečnější	SPŠ dopravní Plzeň		praxe
	2	Miroslav Faist (Adam Růžička)	Soběstačný rodinný dům	SPŠ stavební Plzeň		praxe
	3	Patrik Dimov	Peltierův článek	SOU elektrotechnické Plzeň, Vejprnická	Ing. Martin Jurák	inovace
	4	Kryštof Janata	Obohacení směsi paliva vodíkem	SPŠ dopravní Plzeň		praxe
	5	Adam Růžička	Soběstačný rodinný dům	SPŠ stavební Plzeň		praxe
2021	1	Martin Šindelář, Kateřina Fialová	Kořenová čistička odpadních vod	Střední odborné učiliště Domažlice, škola Stod	Mgr. Jana Weberová	praxe
	2	Patrik Dimov	Wattrouter	SOU elektrotechnické Plzeň, Vejprnická	Ing. Martin Jurák	praxe
	3	Tomáš Knopf, Vojtěch Danda	Elektronický hladinoměr	VOŠ a SPŠE Plzeň		Inovace

Tabulka 8 Žákovské projekty soutěžící v Plzeňském kraji, Enersol 2020/2021

Projekt Včely na střechách

V rámci tohoto projektu jsou na střechách městských a veřejných budov umístěna včelstva, která jsou elektronicky monitorována (systém ProBee). Projekt, realizovaný Včelařstvem Machovi, se věnuje výzkumu, který se zabývá životem křehkého včelího ekosystému. Systém monitoruje stav včelstva, ale i kvalitu produktů. Kvalita pylu, včelího vosku a medu ukáže na vitalitu včelstev a laboratorní testy vzorků medu mohou zároveň potvrdit nebo vyloučit negativní dopad uhlíkových stop a znečištění ovzduší v oblasti budov, na jejichž střechách jsou úly umístěny. V neposlední řadě, mohou data využít zapojené subjekty jako školy i ve své výuce, v úlech jsou umístěny i kamery, které ukazují, jak život v úlu probíhá.

Záběry kamer jsou dostupné i veřejnosti online na webu <https://www.vcelynastrechach.cz/strechy>. Mezi zapojené subjekty v Plzeňském kraji patří město Plzeň (úly jsou na střeše radnice a budov Magistrátu města Plzně ve Škroupově a Koterovské ulici), Centrum robotiky Plzeň, Techmanie Science centrum, 21. ZŠ Plzeň, Gymnázium v Rokycanech, Fakulta strojní ZČU nebo Plzeňská teplárenská.

Cílem projektu je podpořit pozitivní vliv na životní prostředí ve městech, přispět ke kvalitě přírody a obnově udržitelných zdrojů, ale má i osvětový charakter. Díky projektu se může veřejnost dozvědět, proč jsou včely tak důležitými opylovači a proč hrají podstatnou roli v zemědělství nebo proč je důležité zamezit jejich vzrůstající úmrtnosti.

Zelené město Plzeň

<https://www.zelene-mesto.eu/>

Zelené město představuje projekt, který si dal za cíl zlepšit kvalitu života Plzeňanů. Díky projektu vzniklo neformální, nepolitické a otevřené sdružení, které spojuje několik subjektů - město Plzeň, Plzeňský kraj, Plzeňské městské dopravní podniky, a.s., Plzeňskou teplárenskou, a.s., VODÁRNU PLZEŇ a.s., ŠKODU TRANSPORTATION a.s., Čistou Plzeň a Plzeňský Prazdroj, a. s., které se snaží minimalizovat dopady na životní prostředí v Plzni v působnosti svých oborů podnikání a ve svých kompetencích podporují ochranu životního prostředí. Sdružení má za cíl vzájemnou spolupráci zúčastněných subjektů znásobit výsledky těchto odpovědných přístupů a zlepšit kulturu života pro Plzeňany. Hlavním cílem je vytvoření zdravějšího a přátelštějšího prostředí pro život v Plzni. V rámci své činnosti se snaží jednak o osvětu veřejnosti a jednak o osvětu svých zaměstnanců – např. projekt Vodárenské kapičky, který je příležitostí pro všechny zaměstnance společnosti VODÁRNA PLZEŇ a.s., jak získat finanční podporu (až 50 000 Kč) pro veřejně prospěšný projekt. Zaměstnanci projekt buď sami realizují, nebo se ho jako dobrovolníci účastní a je realizován v ČR. Jeho obsahem musí být veřejně prospěšný cíl – prospěšnost spatřuje společnost zejména v realizaci projektu v oblasti ochrany životního prostředí, výchovy a vzdělávání, sociální či humanitární. V rámci osvěty veřejnosti publikují informace na svém webu a realizují různé výstavy (např. výstava „Zelená je barva Plzně“ probíhá od 10. do 31. března 2022 ve Smetanových sadech před Studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje před SVK Plzeň), které představují konkrétní příběhy lidí, staveb, dopravních systémů, přírodních úkazů a dalších projektů, jež spojuje šetrný dopad na přírodu a životní prostředí.

Národní síť Zdravých měst ČR

<https://www.zdravamesta.cz/>

Národní síť Zdravých měst ČR (NSZM) je odborně zaměřená asociace 135 měst, obcí a regionů, která v ČR funguje téměř 30 let. Zaměřuje se na zapojování místní veřejnosti, škol, NNO i podnikatelů do života obce, na základě indikátorů vyhodnocuje kvalitu života a zdraví obyvatel a pomáhá svým členům se strategiemi a řízením prostřednictvím projektů a ukazatelů. Díky ní mohou členské obce sdílet své zkušenosti, vzájemně se inspirovat a účastnit řady konferencí a seminářů nebo získat individuální poradenství pro řešení konkrétních situací a problémů. Cílem sítě je podpora udržitelného rozvoje a fungování obcí ve všech oblastech včetně životního prostředí. V Plzeňském kraji je do NSZM zapojeno 5 subjektů – 4 obce (Kyšice, Přeštice, Klatovy a Strašín) a 1 Mikroregion (Prácheňsko).

Pestrá krajina

<https://www.asz.cz/zpravodajstvi/temata/pestra-krajina-2021/>

Program Pestrá krajina je projekt Asociace soukromého zemědělství (ASZ) zaměřený na prezentaci kladných příkladů malých a středních rodinných farem hospodařících v souladu s přírodou, podporujících rozmanitost a stabilitu krajiny. V rámci něj ASZ pořádá Konferenci Pestrá krajina - budoucnost českého zemědělství (letos, v lednu 2022 proběhl již 4. ročník ve spolupráci s ČZU Praha). Konference je přehlídkou malých soukromých zemědělců, kteří se drží tradičních hodnot a upřednostňují kvalitu před kvantitou. Mimo to se zaměřuje ASZ také na vzdělávání zemědělců a podpoře udržitelného hospodaření v krajině.

2.6.4. Finanční zajištění EVVO

Plzeňský kraj v současnosti nemá nastavený jednotný systém pro finanční podporu EVVO ani nevyhlašuje pravidelný dotační program zacílený pouze na EVVO. Environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu podporuje v rámci několika pravidelně vyhlašovaných programů, které většinou cílí na podporu vzdělávání nebo na oblast OŽP, případně prostřednictvím individuálních dotací.

Plzeňský kraj (Odbor životního prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje) v posledních třech letech podporoval EVVO prostřednictvím svých každoročně vyhlašovaného programu Adaptační opatření v přírodě a krajině a programů Retence vody, Ekologické zahrady a Ochrana přírody. Jejich popis je uveden v tabulce číslo 9. Tyto programy jsou vyhlašovány opakovaně, podpora z nich směřuje jak do EVVO, tak do přímých činností v OŽP. Kromě nich jsou nebo byly krajem podporovány další aktivity jako:

- Dotační program V přírodě s přírodou (tábory) 2010-2013
- Dotační program Ochrana přírody 2016--2020
- Dotační program Ekologické zahrady 2019-2020
- Program Ekologické projekty – různé tituly (Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, Zelené školní zahrady, Podpora projektů a činností v oblasti ochrany přírody a krajiny Podpora na provoz záchranných stanic - Celkem 8 dotačních titulů) v letech 2012-2015
- Dotační program Retence vody 2020-2021
- "Tisíc stromků pro Plzeňský kraj"
- „Podpora výsadby stromů v Plzeňském kraji" na území Plzeňského kraje
- Dotační program Podpora včelařství 2012-2022
- Pořízení ekologického vytápění v domácnostech 2016-2022
- Podpora ochrany lesa 2017-2020
- Podpora protipovodňových opatření 2017-2018
- Dotační program vodohospodářské infrastruktury 2013-2022
- Podpora hospodaření v lesích 2014-2016
- Poskytuje podporu formou individuální dotace:
 - na podporu Podpora činnosti Českého rybářského svazu, z. s., Západočeského územního svazu, v oblasti práce s dětmi a mládeží“ (2019-2021)
 - na podporu provozu záchranných stanic (2018-2021)
 - na podporu vydání časopisu „Český les: příroda a historie“ (2018-2021)
 - na podporu vydání časopisů „Vítaný host v Plzeňském kraji“ a „Vítaný host na Šumavě a v Českém lese“ (2018-2021)
 - na podporu vydání časopisu IRIS (2017-2020)
 - na podporu včelařských kroužků (2016-2020)
 - na Naučné stezky, ekozahrady (2018-2021)
 - na podporu táborů s environmentální tematikou
 - na podporu publikací, didaktických materiálů, výstav či soutěží

Za podpory Plzeňského kraje jsou vydávány prostřednictvím odboru životního prostředí také odborné publikace. Plzeňský kraj rovněž podporuje jak finančně, tak prostřednictvím věcných darů akce, projekty a soutěže týkající se životního prostředí (např. EVVO

konference, ekologické olympiády, divadelní představení pro děti MŠ a ZŠ s tematikou třídění odpadů). Ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje se Plzeňský kraj podílí na vybavení školských zařízení v PK nádobami na tříděné složky odpadů, zajišťuje soutěž měst a obcí PK v třídění odpadů a finančně zajišťuje dopravu dětí do školícího centra environmentální výchovy Černošín.

V rozpočtu Plzeňského kraje je zahrnuta finanční podpora vzdělávání pedagogů v oblasti EVVO ve výši 50 000 Kč, kterou každoročně poskytuje Plzeňský kraj na vzdělávání pedagogů v oblasti EVVO ve své příspěvkové organizaci KCVJŠ.

EVVO podporuje Plzeňský kraj také dotačními programy v gesci Odboru školství, mládeže a sportu, a to prostřednictvím dotačních titulů Mikrogranty pro oblast školství a mládeže, Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže, Nadání a Podpora mezinárodní spolupráce dětí a mládeže. Tyto tituly jsou vyhlašovány od roku 2003, dotační titul Mikrogranty pro oblast školství a mládeže od roku 2017.

Tyto tituly jsou vyhlašovány každoročně a cílí mimo jiné na podporu preventivních a ekovýchovných aktivit, podporu rozvoje přírodovědného a technického bádání či podporu a rozvíjení talentu a zájmu žáků středních škol o přírodovědné obory. Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Plzeňského kraje do roku 2016 vyhlašoval a finančně zaštiťoval každoročně soutěž pro střední školy s názvem „Zelená škola Plzeňského kraje“ a doposud podporuje krajské kolo Ekologické olympiády, které pořádá ZO ČSOP Spálené Poříčí ve spolupráci s Církevní střední odbornou školou. Dále se finančně podílí na pořádání soutěží dětských kolektivů ve znalostech přírody a základů ekologie s názvem Zlatý list a krajského kola soutěže pro žáky SŠ a studenty VOŠ ENERSOL. Pro přehled dotačních zdrojů Plzeňského kraje, je v tabulce níže uveden výčet programů podporujících mimo jiné také EVVO, které byly každoročně vyhlašovány v posledních 5 letech.

Odbor PK	Dotační program	Dotační titul	Roky	Zaměření
Odbor školství, mládeže a sportu	Mikrogranty pro oblast školství a mládeže	Mikrogranty pro oblast školství a mládeže	2017-2022	Pro území PK: podpora činnosti zejména dětí a mládeže v oblasti školství a mládeže, podpora organizací, které pravidelně v průběhu roku zajišťují školní a mimoškolní volnočasovou činnost dětí a mládeže, podpora při pořádání a organizování akcí celostátního a mezinárodního významu. Podpora akcí škol a školských zařízení a Podpora preventivních a ekovýchovných aktivit.
	Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže	Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže	2017-2022	Podpora výchovy dětí a mládeže v dalších vybraných oblastech, zejména k participaci, ke vzájemné toleranci a pochopení, ke zdravému životnímu stylu, podpora výchovy dětí a mládeže v dalších vybraných oblastech, zejména k participaci, ke vzájemné toleranci a pochopení, ke zdravému životnímu stylu, podpora výchovy dětí a mládeže v dalších vybraných oblastech, zejména k participaci, ke vzájemné toleranci a pochopení, ke zdravému životnímu stylu, podpora rozvoje přírodovědného a technického bádání s možností zapojení a participace ze strany podnikatelské sféry s provázáním do aktivit zájmového a neformálního vzdělávání, podpora zapojení dobrovolníků a dobrovolnické činnosti napříč Plzeňským krajem.

Odbor PK	Dotační program	Dotační titul	Roky	Zaměření
	Nadání (dříve Talent)	Nadání 2020, 2021, 2022	2017-2022	Cílem programu je podporovat a rozvíjet talent a zájem žáků středních škol o přírodovědné, společenskovední a jazykové obory, rozvíjet péči o nadané děti a mládež ve středních školách, zlepšovat materiální vybavení středních škol pro práci s nadanými žáky.
	Podpora mezinárodní spolupráce	Podpora mezinárodní spolupráce	2017-2022	Na základě Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje je cílem tohoto programu finančně podporovat mezinárodní projekty a výměny mládeže, které navazují na Bílou knihu Evropské komise o mládeži, přijatou Evropskou komisí 21. listopadu 2001. Cílem tohoto programu je výchova mladých lidí k solidaritě, toleranci a porozumění prostřednictvím interkulturního vzdělávání. Cílem je také podpora spolupráce s partnerskými regiony Plzeňského kraje v oblasti školství a mládeže.
Odbor životního prostředí	Adaptační opatření v ochraně přírody 2022	Dotační titul č. 1	2022	Dotační titul č. 1: Zvyšování druhové rozmanitosti, ochrana druhů, biotopů a stanovišť, arboristická ošetření významných stromů
	Adaptační opatření v ochraně přírody 2022	Dotační titul č. 2	2022	Dotační titul č. 2: Výsadba dřevin, obnova nebo zakládání větrolamů a trvalých rozčleňovacích pásů s dřevinami
	Podpora včelařství	Podpora včelařství	2012 - 2022	Účelem podpory je stabilizace počtu včelstev, zkvalitnění včelích chovů, rozšíření a zlepšení opylovací služby rostlin v Plzeňském kraji.
	Adaptační opatření v ochraně přírody	Adaptační opatření v ochraně přírody	2020 -2021	Účelem dotačního programu je podpořit regionální projekty, činnosti a opatření, které napomůžou ke zlepšení stavu přírodního prostředí Plzeňského kraje a k adaptaci na změnu klimatu, a podpora netradičních forem výuky, školních a mimoškolních aktivit v oblasti EVVO.
	Ekologické zahrady	Ekologické zahrady	2019-2020	Účelem dotačního programu Ekologické zahrady 2020 je podpořit regionální projekty, činnosti a opatření, které napomůžou k využití zahrad pro netradiční formy výuky, školní a mimoškolní aktivity v oblasti EVVO, ochranu životního prostředí a komunitní akce či setkávání.
	Retence vody	Retence vody	2020 -2021	Účelem dotačního titulu je zajistit podporu pro projekty, které jsou primárně zaměřeny na retenci vody v krajině a snižování dopadů sucha na životní prostředí.
	Retence vody 2020	Výsadba stromů pro podporu retence 2020	2020	Podpora v rámci tohoto titulu se týká projektů na výsadbu místně vhodných, původních druhů dřevin ve volné krajině i v obcích
	Ochrana přírody	Ochrana přírody	2017-2020	Účelem dotačního programu je podpořit regionální projekty, činnosti a opatření, které napomůžou ke zlepšení stavu přírodního prostředí Plzeňského kraje.

Tabulka 9 Dotační programy Plzeňského kraje podporující EVVO v letech 2017-2022

Z rozhovorů s dotčenými subjekty vyplývá, že jednotlivé subjekty, které realizují programy a akce v oblasti EVVO, využívají pro jejich financování tyto zdroje:

- Příjmy z vlastní činnosti subjektu - některé vzdělávací programy a akce realizují za účastnický poplatek (vstup, platba za program, akci) nebo z doplňkové činnosti – pronájem budov (obvykle jen nekomerčním subjektům - NNO, veřejné správě, školám, oddílům, skautům), jiné aktivity.

- Dotace, projekty, granty – ze státního rozpočtu nebo dotace EU - prostřednictvím MŽP (SFŽP, OPŽP – cca 50 programů na OŽP, EVVO) nebo MZe (PRV)
- Projekty, granty v rámci mezinárodní/přeshraniční spolupráce (Cíl3 OP ČR-Bavorsko, Českoněmecký fond budoucnosti, Švýcarské fondy)
- Podpora z dotací PK (OŽP KÚPK, OŠMS KÚPK), aktivity EVVO, provozní náklady
- Podpora prostřednictvím společných projektů více subjektů v rámci SSEV Pavučina (větší celorepublikové granty)
- Finanční podpora od obcí
- Dobrovolnické aktivity (lektoring zdarma, za symbolickou cenu)

Školy a školská zařízení financují EVVO nejčastěji z vlastních zdrojů nebo díky podpoře zřizovatele a finančně se obvykle podílí i rodiče. Mimo to využívají i dotační zdroje ať už lokální (doprava z PK, zahrady z NFZP města Plzně), nebo evropské („šablony“ - OPVVV, Přeshraniční spolupráce).

2.6.5. Personální zajištění EVVO

Agendu zaměřenou na EVVO má v současnosti v rámci Plzeňského kraje na starost Odbor životního prostředí KÚ PK. Neexistuje zde pozice koordinátora EVVO, agendu zajišťuje v rámci částečného úvazku jeden pracovník, který má na starost i další oblasti. V rámci své činnosti spravuje web EVVO, který je součástí webových stránek Plzeňského kraje a svolává Pracovní skupinu EVVO. Zajišťuje také publikační činnost (DVD, didaktické materiály, publikace) a koordinuje zpracovávání, aktualizaci a realizaci strategických dokumentů (Koncepce, Akční plány). OŽP KÚPK má na starost také dotační programy v oblasti ochrany ŽP a EVVO. S ohledem na to, že EVVO zasahuje i do oblasti vzdělávání, zabývá se jeho finanční podporou i Odbor školství, mládeže a sportu KÚPK. OŠMS KÚPK také komunikuje se školami a koordinátory EVVO na školách.

Plzeňský kraj se věnuje koncepčně EVVO od roku 2002. Zpracování Koncepce EVVO v PK schválila Rada Plzeňského kraje usnesením č. 885/2002. Pro efektivní a účelné naplňování koncepce EVVO byla schválena stálá pracovní skupina za účelem koordinování vzdělávacích a osvětových aktivit v souladu se schválenou koncepcí a jejím akčním plánem. Náplní její práce je i vyhodnocování plnění akčního plánu. Pracovní skupina je tvořena ze zástupců Odboru životního prostředí KÚPK, Odboru školství, mládeže a sportu KÚPK a ostatních spolupracujících organizací. Do roku 2019 se pracovní skupina pravidelně měsíčně scházela. V letech 2020-2021 byla její činnost přerušena z důvodů pandemických opatření v souvislosti s epidemií COVID19. Z důvodu aktualizace KK EVVO byla v lednu 2022 ustanovena odborná skupina pro tvorbu koncepce EVVO na krajském úřadě Plzeňského kraje složená ze zástupců veřejné správy i subjektů poskytujících EVVO. Složení odborné skupiny je uvedeno v tabulce č. 1. Pracovní skupina by měla do budoucna pokračovat ve své činnosti v oblasti EVVO a zajišťovat podklady pro schvalovací procesy PK.

Z rozhovorů vyplývá, že EVVO řeší v jednotlivých subjektech (poskytovatelích EVVO) většinou jeden až dva lidé na plný úvazek (klíčoví, stálí zaměstnanci) a kromě nich zde často působí externí lektori, brigádníci (studenti PeF ZČU, senioři) nebo dobrovolníci. Ti většinou pomáhají při jednorázových akcích nebo na táborech. Větší počet pracovníků

mají subjekty, které se na EVVO zaměřují jako na jednu ze svých hlavních činností (PROUD Horažďovice, NP Šumava, Techmanie, Ametyst). Na semináře a přednášky pak využívají zejména externí lektory nebo odborníky, kteří se konkrétnímu tématu věnují. Většina subjektů se potýká s nedostatkem kvalitních lektorů. Je to z toho důvodu, že na lektory jsou kladeny poměrně vysoké nároky a zároveň jejich finanční ohodnocení je spíše podprůměrné. Při programech EVVO je potřeba zvládnout nejen znalost přírodovědného oboru, ale je potřeba mít i znalosti z oblasti pedagogiky, umět podat téma zajímavou formou, ideálně by měl být lektor sám „osobností“. Pro kvalitní realizaci výukových programů EVVO není možné nabírat krátkodobé brigádníky bez znalostí. Navíc v subjektech z řad NNO je někdy obtížné garantovat/zajistit pracovníkům dlouhodobě plat, pracovní poměry jsou většinou uzavírány na dobu určitou/na projekty. Z toho důvodu je těžké dlouhodobě udržet stabilní tým. Také s dobrovolníky je potřeba pracovat, věnovat se jim a něčím je motivovat, byť to nemusí být nutně peníze.

V dotazníkovém šetření mezi školami je zřejmé, že ne všechny školy mají koordinátora EVVO. V případě MŠ je spíše výjimkou, naopak většina základních škol a středních škol uvádí, že koordinátora EVVO má. Jen asi třetina koordinátorů EVVO na základních školách absolvovala specializační studium pro koordinátory EVVO, v případě středních škol pak více než polovina. V Plzeňském kraji je toto studium realizováno pražskou NNO - Klubem ekologické výchovy, z. s. a otevírá se v případě, že je naplněn minimální stanovený počet účastníků. Je nabízeno stále, ale realizuje se nepravidelně s časovými prodlevami. Nicméně od září 2022 by měl v Plzni probíhat 5. ročník specializačního studia pro koordinátory EVVO, pokud bude přihlášen dostatek zájemců. O zařazení tohoto studia do své nabídky uvažuje také KCJVŠ. Pedagogové si mohou také studium zajistit sami (buď v jiném kraji nebo si ho sami zorganizovat-zajistit lektora/subjekt, který by do PK přijel). Studium jednorázově pro pedagogy zajistil v minulosti také spolek Ametyst. Pedagogové dle dotazníkového šetření uvádějí, že chybí metodická podpora, systematické další vzdělávání koordinátorů EVVO a platforma pro možnost sdílení a výměny zkušeností s EVVO na školách.

2.6.6. Institucionální zajištění EVVO

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta je institucionálně zajišťována na úrovni většiny ministerstev a jimi řízených resortů. Zásadní kompetence jsou obsaženy v zákoně č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění. Tento zákon upravuje zabezpečení práva na přístup k informacím o životním prostředí a na včasné a úplné informace o životním prostředí.

§ 13 tohoto zákona upravuje environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu, kdy ukládá ústředním správním úřadům vytvářet podmínky pro realizaci a rozvoj environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a zajišťovat i odpovídající vzdělanost a informovanost svých zaměstnanců v oblasti životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, kraje a obce v samostatné působnosti jsou povinny podporovat environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu vycházející z principů udržitelného rozvoje zajišťovanou prostřednictvím státních i nestátních organizací. Ministerstvo životního prostředí zpracovává Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, předkládá jej vládě ke schválení a následně garantuje, koordinuje a aktualizuje Státní program prostřednictvím akčních plánů. Mimo to má aktivně podporovat rozvoj osvěty vedoucí k preventivní ochraně životního prostředí. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zodpovídá za zařazení environmentální výchovy ve smyslu udržitelného rozvoje do základních pedagogických dokumentů a mělo by podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Kraje v samostatné působnosti mají povinnost zpracovávat, koordinovat a aktualizovat krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty vycházející ze Státního programu EVVO, podporovat rozvoj environmentálního poradenství a za účelem podpory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty mohou zřizovat zvláštní fondy.

Hlavním koordinátorem a gestorem EVVO v ČR je Ministerstvo životního prostředí ČR (dále MŽP). MŽP se snaží zabezpečit dlouhodobé fungování systému EVVO a EP v co nejvyšší kvalitě a zároveň zajistit jeho otevřenost novým přístupům a trendům. V současnosti je platný Státní program EVVO a EP na léta 2016-2025. Podpora systému EVVO je ze strany MŽP zajišťována především formou legislativních norem a diferenciovaných finančních programů, rozvíjením metodik, informováním a osvětou veřejnosti, komunikací s veřejností nebo podporou funkčních sítí středisek ekologické výchovy a environmentálních poraden. EVVO a EP se v posledních letech stále více tematicky i metodicky zaměřuje na oblast změny klimatu jako svou jednoznačnou prioritu. EVVO je podporováno na státní úrovni z Národního programu životního prostředí (NPŽP) v rámci prioritní oblasti: Environmentální prevence, podoblast 1: Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a podoblast 2: Environmentální poradenství.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) na EVVO participuje tak, že vydává rámcové vzdělávací programy, hlavní dokumenty, pro jednotlivé úrovně vzdělávání, jejichž součástí je také EVVO. Zároveň vydává metodické pokyny školám jako Metodický pokyn k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, kterým informuje zřizovatele a ředitele škol a školských zařízení o environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě a stanoví doporučené postupy při jeho realizaci ve školách. Pokyn poskytuje také

názorný a konkrétní návod, jakým způsobem realizovat environmentální vzdělávání ve škole a jak tuto realizaci zakotvit v dokumentaci školy. Prostřednictvím NPI ČR (Národní pedagogický institut ČR) podporuje další vzdělávání pedagogů a jejich profesní rozvoj prostřednictvím metodických kabinetů (Kabinet Přírodovědného vzdělávání).

Institucionální zabezpečení problematiky EVVO na území Plzeňského kraje má v kompetenci Krajský úřad Plzeňského kraje, který vykonává přenesenou a samostatnou působnost EVVO. Kraje mají dle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, povinnost aktivně zveřejňovat informace o životním prostředí, zpracovávat, koordinovat a aktualizovat KK EVVO vycházející ze Státního programu, podporovat rozvoj environmentálního poradenství, umožňovat obcím v samostatné působnosti podílet se na realizaci krajských koncepcí EVVO a vytvářet v této oblasti vlastní programy. V rámci KÚ PK zajišťuje EVVO Odbor životního prostředí KÚ PK, prostřednictvím vzdělávání je zapojen i Odbor školství, mládeže a sportu KÚ PK. Mezi další orgány a instituce v oblasti EVVO na území Plzeňského kraje patří mateřské, základní, střední, vyšší odborné a vysoké školy, školská zařízení, správy NP a CHKO, jednotlivé městské části, obce a nevládní neziskové organizace.

2.6.7. Technické zajištění EVVO

Technické zajištění EVVO představují vhodné přírodní plochy nebo prostory pro realizaci EVVO. Jedná se o zázemí škol či školských zařízení, nestátních neziskových organizací, orgánů veřejné správy nebo soukromých institucí, ale i přírodní prostředí. V Plzeňském kraji je poměrně dostatek míst, která lze pro EVVO využít. i dostatek subjektů poskytujících EVVO, kteří se snaží své programy realizovat zejména venku v přírodě. Především střediska ekologické výchovy pro své programy a aktivity EVVO využívají hlavně venkovní prostory (zahrady, parky, sady, lesy apod.) ať už v okolí SEV nebo přímo u škol, pro které EVVO zajišťují.

Pro EVVO je přínosem existence přírodně hodnotných a většinou i chráněných míst. V České republice jsou dvě úrovně zvláště chráněných území (ZCHÚ). Jedná se o velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ) a maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ). Se vstupem do Evropské unie vyvstala povinnost vymezení soustavy chráněných území Natura 2000, která jsou také zakotvena v zákoně. Do VZCHÚ patří národní parky (NP) a chráněné krajinné oblasti (CHKO), do MZCHÚ spadají čtyři kategorie: národní přírodní rezervace (NPR), národní přírodní památky (NPP), přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP), do soustavy Natura 2000 pak evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO).

Na území Plzeňského kraje zasahují čtyři CHKO (Šumava, Brdy, Český les, Křivoklátsko) a jeden národní park (Šumava). Ty bezesporu poskytují velké plochy využitelné pro EVVO. Není překvapivé, že správy jednotlivých CHKO se na EVVO podílejí. Nejvíc propracovaný systém EVVO má NP a CHKO Šumava, která má na území Plzeňského kraje dvě SEV, jež se EVVO intenzivně věnují. Ostatní CHKO ve spolupráci s jinými subjekty v území v současnosti budují tzv. domy přírody, které by měly spojit informační centrum

s nabídkou EVVO. Všechna VZCHÚ pak realizují EVVO na svém území (vycházky, programy, jednorázové akce).

Z MZCHÚ lze v Plzeňském kraji najít 5 NPP (např. Americká zahrada, Odlezenské jezero), které jsou definovány jako přírodní útvary menší rozlohy, zejména geologické či geomorfologické útvary, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, šest NPR (Černé a Čertovo jezero, Chejlava), což jsou menší území mimořádných hodnot, 93 PP (Andrejšky, Kakejcov, Rokycanská stráň, Šlovický vrch) a 87 PR (Krašov, Pod Volfštejnem, Třímanské skály, Zhůřská hnízdiště a další.) Podrobný výčet je uveden v příloze č. 5

Mezi další území, která podléhají ochraně, patří území Natura 2000. V rámci této soustavy jsou chráněny velkou měrou druhy a stanoviště, které se na území ČR vyvinuly díky lidskému hospodaření a jejich přítomnost je podmíněna jeho pokračováním (např. kosení, pastva). Cílem soustavy Natura 2000 není zcela vyloučit vliv člověka v lokalitách, ale jsou zde zakázány činnosti, které mohou mít negativní vliv na předměty ochrany. V Plzeňském kraji se nachází 65 evropsky významných lokalit (EVL) a dvě ptačí oblasti (PO). Mezi EVL patří například Zlatý potok, Chejlava, kaňon Střely, Berounka apod., ptačí oblasti jsou Šumava a Křivoklátsko. Podrobný výčet lokalit je uveden v příloze č. 5

Potenciál pro EVVO mají i další přírodní lokality v kraji. Mezi takové významnější lokality využitelné ve větší míře pro EVVO patří lesy ve vlastnictví města Plzně. Město Plzeň vlastní 4 000 ha lesa, což je poměrně významná plocha, navíc má zájem tyto prostory využít pro výuku lesní pedagogiky a EVVO. Prostřednictvím arboreta Sofronka, které je Oddělením pro vzdělávání, veřejnost, vědu a výzkum na Úseku lesů, městské zeleně a vodního hospodářství Správy veřejného statku města Plzně, připravuje město Plzeň koncepci využití městských lesů pro EVVO. Cílem je nabídnout školám programy v městských lesích, ukázat zajímavá místa a „dostat“ děti ven do přírody. Také spolek Ametyst, který již několik let pečuje o Ostrou Hůrku v Plzni a lokální biocentrum sv. Jakub na Prusinách poblíž Plzně, připravilo projekt, jehož cílem je seznámit žáky základních škol s vybranými lokalitami na území města Plzně (a v bezprostředním okolí). Projekt je věnovaný ekologické výchově a poznávání okolí ve městě Plzně. Na webových stránkách <https://www.plzenskepoklady.cz/> se mohou dozvědět, získat metodiky a pracovní listy o lokalitách Hradiště, Ostrá Hůrka, Lobežský park nebo Mikulka a následně konkrétní místo sami navštívit.

Významnou učebnou v přírodě jsou také naučné stezky, které seznamují návštěvníky s přírodovědnými či kulturními zajímavostmi v okolí. Obvykle obsahují řadu informačních tabulí, které jsou rozmístěny na jednotlivých stanovištích. Dle dat KČT v Plzeňském kraji celkem 149, z toho deset v okrese Plzeň město, 19 Plzeň-jih, 18 Plzeň sever, osm v okrese Rokycany, 37 v okrese Klatovy, 17 Domažlice, 38 v okrese Tachov a dvě v Karlových Varech (s přesahem do Plzeňského kraje). Většinu z nich spravují obce a sdružení obcí (56 NS) nebo Klub českých turistů (34), mezi další subjekty patří Lesy ČR (12), ČSOP, CHKO a NP Šumava a další. Celková délka stezek v Plzeňském kraji je 957,6 km. Výčet naučných stezek v PK je uveden v příloze č. 4, kde je uveden i jejich stručný popis.

Dalším neopominutelným prostorem pro EVVO, jsou školní zahrady a přírodní učebny nebo i veřejné parky. V posledních letech dochází k revitalizaci již existujících školních zahrad a hřišť, školy i školská zařízení si budují přírodní venkovní učebny a dochází i k revitalizaci stávajících obecních a městských veřejných parků apod. Obnova školních zahrad a jejich úprava pro účely EVVO je podporována z OPŽP i SFŽP, na lokální úrovni je podporována i obcemi, jako zřizovateli škol, v Plzni díky městskému Nadačnímu fondu Zelený poklad, ale podpora je možná i z dotací Plzeňského kraje. Výhodou školních zahrad a přírodních učeben poblíž škol, či přímo na jejich pozemku je, že umožňují přímý kontakt dětí s přírodou i během výuky, mohou být snadno využívány během vyučovaných hodin a mnohdy jsou dostupné i pro mimoškolní aktivity.

Za zmínku stojí i venkovní prostory vhodné pro EVVO, které sice nejsou zaměřené cíleně přímo na volnou přírodu ČR, ale mají v EVVO také své místo. Patří sem prostory ZOO a Statku Lüftnerka, zaměřující se zejména na envirovýchovu s využitím vlastních prostor a na zvířata v ZOO, ale i žijící na statku. Dalším venkovním prostorem, i volně veřejně přístupným pro EVVO a lesní pedagogiku a včelařství, je arboretum Sofronka v Plzni.

2.6.8. Informační zajištění EVVO

V současnosti je prioritním informačním médiem internet, a to ať už webové stránky jednotlivých subjektů od poskytovatelů EVVO přes veřejnou a státní správu nebo sociální sítě (Facebook, Instagram, Twitter), které jsou nejčastěji využívány pro zveřejňování aktuálních událostí a mají poměrně velký dopad. Prakticky dnes neexistuje organizace, firma či obec, která by neměla vlastní webové stránky. Také Plzeňský kraj využívá webové stránky, na kterých jsou i informace o EVVO. Do této části webu lze na požádání zveřejňovat informace o akcích EVVO v rámci kraje a další aktuality. Existence webu k EVVO na stránkách PK je přínosná, nevýhodou je, že tyto stránky nejsou cíleně aktualizovány, je zde málo informací a mnohdy jsou zastaralé. Pokud by měly být webové stránky funkční, je potřeba se jim intenzivně věnovat a mít pro tuto práci vyhrazenou personální kapacitu, což v současnosti chybí. Kromě toho chybí komunikace s cílovými skupinami, především pak s širokou veřejností, prostřednictvím sociálních sítí (jako je FB, Instagram nebo Twitter), která umožňuje rychle, stručně a často s velkým dopadem komunikovat aktuální události.

Dalším osvědčeným způsobem je rozesílka informací většinou cílená na školy. Pravidelnou rozesílku všem školám realizuje i OŠMS PK. Dle potřeby lze do této rozesílky na základě domluvy dodat informace i od poskytovatelů EVVO. PK (Odbor školství, mládeže a sportu) Instrukce všem školám rozesílá pravidelně jednou za 2 týdny (mimo hlavních prázdnin) a jsou určeny všem školám v Plzeňském kraji od MŠ po VOŠ, eventuálně i VŠ. Instrukce jsou mimo to zveřejňovány také na webu PK (<https://www.plzensky-kraj.cz/instrukce-osms>). Momentálně tento způsob ale není ze strany subjektů příliš využíván. Vlastní rozesílku má také většina poskytovatelů programů EVVO, obvykle si dělají vlastní adresář škol, se kterými spolupracují, a těm následně posílají informace o dalších aktivitách, rozesílka všem školám v kraji probíhá spíše občasně, výjimečně. Rozesílka je poměrně dobrý způsob, jak informace dostat k cílové skupině, nevýhodou v případě škol je, že jsou maily a nabídkami většinou

zahlceny a informace mohou snadno zapadnout. Zkušenosti poskytovatelů jsou, že rozesílka musí upoutat, musí být pestrá, zajímavá, ideální je znát poměry ve školách (na základě osobního kontaktu) a začít rozesílat cíleně pedagogům, kteří budou mít zájem dané informace využít.

Některé subjekty to řeší cílenou rozesílkou na koordinátory EVVO nebo učitele přírodovědných předmětů (ZOO, ZČM). Samy školy v rámci dotazníkového šetření uvádějí, že jim chybí funkční webové stránky k EVVO na úrovni kraje, které by shrnovaly informace o dotacích, vzdělávání pro pedagogy, aktivitách a programech pro školy, byly zde informace pro koordinátory EVVO na školách případně informace z oblasti ŽP, odkazy na subjekty, instituce, apod.) Kromě informací by školy uvítaly, aby byly webové stránky nástrojem metodického vedení koordinátorů EVVO. Informace by bylo možné šířit i prostřednictvím porad ředitelů, aby bylo o EVVO informováno i vedení škol.

Zdrojem informací je i osobní kontakt, zkušenost s konkrétním poskytovatelem, dobré jméno. Řada subjektů se snaží udržovat kontakty se školami přímo a školy osobně objíždět. Ti z poskytovatelů, kteří jsou již zavedení, mají „dobré jméno“ pak v podstatě nepotřebují dělat rozsáhlé informační kampaně (DES OP, Ametyst, ZOO – Lüftnerka, NP Šumava). Školy i veřejnost je samy vyhledávají. Některým se osvědčil také rezervační systém na webu, v rámci kterého si každý může dle zájmu vybrat program (ZOO, Ametyst).

Informace o EVVO se šíří i tradičnější formou v podobě katalogů kurzů, informačních letáků zejména na akce pro širokou veřejnost, ale i v případě programů pro školy. Letáky se distribuují do škol, pro veřejnost prostřednictvím obcí nebo např. knihoven. Letáky vyvěšují poskytovatelé i na veřejné či vlastní vývěsní plochy. K šíření informací jsou využívány také zpravodaje jak poskytovatelů tak obecní.

Přestože se většina subjektů snaží své aktivity propagovat, mnozí přiznávají, že v oblasti informování o EVVO je prostor pro zlepšování. Někteří by chtěli zlepšit efektivnost komunikace s cílovými skupinami, být aktivnější v této oblasti nebo uvádějí, že se jim ne vždy daří aktualizovat webové stránky či sociální sítě.

Všeobecně lze říci, že informací je poměrně hodně, většinou jsou dostupné a lze je najít. Problémem je spíš jejich roztržitost, nepřehlednost a potřeba mít dostatek času pro jejich dohledávání (v případě dotací, školení pro pedagogy apod.) Největším problémem tak je, že se k informacím nelze dostat nějakou dostupnou, snadnou a jednoduchou, časově nenáročnou formou.

2.7. Vyhodnocení dotazníkového průzkumu

V této kapitole jsou uvedeny závěry dotazníkového šetření mezi školami všech stupňů z Plzeňského kraje. Podrobně je toto šetření vyhodnoceno v samostatném dokumentu/ příloze č. 8

Šetření probíhalo elektronicky od 20. ledna do 28. 2. 2022 a zapojilo se do něj 143 respondentů (25,4 % všech škol z Plzeňského kraje). Většinu respondentů tvořily základní školy (41,3 %), 25,2 % mateřské a 23,8 % střední školy. S ohledem na to, že středních škol

je v Plzeňském kraji celkem 56, tak byla jejich účast nadprůměrná (zúčastnilo se 34 z nich). Co se týče sídla, převažovaly školy z okresu Plzeň město a Klatovy (oba okresy po 31,3 % respondentů), respektive z SO ORP Plzeň, Klatovy a Nýřany.

Většina dotazovaných uvedla, že realizuje EVVO hlavně prostřednictvím exkurzí, výletů do přírody, prací na pozemcích (86,6 % všech respondentů), 78,9 % z dotazovaných realizuje EVVO prostřednictvím ekologizace provozu školy (např. tříděný odpad, úpravy školních budov či pozemků atd.) a 71,8 % respondentů v rámci výuky jednotlivých předmětů. Naopak vícedenní ekologické kurzy pro děti/žáky využívá pouze 5,6 % dotazovaných a jen 9,2 % z nich má zařazen ve výuce samostatný předmět zaměřený na problematiku životního prostředí

56,3 % respondentů uvedlo, že na jejich škole funguje koordinátor EVVO (prakticky není v MŠ, naopak ve většině ZŠ (72,4 %) a SŠ (85,3 %) je). 40 % z těchto koordinátorů absolvovalo specializační studium, na SŠ jsou to dvě třetiny, na ZŠ třetina v případě MŠ žádný. MŠ ale mají ve škole pozici koordinátora EVVO jen výjimečně. Studia neabsolvovala většina koordinátorů na Klatovsku, Plzni-severu a Tachovsku, naopak na Rokycansku a Domažlicku absolventi převažují.

Pro realizaci EVVO dotazovaní využívají nejčastěji vlastní školní zahradu a okolí školy (park, les, louku). Mimo to řada z nich uvedla, že využívají také pomůcky k pozorování jako lupy, mikroskopy či dalekohledy. Prakticky ale ve školách nejsou specializované učebny zaměřené na EVVO. Školní zahradu logicky nejvíce využívají MŠ, ale i ZŠ, které jsou zase častěji venku v okolí školy, SŠ se orientují spíše na materiály, publikace a pomůcky při výuce.

Z aktivit, programů nabízených jinými subjekty, se nejčastěji respondenti z řad škol účastní akcí typu „Uklidíme Česko“, častěji jsou zapojeni i do programu Mrkev/Mrkvička a projektu MŠMT Recyklobrání či Ekoškola/ekoškolka. S ohledem na blízkost NP Šumava je zde výrazné zapojení i do projektu Partnerská škola NP Šumava, což je vidět zejména na Klatovsku. Střední školy uvádí pak projekt Enersol, který se zaměřuje na projekty realizované studenty SŠ.

Největším problémem je pro respondenty nedostatek času na realizaci EVVO, jak to vnímají zejména respondenti z řad ZŠ a SŠ. Výraznou překážkou je nedostatek financí, což vnímají zejména MŠ, ale i ZŠ.

EVVO je financováno zejména z vlastních zdrojů, některé školy jsou podporovány zřizovateli, nejméně časté je financování prostřednictvím sponzorů. Dotazovaní z řad ZŠ a SŠ upřednostňují hlavně vlastní zdroje, MŠ se oproti nim ve vyšší míře snaží využívat dotační zdroje.

Ze strany Plzeňského kraje by respondenti uvítali zejména finanční podporu, ať už přímou nebo prostřednictvím dotací, které by nemusely být objemově velké (spíš nižší částky), ale měly by být zejména administrativně nezátěžující a zacílené přímo na EVVO. Finanční podpora by dle nich měla směřovat zejména do dopravy na programy /aktivity, zajištění pobytových akcí a platbu za programy.

Respondenti by také uvítali podporu při zajištění nabídky programů a více programů postavených na míru žákům, ideálně ve venkovním okolí škol. Programy chybí zejména pro studenty SŠ. Pedagogové by měli zájem i o sebevzdělávání, a to jak prostřednictvím zajímavých vzdělávacích programů, tak i o sdílení zkušeností a metodické vedení a další vzdělávání koordinátorů EVVO.

Co se týče informovanosti, je respondenty vnímána potřeba existence informačního webu na celokrajské úrovni, který by byl jednak informačním zdrojem (akce, koordinátoři EVVO, dotace, školení pedagogů), ale i nástrojem metodického vedení v EVVO. Uvítali by i větší osvětu směrem k vedení škol.

Koordinace v oblasti EVVO je dalším námětem pro podporu ze strany kraje, a to ať už jde o koordinaci práce pedagogů, koordinaci nabídky dotací a aktivit. Mezi návrhy respondentů zaznívala potřeba vytvoření pracovní skupiny k EVVO v rámci Plzeňského kraje, zlepšení spolupráce, komunikace a koordinování postupu v oblasti EVVO v případě Odboru školství, mládeže a sportu a Odboru životního prostředí na KÚ PK či vytvoření dostupné databáze koordinátorů EVVO na školách.

2.8. Analýza současných problémů v oblasti EVVO

Analýza současných problémů a zmapování potřeb EVVO v Plzeňském kraji je zpracována na základě všech předchozích analytických kroků ve formě přehledné SWOT analýzy²¹, která popisuje pozitivní zjištění, zásadní problémy, rizika, a naopak příležitosti pro rozvoj EVVO v Plzeňském kraji. Následně jsou identifikovány a popsány hlavní zjištění a problémy cílových skupin.

2.8.1. SWOT analýza

SWOT analýza představuje silné (strengths) a slabé (weaknesses) stránky realizace EVVO v Plzeňském kraji a zároveň hrozby (ohreats) a příležitosti (Opportunities), které mohou rozvoj EVVO v kraji ovlivnit v budoucnu. Analýza slabých a silných stránek je zaměřena zejména na stávající aktuální situaci a vnitřní faktory (prostředí, organizace aktivit, vlastní činnost), příležitosti a ohrožení jsou zaměřeny zejména na vnější faktory, které mohou EVVO do budoucna ovlivnit. SWOT analýza tvoří výchozí podkladem pro tvorbu návrhové části koncepce.

SWOT analýza EVVO v Plzeňském kraji	
Silné stránky	Slabé stránky
- Ochota lidí podílet se na EVVO („Lidský“ kapitál) - Zájem MŠ a LMŠ o EVVO - V kraji jsou odborníci se zájmem o EVVO - Ochrana životního prostředí a přímé činnosti v ochraně přírody a krajiny jsou na dobré úrovni	- PK nedoceňuje a nepřijal roli leadera v oblasti EVVO pro celý kraj - Není personální zajištění EVVO na PK – chybí koordinátor EVVO pro PK - Chybí ucelená metodika, výstupy, kritéria a hodnocení EVVO v kraji - Nesoulad, nprovázanost, nedostatečné vymezení kompetencí nebo nespolupráce

²¹ SWOT analýza = analýza silných, slabých stránek, příležitostí a ohrožení v oblasti EVVO

- Pregraduální příprava učitelů v oblasti EVVO na Pedagogické fakultě ZČU – povědomí o EVVO – přenos následně do škol, do výuky - Koordinátoři EVVO fungují v řadě škol, v NNO a ve veřejné správě - Dotační titul „Hospodaření s dešťovou vodou“ (NF Zelený poklad, město Plzeň) - Každý rok probíhají 2 EVVO konference v PK - Finanční podpora ze strany PK (pro poskytovatele, pro školy, pedagogy) - Stabilní situace v EVVO – působí zde dlouhodobě subjekty poskytující EVVO (NNO, PK, CHKO) - Dobrá spolupráce mezi subjekty v oblasti EVVO - Funkční partnerství napříč institucemi - Veřejnost má větší zájem o ekologii, přírodu a její ochranu - Roste povědomí veřejnosti o OŽP - Dobré zázemí – dostatek venkovních i vnitřních prostor pro EVVO (zahrady, areály, Sofronka, CHKO a Domy přírody apod.) - Existence řady přírodně cenných lokalit v PK - V PK jsou 4 CHKO a Domy přírody - Město Plzeň má velkou nabídku prostředí pro lesní pedagogiku i EVVO a zájem ji intenzivně dělat - Existují soutěže zaměřené na přírodní vědy a EVVO - Existuje dostatek pomůcek, materiálů pro EVVO i v cizojazyčných verzích - Na ekologii, ekovýchovu a OŽP je kladen větší důraz v médiích, objevuje se více informací o problémech ŽP (sucho, klima, plasty) - Množství projektů pro školy zaměřených na EVVO - Ocenění Regionální potravina	mezi odbory na Plzeňském kraji (odbor životního prostředí a školství) - Grantové schéma PK neodpovídá potřebám EVVO - Finanční podpora EVVO je nesystémová - Výše finanční podpory EVVO je nízká - Chybí přehled všech aktivit EVVO v kraji a jejich pravidelná (každoroční) aktualizace – web - Nedostatečná propagace aktivit, činnosti v EVVO - Veřejnost má povrchní znalosti o ekologii, OŽP - Není vyřešeno/chybí představa, jak uchopit osvětu široké veřejnosti - Cíl EVVO (= uvědomělý občan) se nedaří vždy naplnit a převést do praxe - Privátní sektor neví, jak uchopit zelenou politiku ve firmě, jak se chovat ekologicky v rámci firemní praxe - Chybí nabídka spolupráce pro firmy (privátní sektor), jaké aktivity lze realizovat, nabídnout - Není zde propojení subjektů realizujících EVVO a firem - Malé zapojení firem (podnikatelů, privátního sektoru) do EVVO jak v oblasti finanční podpory, tak v oblasti vzdělávání se - Chybí přesah EVVO do technických oborů (jak se v rámci určitého oboru chovat ekologicky) - Nedostatečná spolupráce škol se zaměstnavateli/ firmami, kde by bylo možné vidět EVVO v praxi v konkrétním oboru (stavebnictví, zdravotnictví) - ZČU nemá přírodovědeckou fakultu a přírodovědné obory - Chybí snadno dostupné Specializační studium pro školní koordinátory EVVO v PK (250 hod) - ZČU ani jiný subjekt v PK nenabízí další systematické vzdělávání pro koordinátory EVVO - Chybí podpora koordinátorů EVVO v praxi (neexistuje systém podpory, metodické vedení, sdílení zkušeností) - Personální problémy v oblasti EVVO – nedostatek lidí - Chybí vzdělávání politiků - EVVO není efektivně zacíleno na jednotlivé zájmové nebo cílové skupiny (na jejich potřeby a témata v EVVO)

	- EVVO je vnímáno zkresleně, povrchně případně jen z úzkého úhlu pohledu (třídění odpadů, jen v souvislosti se školami) - Chybí dostatečná vzájemná informovanost všech dotčených subjektů - Chybí spolupráce SŠ a VŠ zaměřených na ekologii, přírodu s MŠ a ZŠ (zajištění lektorování terénních, tematických exkurzí do přírody, praktické aktivity) - Chybí aktualizovaná databáze kontaktů na koordinátory EVVO na školách - Postavení EVVO na mnoha školách není jasně ukotvené - Na mnoha školách není EVVO vnímáno jako priorita - Vzdělávání (EVVO) se mnohdy ve školách soustředí na memorování, výčet dat, která jsou vytržena z kontextu, neučí vnímat v souvislostech, neřeší správné nastavení hodnot - Nedostatek podpory na úpravu zahrad pro EVVO (mimoplzeňské školy) a jejich nevybavenost - Nevyvážená nabídka programů EVVO v kraji – jak prostorově (není pokryto dostatečně celé území kraje), tak programově - Různá kvalita nabízených výukových programů - Chybí pobytová základna v blízkosti Plzně (EVVO výuka, pobyty, terénní aktivity) - Utlumení činnosti sítě ENVIC - Je problém začlenit do programů EVVO zdravotně znevýhodněné děti (nepočítá se s jejich specifickými potřebami) - Chybí mezinárodní spolupráce - Zemědělci nejsou nuceni používat půdoochranné technologie, chránit ovzduší, vodu a nemají velký zájem se v této oblasti sami vzdělávat - Velké zemědělské podniky se nechovají se k půdě, natož ke krajině dobře
Příležitosti	Ohrožení
- Větší propagace EVVO prostřednictvím platformy pro sdílení informací - Spolupráce s bavorskými sousedy v oblasti EVVO, využití potenciálu a zkušeností sousedního Bavorska - Podpora mezioborového vzdělávání, zapojení EVVO	- Revize RVP škol - Ekonomika ČR – omezení finančních zdrojů - Neochota politiků prosadit téma EVVO a řešit ho - Negativní medializace OŽP, ekologie - Časová tíseň – pozdní řešení situace - Neschopnost rychlé reakce na aktuální témata

- Zapojení se do mezinárodních projektů s EVVO (připojit EVVO k projektům z oblasti turistiky, naučné stezky, cyklotrasy...)- Podpora soutěží (Enersol, ekologická olympiáda)- Spolupráce s podnikateli- EU politika v oblasti EVVO (finanční podpora, témata spojená s Green Deal)- Dospívá generace se zájmem o ekologii, OŽP (a tím i EVVO), která je navíc lépe informovaná než předchozí- Sjednocení terminologie v EVVO- Revize RVP škol- Zapracování EVVO do jiných (technických) oborů – změna přístupu k OŽP, vnímání ekologických faktorů v rámci různých profesí- Šablony OP VVV/OP JAK pro školy- Spolupráce s Místními akčními plány rozvoje vzdělávání v jednotlivých SO ORP- Podporování komunitních lokálních aktivit vedoucích k OŽP, zlepšení funkcí krajiny- Efektivnější využití Pobytového centra PROUD Horažďovice pro školy z PK	- Dlouhotrvající epidemie COVID 19 – přehlacení škol jinými problémy, upozadění EVVO- Nebude zájem o téma (EVVO vnímáno jako zbytečné téma při jiných problémech – inflace, pokles ekonomiky, epidemie)- Održení veřejnosti (dětí i dospělých) od reálného života

2.8.2. Hlavní zjištění, potřeby a problémy jednotlivých dotčených skupin

Hlavní zjištění, potřeby a problémy a jednotlivých cílových skupin jsou výsledkem analýzy a výchozím podkladem pro tvorbu návrhové části Krajské koncepce EVVO Plzeňského kraje na období 2023-2031.

Školy a školská zařízení

Mateřské školy

Mateřské školy mají o EVVO zájem a snaží se ho realizovat, nejčastěji prostřednictvím exkurzí a výletů do přírody, ekologizací provozu školky, ale využívají i programy jiných subjektů. Většina MŠ nemá koordinátora EVVO. Pro EVVO se snaží využívat školní zahrady a okolí školky. Problémem u městských školek je velká dochozí vzdálenost do přírody, lesa a nákladná doprava za programy EVVO. Jako největší překážku při realizaci EVVO vnímají MŠ nedostatek finančních prostředků, nedostatečné personální zabezpečení a limituje je i nabídka a dostupnost kurzů, aktivit. Jako komplikaci při EVVO aktivitách vnímají MŠ příliš přísně nastavené hygienické a bezpečnostní normy, které je omezují (konzumace ovoce ze školní zahrady, možnost využití vodních prvků na zahradě apod.). LMŠ mají normy mírnější.

Základní školy

Základní školy vnímají jako největší problém nedostatek času na realizaci EVVO, problémem je také nedostatek financí a nedostatečná možnost uvolnění z výuky. Nejčastěji se školy zapojují do jednorázových akcí (Uklidme Česko) nebo programů zaměřených na odpady, jejich třídění (Recyklohraní). Většina škol má koordinátora EVVO, ale často bez absolvovaného specializačního studia pro pedagogy, které není v Plzeňském kraji trvale dostupné. Postavení EVVO na školách není jasně ukotvené, záleží na každé škole, nakolik se EVVO věnuje. Ve většině škol není EVVO prioritně podporovaným tématem. Pedagogům mnohdy chybí čas i prostor na přípravu aktivit, mají problém pro EVVO vymezit čas v rámci svých předmětů, neboť prakticky na žádné ZŠ se jako samostatný předmět nevyučuje. Školám chybí metodické vedení a podpora pro realizaci EVVO, takže nemají často motivaci realizovat venkovní aktivity. Chybí podpora finanční formou v podobě grantů, pobídky, refundace²² mezd učitelů, finance na dopravu. Vedení škol navíc v případě projektových aktivit mimo školu musí zajistit suplování pedagoga, což není vždy snadné. Také systém vzdělávání ve školách je někdy spíše konzervativní, soustředí se na výčet dat, neučí žáky vnímat v souvislostech a příliš neřeší nastavení hodnot, životních priorit. Školy jsou přehlcené jak množstvím učiva, tak administrativou, učitelé pak raději upřednostňují programy jiných subjektů, než aby sami aktivně využívali dostupné materiály. Těch je dostatek, ale jejich vyhledávání je časově náročné, chybí přehledný informační web. Školy vnímají také to, že není dostatek programů pro starší děti (II. stupeň ZŠ), některé programy nevyhovují zase škole obsahem nebo přístupem, jejich kvalita je také různá a vnímají i malou dostupnost lesní

²² Náhrady mezd učitelů v případě činnosti nad rámec povinností, osobního vzdělávání

pedagogiky, o kterou by zájem měly. V blízkosti Plzně (cca do 50 km) dle nich chybí pobytové ekocentrum či terénní základna v přírodě, pobytová ekocentra v kraji jsou v Horažďovicích (PROUD) a na Horské Kvildě (NP Šumava), terénní základny fungují v Hořehledech (ČSOP Spálené Poříčí) a na Prusinách (Sdružení Ametyst).

Střední školy a vyšší odborné školy

Střední školy vnímají jako největší problém nedostatek času na realizaci EVVO. Problémem je nedostatek času na DVPP, financí a možnost uvolnění z výuky. Také personální zajištění realizace EVVO vnímají jako nedostatečné a chybí jim programy zaměřené cíleně na studenty SŠ a VOŠ. Střední školy se potýkají také se zajištěním praxí zejména u podnikatelských subjektů, chybí jim cílená podpora praxí v Plzeňském kraji (finanční, motivování firem). Většina škol má koordinátora EVVO a mnohé mají i samostatný předmět zaměřený na ekovýchovu nebo minimalizaci rizik negativních dopadů na ŽP v souvislosti s vyučovanými obory (zemědělství, stavebnictví, potravinářství). Chybí také cílená podpora EVVO na školách ze strany Plzeňského kraje.

Vysoké školy

V Plzeňském kraji sídlí jedna vysoká škola, a to Západočeská univerzita (ZČU), která nemá přírodovědeckou fakultu a nevyučuje ani přírodovědné obory. EVVO je zde součástí přípravy budoucích pedagogů na Fakultě pedagogické (PeF) ZČU a vyučuje se i na Fakultě ekonomické (FE) ZČU, jejíž součástí je Katedra geografie. Koordinátoři EVVO a pedagogové obecně, kteří již fungují v praxi, by uvítali další metodickou podporu, školení a sdílení zkušeností v oblasti EVVO např. ze strany ZČU v rámci svého dalšího vzdělávání. Také chybí větší přesah EVVO do technických oborů (vzdělávání, jak se v rámci určitého oboru chovat ekologicky). Není zajištěna dostatečná finanční i systémová podpora praxí studentů VŠ v oblasti EVVO, zemědělství, přírodních vědách. Mimo ZČU jsou v kraji pracoviště 2 pražských vysokých škol (Lékařská fakulta Univerzity Karlovy a Provozně-ekonomická fakulta České zemědělské univerzity). V rámci nich není EVVO cíleně řešeno.

Pedagogové, pedagogičtí pracovníci a odborná veřejnost

Specializační studium pro koordinátory EVVO (250 hod) nabízí v Plzeňském kraji zapsaný spolek Klub ekologické výchovy z Prahy, studium je realizováno jen v případě naplnění minimálního stanoveného počtu přihlášených. Z šetření vyplývá, že dle pedagogů chybí systematické vzdělávání pro koordinátory EVVO, pedagogy a jejich cílená podpora v praxi (systém podpory, metodické vedení, DVPP, terénní kurzy) či vzdělávání k lesní pedagogice. Učitelé musí za podobnými aktivitami dojíždět mimo kraj, což je časově náročnější, často proto využívají programy v době svého volna, prázdnin. Kraj podporuje DVPP převážně přes KCJVŠ, chybí praktičtější, terénní vzdělávací aktivity v přírodě. Pedagogům chybí funkční, jednoduchý, efektivní a pravidelně aktualizovaný informační web zaměřený na EVVO s celokrajskou působností - nástroj pro metodické vedení a informace (granty, aktivity, pobídky, soutěže, praxe, informace o oblasti OŽP, kontakty na koordinátory, subjekty poskytující EVVO, výměna zkušeností, dobrá praxe) a také diskuzní fórum pro výměnu a sdílení zkušeností, námětů. Pedagogové necítí příliš

podporu v oblasti EVVO ze strany kraje, mnohdy není ani prioritou vedení škol a zřizovatelů. Není ale také dostatek aktivních pedagogů, koordinátorů EVVO, kteří mají časovou kapacitu se EVVO intenzivně věnovat i nad rámec povinných aktivit.

Široká veřejnost

Přes množství dostupných informací je osvěta široké veřejnosti nedostatečná, často neefektivní a nemotivující k aktivní změně chování lidí. Ekologie a OŽP není všeobecně vnímáno jako priorita, jako významné téma na rozdíl od ekonomie, dopravy apod., byť se zájem veřejnosti s ohledem na rostoucí problémy zvyšuje (povodně, sucha, plastové obaly, změny klimatu). Problémem je, že široká veřejnost má o ekologii, OŽP mnohdy povrchní znalosti (nechápe souvislosti, vzájemné vazby, důsledky), EVVO je vnímáno zkresleně, povrchně, případně jen z úzkého úhlu pohledu (třídění odpadů, jen v souvislosti se školami). Část veřejnosti se snaží informace získat, mít povědomí a chovat se zodpovědně, část ale ekologii a ochranu přírody a krajiny spíše neřeší, nechce se jakkoliv omezovat a postupně se polarizuje. Navíc díky negativní medializaci a politizaci mnohdy dochází k devalvaci EVVO, ekologie a OŽP. Postupně také narůstá odtrženost lidí od reality, zvláště ve městech, ale i na venkově, obecně se vytrácí dříve běžné znalosti (chov zvířat, pěstování plodin, jak se dostanou potraviny do obchodu, venkov je vnímán jako rekreační zóna, chybí normální kontakt s přírodou či neorganizovaný pobyt v přírodě, lidé žijí ve sterilním prostředí, upřednostňuje se příliš ochranná a sterilní výchova dětí). Není dostatečně podporován a motivován zájem občanů, aby se sami podíleli na řešení lokálních problémů v rámci obce, komunity (výsadba dřevin, úklid prostor, komunitní aktivity pro zlepšení ŽP v místě, kde žijí). V osvětě chybí důraz na životní styl jednotlivce, motivace začít sám u sebe (auto, energie, odpady, příroda), na fungování domácností/firem v souladu s přírodou (zanechat co nejmenší ekologickou stopu). Není kladen dostatečný důraz na změnu myšlení a vnímání přírody, potřebu jejího zachování v dobrém stavu. Zároveň chybí v rámci osvěty zpětná vazba pro běžné občany o pozitivních dopadech vhodného chování, o jeho smysluplnosti (třídění, kotle, minimalizace odpadu, ČOV). V Plzeňském kraji by mohlo být přínosem informační centrum, které by atraktivní formou šířilo environmentální osvětu a zároveň by cíleně propagovalo informace o přírodním a kulturním dědictví kraje.).

Veřejná správa

Na úrovni kraje lze říci, že PK prozatím nepřijal plně roli leadera v oblasti EVVO pro celý region, v rámci EVVO se často spoléhá na jiné subjekty (NNO), není jasně definovaná jeho role v oblasti EVVO a deklarováno stanovisko vedení kraje k EVVO a míra podpory EVVO. Je zde menší provázanost nebo nedostatečné vymezení, nastavení kompetencí mezi odbory na Plzeňském kraji (Odbor životního prostředí a Odbor školství, mládeže a sportu), což limituje jejich spolupráci a jednání se subjekty navenek. Obdobná situace je ale i na celostátní úrovni (MŽP a MŠMT). Informování o EVVO není ideální, nejsou dostatečně propagovány a komunikovány aktivity, činnosti EVVO směrem k veřejnosti a jednotlivým cílovým skupinám, neexistuje jejich přehledná nabídka v rámci funkčního,

jednoduchého, efektivního a pravidelně aktualizovaného informačního webu cíleně zaměřeného na EVVO s celokrajskou působností. Deficit je zejména v představě/nastavení, jak uchopit osvětu široké veřejnosti a podnikatelských subjektů, firem.

Co se týče koordinace EVVO, na úrovni kraje je potřeba obnovit aktivní činnost pracovní skupiny, která by se tématu intenzivně a efektivně věnovala a byla nějakým způsobem formalizována v rámci agendy kraje (informování zastupitelstva, Rady PK, doporučení, podněty, ke zvážení je i finanční ohodnocení aktivní práce v PS). Celkově je oblast EVVO na KÚ PK personálně podhodnocena, chybí koordinátor, který má na rozvoj EVVO dostatečnou časovou kapacitu a může se věnovat jeho rozvoji (web, řízení realizace Koncepce, komunikace s dotčenými subjekty), koordinování EVVO, komunikaci s cílovými skupinami a informování o této oblasti v rámci kraje.

EVVO nemá také dlouhodobou politickou podporu, v důsledku politických změn ve vedení kraje, následně dochází ke změnám priorit, změnám v zacílení podpory, což narušuje návaznost v podpoře některých projektů. Je to způsobeno i tím, že občané, veřejnost nevytvářejí motivující „tlak“ na politiky, aby kladli důraz na životní prostředí a jeho ochranu, péči o krajinu.

Platná Krajská koncepce EVVO je zastaralá, to je ale momentálně díky zpracování tohoto dokumentu v řešení. V rámci strategického plánování by měla být nastavena ucelená metodika, výstupy, kritéria a hodnocení EVVO v kraji (evaluace procesu), což zatím chybí. Není pravidelně získávána zpětná vazba od cílových skupin (učitelů, škol, subjektů poskytujících EVVO, veřejnosti, obcí či podnikatelů).

Finanční podpora EVVO není dostatečně koordinovaná a koncepční, chybí jasně na EVVO zacílený dotační program i mikrogranty z PK, které by podporovaly komunitní aktivity, aktivity NNO v oblasti EVVO, OŽP, péče o veřejná prostranství se zapojením místních lidí a zároveň neměly složitou administrativu. Nejsou vyčleněny stálé finanční prostředky na realizaci koncepce EVVO a personální náklady s tím spojené. Dle pedagogů chybí také pobídky pro školy a jejich podpora formou malých grantů na aktivity EVVO, dopravu apod., které by nebyly administrativně zatěžující.

Jednou z možností financování aktivit EVVO je dotační program Mikrogranty pro oblast školství a mládeže (OŠMS KÚPK), který by měl být dle OŠMS KÚPK administrativně méně zatěžující a lze v rámci něj žádat i na dopravu či programy EVVO. Informace o jeho vyhlášení jsou každoročně zveřejňovány v Instrukcích OŠMS KÚPK a prezentovány průběžně na různých setkáních s pedagogy.

Také v ostatních veřejných institucích, zejména v obcích, chybí cílená podpora EVVO, většinou zde neexistuje úředník, zaměstnanec, který by se podobnému tématu věnoval. Osvěta v oblasti OŽP není dostatečně na obce zacílená. Pokud se obce EVVO věnují, pak to je především díky zájmu a osobní aktivitě jednotlivých úředníků nebo starostů, vedení obcí. I velká města jako Plzeň či Klatovy nemají vyčleněný dostatek personálních kapacit pro práci na EVVO. Pro veřejnou správu se jedná obvykle o nadstavbu, má jiné priority, které musí řešit ze zákona. Lze říci, že chybí také intenzivnější spolupráce mezi státní ochranou životního prostředí a místní samosprávou. Obce se většinou snaží o osvětu v tématech, která se jich dotýkají z pohledu správy obcí či z ekonomických důvodů, jako

jsou energie, čištění odpadních vod, nakládání s odpady, údržba veřejných prostranství a ekologizaci provozu veřejných budov. Ne vždy využívají potenciál místní komunity, v zapojení veřejnosti do dění v obci i v oblasti péče o přírodu a krajinu v regionu, v tom je stále nevyužit velký potenciál. Také využití veřejných prostranství, městských zahrad prioritně pro veřejnost a zlepšení života v obcích je nedostatečné, ne vždy je upřednostněna veřejná zeleň před dopravou a dalšími aktivitami apod. Školení obce využívají zejména v oblastech, které jsou pro ně ze zákona povinné (nakládání s odpady).

Podnikatelé a podnikatelské subjekty

Privátní sektor patří mezi jednu z nejméně do EVVO zapojených skupin, kterou je obtížné podchytit a motivovat. V rámci firemního prostředí je jednou z hlavních překážek při realizaci EVVO nedostatečná znalost a informovanost podnikového managementu o problematice EVVO a zároveň nízká míra motivace podnikatelů k většímu zapojování se do ochrany životního prostředí. Podnikatelé se zabývají environmentální odpovědností a vzděláváním většinou pouze v případě, že musí nebo že se jim to vyplatí (propagace, finanční výhody). Není běžné širší povědomí, jak se chovat ekologicky v rámci firemní praxe, jak uchopit zelenou politiku ve firmě. EVVO není efektivně zacíleno na jednotlivé zájmové skupiny (na jejich potřeby a témata v EVVO). Propojení profesního vzdělávání v podnicích za účelem zvyšování povědomí o možnostech v ochraně ŽP je nedostatečné, také ale není příliš uchopena nabídka spolupráce pro firmy (privátní sektor) v oblasti EVVO ze strany NNO ani veřejných subjektů. Potenciál privátního sektoru proto není příliš využit, zapojení firem (podnikatelů, privátního sektoru) do EVVO není příliš velké, jak v oblasti finanční podpory, tak v oblasti vzdělávání se. Školy vnímají, že je nedostačující spolupráce škol se zaměstnavateli/firmami, kde by bylo možné vidět EVVO v praxi v konkrétním oboru (stavebnictví, zdravotnictví). Ve větších firmách by bylo vhodné mít zaměstnance pro kontakt s veřejností, který by se věnoval i EVVO, vzdělávání, praxím či exkurzím, není to ale příliš běžné. Také zemědělské podnikatelé, pokud se na udržitelné hospodaření přímo neorientují, nemají velký zájem se vzdělávat v oblasti EVVO či udržitelném hospodaření v krajině. Zatímco menší subjekty hospodařící na svých pozemcích si většinou uvědomují nutnost zachování půdy a jejích funkcí a svou závislost na jejím stavu, velké podniky mnohdy upřednostňují zisk, nechovají se k půdě, natož ke krajině dobře, neřeší půdoochranné technologie, ochranu ovzduší a vody, ani nemají velký zájem se vzdělávat.

Neziskové a zájmové organizace, poskytovatelé a instituce zabývající se EVVO

Mezi problémy, které vnímají v rámci své činnosti subjekty z neziskové sféry, patří nedostatek finančních zdrojů, a především nejistota v jejich získávání, která může ohrozit udržitelnost a návaznost projektů a je problémem i v personální oblasti. Nároky na lektory jsou poměrně velké, musí mít znalosti z přírodovědných oborů, ale do určité míry i z pedagogiky, musí dokázat posluchače zaujmout, dělat programy zajímavé a zároveň kvalitní. Zároveň je finanční ohodnocení lektorů zvláště v NNO podprůměrné, obvykle zde není garantován dlouhodobý pracovní poměr, někdy jde o částečné úvazky. Některé subjekty jsou z větší míry závislé na dotacích veřejného sektoru. Poskytovatelům EVVO pro jejich rozvoj chybí vzdělávání hlavně v oblasti pedagogiky (interpretace témat, komunikace, jak zaujmout, prezentovat zajímavě), školení na kreativní metody, jak zaujmout jednotlivé cílovky, inspirace, jak dobře dělat výukové programy, pedagogika.

Jako problém vnímají, že zájem veřejnosti o EVVO není příliš velký, chybí aktivní lidé a pedagogové, pro něž je environmentální vzdělávání prioritou. Jako hendikep v EVVO vnímají, že není jednotně a jasně vnímán pojem zájmové vzdělávání a výukový program, pobytový program. To vede k tomu, že nabízené výukové programy jsou různorodé kvality. V rámci kraje je nabídka programů EVVO navíc nevyvážená, a to, jak prostorově, tak programově, není dostatečně rovnoměrně pokryto celé území kraje. V blízkosti Plzně chybí pobytové centrum EVVO, většina nabídky výukových programů je centralizována do několika lokalit (Plzeň a okolí, jižní část kraje - Šumava, Horažďovice). Většina organizací se snaží realizovat programy za poměrně nízké ceny, které ale zcela nepokryjí náklady. Je to z důvodu, že školy nejsou ochotné za programy platit příliš vysokou cenu. V případě programů je na straně poskytovatelů rezerva v nabídce pro děti zdravotně znevýhodněné, není mnoho programů, které by počítaly s jejich specifickými potřebami, byť se poskytovatelé snaží do jisté míry o zajištění bezbariérovosti nabízených aktivit. V rámci kraje v současnosti chybí dostatečná kapacita v oblasti ekoporadenství, byla utlumena činnost sítě ENVIC, která se kromě poradenství intenzivně věnovala i vzdělávání a sdílení zkušeností a podporovala subjekty zapojené do sítě ekoporaden. V neposlední řadě je deficit v cíleném proškolení zájmových skupin v oblasti EVVO v souvislosti s jejich činnostmi (Myslivci, rybáři, lesníci, zemědělci, rybníkáři apod.).

3. Návrhová část

Návrhová část KK EVVO je samostatným dokumentem.

4. Literatura/Zdroje

- Portál Ministerstva Životního prostředí [online] [cit. 2021_09_29] dostupné z www: https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi
- Portál Ministerstva Životního prostředí [online] [cit. 2021_09_29] dostupné z www: <https://www.ekoporadny.cz/>
- Portál Ministerstva Životního prostředí [online] [cit. 2021_09_29] dostupné z www: <https://www.ekocentra.cz/>
- Portál Plzeňského kraje [online] [cit. 2021_10_05] dostupné z www: <https://www.plzensky-kraj.cz/>
- Portál Města Plzně [online] [cit. 2021_10_05] dostupné z www: <https://ukr.plzen.eu/rozvoj-mesta/strategicky-plan-mesta-plzne/>
- Portál Plzeňské metropolitní oblasti [online] [cit. 2021_10_06] dostupné z www: <https://iti-plzen.cz/>
- Portál NS MAS [online] [cit. 2021_10_06] dostupné z www: <http://nsmas.cz/>
- Portál Lesní pedagogiky [online] [cit. 2021_11_06] dostupné z www: <https://www.lesnipedagogika.cz/>
- Portál Asociace lesních školek [online] [cit. 2021_11_06] dostupné z www: <https://www.lesnims.cz/>
- Portál Nadační fond Zelený poklad [online] [cit. 2021_11_15] dostupné z www: [Nadační fond Zelený poklad \(zelenypoklad.org\)](https://www.zelenypoklad.org/)
- Portál Magistrátu města Plzně [online] [cit. 2021_11_18] dostupné z www: <https://www.plzen.eu/>
- Portál Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky [online] [cit. 2021_11_18] dostupné z www: <https://www.ochranaprirody.cz/>
- Portál MŠMT, Rejstřík škol a školských zařízení (verze 2.93) [online] [cit. 2022_01_04] dostupné z www: <https://rejstriky.msmt.cz/rejskol/>
- Portál AOPK [online] [cit. 2022_02_20] dostupné z www: <https://www.ochranaprirody.cz/lokality/>
- Portál Klubu českých turistů PK, [online] [cit. 2022_02_20] dostupné z www: <https://www.plzenskykraj-kct.cz/>

5. Seznam příloh

Příloha č. 1 Usnesení Rady a Zastupitelstva Plzeňského kraje

Příloha č. 2 Přehled a zhodnocení plnění cílů KK EVVO PK

Příloha č. 3 Seznam subjektů sdružených v PRO- BIO

Příloha č. 4 Naučné stezky v PK (data KČT Plzeňského kraje)

Příloha č. 5 Zvláště chráněná území a Natura 2000

Příloha č. 6 Adresář poskytovatelů EVVO

Příloha č. 7 Výčet aktivit a programů EVVO

Příloha č. 8 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Příloha č. 9 Zápis ze setkání škol

Příloha č. 10 Přehledová tabulka